

Kobo Abe

čelvrto mednatedeno doba

•Kentaur• Naučna fantastika

UVOD

Na dubini od petnaest hiljada stopa debeo sloj mulja na dnu beživotnog mora bio je prošaran jamama i izgledao čuperast kao da je prekriven dlakom neke atrofirane životinje. Odjednom, mulj počeo da se uzdiže. Trenutak potom on se rasprši i preobrazi u taman oblak koji kulja nagore, trnući usput zvezdane tačkice planktona, koje su vrvele povrhu prozračnog crnog zida.

Naborane litice ostadoše ogoljene. Svetlucajući poput smeđeg želatina i bljujući ogromne mehurove vazduha masa zatim pokulja naviše, beskrajno se račvajući poput grana stoletnog bora. Pena se rasprši, a magme, koja je sijala tamnim sjajem, nestade. Nakon toga, jedino je još ogromni stub pare zaparao morski sneg, kovitlajući se uvis dok se nije bešumno rasuo. Ali stub je iščezao među velikim molekulima vode u trenutku kada je dotakao udaljenu površinu mora. U tom času, na oko dve nautičke milje odatle, putnički teretnjak plovio je prema Jokohami; putnici i posada za trenutak su izgubili orijentaciju i osetili neočekivano škripanje i ljuljanje broskog trupa. Slaba, ali iznenadna promena boje koja se odigrala na površini mora i jato delfina koje je pometeno iskakalo iz vode upozorili su drugog oficira na komandnom mostu, ali on to nije smatrao dovoljno vrednim da bude uneto u brodski dnevnik. Julsko sunce sijalo je na nebu poput otopljene žive.

U međuvremenu se nevidljivo pulsiranje mora već pretvorilo u ogromni plimski talas koji je kroz vodu hrlio ka kopnu neverovatnom brzinom od 480 milja na čas.

PROGRAMSKA KARTICA BR. 1

U kojoj je reč o elektronskom kompjuteru kao mašini koja misli. Mašine su u stanju da misle, ali ne i da postavljaju probleme. Da bi mislile moraju se snabdeti problemskim programom ispisanim na jeziku mašine, to jest, programskom karticom.

1.

"Kako napreduje sastanak?" upita Tanomogi, moj pomoćnik, kada uđoh. Podešavao je memorijsku jedinicu i netremice zurio u monitor. Očigledno sam izgledao potišteno pošto je on, i ne sačekavši odgovor, odbacio pomagala i uzdahnuo.

"Ne bacaj stvari unaokolo."

Tanomogi se nevoljko saže i pokupi pomagala, iskezivši vilicu i mlitavo odmahnuvši rukom. "Za boga miloga, kada ćemo prionuti na posao?"

"Kada bih to samo znao."

I sam sam bio ljut, tako da je tuđe rđavo raspoloženje samo pogoršavalo moje sopstveno. Skidoh kaput i bacih ga na kontrolnu tablu. Učinilo mi se da je mašina počela da radi sama od sebe. To se, naravno, nije moglo dogoditi; samo mi se pričinilo. Ali u tom trenutku kao da mi se javila zapanjujuća ideja. Zbunjen, pokušah da je dokučim, ali bilo je prekasno. Do đavola, a već sam je imao!

"Postoji li alternativan plan?"

"Odakle bi postojao?"

Trenutak potom, Tanomogi blago reče: "Idem na čas dole. Odmah se vraćam."

"U redu. Ionako nemamo šta da radimo."

Sedoh na stolicu i zatvorih oči. Mogao sam da čujem bat Tanomogijevih sandala koji se gubio u daljini. Pitao sam se zašto su svi mladi japanski istraživači voleli da nose drvene sandale. Čudan običaj. Koraci su se sve brže udaljavali.

Kada otvorih oči, četiri albuma, koja su stajala jedan uz drugoga na polici, učinila su mi se izuzetno značajnim. U njima su se nalazili isečci članaka o mašini za predviđanje, štampani tokom tri godine od završetka Moskve I. Oni su utrli put koji sam prevalio. A na završetku

poslednje strane, čak je i taj put počinjao da nestaje.

2.

Bilo je ironije u tome što je prva stranica albuma počinjala rečenicom naučnika koji se okrenuo protiv nas.

"Stručnjaci, otvorite oči!" napisao je, započinjući članak kao da je on sam izumeo predviđača. "H. Dž. Velsov Vremeplov predstavljao je ipak samo dečju igru pošto je bio u stanju da ovlada protokom vremena jedino na taj način što će ga prevesti u prostornom smislu, iako je govorio o tome kao o putovanju, kroz vreme. Bakterije vidimo kroz mikroskop, dakle posredno. Pa ipak, bilo bi pogrešno tvrditi da ih uopšte ne vidimo samo zato što su nevidljive golom oku. Na isti način smo videli i budućnost pomoću predviđača Moskve I. Vremeplov je napokon postao stvarnost. Sada se nalazimo na novoj prekretnici u istoriji civilizacije."

Pa, pretpostavljam da to može i tako da se kaže. Ali tvrdnja je svakako bila preterana. Po mom mišljenju kritičar nije uopšte video budućnost, već je samo gledao neki nedosledan žurnal.

Film u predviđaču Moskva I počinjao je ovako: prvo se pojavila velika otvorena šaka i sat koji je pokazivao tačno podne. U isto vreme se i na televizoru videla ista scena. Šaka treba da se zatvori onog trenutka kada kazaljka na satu označi jedan sat. Jedan tehničar okreće vremenski brojač na kontrolnoj tabli, i već je jedan sat; čvrsto se zatvorila samo šaka na televizijskom ekranu, dok je druga šaka ostala otvorena.

Kasnije je izveden sličan dokaz. Na iznenadni znak jedna mala, uspravna ptica, prikazana na ekranu, odleće u budućnost, dok ptica u sadašnjosti ostaje nepokretna; na drugi određeni znak čaša iz ruke pada na pod i razbija se.

Naravno, prirodno je ispoljiti iznenađenje kada su u pitanju ovakvi eksperimenti. Prvi put sam čak i ja bio zbunjen. Ali problem je u nečem drugom. Tri godine kasnije, u četvrtom albumu mogla se pročitati ovakva priča.

Kritičar je potpuno promenio svoj stav. "Uistinu, smatram da je predskazivanje nemoguće u ovom svetu. Pretpostavimo, za trenutak, da smo predvideli kako će jedan određeni čovek upasti u rupu za jedan sat. Koja će budala, svesna predskazanja, ikada

postupiti na taj način? Takav jedan lakoveran kreten bio bi podložan bilo kakvoj sugestiji. Nije u pitanju predviđanje, već jednostavno sugestivnost. Nazovimo predmet sugestivnom mašinom i zanemarimo predviđanje."

Dobro, samo vi to nazovite kako vam drago. Ali, promena stava svakako nije bila ograničena samo na ovu kritiku, ona je bila tipična za sve. Svi su odmah promenili mišljenje i od tada su se ophodili prema meni kao prema nekoj opasnoj osobi.

3.

Na drugoj strani albuma pojavila se moja slika na kojoj se još osmehujem. Ispod slike usledio je članak sa mojom izjavom datom u intervjuu o Moskvi I:

"Naravno, nema nikakve sumnje da je mašina verodostojna", profesionalno pribrano izjavio je profesor Katsumi sa Instituta za Kompjutersku Tehniku. "Teorijski govoreći, jedan ovakav izum sasvim je moguć. Ali ne mogu da verujem da postoji bilo kakva bitna razlika između starog elektronskog kompjutera i Moskve I."

To je bila laž. Jednostavno sam pozeleneo od zavisti. Pošto sam davao prilično stručne odgovore, jedan iznervirani reporter otišao je tako daleko da se obrecnuo: "Da li to znači, profesore, da biste bili u stanju da smesta konstruišete jednu takvu mašinu?"

"Pa... bio bih... kada bih imao vremena i novca." U izvesnoj meri sam tako i mislio. "Uopšteno govoreći, po svojoj prirodi elektronski kompjuter poseduje sposobnost da vrši predviđanja. Problem je pre u tehnici rukovanja nego u samoj mašini. Teškoća je u programiranju - to jest, u prenošenju problema na jezik razumljiv mašini. Do sada su ljudi morali da opslužuju kompjutere. A Moskva I očito je dostigla nivo u kome je u stanju da se sama programira."

"Da li biste onda bili tako ljubazni da nam kažete šta mislite, kakve neslućene mogućnosti očekuju ovu mašinu u budućnosti?"

"Hm... Uopšteno govoreći, što je projekcija predviđanja u budućnost veća, tim je ona manje pouzdana. Kao što se videlo na filmu, domet predviđanja je začuđujuće ograničen. Čak i dete u jaslicama zna da će se čaša razbiti ako je ispusti, tako da to ne mora da mu saopšti nikakav predviđač. Može se razmišljati o mnogim načinima podučavanja, ali smatram da treba biti obažriv i ne očekivati isuviše."

Pa ipak, sudeći prema mojim najskrovitijim mislima, zapravo sam ispoljavao silnu ljubomoru koja me je izjedala. Što duže budem oklevao tim ću više izgubiti. Neću se smiriti ako ne pokušam da konstruišem takvu mašinu sopstvenim rukama. Odmah sam se dao na posao, pokušavajući da nagovorim dva ili tri poznanika, uključujući tu i direktora Instituta, da mi pomognu. Ali svi su ispoljili samo radoznalost za projekat. Veoma su me naljutile reči izvesnog romanopisca koji mi se pridružio, s obrazloženjem da deli moje mišljenje. (Naravno, on nije znao o čemu govori, ali, ništa se ne pričinjava tako verovatno kao glupost):

"Možda je", rekao je on, "prirodno da samo komunisti, koji pokušavaju da sve uklope u unapred zadat oblik, treba da imaju budućnost koju može da predvidi mašina. Pa ipak, za one od nas koji stvaraju svoju budućnost kroz vežbu slobodne volje, takvo je predviđanje, bez sumnje, od male koristi. Čak i ako neko insistira da je projektuje, nije li to prozirno u istoj meri kao i staklo? Više od svega se bojim da verovanje u predviđanje ne prouzrokuje paralizu osećaja za moral."

Nedugo potom prilika mi se ukazala. Otvorio sam drugi album. Tu je Moskva I već počela da pokazuje šire mogućnosti, čega sam se potajno i plašio. Ne samo da sve nije bilo san, sve je izgledalo odveć stvarno. Jedno za drugim, brzo su se nizala dosadna materijalistička predviđanja. Prvo je usledila neverovatno tačna vremenska prognoza, a zatim predviđanja na polju industrijskih finansija.

Moja nedoumica oko vremena izmiče sažetoj definiciji. Odjednom je mašina bila kadra da pruži podatke o godišnjoj kvoti pirinča. Pošto nisam mogao da znam da li će to važiti i za sledećih pola godine, nastavio sam. Predvidela je: predračune opštenacionalne banke za prvi kvartal, zatim broj nesakupljivih priznanica za jedan mesec, pa prođu robe u pojedinim odeljenjima robnih kuća, listu cena u maloprodaji za sledeći mesec u Nagoja Sitiju, i očekivani obim rezervi u tokijskoj luci. Predračuni su najavljivani jedan za drugim. Nisam mogao, a da se ne nađem u čudu kada su počeli da se pokazuju mnogo tačniji nego što bih predvideo ukoliko bih uzeo u obzir uobičajenu marginu grešaka. Izveštaj koji je usledio na kraju ove serije predviđanja bio je zaista bezobrazan:

"Moskva I je u stanju da predvidi procenat industrijskih zaliha kao i indeks cena zaliha u Japanu. Ali budući da bi to ona učinila po cenu finansijskog haosa, odustaćemo. Želimo samo pravedno nadmetanje."

Opšta zapanjenost dostigla je vrhunac. Čak su se i novine uzdržale od nepotrebne kritike. Očito je bilo da su i neke druge zemlje primile slična predviđanja, ali nisu dale ni glasa od sebe. Ponižavajuća tišina se nastavljala. Pa ipak, to nije značilo da su stvari stajale u mestu. Na zahtev saveta finansija japanska vlada postepeno je počela da se interesuje za celu stvar.

Najpre je oformljena sekcija zadužena za razvoj mašine za predviđanje kao odeljenje pri Institutu za Kompjutersku Tehniku, IKT, kako smo ga skraćeno zvali. Za šefa sam naimenovan ja. To je izgledalo najpriličnije, pošto sam bio jedina osoba u Japanu koja je posedovala specijalizaciju na polju programiranja. I tako je na kraju ispalo upravo onako kako sam i očekivao: došao sam u priliku da se potpuno posvetim istraživanju mašine za predviđanje.

ALBUM BR. III

Kao što je i obećala, Moskva I je i dalje ćutala. Tanomogi se neprilično ponašao, ali je bio veoma sposoban pomoćnik. Naš posao je dobro napredovao i u jesen druge godine bio je gotovo priveden kraju. Tada smo već bili u stanju da prikažemo razbijanje čaše u televizijskoj budućnosti. (Predviđanje prirodnih pojava bilo je relativno lako postići.) Sa svakim prikazivanjem nekog jednostavnog eksperimenta, rasla je slava mašine, a i moja - kao i očekivanja javnosti. Bez sumnje neki se još sećaju vremena kada smo bili blizu toga da predviđamo ishode konjskih trka. Svi umešani u taj posao uzbudili su se na pomisao da će izgubiti novac ako dođe do predviđanja, i u poslednjem času su predložili da odustanemo. U to vreme bio sam ushićen uspehom, smatrajući ovo za dokaz moći mašine; ali kada sada o tome razmišljam, ishod ovog poduhvata bio je možda zloslutan, jer uskoro smo postali ozloglašeni. (Ne znam koliko nosača podupire svet, ali bar tri su tupavost, neznanje i glupost.) U to vreme sam još doživljavao uspon i mnogo sam još toga očekivao. Divna je bila popularnost koju sam uživao, naročito

među decom. Postao sam slavan, i često se pojavljivao u trobojnim stripovima praćen robotom i u pozadini sa zgradom IKT-a gde mi se nalazio glavni štab. Stvarna mašina zauzimala je 720 kvadratnih stopa i sastojala se od redova velikih gvozdениh kutija složenih u obliku slova E; međutim, u stripovima mašinu je, naravno, morao da predstavlja robot. Predviđeo sam sve budućnosti i rasterivao negativce na sve strane.

Mašina se vremenom pokazala potpuno funkcionalnom, i ja odlučih da se posvetim njenom obučavanju i upućivanju. Čovek obdaren mozgom, ali bez obrazovanja ili iskustva, sasvim je beskoristan. Iskustvo proširuje cerebralnu aktivnost. Ali pošto mašina ne bi mogla da radi sama od sebe, mi ljudi moramo da postanemo njene ruke i noge i da joj spolja donosimo podatke. To je predstavljalo dosadno dirinčenje na koje je odlazilo dosta novca i truda.

(Naravno, postalo je neminovno da podaci budu ekonomskog karaktera s obzirom na prirodu Instituta i psihološki uticaj predviđanja Moskve I.)

Mašina je posedovala gotovo neograničen kapacitet. Kada se jednom snabde podacima, bila je kadra da ih na odgovarajući način obradi sama od sebe i da uskladišti sva obaveštenja za buduću upotrebu. U međuvremenu, ako se neki odeljak zasitio podacima, zasvetleo bi signal na tom delu, nakon čega je sama mašina bila u stanju da priredi novi programski plan.

Jednog dana se pojavio prvi takav signal. To je značilo da je mašina shvatila sve funkcionalne odnose prirodnih pojava koje su se mogle predstaviti krivuljom. Odmah sam izvršio test. Pustio sam na TV ekran snimak nekoliko zrna pasulja koje sam držao u vodi; odmah se video izdanak približne dužine od tri palca koju je trebalo da dostigne tek za četiri dana. Posle toga mašina se brzo razvijala. U znak sećanja na taj dan, formalno sam je nazvao IKT I.

Ovim završavam III i prelazim na IV album. Tu sledi iznenadni obrt događaja.

4.

Dogovarali smo se kako da na veličanstven način proslavimo rađanje mašine za predviđanje. Tragali smo na sve strane za nečim što bi bilo najpogodnije za naše prvo predviđanje. U tu svrhu

obrazovan je komitet, a novine su iščekivale našu odluku. Pod takvim okolnostima neočekivano je najavljen završetak Moskve II. Ta vest nam je zadala neprijatan udarac. Rano tog jutra pozvali su nas novinari.

"Da li ste čuli šta predviđa Moskva II? Tvrdi da će prvo komunističko društvo postati stvarnost za trideset i dve godine, kao i da će do 2050. propasti i poslednje kapitalističko društvo. Šta vi o tome mislite, profesore?"

Prasnuo sam u smeh i protiv svoje volje. Ali kada sam razmislio o tome, uvideo sam da to nije nimalo smešno. Naprotiv, nikada ranije nisam čuo priču pogodniju da izazove teško varenje.

I u Institutu se najviše razgovaralo o Moskvi II.

Obeshrabrilo me je predosećanje da će se dogoditi nešto neprijatno. Mladi istraživači su međusobno razgovarali.

"Slažem se, i to je mašina za predviđanje, ali nema više ništa novo da kaže."

"Zašto? Možda je predviđanje tačno."

"Kladim se da je namešteno."

"I ja to mislim. To je smešno. Zašto bi se u budućnosti moralo živeti prema nekoj filozofiji, za boga miloga?"

"Glupo je ovde ideološki se nadmudrivati. Problem je samo u prelaženju iz jedne države, u kojoj su sredstva za proizvodnju privatna, u drugu, gde ona to nisu."

"Da li bespogovorno tvrdiš da je takvu državu moguće stvoriti jedino u komunizmu?"

"Koješta! Pa, to je komunizam."

"Da, i zato tvrdim da u tome nema ničega novog."

"Ti to uopšte ne razumeš."

"Ono što nazivamo ideologijom samo je sredstvo pomoću koga upoznajemo stvarnost, zar ne? A postoji razlika između sredstva i stvarnosti."

"Oh? Pa šta je u tome novo?"

Zatim su se okupili u mojoj kancelariji. Želeli su da znaju može li mašina da predvidi tako nešto.

"Pa, mogli bismo nadmudriti Kosigina predvidevši koji će mu prednji zub prvi ispasti", veselo predložih.

Avaj, niko se nije nasmejao.

Sledećeg dana do nas je stigao odjek koji je ovo predviđanje izazvalo u Americi. "Predviđanje i proricanje su dve sasvim različite stvari. Kao prvo, samo ono što se bazira na moralnim osnovama zaslužuje pravo da se nazove predviđanjem. Poveravanje takve moći mašini predstavlja puko poricanje ljudskog roda. Ovde u Americi mašina za predviđanje bila je već usavršena ali mi smo se povinovali glasu savesti i izbegli smo njenu primenu u političke svrhe. Sadašnji kurs Sovjetskog Saveza sastoji se u pokušaju da ugrozi čovekovu slobodu i internacionalno prijateljstvo izdajući sopstvene zahteve za miroljubivu koegzistenciju. Smatramo da predviđanja Moskve II predstavljaju nasilje nad svešću; savetujemo da se ona napuste i opozovu. U slučaju da naš izveštaj ne bude uzet u obzir, spremni smo da uputimo peticiju Ujedinjenim Nacijama." (Iz izjave državnog sekretara Stroma.)

Postojao je jak razlog što je ovaj nepokolebljiv stav američkih saveznika trebalo da utiče na naš rad. Došlo je do onog od čega smo strahovali. Oko tri sata primili smo iz uprave Instituta saopštenje o reorganizovanju komiteta za programiranje i o hitnom sastanku novih članova. Biro za statistiku zauzeo je krajnje arbitrarni stav. Sa izuzetkom upravnika Instituta i mene, uklonjeni su gotovo svi tehničari koji su radili na projektu, a osoblje je zamenjeno i broj mu je umanjen.

Kao i obično, sastali smo se na drugom spratu glavne zgrade, ali atmosfera je bila potpuno drugačija od one koja je vladala na skupovima održanim pre ovoga, na kojima smo se bezazleno šalili navodeći, na primer, šta bi se sve dogodilo kada bismo mladencima predvideli dan razvoda. Prvi je ustao i oslovio nas Tomojasu, službenik iz Statističkog Ureda koji je zastupao vladu.

"Sadašnji komitet je nasledio pređašnji naziv, ali morate imati u vidu da on sada predstavlja nešto sasvim drugo. To je jednoglasna odluka ministarskog kabineta koji je zadužen da razmotri dosadašnje razdoblje istraživanja i da ubuduće, zajedno sa komitetom, donosi odluke vezane za organizaciju programa. Ovo znači da mašina za predviđanje neće smeti da dela bez dozvole komiteta. Njeno nezavisno funkcionisanje biće poštovano u pogledu istraživanja, ali budući da ulazimo u fazu praktične primene, važno je precizno odrediti odgovornost. Od sada ćemo održavati isključivo zatvorene

sastanke. Moram vas zamoliti da se strogo pridržavate ovog pravila." Tada se podiže jedan suvonjav novajlija. Imao je neki neodređeni, pretenciozan čin. Očito je bio privatni sekretar nekog ministra. Nervozno je držao savijene svoje dugačke, tanke prste.

"Amerikanci očigledno misle da su Rusi politički zainteresovani za Moskvu II. Moskva I je pobudila našu radoznalost, tako da smo zbog suparništva bili primorani da i sami konstruišemo mašinu za predviđanje. Upravo smo to i učinili. (Zašto gledaju u mene?) Zatim, kada je već izgledalo da smo stvarno dostigli stepen praktične primene, Rusi su odmah svoju mašinu iskoristili u političke svrhe. Tako smo i mi postali nervozni što ne vršimo politička predviđanja. Dozvolite da ovo kažem i na drugi način; to bi značilo kao da smo sami pozvali predviđača - špijuna. Razmislite malo o tome. Ne smemo dozvoliti da omaškom dospemo u nepriliku. Zahtevam da to imate na umu."

Zatražio sam reč. Upravnik Instituta me zabrinuto pogleda krajičkom oka.

"Pa, šta će biti sa planovima programa na kojima su članovi do sada radili? Naravno, pretpostavljam da ćemo nastaviti rad na njima."

"Kakvi su to planovi?" povika suvonjav momak, zagledajući u Tomojasijeve hartije.

"Postojala su možda tri", reče Tomojasu, žurno prelistavajući papire i pokazujući mu ih.

"Uopšte ih nije bilo tri", ponovo se umešah. "Plan I je jasno preciziran. Reč je o brzini mehanizacije i uzajamne zavisnosti između plata i vrednosti privrednih artikala. Ali nismo odlučili koju fabriku da uzmemo kao model."

"Samo trenutak, profesore", upade Tomojasu. "Pravo odlučivanja prešlo je sa ovog skupa na komitet. Sve što je do sada urađeno više ne važi."

"Ali, shvatate, ti planovi su već privedeni kraju."

"To nije dobro", reče mršav momak, skupivši usne i nasmešivši se.

"Oni su krajnje nepodesni. Isuviše su prožeti politikom. Siguran sam da razumete."

Drugi članovi komiteta takođe se nasmejaše. Meni nije bilo jasno šta je tu smešno. U stvari, proželo me je osećanje straha.

"Ne razumem. To je potpuno isto kao i priznavanje pobede Moskve

II, zar ne?"

"Ajde, ajde. To oni žele da mi mislimo. Morate biti pažljivi. Stvarno!" Svi prisutni ponovo prasnuše u smeh. Kakav glupav komitet. Čak više nisam ni osećao da predstavljam opoziciju. Nisam baš naročito voleo politiku. Ali ako Plan I nije dolazio u obzir, trebalo bi da napravimo alternativan.

"Pa, hoćemo li onda da predemo na Plan II: kakva će biti situacija sa zaposlenošću za pet godina ako nastavimo da uskraćujemo kredite ovakvom stopom."

"Mislim da ni to ne valja", reče štrkljavko, prelazeći pogledom preko drugih članova kao da traži njihovu saglasnost.

"Ako ćemo već o tome, onda je sve u vezi sa politikom."

"Hm. Pitam se."

"Navedite mi nešto što nije."

"Voleo bih da čujem vaše mišljenje, profesore. To je napokon vaša specijalnost."

"Plan III: činilac pobude u sledećim opštim izborima."

"Besmislica! To je najneprihvatljivije od svega do sada."

"Uzgred budi rečeno", po prvi put nesigurno upade jedan od članova komiteta, "uopšte nisam ubeđen. Po svemu sudeći vi pravite razliku između slučaja za koji vam je poznato predviđanje i onoga za koji nije. Ako dođe do predviđanja i ako se ono objavi, zar to neće uticati na budućnost?"

"Stotinu puta sam to već objasnio prethodnom komitetu."

Očito sam osorno odgovorio, tako da je Tomojasu požurio da objasni u čemu je stvar. "Ako, na primer, neko u takvom slučaju preduzme korake na osnovu poznatog predviđanja, mora se izvršiti novo. To je onda drugo predviđanje. Ako se i to objavi, mora se izvršiti treće. I tako u beskonačnost. Poslednje predviđanje je ono koje nazivamo predviđanjem od maksimalne vrednosti. Trebalo bi da shvatite da mi pravimo razliku između prvog predviđanja i konačnog predviđanja."

"Impresivno, na sve ste valjano mislili", reče jedan glupi član komiteta, klimnuvši mi glavom u znak divljenja.

"Slušaj, Katsumi", promrmlja upravnik Instituta umirujućim glasom, "zar ne postoji neki podesniji problem, nešto u vezi sa prirodnim pojavama?"

"Ako želite prognozu vremena, možete je dobiti u meteorološkom

zavodu. Ništa lakše nego prikačiti njihov računar za našu mašinu."

"Možda nešto složenije..."

Ćutao sam; nisam mogao da dozvolim takav kompromis. Prokletstvo, neka se pravdaju Tanomogiju i drugima. Kako bih mogao da objavim da su podaci koje smo skupljali tokom poslednjih pola godine sada nekorisni? To pitanje nije bilo u vezi ni sa prirodnim ni sa društvenim pojavama, ali šta da radimo sa kapacitetom mašine za predviđanje kada smo već dovde došli.

Sastanak je bio odložen za jedan dan uz dogovor da bi ja trebalo da izmislim neki novi plan do sledećeg susreta, u svetlosti mišljenja koja su bila iznesena. Ubuduće smo se okupljali svake druge nedelje, ali svakog puta posećenost je opadala, tako da nas je četvrti put ostalo svega trojica: Tomojasu, ja i mršavko. Sa svima kojima nisu dojadili ovi dosadni sastanci i njihova večna načelna pitanja mora da nešto nije bilo u redu.

Od samog početka Tanomogi je zauzeo sasvim antagonistički stav prema načinu na koji su se odvijali sastanci. Uostalom, nedolaženje ni do kakvog zaključka predstavljalo je za komitet vid bekstva koji je proisticao iz prekomerne želje njegovih članova da po svaku cenu izbegnu sve nesuglasice. Žestoko smo se raspravljali oko toga, ali smo ipak uspeli da sačuvamo ponos stručnjaka tako da sam rad nije ništa trpeo. Očajnički smo naprezali umove da pripremimo program koji bi zadovoljio komitet. Koliko smo samo besanih noći proveli uoči svakog sastanka.

Što smo, međutim, više radili, sve više smo i uviđali da ima vrlo malo oblasti koje nisu povezane sa politikom. Ako bismo, na primer, pokušali da predvidimo obim obradive zemlje, onda bi se u to upleo problem specijalizacije klase zemljoradnika. Ukoliko bismo pokušali da istražimo širenje potpuno asfaltirane putne mreže u razdoblju od nekoliko narednih godina, onda bismo se našli pred raskolima nacionalnog budžeta. Nema nikakve svrhe navoditi sve primere, ali svaki predlog izložen na nekom od dvanaest sastanaka komiteta bio je odbijen.

Meni se sve to potpuno smučilo. Osećao sam se kao u paukovoju mreži: što smo se više upirali da izbegnemo politiku, to smo se sve žešće uplitali u nju. Nisam imao posebnu nameru da se pomirim sa

Tanomogijem, ali već je došlo vreme da se zauzme neki odlučniji stav.

Imajući to na umu, hotimice sam otišao na sledeći sastanak bez ikakvog plana. Naravno, nisam zaboravio da bocnem Tanomogija.

"Dozvoli da te podsetim da mene, za razliku od tebe, ne zanima politika."

Ishod susreta bio je moj pokunjeni uzmak.

5.

Zazvoni telefon. Zvao je Tomojasu.

"Gospodine? Dozvolite da vam kažem kako sam vam veoma zahvalan. U stvari, razmotrio sam mnogobrojne stvari sa šefom Biroa posle našeg sastanka. (Lažljivac! Jedva da je prošlo pola sata od tada!) Izgleda da će sve krenuti nizbrdo ako ne osvanete s nekim novim planom do sutrašnjeg popodneva."

"Nizbrdo?"

"Trebalo bi da do sutra popodne spremimo informaciju za hitan sastanak Kabineta."

"Da znate da bi trebalo. Kao što sam već rekao..."

"Pa... gospodine... ne znam da li ste toga svesni ili ne, ali jedan od sektora smatra da treba prekinuti dalji rad na projektu."

"Zar je dotle došlo? Da li to znači da ću morati da pognem glavu i nastavim da iz nedelje u nedelju izbacujem po jedan bezvredan plan? Ne daj bože! Za to je sada bilo suviše kasno. Treba li možda da izbrišem iz sećanja predviđač, vratim ga u njegovu prvobitno stanje gluposti i predam upravu nekom drugom?"

Ponovo osmotrih albume na polici, a zatim ustadoh zagledajući mašinu. Prazne strane su vapile da budu ispunjene, a mašina nije znala na koji način da iskoristi svoje kapacitete. Što se tiče Moskve II, ona više nije izazivala probleme predviđanjima o stranim zemljama; a predviđanja o sopstvenoj zemlji i dalje su bila uspešna. Ne znam, da li je predviđanje, u pogledu ograničavanja slobode, stvarno toliko opasno kao što se priča? Ili smo već uhvaćeni u mreže psihološkog rata? Nisam bio načisto s tim.

Bilo je vruće... preterano vruće. U nemogućnosti da mirno sedim, siđoh u istraživačku laboratoriju. Kada sam ušao, glasovi koji su učestvovali u živoj diskusiji odjednom umukoše. Tanomogijevo lice

obli rumenilo; bio je zbunjen. Sudeći prema predašnjem iskustvu, upravo me je optuživao za nešto. "Molim vas... ne ustajte", rekoš sedajući na praznu stolicu. I tada, mada nisam nameravao da im se na taj način obratim, i ja iznenada započeh, pun gorčine: "Prestajemo s radom. Upravo su me nazvali."

"Kako to mislite? Šta se to, zaboga, dogodilo na današnjem sastanku?"

"Ništa naročito. Isto kao i uvek. Priče, priče, priče. To je sve."

"Ne razumem... stvarno. Da li ste napokon priznali da ne verujemo u politička predviđanja?"

"Nipošto. Ja stvarno verujem u njih."

"Da li su onda oni izjavili da se ne može verovati mašini?"

"To sam ja sam rekao. A zatim su oni dodali: Vi ne verujete nečemu što još nije ni upotrebljeno, zar ne?"

"Pa, do đavola, zašto je onda ne upotrebe?"

"To bi bio najjednostavniji odgovor. Ali smisliti političko predviđanje može samo onaj kome je politika u krvi."

Čak je i Tanomogi zaprepašćeno ćutao. Zašto nije govorio? To nije bila moja ideja. Želeo sam da se obrecne na mene. Čudno, ali nerviralo me je njegovo ćutanje.

"Uopšte govoreći znate, predviđanje budućnosti je verovatno potpuno besmisleno. Kakvu korist imamo od saznanja da ćemo umreti kada za to dođe vreme?"

"Ali ja bih volela da izbegnem, ako mogu, svaku drugu smrt sem prirodne", uzvratila Vada Katsuko. Ponekad je ova mlada žena bila toliko banalna, a ponekad opet strašno šarmantna. Nedostatak joj je bio tamni mladež iznad usana. Kada je svetlost bila odgovarajuća činilo se kao da joj curi iz nosa.

"Možete li ipak da budete srećni i pored saznanja da ne možete da izbegnete smrt? Bilo kako bilo, da smo smatrali da će pre ili kasnije prekinuti projekat, zar mislite da bismo utrošili toliko vremena i truda na konstruisanje predviđača?"

"Ali, gospodine, zar će ga stvarno prekinuti?"

Ovo je bilo tipično za Tanomogija.

"To u stvari i nije važno. Nastavićemo da predviđamo i da im rezultate podnosimo pod nos", reče Aiba, igrajući svoju uobičajenu ulogu izmiritelja.

"Nemoguće!" uzviknu Vada.

"Pretpostavimo da dođemo do rezultata istovetnih onima koje su objavili Rusi."

"Zar je to važno?" reče Aiba.

"U redu, dosta. Ja ne smatram da se među vama nalazi komunista."

"Gospodine? Šta ste time hteli da kažete?" Stvari su se odjednom zapetljale.

"Pa, oni tako kažu. Ja lično mnogo ne razmišljam o tome."

"Ah... to sam i mislio."

"Oni vam ne bi bili ravni, gospodine."

Svi se u olakšanju nasmejaše. Prezirao sam sam sebe.

"Da li je onda ovaj razgovor o prekidanju posla bio šala?"

Neodređeno se osmehnuvši, ja ustadoh. Kada je Tanomogi zapalio šibicu i prineo mi je shvatih da u ustima držim cigaretu. Govoreći tiho da bi me samo on mogao čuti, rekoh: "Popni se posle na drugi sprat."

Tanomogi mi iznenađeno uzvрати pogled. Očigledno me je odmah shvatio.

6.

"Istina je. Iznenada sam, za vreme razgovora sa svima vama, shvatio šta je trebalo da uradimo."

Buka ventilatora zaista je bila nepodnošljiva.

"To sam i mislio. Ne znam zbog čega, ali i meni je to palo na pamet, i to upravo tada."

"Onda ćeš mi pomoći? To znači da ćemo provesti mnogo besanih noći. Ne želim da za sada ostali znaju mnogo o tome."

"Naravno."

Tanomogi i ja brzo skidosmo albume sa police, počesmo da ih preuređujemo na nov način kako bi ih mašina što lakše razumela. Ona mora da primi u memoriju celokupan njihov sadržaj.

"Mnogo puta sam površno razmišljao o tim idejama. Mašina je često bila sklona da o njima razgovara."

"To je samosvest?"

"Da, pretpostavljam da je to. U svakom slučaju, ako uspe da shvati svoj položaj, sigurno će pronaći način da sama prebrodi ovu krizu."

"Ali da li je u stanju da sve to uradi na osnovu samo ovih podataka?"

"Naravno, biće joj potrebna i dodatna objašnjenja. Kasnije ćemo ih snimiti na traku."

Vada nam je za večeru donela nekoliko sendviča i pivo.

"Da li vam je još nešto potrebno?" zapitala je.

"Ne, hvala. Ovo je dovoljno."

U radu nam je vreme brzo prolazilo. Pre nego što smo postali toga svesni već je bilo devet, a zatim i deset sati. Svakog časa bismo hladili oči ledom iz frižidera.

"Hoćemo li sada ubaciti u memoriju i predviđanja Moskve II?"

"Naravno, moraćemo. To je veoma važna prekretnica na prelazu između III i IV albuma."

"U koji ćemo odeljak umetnuti podatke?"

"Neka to bude međučitanje, uključujući i sve vesti iz Rusije."

Rezultati su bili veoma zanimljivi. Prva opšta stavka saopštila nam je da je predviđač iz Sovjetskog Saveza bio prekomerno aktivan - to je bilo jasno od početka. Ali ono što nas je iznenadilo bilo je predviđanje koje se poklopilo sa predviđanjem Moskve II u kome se kaže da će u budućnosti postojati samo jedno - komunističko društvo.

"Čudno. A šta ta mašina podrazumeva pod komunističkim društvom?"

"Pa, izgleda da ima neku uopštenu ideju o tome."

"Pogledaj da li reaguje još koji odeljak."

Posedujući osnovne ideje, mašina je sada ovako razumela komunizam.

Politika - predviđanje -

Komunizam je predviđanje od najveće vrednosti, krajnje političko predviđanje koje se javlja onda kada su poptuno poznata sva predviđanja.

Prože me neko osećanje napetosti, kao kada zmija grize sopstveni rep, ali sve dok u definiciji nije bio sadržan i vrednosni sud, nije bilo potrebe tražiti grešku u mašini. U svakom slučaju odlučih da nastavim, i dok sam ubacio sve raspoložive podatke, već je prošlo tri. Osećao sam se svežiji nakon što sam pojeo donete sendviče.

"Pa dobro. Iz kog ugla da mašina počne sastavljanje programa?"

"Kako to misliš 'iz kog ugla'? Još nismo dotle stigli. Pre nego što to uradimo, želeo bih odgovor na pitanje koji su nam podaci još

potrebni da bismo znali kako da se postavimo prema komitetu."

Bio je to tegoban posao koji je zahtevao mnogo vremena. Trebalo je samo strpljivo gurati napred pod vođstvom osećanja i intuicije, to jest, koristiti se nekom vrstom metoda koji se zasnivao na principu pokušaja i grešaka. Nedugo potom, prozor se obojio plavetnilom. Tada nas savlada umor. Od tog časa sam se smenjivao sa Tanomogijem, ali čim sam mirovao zapadao sam u san. Nakon kratkog vremena, kada sam pogledao uokolo, video sam Tanomogija kako i on već drema.

U međuvremenu, dobili smo neodređen odgovor. U početku nisam mogao da razumem njegov smisao. Kada sam pokušao da ispitam dva odeljka koji su davali zajedničke odgovore uvideh da sam jedan bio ja, dok se drugi predstavljao kao neki čovek. Sama mašina za predviđanje je, naravno, predstavljala mene. Mašina i neki čovek? Šta bi to moglo da znači? Samo trenutak. Ne proističe li nejasnost odgovora iz činjenice da se jednostavni podaci međusobno potiru? Stoga pokušah da nešto izbacim ostavljajući odgovore onakvim kakvi jesu. Pošto sam to uradio, reakcija se povećala. Nije bilo u pitanju samo izbacivanje; bilo šta da sam izbrisao, reakcija se na isti način povećavala. Ali ja sam bio na gubitku. Šta je to želela da kaže?

Odjednom, postadoh svestan da je upravo nejasnost možda predstavljala odgovor na moje pitanje. Pitanje koje sam postavio, a da to nisam ni shvatio; cilj programiranja koji sam odredio potpuno nesvesno. Ako je u tome bila stvar, šta sam, za boga miloga, pokušavao da pitam? Pa, to je bilo očigledno: da li je postojala ili nije, bilo kakva mogućnost da se slomi otpor komiteta? Ako jeste, pitanje je bilo kako to ostvariti.

To je možda bio odgovor na moje pitanje. Ako ga kao takvog prihvatim, sve je bilo razumljivo. Moramo pokušati da dobijemo predviđanje o čoveku - nekom potpuno anonimnom čoveku - sačinjeno od podataka koji su poništili ostale podatke društvene prirode, međusobno se potirući; predviđanje privatne budućnosti.

Ovo je, verovatno, bilo to. Očigledno sam suviše olako shvatao mašinu. Izgledalo je da predviđač poseduje moći koje prevazilaze moju maštu. Ne predstavlja ništa neočekivano da dete iznenadi roditelja ili da student nadmaši učitelja.

Brzo sam probudio Tanomogija. U prvi mah bio je sumnjičav, samo delimično ubeđen, ali uskoro se i sam uverio u opravdanost mojih tvrdnji.

"To se sigurno slaže sa teorijom. Političko predviđanje i privatna, pojedinačna sudbina bile bi korelativne u svakom pogledu. U svakom slučaju, pretpostavljamo da je u tome stvar."

"Ko bi bio pogodan kao model?"

"Hajde da pitamo."

Ali mašina očigledno nije nameravala da ode tako daleko i ukaže nam na model. Verovatno bi svako odgovarao.

"Ispada da ćemo sami morati da tražimo."

"Pođimo od prvog predviđanja. Čovek o kome je reč ne sme biti svestan da ga tražimo."

"Zadivljujuće."

"Da, jedva čekam da počnemo."

Ponovo sam se izvukao. U stvari, još nisam shvatao da će rad sa živim ljudskim stvorenjem biti mnogo zanimljiviji od predviđanja brojeva i dijagrama. Pretpostavljam da je bilo sasvim prirodno što u tom trenutku nimalo nismo marili za osobu koju je trebalo konačno da izaberemo i podvrgnemo posmatranju.

Odspavao sam oko pet sati na sofi.

Nešto pre dvanaest, uputio sam poziv Tomojasiju tražeći dozvolu da nastavim sa predlozima za program mašine.

Odgovor sam dobio u tri sata.

"Uspeh! Donošenje konačne odluke odloženo je do sledećeg sastanka komiteta, ali ovog puta plan se dopao čak i upravniku Biroa... zahvaljujući vama."

Od kada smo počeli da verujemo u mašinu i od kada nas je ubedila u svoju vrednost, nismo mnogo brinuli da li će ideja biti prihvaćena, ali ipak mi je bilo lakše kada sam čuo Tomojasijev veseli glas.

7.

U četiri sata krenuli smo u potragu za našim čovekom - premda se mora reći da mi nismo bili ti koji su po svaku cenu želeli muškarca. Dva puta smo ubacivali u mašinu parče hartije na čijoj je jednoj strani pisalo MUŠARAC, a na drugoj, ŽENA; pošto je mašina oba puta izabrala MUŠKARCA, odlučili smo se za osobu muškog pola.

"Shvatate li da ima strašno mnogo muškaraca. Kojeg da izaberemo?"

"Osećam se kao vuk u stadu ovaca."

"Previše nam muškaraca stoji na raspolaganju. Trebalo je da se opredelimo za ženu."

"Oh, ma ajde. Uskoro će se na slici pojaviti i žena."

U početku šetnje bili smo dobro raspoloženi. Krenuli smo podvožnjakom, a zatim nadvožnjakom sve do Šinjukuja. Ali polako smo počeli da se zamaramo.

"Ne vredi. Moramo da utvrdimo uzor prema kome ćemo vršiti izbor."

"Ali kako? Nekoga za koga mislimo da će doživeti duboku starost?"

"Možda nekoga ko izgleda pomalo nepredvidiv."

"To znači da treba izabrati nekoga ko deluje sasvim obično."

Ali bilo je previše upravo takvih ljudi. To bi bio čist pogodak ili promašaj. Negde oko sedam sati, iscrpljeni od hodanja, uđosmo u mali kafe i smestismo se u uglu do prozora koji je gledao na ulicu. I tu nabasasmo na našeg čoveka.

Nepokretno je sedeo za susednim stolom; ispred njega se nalazila porcija sladoleda, a oči su mu bile upravljene u neku tačku s one strane vrata na kojima je zlatnim slovima bio ispisan naziv lokala. Sladoled se istopio i ispunio zdelicu gotovo do samog vrha. Pretpostavljao sam da ga on nije ni želeo, ali ga je naručio i jednostavno ostavio da se otopi.

Kada sam se osvrnuo, primetih da je Tanomogi pomno posmatrao istog čoveka. Nisam znao koliko je vremena trebalo da se sladoled istopi, ali što se nas ticalo, prizor je bio veoma uznemirujući. Čovek sasvim obične spoljašnosti, ali koji kao da je u sebi skrivao neku priču. Ovo je mogao da bude prilično uslovan opis, ali same njegove jedva raspoznatljive crte lica izgledale su nam krajnje pogodne za naš plan.

Tanomogi me udari po ruci i namignu. Klimnuh u znak saglasnosti. Kelner nam priđe da primi porudžbinu. Tanomogi zatraži voćni sok, ali kada se ja odlučih za kafu i on se predomisli. Čekajući na kafu, sedeli smo bez reči. Bili smo iscrpljeni; no, tišina koja je zavladała nije bila posledica umora, već težine odluke koju nam je valjalo doneti. U svakom slučaju nije bilo važno ko je bio naš čovek, sve dok je on sasvim obična osoba, ali i takva koja poseduje izrazite osobine.

Ipak ništa nismo mogli pouzdano da kažemo dok ne ispitamo da li je on ili nije izrazita ličnost. Šetnja nas je izmorila. Nismo mogli da se do u beskonačnost kolebamo. Da ga je jedan od nas predložio, našli bismo se u situaciji da se onaj drugi odmah složi izborom ovog čoveka sa istopljenim sladoledom za našeg zamorčića.

Uprkos vrućini koja je vladala, nosio je pomalo izlizan, ali dobro skrojen flanelski sako; držanje mu je bilo uspravno i nepomično. Zbog toga su njegovi pokreti, kada bi s vremena na vreme promenio položaj nogu, bili mnogo upadljiviji. Ali uporno je nastavljao da, na jedan razdražujući način, gnječi neupaljenu cigaretu koju je držao među dlanovima položenim na sto.

Iznenada se začu bučna muzika. Jedna osamnaestogodišnja ili devetnaestogodišnja devojka u crvenim sandalama i crnoj suknji, koja joj je dopirala do kolena, ubacila je novčić od deset jena u džuboks iza naših leđa. Trgnuvši se, čovek pogleda preko ramena, i tada smo po prvi put bili u stanju da mu jasno vidimo lice. Bilo je napeto i nervozno, sa upalim očima, nataknuto iznad čvora kravate kao da je pričvršćeno zavrtnjima. Pretpostavljao sam da već ima oko pedeset godina, a ipak je izgledao nekako čudno mladalački, možda i zato što je bojio kosu.

Muzika mi se činila krajnje vulgarna. Ali ona to očito nije bila Tanomogiju, koji je počeo da po taktu dobuje prstima. Zadovoljno srknuvši kafu, on se iznenada pomeri na stolici i obrati mi se.

"Gospodine. Što više posmatram ovog čoveka, sve mi se više čini da je on pravi. Hajde da njega uzmemo."

Ja jednostavno nagnuh glavu na jednu stranu. Nisam imao nameru da stvaram teškoće, ali odjednom me je preplavilo neko nesnosno neprijatno osećanje. Dok se predviđanje budućnosti jedne osobe svodilo na razmišljanje o njoj, sve je izgledalo kao divna pustolovina, ali kada se preda mnom našlo biće koje će mi možda poslužiti u eksperimentu, nisam više bio sasvim siguran da li je sve to, u stvari, imalo smisla. Prošle noći sam bio iznuren. Nisam li možda pogrešno pročitao ono što je mašina ispisala? Da nisam arbitrarno preveo ne reči mašine, već svoje sopstveno osećanje nemoći - osećanje koje je proisteklo iz osujećenosti koju sam iskusio kada je komitet odbio da prihvati bilo koji predmet za predviđanje?

"Šta ste rekli? Ne možete se sada povući." Započe Tanomogi, a

zatim mu se oči sumnjičavo zasuziše. "Mašina je izdala naređenje, zar ne? Čak ste se pomučili da dobijete Tomojasijevo odobrenje."

"Ali još imamo samo neformalno dopuštenje da nastavimo. Pitam se šta će reći komitet?"

"Ne brinite zbog toga", reče on, napućivši usne. "U svakom slučaju, upravnik Biroa odgovoran je za to. Ne bi trebalo da bude problema."

"Možemo li biti sigurni u to? Ko zna, možda će se on jednostavno popišmaniti do sledećeg sastanka. Ma koliko da navaljujemo, naš projekat nema nikakve veze sa politikom; a oni nikada neće odrešiti kesu za nešto nepotrebno. Da li ćemo ili ne dobiti sredstva, znaš, zavisi od toga da li će komitet odobriti naš projekat ili ne. Ovde naprosto nije reč o dopadanju ili nedopadanju."

"Ali mašina nam je zaista rekla da se latimo ovoga."

"Bili smo bunovni. Možda smo pogrešno pročitali."

"Ne mislim tako", reče Tanomogi, preturivši pri tom čašu sa vodom u svojoj rasejanosti. Izvadi zatim maramicu i iscedi pantalone na kolenima. "Izvinite. Ali ja verujem u mašinu. Svi smo mi, uključujući tu i komitet, bili pod uticajem Moskve II. Pokušali smo da izvršimo predviđački program koji bi se zasnivao samo na podacima o društvu. Ali ako koristimo samo ovakav objektivan materijal, razumljivo je da se kao najviša vrednost predviđanja pojavljuje komunizam, upravo kao što je i mašina rekla. Drugim rečima, predviđač se može iskazati samo ako ga koristimo u praktične svrhe. U tom smislu, veoma je zanimljiv sud mašine da je komunizam najviša vrednost predviđanja. Ali za čoveka najvažniji je sam čovek, a ne društvo. Što se njega tiče, rđavo društveno uređenje je nepodnošljivo, bez obzira na racionalnost njegove organizovanosti."

"Pa šta s tim?"

"Smatram ideju da mašina predvidi privatnu budućnost date osobe zaista prihvatljivom. Ako je dobro izvedemo, možda ćemo i sami biti iznenađeni suprotnim zaključkom od onog do koga je došla Moskva II."

"Ali mašina to nije stvarno rekla."

"Naravno da nije! Čak i ne verujem mnogo u to. Samo kažem da mi se čini da ću moći da obrlatim komitet ako im saopštim kako verujem. A zatim bi trebalo da usledi određen broj neposrednih i konkretnih pogodnosti. To jest, ako mašina bude imala uspeha i ako

se dočepamo formule za predviđanje čovekove budućnosti. Na primer, šta bi se desilo ako bismo mogli da donosimo savršene presude predviđajući i prošlost zločinca? Mogli bismo da sasečemo zlo u korenu. Mogli bismo da budemo bračni savetodavci, da odlučujemo prilikom zapošljavanja, dajemo dijagnoze bolesti, i bavimo se mnogim drugim problemima vezanim za život; ako bude potrebno mogli bismo da predviđamo i smrtni čas."

"Od kakve bi to bilo koristi?"

"Mogu da zamislim oduševljenje osiguravajućih društava", Tanomogi se trijumfalno nasmeja, a zatim zajedljivo reče: "Ako razmišljamo na ovaj način, mašina poseduje neslućene mogućnosti, zar ne? U svakom slučaju smatram da taj plan puno obećava."

"Možda si u pravu. Ni ja ne sumnjam u sud same mašine."

"Zašto ste onda rekli da smo se prevarili prilikom čitanja?"

"Samo tako. Znaš... Bez obzira na tvoje reči, pitam se kako bi se osećao kao zamorče?"

"Ja to ne bih mogao da hudem. Znam sve o mašini: ne bih odgvarao uslovima."

"Pretpostavimo da ne znaš. Govorim samo hipotetički."

"U tom slučaju, ne vidim nikakvu razliku. To mi ništa ne bi smetalo."

"Stvarno?"

"Naravno. Gospodine, vi ste pod velikim nervnim pritiskom."

Zaista. Možda sam i bio. Mašina je samo mene isključila. Kako sam mogao da dozvolim da me mašina isključi i da me Tanomogi nadmaši?

8.

Dvadesetak minuta pošto smo popili kafu, čovek konačno ustade. Bilo je očigledno da osoba koju je čekao na kraju ipak nije došla. Izišli smo iz kafea neposredno posle njega. Grad je postepeno tonuo u mrak. Nemirna, isprekidana gomila, koja je vredno upijala čestice veštačke svetlosti, oblikovala je zid, očito se boreći da uspori dolazak noći.

Čovek nezainteresovano napusti kafe i uputi se pravilnim korakom niz prolaz u pravcu glavne ulice. Korak mu je bio čvrst. Sa druge strane puta, pored sićušnih i gusto zbijenih saki barova, spodobe neodređenog pola, obučene od glave do pete u neobične ženske

haljine koje nose travestiti pozivale su mušterije promuklim glasom kod svakog drugog ili trećeg lokala. Čovekov poslovni korak postajao je sve samouvereniji, mada takvo njegovo držanje uopšte nije priličilo ovakvom jednom mestu.

Kada je stigao u glavnu ulicu, odjednom se okrete i pogleda iza sebe. Zbunjeno zastadoh; Tanomogi me povuče i prošapta: "Ne zaustavljajte se. Primetiće nas."

Pratili su nas glasovi devojaka koje su nas pozivale da uđemo u barove. Morali smo da se uputimo pravo prema čoveku, koji je stajao i gledao u našem smeru. Ali on nije obraćao pažnju na nas očigledno zadubljen u sopstvene misli. Pošto je bacio pogled na sat, on krenu u smeru iz koga je upravo došao. Shvativši da se vraća, glasovi stadoše ponovo da ga pozivaju. Osetih kako su mi se obrazi ukočili poput daske.

On se vrati do kafea i pogleda unutra. Onaj koga je očekivao još nije bio došao. Ponovo se uputio niz prolaz prema glavnoj ulici. Ovog puta ga je pratilo manje glasova. Nakon mog prolaska neko pljunu. Shvatili su da ga uhodimo. Pretpostavljam da svi shvataju kako je uhođenje neke osobe prjljava rabota.

"Hoće li ovaj momak konačno da stigne do nekog kaveza... a da to sam ne shvati?"

"Ali svi smo zatvoreni u kavezima."

"Kako to mislite?"

"Pa, zar nismo?"

Čovek se odjednom uputi niz glavnu ulicu u pravcu juga. Tamo se nalazilo gradilište oivičeno daščanom ogradom. Ulica iznenada utonu u mrak. Posle otprilike dva bloka on pređe na drugu stranu i uputi se ponovo nazad istim putem; prošavši pored ulaza u prolaz iz koga je upravo došao, on zavi nadesno i izbi na ulicu bleštavu od zbijenih nizova svetiljki. Na njenom kraju nalazio se niz bioskopa. Kada je stigao do njih, on ponovo promeni smer, i vrati se natrag.

"Pazi molim te. Izgleda kao da ni sam ne zna kuda će."

"Ljut je pošto se osoba koju je očekivao nije pojavila."

"Ali zar i u tom slučaju ne hoda sasvim besciljno. Pitam se od čega živi?"

"Hm." Stvarno i sam sam upravo o tome razmišljao.

Navikao je da ga ljudi posmatraju. Možda je dugo godina radio na

jednom mestu gde je morao da pazi na svoje držanje pred drugim ljudima, gde se velika pažnja pridavala samo pojavi. "I ja se pitam. Da li smo pozvani za ono što činimo?"

"Pozvani?"

Okrenuh se, misleći da se Tanomogi nasmejao, ali on to jasno nije učinio

"Da. Pozvani. Čak ni lekaru nije dozvoljeno da vrši sve eksperimente na ljudskim bićima. Ako ne budemo pažljivi, znaš, naš plan će se svesti na vivisekciju."

"Oh, preterujete, gospodine. Ako posao budemo držali u tajnosti sve će biti u redu. Ne nameravamo nikome da naudimo."

"Pa... da sam ja na mestu tog čoveka, mislim da bih bio veoma ljut."

Tanomogi začuta. Ali izgleda da ga to nije nimalo uznemirilo. Radio je sa mnom pet godina i čitao me je kao otvoremu knjigu. Nikada ne bih prekinuo ovu poteru. Šta god da se desi nisam nameravao da je opravdam. Ako bi mašina naredila ubistvo, ja bih ga bez sumnje izvršio, mada nevoljno. Ovaj običan sredovečan čovek koji je sada išao ispred nas, a sa nečim pomalo tajanstvenim u sebi, biće razodenut do gole kože, i mi ćemo saznati i njegovu prošlost i njegovu budućnost. Kada na to pomislih prože me bol kao da ću ja biti ogoljen. Ali mnogo bih više bio zaplašen da sam pri ovakvom stanju stvari okremuo leđa mašini za predviđanje.

9.

Celu noć smo posvetili ovom čoveku. Neprestano je išao napred-nazad ne napuštajući jednu usku oblast, kao da se kretao hodnicima nekog preduzeća, noseći papire. Za sve to vreme jednom se zaustavio da telefonira, a dva puta je zastao kod flipera: prvi put se zadržao petnaest, a drugi put dvadeset minuta: inače je jednostavno besciljno hodao bez zaustavljanja. Pretpostavljali smo da je neka žena prekršila svoje obećanje i nije došla na sastanak. Kada se zađe u njegove godine - a ja sam im se upravo približavao - ne očekuju se više slučajni susreti. Ništa nas više nije iznenađivalo. Nije bilo nikakve potrebe davati sebi oduška tumananjem ulicama zbog izneverene nade. Samo je žena mogla negde da prekine jednačinu. Njegova zbunjenost je bila smešna i obična, slična životinjskoj.

Pokazalo se da smo imali pravo. To i nije čudno. Oko jedanaest sati

kratko je telefonirao sa javnog telefona koji se nalazio na tezgi u jednoj radnji. (Tanomogi mu se smelo prikrao, uspeo je da vidi broj i pribeleži ga u svoj blok.) Zatim je ušao u tramvaj i sišao na petoj stanici. Njegovo odredište bila je mala stambena zgrada iza jedne trgovačke ulice; da bi stigao do nje morao je da prođe prolazom dugačkim oko pola bloka.

Neko vreme je stajao pred kapijom zgrade, osvrćući se levo i desno, zastavši kako bi se uverio da li je sve bilo u redu. U međuvremenu, kupili smo cigarete u prodavnici na uglu. (Zahvaljujući njemu bio sam prinuđen da kupim već više od dest pakli.) Uskoro je ušao i Tanomogi smesta krete za njim. Ako sve prođe bez teškoća i on dospe do sobe, pogledaće ime na vratima. Ako ga, pak, zaustavi vratar, dogovorili smo se da ga podmiti i tako dobije potrebno obaveštenje. Za to vreme ja sam motrio na celu kuću sa ugla kapije. Na prvom spratu nalazile su se tri prostorije; na svima su zavese bile navučene i gorela je svetlost. Na drugom spratu, videle su se četiri sobe uključujući i prostor iznad ulaza. U svim ostalim svetla su bila pogašena.

Nakon kratkog vremena, na najudaljenijem prozoru se za trenutak pojavi svetlost i pri njoj se zaleluja senka neke osobe. A onda se prozor iznenada ponovo zamrača. Tanomogi istrča u čarapama, držeći cipele u rukama.

"Video sam! Tablicu na vratima. U stvari, na njoj je žensko ime. Kondo Čikako. 'Čikako' je napisano u kurzivu", dahćući je ispričao dok je oblačio cipele skrivajući se u senci kapije. "Bilo je uzbudljivo, zaista... raditi nešto ovako. Bilo mi je to prvi put."

"Samo trenutak, nisu li se svetla upalila?"

"Da. I čuo sam tup udarac nečeg što je palo."

"U najudaljenijoj sobi, zar ne?"

"Da li ste приметili?"

"Vrlo čudno. Svetlost se upalila, a odmah potom ugasila."

"Hej. Kladam se da je u pitanju ljubavni sastanak."

"Tim bolje. Nadam se da nije приметio da smo ga pratili."

"Naravno da nije. Da jeste, pokušao bi da nam umakne pre nego je došao ovamo, zar ne?"

Zbog nečega sam počeo da se osećam neprijatno. Naša prvobitna namera bila je, naravno, da dođemo do imena i adrese tog čoveka,

ali nismo doveka mogli da ostanemo ovde na straži; možda je nameravao da tu provede celo veče. Nijedan od nas nije ni oka sklopio još od noćas. Kako još nismo odlučili da ovog momka uzmemo za zamorče, mogli bismo jednostavno da ga ostavimo u rezervi i iskoristimo ženu - koja je zapravo bila nuz-proizvod kao glavni subjekat, u zavisnosti od razvitka događaja. I Tanomogi se složio da u ovom času odustanemo.

"Ali kao što ste rekli, gospodine, ona je već dovoljno upletena, zar ne?"

"U svakom slučaju... muškarac... devojka... na isto mu se hvata."

Odlučili smo da se za sada povučemo. Izidismo na ulicu gde se rastadoh sa Tanomogijem i odoh kući, držeći se za glavu koja me je bolela od umora. Dok sam mehanički slušao ženu koja mi je pričala kako su se deca posvađala u školi, stalno sam iznova primoravao sebe da ostanem budan. Ali konačno, ipak skliznuh u omeđenu rupu sna, jedva toliko veliku da me primi.

10.

Narednog jutra sam se uspavao kao što sam i predvideo. Prošlo je već deset kada sam stigao u Institut. U početku sam - ni sam ne umem da objasnim zašto - mislio da bi trebalo da obavestimo članove Instituta nakon što uspemo da kroz komitet proguramo Tanomogiev i moj plan i od njega dobijamo formalno odobrenje. Čak smo i pustolovinu od prošle noći izveli na svoju ruku i nikome ništa o tome nismo rekli. Čovek koga smo pratili bio je niko, i u tome je bila prednost, jer mnogostrana istraživanja koja smo dosad sprovedi verovatno nam neće biti potrebna. Ali iz vlastitog iskustva shvatili smo da nije bilo lako razbiti ljusku koja obavija nečiji privatni život. Kada bismo tome posvetili malo više vremena, možda i ne bi bilo teško napraviti okvirni plan, ali na nesreću preostalo nam je još samo pet dana do sledećeg sastanka komiteta. Ako plan do tada ne bude gotov, situacija će se pogoršati i gotovo sigurno će nam narediti da prekinemo, bar privremeno.

Ali na putu do Instituta, promenio sam mišljenje i odlučio da saradujem, to jest da ceo plan otkrijem članovima Instituta. Kada bih im izložio okolnosti oni bi sigurno čuvali tajnu. A ja bih nastavio mehanički i podelio bih posao na ispitivanje identiteta žene i

istraživanje muškarčeve prošlosti; za svaki bih naimenovao po jednu grupu i detaljno bih odredio njihove zadatke i odgovornosti. Tokom dva dana sakupio bih što je moguće više podataka, a zatim bih na osnovu njih koordinirao planove za budućnost, mogućnosti i perspektive. Prva stavka bila je dobijanje saglasnosti od komiteta.

Pre nego što sam otišao u kancelariju, zavirih u istraživačku sobu tražeći Tanomogija. Rekoše mi da me već neko vreme čeka u sobi sa kompjuterima na drugom spratu. Ostavih poruku da svi treba gore da se okupe, pošto imam nešto da im kažem i smesta se uputih do Tanomogija.

Tanomogi me oštro pogleda, ne pozdravivši me, sa laktovima oslonjenim o klupu pored kontrolne table. Bilo je to neobično držanje s njegove strane.

"Šta ćemo sada, gospodine?" reče on, ne pomerivši se s mesta.

"Šta time hoćeš da kažeš?"

"Dogodilo se nepredviđeno, zar ne?" On otvori novine koje su mu bile položene na krilu, pokazujući prstom na njih kao da me izaziva.

"O čemu to, za boga miloga, govoriš?"

Tanomogi isturi bradu kao u zaprepašćenju, od čega mu se izdužio vrat.

"Gospodine, zar još niste čitali novine?"

Upravo u tom trenutku ljudi iz istraživačke sobe popeše se stepenicama lupkajući drvenim sandalama. Gledajući me podozrivo uglovima svojih očiju, Tanomogi ustade. "Šta to..."

"Pozvao sam ih. Hteo sam da im raspodelim dužnosti."

"Zaboravite na to. Pogledajte ovo", odbrusi on, pružajući mi novine. Žustro otvorivši vrata, on se razdra na istraživače koji su upravo stigli: "Kasnije! Dođite kasnije. Pozvaćemo vas kada završimo."

Do mene je doprla neka duhovita opaska Vade Katsuko izrečena piskutavim i srditim glasom, ali nisam tačno razabrao njen smisao. To me je najmanje zabrinulo. U novinama je crvenom olovkom bio zaokružen jedan članak u uglu. Dok sam buljio u njega odjednom me proželo osećanje da je vazduh oko mene postao nalik na lepljivi džem.

ŠEFA RAČUNOVODSTVA ZADAVILA LJUBAVNICA

Okolo ponoći, 29. ovog meseca. gospodina Tušidu Susumea (56) šefa računovodstva u Kompaniji Jošiba iz Šinjuku kvarta, Tokijo, koji je bio u poseti u stambenoj zgradi Midori, smeštenoj u 6. Ulici istog kvarta, premlatila je i zadavila njegova ljubavnica Kondo Čikako (26), stanar pomenute zgrade. Devojka se prijavila najbližoj policijskoj stanici. Izjavila je da je zločin počinila u samoodbrani pošto se gospodin Tušida razbesneo zbog njenog kasnog dolaska kući. Kolege gospodina Tušide kažu da je on bio ozbiljan čovak koji je na svom radnom mestu proveo trideset godina. Svi se slažu da je događaj odjeknuo kao grom iz vedra neba.

Tanomogi je strpljivo čekao dok sam ja polako isčitavao članak pet do šest puta.

"O tome sam vam govorio, gospodine."

"Hm. Šta piše u drugim novinama?" Kapljica znoja skliznu mi sa čela i pade na članak.

"Kupio sam nekih pet novina, ali ovaj članak je izgleda najdetaljniji."

"Šteta. Samo mesec dana ranije mogli smo da predvidimo ovo. On je sada mrtav i mi tu ništa ne možemo."

"Kako bi bilo lepo da su stvari tako jednostavne. Ali, na žalost, nisu."

"Kako to misliš? Ne može se predviđati budućnost mrtvog čoveka, zar ne? Nemamo vremena da se igramo detektiva."

"Zabrinut sam."

"Zbog čega? Na svaki način, slučaj poput ovoga suviše je poseban i nepodesan kao materijal za isprobavanje mašine."

"Ne zavaravajte se. Trebalo bi da vam je sasvim jasno, gospodine, o čemu govorim. Nekoliko ljudi nas je videlo kako uhodimo tog momka, Tušidu. Naročito nas je dobro osmotrio stari prodavac duvana na uglu, kod koga smo poslednji put kupili cigarete."

"Oh, zaista mislim da o tome ne treba brinuti, pošto je ubica već i onako priznao."

"Da li je?" Tanomogi se nervozno obliznu i počeo brzo da govori kao da je zbog nečeg bio nestrpljiv. "Ja ne mislim tako. Ovaj članak sadrži dvosmisleno obaveštenje. Na primer, zar vam ne izgleda preterano zadaviti već na smrt prebijenog čoveka? I to samo zato što je devojku pozvao na red zbog kasnog vraćanja kući."

"Pretpostavljam da se razbesneo kada ga je udarila, što je bio razlog

da ga ona zatim ubije."

"Nemoguće. Kako može mlada devojka da zadavi razjarenog čoveka? Ali pretpostavimo da je ipak tako. Ne smete nešto da izgubite iz vida, gospodine. Čim je ušao u sobu, svetla su se za trenutak upalila i čuo se zvuk nečega što je palo; zatim je odmah opet zavladao mrak. Rekli ste, gospodine, da ste toga časa ugledali nečiju senku na prozoru. U stvari, i ja sam video nečiju senku kako se kreće naspram zastakljenog dela vrata. Kada o tome razmislim, nalazim da je protivrečno jedno s drugim. Kako je moguće da se pri jednom izvoru svetlosti senka pojavi u isto vreme na vratima i na prozoru koji se nalaze u različitim smerovima. To znači, da su bile prisutne dve osobe."

"Pa, muškarac i devojka, pretpostavljam."

"Ali u članku piše da se devojka vratila kući posle muškarca."

"Ne mora da bude. Prilično je neodređeno. Prema načinu na koji je napisano, može se shvatiti i ovako i onako."

"Ali ja sam svojim očima video čoveka kako ključem otvara vrata. Osim toga sa telefonistom sam proverio broj koji je on sinoć poslednji nazvao i utvrdio da odgovara broju telefona u tom stanu. Pokušao je da utvrdi da li je devojka stigla kući ili ne. Sudeći prema njegovom kasnijem ponašanju, malo je verovatno da nije."

"Pretpostavimo da se vratila nešto posle telefonskog poziva?"

"Zašto je onda soba bila u mraku? Šta je to palo i proizvelo tup zvuk? Šta je značilo trenutno paljenje i gašenje svetla?"

"Šta pokušavaš da kažeš? Ne shvatam. U svakom slučaju, ona se prijavila."

"Ne nije. Čak ni policajci nisu tako tupavi da bi to verovali. Možda su se ljudi iz stana ispod prisetili vremena kada su čuli da je nešto palo. Možda će neko od preko puta izjaviti da su svetla sve vreme bila ugašena. Ali će možda po otiscima davljenja na vratu otkriti da to uopšte nije učinila žena. I odjednom će početi da sumnjaju i da istragu privode kraju. Tragovi čarapa koji su ostali na podu hodnika... otisci prstiju na zidu pored vrata... i na kraju tajanstvene uhode."

"Zar si ostavio otiske prstiju na nekom takvom mestu?"

"Možda. Nisam ni sanjao da će se stvari ovako izokrenuti."

"Pa i da jesu, ako policija samo bude tamo zavirila, odmah će naći dokaze. Smešno! Očigledno je da ti nisi imao motiva. Mogu da

sumnjaju, ali za to nemaju ni trunke dokaza."

"Pretpostavljam da je tako. Ali sigurno će sumnjati. Sve dok ne uspemo da ih ubedimo u suštinu našeg poduhvata."

"To ti nije nimalo pametno!"

"Da, nimalo. Novine će naduvati projekat u nevreme. Ubistvo će pasti u senku, a počće da pišu o našem radu. Košmar mašinske ere koja gazi čovekovo dostojanstvo."

Tanomogi začuta kao da mu je nešto upravo palo na pamet. Možda se uplašio da bi mogao dvostruko da me uvredi. I ovo je bilo dovoljno. U tom trenutku nisam imao vremena za introspekciju.

"Potpuno si u pravu. Projekat kao što je ovaj mogu lako proglasiti za opasan. Na i najmanji znak opasnosti komitet, koji je i inače plašljiv, biće srećan da podbrusi pete. Ali zaista si tačno sagledao stvari. Mogao bi da postaneš detektiv ili čak advokat."

"U početku nisam uopšte tako dosledno razmišljao. Dok sam stajao pred vratima naprosto me je prožimalo veoma jako i zloslutno osećanje. Zatim, dok sam čitao članak, intuitivno sam osetio da devojka nije ubica. Ako nije ona, onda smo mi prvi koje će da osumnjiče. Ukoliko nameravamo da nastavimo naš poduhvat, ne smemo se sada povući."

"Što znači?"

"Što znači da nam ne preostaje ništa drugo nego da sve uzmemo u svoje ruke i nastavimo."

"Nastavimo? Hm... pitam se."

"Pre nego što počnu da nas opsedaju razni ljudi, morali bismo da se nagodimo sa policijom."

"Mislim da bismo to mogli da postignemo preko Tomojasija. Bilo bi pogrešno pokušati, a onda se povući. Pored utvrđivanja plana akcije, moramo biti odlučni i reći samo ono što je zaista neophodno."

"Hvala bogu, objašnjenja nam ne nedostaju. Podsećam vas da je Tušidino telo još sveže. Nije dugo mrtav."

"Tušidino telo?"

"Opipljiv materijal za donošenje budućih zaključaka. Ako je metod očuvanja dobar smatra se da telo fizički može ostati živo oko tri dana. Čak i nakon prestanka rada nervnog sistema."

Iznenada mi je svanulo, prozori se otvoriše u mom umu i ćelije počće da se pokreću. Tanomogi me je još jednom nadmašio. Ali

nisam se ljutio. Napokon, on je bio moj naslednik.

"Zar to nije divan plan? To nije samo fantazija; vredi pokušati. To je odlična ideja - početi od mrtvog tela."

"Počecemo sa matematičkim induktivnim metodom."

"Zatim na red dolazi devojka. Možda smo slučajno otkrili ovu stvar, ali zaista je izvanredna."

"Ako budemo imali uspeha, da li će pravi ubica biti sledeći?"

"Oh, ne. Tada dolazi praktična primena. To će biti dobar mamac za komitet."

11.

Sada kada je plan utvrđen, nisam više mogao da se kolebam. Imali smo još vremena pre nego se ruka zakona spusti na nas, ali morali smo nešto da smislimo dok telo ubijenog ne vrate ucveljenoj porodici. Bilo je nemoguće, naravno, ne upoznati sa celom stvari naše kolege sa donjeg sprata. Tanomogi reče da će se osećati sigurnim ako se on pobrine za to. Podelili smo ih, prema njihovim izrazitim sposobnostima u tri radne grupe; jednu za rad na telu, jednu koja će prikupiti podatke o devojci i jednu koja će otkriti pravog ubicu. Tanomogi je odlučio da sam rukovodi celokupnom istragom, u kojoj će telo predstavljati središnju tačku. Dok se ja budem nagađao sa Tomojasijem u Birou za statistiku, Tanomogi će završiti podelu na grupe i sve ih obavestiti o toku akcije, moleći ih da budu stalno prisutni kako bi mogli u svakom trenutku da započnu s poslom. Proverio sam da li je Tomojasu u svojoj sobi i smesta otišao do njega. Obično nije predstavljalo problem doći do njega.

Tomojasu je bio veoma ljubazan. Nije prestajao da se osmehuje dok sam mu govorio o raznim mogućnostima koje će proisteći iz pojedinih predviđanja. Na kraju se složio da sredi stvari tako što će posredovati između nas i upravnika Biroa za statistiku. Ja nisam odao naše slutnje, već sam jako naglašavao kako nas je poslužila sreća. Razgovor je postepeno došao i do ubistva; i kao što sam pretpostavio, osmeh je iščezao, a umesto njega Tomojasijevo lice je poprimilo uobičajeni izraz, kao da ga je ispio neki uređaj za dehidrisanje. Nisam ništa zucnuo o svojoj slutnji u vezi sa policijom, usredsredivši napad uglavnom na to kako mašina za predviđanje može da bude korisna u sprečavanju zločina. Nakon više od jednog

časa priličnog truda uspeo sam da ga pridobijem.

Ali to, naravno, nije značilo da smo ga ubedili da pregovara direktno sa Biroom. To nije bilo pod njegovom jurisdikcijom. Ubedio sam ga samo da o ovome obavesti upravnika Biroa. Zatim sam još jedan sat morao da mu ponavljam isti vatreni govor. Od početka do kraja lice mu je ostalo bezizrazno, što Tomojasiju nije bilo svojstveno. Sa istom bezizražajnošću nas je ostavio da čekamo dok je on nekuda iščezao.

Ubrzo potom nazvao me je Tanomogi da me obavesti kako nas je izgleda tražila policija; veoma sam se uznemirio. Ali Tomojasi je sasvim povratio predašnju ljubaznost. Pretpostavljam da mu je laknulo kada je odgovornost preneo na upravnika Biroa. Govorio je sa najvećim mogućim oduševljenjem, ali glupo o mogućnostima mašine za predviđanje, a ja nisam mogao ništa da mu odgovorim.

Prošao je još jedan sat. Želeo sam već da odustanem. Mislio sam da su sasvim zaboravili na mene, kada se upravnik Biroa najzad vratio.

"Pretpostavljam da je u redu", reče on poslovnim glasom. "Uspeli smo da se složimo. Neću vest pustiti u štampu, ali ako vam to bude potrebno, obratite mi se. Stvar je u tome što su već preduzeti određeni koraci."

Glas mu je bio toliko nezainteresovan da nisam odmah shvatio kako bi, u stvari, trebalo da se radujem ovakvom odgovoru. Pošto sam izišao, ubrzo sam to otkrio i požurio ka javnom telefonu. Čak i preko telefona mogao sam da osetim napetost u Tanomogijevom glasu. Spojili su me sa kompjuterskom sobom u Centralnoj socijalnoj bolnici (u toj sobi nalazio se elektronski kompjuter koji je služio za ispitivanja i davanje dijagnoza). Bili su spremni da počnu sa radom čim stigne telo. Poslah Aibu da smesta ode u policijsku stanicu i naredih mu da telo prebaci u bolnicu, a zatim prekinuh vezu. Iznenada, prestadoh da se znojim i osetih bol kao da mi se tlo raspada i razleće u svim mogućim pravcima. Bilo je to uzbuđenje. Nakon što sam istrajao u ovom beznadnom poduhvatu, sada kada sam se navikao na njega, istrajnost kao da je postala norma, a pravi posao je najzad otpočeo. Pretpostavljam da se to zove euforija.

12.

Pripreme su bile završene. Uređaj za rashlađivanje zastenja i sveži

vazduh uđe u sobu prijatno se kovitlajući oko naših nogu. Već smo bili povezani specijalnim telefonom sa sobom u kojoj su se nalazili kompjuteri u centralnom socijalnom; a istraživači sa Instituta, podeljeni u tri grupe, od kojih je svaka bila snabdevena voki-tokijem, upravo su se spremali da krenu. (Tanomogi je zaista bio sposoban.) Zatim svi odoše. Nepomično sam stajao ispred televizora i tri voki-toki prijemnika u kompjuterskoj sobi; tišinu je remetilo samo jednolično zujanje predviđača. Sada sam predstavljao samo jedan zavrtanj u mašini. Sve pristigle izveštaje valja direktno u nju pohraniti. Oni bi zatim automatski bili razvrstani i upamćeni, tako da se moja uloga sastojala u pukom odgovaranju na znake mašine i njenom opsluživanju prema datim uputstvima. Pa ipak, bio sam ponosan zbog uloge koja mi je dodeljena. Jer, samo sam ja bio u stanju da je do kraja iskoristim. Ti si moje proširenje, rekoh joj zadovoljno, jedan uveličan deo mene.

3,50. Tačno je prošlo dvadeset pet minuta od kada su Tanomogi i ostali otišli. Prvi se javio Cuda, zapovednik grupe zadužene za ubistvo. Nije bilo potrebno da ponavlja svoj izveštaj Tanomogijevo predviđanje se pokazalo kao sasvim tačno, bilo je jezivo. Kao prvo, očevici su potvrdili da se devojka vratila kući nešto pre ponoći; na muškarčevom potiljku pronađene su modrice od udaraca koje on nije mogao sam sebi da zada. Izgleda da je stvarno došlo do rasprave, ali rezultati ispitivanja čovekovog leša, kao i neki drugi razlozi, ukazuju na izvesna dvosmislena mesta u devojčinom priznanju. Definitivno je utvrđeno da je postojao i saučesnik, ali devojku su verovatno zaplašili, čim nije pokušala da izmeni svoj iskaz. U stanici su mu rekli da je prema njihovom mišljenju okončanje istrage samo pitanje vremena. Teško je bilo uhvatiti potpuno slučajnog ubicu, čiji dosije ne postoji u policiji. U stvari, suprotno je bilo tačno: onaj ko više planira, taj se lakše oda.

(U prvi mah bio sam zbunjen. Bilo je teško na brzinu prosuditi da li je trebalo da Tanomogi i ja prijavimo ono što smo videli prethodne večeri. Ali prema onome što je policija izjavila postojala je mala verovatnoća da bi sumnja mogla da padne na nas - potpuno nevine posmatrača. A zatim, lično sam verovao da ćemo otkriti pravog ubicu. Odlučio sam da izvesno vreme sačekam i ništa ne prijavim.) Odmah zatim je Kimura, voda grupe koja je ispitivala devojčin život,

poslao izveštaj o Kondo Čikako. Počev od godina, mesta boravka, zanimanja, do opisa prošlosti, karaktera, izgleda, visine i težine; izveštaj je sadržao sva obeležja koja su najzad predstavljala elemente pogodne za pohranjivanje u mašinu. Ali to je bilo dovoljno samo za početak. Konačno je postalo jasno da su ti površni podaci bili nedovoljni da bi se uhvatila jedna osoba. Uskoro bi trebalo da počne ispitivanje tela, što će zahtevati ponavljanje celog postupka uz primenu sasvim drugačijeg metoda. Sem toga, ako bude potrebno, u svako doba možemo od policije da dobijemo ovakvu vrstu obaveštenja, a ako, pak, ne budemo hteli da imamo veze sa njima, lako ćemo sami da ih prikupimo.

Analize su konačno počele nešto posle osam. U stvari, izgleda da je trebalo obaviti još neke pripreme, ali pošto su se u bolnici plašili da neće biti u stanju da ožive leš, zajedno smo odlučili da krenemo uprkos teškoćama. U međuvremenu, pristigla su tri ili četiri dodatna izveštaja od zapovednika grupa, u vezi sa ubicom i devojkom; kako će analiza tela uskoro odgovoriti na sva pitanja, odlučio sam da ih prenebregnem. Sat pre početka analize, razgovarao sam izvesno vreme putem televizije sa doktorom Jamamotom, koji je bio zadužen za njih. Saopštio mi je da uz pomoć elektronskog kompjutera u bolnici mogu da reprodukuju približne biološke reakcije kao i da ih ispituju, ali i da idu dalje, to jest da odgonetnu moždane reflekse. To je bilo razumljivo. Mozak je predstavljao svet koji čak ni naša mašina, koja je bila u stanju da se sama programira, nije još iskusila. U svakom slučaju, nagovorio sam ga da sakupi odgovore moždanih ćelija na različite nadražaje; probaću da ih mašina dešifruje i upamti. Možda će morati da ih obradi istovremeno i kao uzorke za moždane talase živog čoveka. Sigurno će biti potrebna detaljna karta; budući da je u pitanju leš, mozak bismo mogli da raspodelimo u najmanje osamdeset ili više oblasti, umesto da se zadovoljimo samo ranije snimljenim grubim moždanim talasima. (Čak i kada je reč o živom telu, ne mogu se postići tako jasni tragovi dejstva talasa kao u slučaju leša; moguće je dobiti samo približne tragove. Doktor Jamamoto je rado pristao da nam ih ustupi ako neki jednostavan uzorak bude odgovarao našim namerama.)

Isporučili su telo pre deset minuta. Bilo je hermetički zatvoreno u velikom staklenom kovčegu sa naročitim gasom, tako da će tehničari

raditi na njemu iz daljine, služeći se mehaničkim rukama. Doktor Jamamoto je stajao pored kovčega i objašnjavao šta se događa. (Ja sam ga, razume se, slušao preko televizora.) Zračenje, emitovano iz levog ugla sobe prolazilo je kroz leš i na desnom zidu projektovalo neku vrstu anatomske karte tela. Ja, doduše, nisam mogao da vidim ovu sliku, ali metalne igle, tanke kao vlas kose, na krajevima mehaničkih ruku, pažljivo su vođene dejstvom neke nevidljive sile do određenih mesta u nervnim vlaknima. Iz metalnog šlema koji se nalazio na glavi leša virili su, umesto kose i uklonjene lobanje, snopovi bakarnih žica. Rečeno mi je da je ovaj šlem položen direktno na mozak i da ima ulogu sprave za merenje.

13.

Iznenada blesnu jaka svetlost, obasjavši unutrašnjost prostorije. Kamera se pomerila ka glavi. Odjednom se, sa suprotne strane, pojavilo Tanomogijevo lice koje se smešilo u objektiv. Malo sa strane, videla su se zabrinuta lica Aibe i Vade Katsuko kako ukočeno posmatraju glavu leša. Iz tog ugla nije se mogao nazreti mladež iznad Vadine usne, usled čega je ona mnogo lepše izgledala. Kamera se okrete i poče da zumira sve dok čovekovo nago telo, koje se belasalo, nije ispunilo ceo ekran. Jasni znaci davljenja videli su se oko njegovog vrata u vidu niza smeđih mrlja, brada mu je bila isturena, usne malo razdvojene, a oči čvrsto sklopljene. Iz kože, koja je izgledala kao da je prekrivena prašinom, štrčala je neuredna brada. Da li je to bio prilježan i vredan knjigovođa koji je imao porodicu i ljubavnicu s kojom se toliko spetljao da ga je na kraju ubila? Izgledao je mnogo životniji, u stvari, mnogo opasnije nego prošle noći kada je, utegnut u svoj flannelski sako, tako uspravno sedeo na stolici u kafeu sa zdelicom otopljenog sladoleda ispred sebe. Nagnao me je da se osećam veoma neprijatno.

Konačno analize počеше. Prvo su izmerili težinu i visinu, što je iznosilo 120 funti, odnosno pet stopa i jedan palac. Zatim su za trenutak mere raznih delova tela bile izražene kvantitativno i relativno. Mehaničke ruke počеше da se kreću. Istovremeno je izvestan broj igala zaboden u razne delove tela. Niz uzastopnih svetiljki koje su bile vertikalno i horizontalno pričvršćene na zidu i povezane sa iglama, stade da se pali i gasi kao da prevode reči

mašine. Kao odgovor na to, telo u kovčegu poče slobodno da se pomera, gotovo kao da je živo. To kretanje polazilo je od vrhova prstiju ka gornjem delu tela, na kraju prouzrokujući micanje usana, otvaranje i zatvaranje očiju, pa čak i rad mišića na licu. Vada stenjući uzdahnu; čak su i Tanomogiju zadrhtale usne, a lice mu se oblilo znojem.

Doktor Jamamoto reče: "Na ovaj način određujemo motorne funkcije. Kretanje nije čisto fiziološka osobina. Ono je takođe povezano sa osobenom istorijom tela kao pojedinca."

Zatim je usledila analiza unutrašnjih organa, a kada je to završeno, napokon je pristupljeno ispitivanju moždanih talasa. Povećao se broj igala u mehaničkim rukama, pri čemu se sedam ili osam usredsredilo na lice. Nadraživale su organe čula kao što su oči i uši. Do ušiju je spušten prijemnik, a uređaj sličan velikom dogledu približen je očima; počеше da se javljaju zvuci i slike nakon čega je na ekranu usledilo divlje lelujanje osamdeset tananih talasa.

"Za početak", reče doktor Jamamoto, nastavljajući sa svojim objašnjenjima, "pokušajmo sa nadražajima običnih, svakodnevnih pojava. Upotrebićemo pet hiljada najobičnijih reakcija koje smo proizveli u našoj laboratoriji. Njima odgovara grupa jednostavnih imenica, glagola i prideva kojima se oni mogu opisati. Zatim ćemo upotrebiti pet hiljada malo složenijih reakcija koje se sastoje od kombinacija prvih pet hiljada i njima odgovarajućih opisa: Obično nam je to dovoljno za dokučivanje reakcija na nadražaje i za izvođenje potrebnih patoloških analiza. Međutim, danas smo, radi eksperimentisanja, odlučili da idemo dalje. To je samo ideja, ali pitam se šta će se dogoditi ako kao nadražaj upotrebimo reči koje su se pojavile u filmskim žurnalima i člancima iz novina tokom prošle nedelje."

"Ideja vam je sjajna", počeh oduševljeno, a Tanomogi mi sa ekrana klimnu u znak saglasnosti. Stvarno je bilo dobro izvedeno. Nije se uvek događalo da veći služi manjemu. U jednom bačenu ribarsku mrežu uhvate se i velike i male ribe. Čak i mreža misli, što je tananija tim je bolja.

Ali dok sam posmatrao liniju talasa, ona se nije promenila već je i dalje lelujala i podrhtavala poput toplog vazduha nad ulicom.

Nisam mogao da odagnam nestrpljenje koje me je obuzelo dok sam

čekao da se konačno upali svetiljka na mašini za predviđanje, a izlazni kanal počne da zubi punom brzinom. Pitao sam se šta će telo imati da nam kaže?

14.

Doktor Jamamoto okrenu prekidač za analizu moždanih talasa i klimnu mi glavom sa ekrana.

"Do sada smo izvršili sve predviđene analize."

Zahvalih mu i ugasih televizor, obuzet neprijatnim osećanjem. Dok je slika nestajala, sa ekrana su me izazivački gledale nezadovoljne Tanomogijeve oči. Možda sam zaista bio malo previše grub i nečtiv. Svi su znatiželjno iščekivali šta će preminuli računovođa Tušida Susumu imati da kaže posredstvom mašine. Ali ja sam imao neke vlastite ideje. Rezultati analiza ne smeju biti objavljeni dok se ne dovede u nekakav red problem ubistva. Po svaku cenu moramo izbeći da prepadnemo plašljivi komitet senzacionalističkim glasinama. Ako bi iskršlo bilo šta slično ubistvu to bi bio sasvim dovoljan razlog za komitet da se povuče. Što se mene tiče, ono što je imalo prednost u odnosu na ispitivanje kapaciteta mašine za predviđanje bilo je istraživanje tog neobičnog zločina. (Razgovaraću o tome sa Tanomogijem kada se bude vratio.)

Upravo kada sam hteo da okrenem prekidač na odeljku, zazvoni telefon. Podigoh slušalicu i jedan udaljeni, prigušeni glas reče: "Halo? Halo? Doktor Katsumi?"

Činilo mi se da poznajem taj glas, ali nisam bio siguran. Zbog gradske buke koja se čula u telefonu pretpostavio sam da telefonira iz neke javne govornice.

"Želim da vas upozorim", nastavi glas. "Bolje da nas se okanete."

"Vas? Ko ste to vi?"

"Pazite dobro šta vam kažem. To ne treba da znate. Policija već sumnja na dva momka koja su uhodila tog mrtvog Romea."

"Ko ste vi?"

"Prijatelj, profesore, prijatelj."

Veza se prekinu. Pripalih cigaretu da bih se pribrao, a zatim se vratih do uređaja za izbacivanje odgovora. Okrenuh prekidač i pročitah znake. Iz nekoliko izvora pokupih analize mrtvog čoveka, povezah ih i pripremah mašinu za 'indukciju'. Čovek je stvarno bio mrtav, ali

mašina će oživeti i njega i odgovore, upravo onakve, kakve bi on davao da je živ. Naravno, to ne bi bio isti čovek. Jasno da bi postojala razlika između njegovog stvarnog tela i onog koje je projektovano. Bilo bi zanimljivo razmišljati o toj razlici, ali sada nisam imao vremena za to.

"Možete li mi odgovoriti na jedno pitanje?" otvoreno upitah mašinu, potiskujući uzbuđenje.

Posle kratkog vremena dobio sam slab, ali jasan odgovor.

"Mislim da je to moguće, ako je pitanje konkretno?"

Zbunio me je odveć srdačan ton, tako da mi se doista učinilo kako se u mašini krije pravo ljudsko biće. Ali ovde je bila posredi samo jedna obična reakcija. Ona nije mogla da poseduje svest ili volju.

"Pitam se da li stvarno shvatate da ste mrtvi."

"Mrtav?" Jednačina u mašini iznenađeno zabrekta. "Mislite na mene?"

Bilo je isuviše stvarno da bih poverovao.

"Da, naravno", rekoh oklevajući.

"Znači tako. Onda mora da sam ubijen, jesam li u pravu?"

"Zar ne znate ko je ubica?"

Glas odjednom postade oštar i škripav. "Ali ko ste vi, za boga miloga, da mi o tome govorite?"

"Ja...?"

"Ne, mislim kakvo je ovo mesto? Čudno je, zar ne, što govorim i razmišljam iako sam mrtav", reče glas, nervozno se menjajući. "Ah, vi me zavitlavate, je li tako? Shvatam. Pokušavate da me pređete."

"Ni slučajno. U stvari, vi niste ljudsko biće. Vi ste samo jednačina ličnosti čoveka po imenu Tušida Susumu, jednačina uskladištena u memoriju mašine."

"Ne zasmeyavajte me. I prekinite ovu glupu obmanu. Do đavola! Kao da su nestala sva moja osećanja. Ali gde je Čikako? Hej, kako bi bilo da upalimo svetlo?"

"Vi ste mrtvi."

"Dosta s tim već jednom. Ne možete me uplašiti."

Obrisavši znoj koji mi je proticao pored ugla oka, pokušah da se priberem.

"Recite mi sada sasvim jasno. Ko vas je ubio?"

Mašina ispusti uvredljiv zvuk. "Pre nego što vam išta kažem, voleo

bih da saznam ko ste vi. Ako sam ubijen, znači da ste vi to učinili. Hajde, upalite svetlo i pokažite mi Čikako. Pređimo na stvar."

Očigledno je pomislio da sam ja ubica. Ovo je dokaz da mu je svest sezala sve do samog trenutka kada je bio ubijen.

"Šta mislite ko sam ja?"

"Kako bih to mogao da znam?" piskutavo odgovori čovek iz mašine, poput dečaka koji je počeo da mutira. "Čak i ako možda izgledam tako, nisam toliko glup da poverujem u ove laži."

"Laži? Kakve laži?"

"Ma 'ajdete!"

Začuh hrapavo, sipljivo disanje, koje kao da mi je zapahnulo lice. Bilo mi je jasno da je to samo mašina, ali me ipak obuze jeza. Očekivao sam apsolutnu tačnost, a bilo je previše nedoslednosti. Možda nisam pravilno postupio. Nije trebalo da na ovaj način odmah položim karte na sto. Naše suočenje bilo bi objektivnije, da među nama postoji sigurnosna zona.

Okrenuh prekidač i čovek se razluči u elektronske fragmente. Postojanje mu je bilo toliko životno da sam osetio grižu savesti kada sam ga izbrisao. Žurno okrenuh vremensku saklu koja do sada nije bila uključena, za dvadeset dva časa unatrag, u doba dok je čovek još čekao devojk u kafeu Šinjuku. Povezah televizor, a zatim ponovo uključih mašinu.

Zazvoni telefon. Bio je to Cuda, zapovednik grupe zadužene za traženje ubice.

"Kako ide? Da li su gotovi rezultati analize tela?"

"Ne, nisu još", počeh nehajno, ali onda se zgranuh kada sam shvatio da sam sa mašinom upravo došao do jednog važnog dokaza. U razgovoru sa Tanomogijem predvideli smo najgoru moguću situaciju, da pravi ubica nije devojka Kondo već neka sasvim druga osoba. To je još bilo samo predviđanje, bez stvarnih osnova. Iz razgovora je postalo jasno da je čovek očekivao treću osobu, nekog drugog, a ne devojku, čoveka čiji su se interesi kosili sa njegovim.

"Šta se s vama dešava? Imate li neku novu informaciju?"

"Ni najmanju. Izgleda da su ga dvojica pratila sve do stana. To je potvrdio prodavac duvana čija se radnja nalazi blizu te zgrade, ali devojka je ipak potpisala priznanje. Čak i među detektivima mišljenja su podeljena, a niko ne izgleda kao da je posebno zainteresovan za

tu dvojicu."

"Ali kakvo je vaše mišljenje?"

"Pa, malopre sam razgovarao sa Kimurom koji proverava devojkicu. Dok se ne razjasni odnos između ovo dvoje, krajnje su slabi izgledi da je osnovana pretpostavka kako je ubica neko drugi. A onda, ako i pretpostavimo da postoji neko drugi, da li je istraga jednog ovakvog događaja toliko važna?"

"To nećemo znati dok slučaj ne bude rešen." Zatim razdraženim glasom dodadoh: "Neka vas ne brinu zaključci. Bolje posvetite pažnju podacima. Mislim da bi nam dobro došao tačan plan devojčine sobe."

"Ali ne razumem. Kako nam takve stvari mogu pomoći u pravljenju plana predviđanja?"

"Rekao sam vam. Nećemo to znati sve dok ih ne isprobamo!"

Odmah sam se pokajao zbog svog ljutitog ispada. "Svi ćemo zajedno o tome kasnije na miru porazgovarati. Nestrpljiv sam, jer nemamo mnogo vremena. Dozvolite da ponovim: čuvajte se novinara. Oni bi na smrt preplašili komitet."

Stvari su zaista polako postajale sve zamršenije. Činilo se da ću imati pune ruke posle da se opravdam, umesto da smišljam plan koji će komitet usvojiti. Što sam se više batrgao, izgledalo mi je da sve dublje tonem.

15.

Spustih slušalicu i pogledah uokolo. Na ekranu se pojavilo nekadašnje obličje Tušide Susumu iz vremena kada je još bio živ, pre dvadeset i dva sata. Ponovo sam osetio ponos zbog sposobnosti mašine. Kada promenih koordinatnu ravan, čovek se potpuno okrete zajedno sa pozadinom. Ali ova pozadina je ipak predstavljala čovekov unutrašnji pejzaž, tako da se jasno razaznavalo samo ono što je on video; ostalo je bilo iskrivljeno, nepravilno i nejasno. Tako je prostor u kome je trebalo da se nalazimo Tanomogi i ja bio sasvim crn, kao da u njemu nije ništa postojalo. Sladoled na stolu bio je potpuno istopljen.

Čovek zari kašiku u kašu i srknu malo vrhovima skupljenih usana. Za to vreme nije skidao pogled sa vrata. Oh, da, pomislih, prebirajući po sećanju, za to vreme. Uskoro će zasvirati džuboks i čovek će

pogledati u našem pravcu. Sačekajmo da vidimo.

Konačno se začu muzika upravo kako sam i predvideo i čovek se okrete. Da bih video kako smo izgledali u njegovim očima, okrenuh koordinatnu ravan za 180 stepeni. Veoma jasno su se raspoznavali džuk-boks i devojka u mini suknji; ispred njih mi smo se veoma slabo nazirali, poput senki. (To je bilo veoma dobro. Ako nas nije video, ne postoji bojazan da nas telo optuži.)

Zatim sam pokušao da vreme pomerim za dva sata. Čovek je šetao ulicom.

Pomerih ga još za dva sata. Stajao je pred javnim telefonom.

Zatim sam pokušao da zgusnem proticanje vremena u jednu desetinu normalne brzine. Kao u ubrzanom filmu, čovek naglo uskoči u tramvaj, siđe, pojuri prolazom i stiže pred devojčin stan. Tada ponovo vratih na normalnu brzinu.

Od tog trenutka prešli smo na deo koji je meni bio nepoznat. Ako bi sve dobro prošlo, ne samo što bismo otkrili ubicu, već bismo i dobili potpune i relevantne podatke da pokažemo komitetu, što bi situaciju odjednom preokrenulo u našu korist. Veoma nestrpljiv, netremice sam posmatrao čovekovo kretanje.

Popeo se mračnim stepeništem i zastao, ukočeno piljeći prema kraju hodnika na drugom spratu. Oklevajući je krenuo napred, pognute glave. Nečujno koračajući, kretao se ka pripremljenoj smrti. Tanomogi se nije pojavio na slici, ali mora da sve ovo promatra negde iz senke stepeništa.

Čovek izvadi ključ iz unutrašnjeg džepa; pošto je nadlanicom otro znoj sa čela, saže se i otvori vrata. Zvuk otvaranja bio je neobično oštar, kao da je nagoveštavao njegovu sopstvenu unutrašnju napetost. On širom otvori vrata, uđe unutra, a onda ih zatvori za sobom drugom rukom. Ali, sudeći prema zvuku, učinilo mi se da nisu do kraja zatvorena. Ispred njega, u mračnoj sobi, mogao se videti sivi prozor i neka udaljena svetla. On izu cipele i pruživši ruku duž zida s leve strane napipa i okrete prekidač. (Ah... Smrt se približava!) Kada se svetlost upali, postade vidljiva soba srednje veličine, očito devojačka, u kojoj je mali orman skrivao jedan ugao. Nije bilo nikoga. Sobom se širila napeta tišina. Čovekov pogled uzaludno je lutao levo-desno. Iza njega se začu slabi zvuk. Tiho škripanje koje je dolazilo niodkuda. I upravo kada se okrenu, mlitavo se presamiti.

Pod se nagnuto podiže i udari ga po licu. Ogromna senka, savijena poput kuke, naže se nad njim, ugasi svetlo i lagano ga poklopi. Ekran uroni u tamu. Tada je umro.

Izvesno vreme sam nepomično gledao u treperavi, crni ekran. On nije video ubicu. Pa kako nije, postoji mogućnost da se izmetne u neprijateljski raspoloženog svedoka. Devojka nije bila u sobi. To je i izjavila, ali optužena je na osnovu toga što se kasnije vratila. Znači, da je njeno priznanje ubistva bila očita laž. A to nije bilo sve. Pretpostavimo da je on pomislio da škripa koju je začuo iza sebe potiče od otvaranja vrata. S druge strane vrata nalazio se Tanomogi. Rezultati analize tela postajali su sve nepovoljniji za nas. Kao da smo sami sebi vezali uže oko vrata.

Izgleda da sam se izvesno vreme izgubio u mislima i nisam vodio računa o stvarima oko sebe. Odjednom postah svestan nečijeg prisustva, okrenuh se i ugledah Tanomogija kako stoli oslonjen leđima o vrata. Uopšte nisam primetio kada je ušao. (Za trenutak mi se pričinilo da se ponavlja scena kojoj sam upravo prisustvovao, da se ja nalazim na mestu ubijenoga. Stresao sam se.) Tanomogi se nasmeja, klimajući neprestano glavom i provlačeći prste kroz kosu.

"Dosta nezgodna stvar."

"Da li si video?"

"Da. Samo poslednji deo."

"Šta je sa ostalima?"

"Ostavio sam Aibu i Vadu da sačekaju tamo preko. Mislio sam da će možda biti potrebno nešto dodati analizama."

"Čekao sam da mi se javiš telefonom."

Tanomogi uhvati prstima znojavu košulju i odvoji je od kože, a zatim se lagano obliznu. Okrenuh stolicu i pogledah u njegovom pravcu, nastavivši pakosnim tonom koi je čak i mene začudio.

"Zamisli. Neki tip mi je pretio preko telefona."

"Šta?" reče Tanomogi, a telo mu se ukoči u položaju u kome se našlo kada je uhvatio naslon stolice u koju je upravo hteo da sedne.

"Rekao je da se suviše ne mešamo. Rekao je da je policiji već dato do znanja da su dvojica uhodila Cušidu. Možda je istina. Isto to kaže i Cuda u svom izveštaju."

"Pa?"

"Pa, momak koji me je nazvao zna da smo te uhode bili nas dvojica."

"Naravno." Tanomogi ispusti neki hrapav zvuk, a zatim savijajući svoje dugačke, vitke prste, reče: "To onda znači da je tamo bio još neko."

"Upravo to i želimo da oni poveruju."

"Shvatam", reče Tanomogi ujevši se za donju usnu, a pogled mu skliznu u blizinu mojih grudi. "Možda je momak koji je telefonirao pravi ubica. A vi ste, gospodine, jedini s njim razgovarali. Uostalom, vi ste moj saučesnik. Ako policija ozbiljno počne da traga za dvojicom uhoda, naći ćemo se u mišolovci."

"Razmišljao sam o relativnom položaju senke na prozoru i rasporedu u sobi. Ta senka je sasvim sigurno ona koju sam video kada se Cušida srušio. Ali jedino si ti mogao da vidiš drugu senku sa mesta na kome si se nalazio."

"Ako bi me optužili da je to bila moja senka, ne bih mogao da poreknem", promrlja on uz veštački osmeh, cokući jezikom. "Za nas je kobno što naš model nije video ubicu. Namučili smo se da bi ispitali telo, a ono je sada postalo naš neprijatelj. Dospeli smo u situaciju u kojoj biste me vi, ako se pojavi i najmanja mogućnost da sam imao bilo kakav motiv, odmah osumnjičili, a ja tu ništa ne bih mogao."

"Motiv je još jedna teškoća koju treba razjasniti, jer neće biti lako navesti ga da prizna." Objasnih mu zatim kako je čovek, mada je predstavljao samo reakciju mašine, tvrdoglavo odbio da poveruje kako je s njim uopšte bilo teško razgovarati. Tanomogi me je bez reči saslušao. Zatim tiho reče: "Pa, onda se tu ništa ne može, nego da ga podržimo u tom uverenju."

"Šta time hoćeš da kažeš?"

"Hoću da kažem kako treba da ga navedemo da misli da je još živ."

16.

Možda se može reći da smo manje-više uspeali. Utuvili smo u njegovu - mislim - glavu mašine da se u stvari nalazi u bolničkom krevetu i da nije u stanju da vidi ili oseća jer se još nije oslobodio šoka koji je doživeo. Takođe smo mu rekli da će se brzo oporaviti, posle čega je on počeo, bez ikakvih daljih natezanja da nam priča, vapeći za osvetom. Bili smo dovoljno lukavi da ga navedemo da govori, pretpostavljam da smo u tome uspeali, mada je i dalje bilo

neizvesno u kojoj meri će nam to biti od pomoći.

Mrak se brzo spuštao, a još nije bilo ni šest sati. Počela je da pada kiša. Velike kapi su prskale po prozorskom oknu. Slušao sam priznanje mašine, sve vreme se osećajući kao da sedim na stolici sa dve noge. Ovo što sledi predstavlja verbalni izveštaj onoga što je rekla.

IZVEŠTAJ

MORAM DA PRIZNAM, DA BI BILO BOLJE DA SAM MRTAV. OVO JE SRAMOTNO. RAZUMETE? DOVOLJNO SAM STAR DA BIH TO ZNAO. ODVRATNA ŽENETINA. PITAM SE ŠTA KAŽE MOJA SUPRUGA. ONA MI TO NIKADA NEĆE OPROSTITI. NIKADA NISAM NI NAJMANJE BIO NEZADOVOLJAN NJOME. ISKRENO GOVOREĆI... (IZOSTAVLJEN PARAGRAF.)

DEVOJKA KONDO ČIKAKO PEVALA JE U KABAREU. ALI BILA JE MIRNA I DOBROĆUDNA: NIKADA NE BISTE POVEROVALI DA JE BILA OD ONIH. TELO JOJ JE BILO UGLASTO I KOŠČATO, ALI LEPO. ŠTO SE MENE TIČE - MOŽETE BILO KOGA DA PITATE - JA SAM U PRILIČNOJ MERI PURITANAC; NIKADA NE ODLAZIM NA TAKVA MESTA. TE VEČERI SAM PRATIO PREDSEDNIKA NAŠE KOMPANIJE, I TAKO... (IZOSTAVLJEN PARAGRAF.)

STVARNO NE RAZUMEM. DEVOJKA KOJA PRISTOJNO ZARAĐUJE I JEDAN NIMALO ZGODAN PROĆELAVI PEDESETOGODIŠNJAK. IMAO SAM RAZLOGA DA IZGUBIM GLAVU. LUPKALA BI ME PO BRADI SVOJIM GLATKIM, MALIM VRHOVIMA PRSTIJU. ZNATE, BIO SAM ZAHVALAN. STVARNO NE UMEM TO DA IZRAZIM REČIMA; KAO DA SAM SE IZGUBIO. BIO SAM SREĆAN. ZNAM DA TO NIJE ZA SVAKOGA. SAMO JEDNU STVAR TREBA DA SHVATITE: NIJE BIO U PITANJU NOVAC. MOŽDA NE VERUJETE, ALI ISTINA JE. NARAVNO, POMAGAO SAM JOJ MALIM SVOTAMA SVAKOG MESECA. REKLA JE DA JOJ JE TO DOVOLJNO. TELO JOJ JE IZGLEDALO KOŠČATO, ALI ZAISTA JE TO BILA NEŽNA DEVOJKA. NIJE BILA ZALJUBLJENA U MENE, ALI SAM JOJ SE DOPADAO. NIJE TO PORICALA. OTVORENO MI JE REKLA. IMA NEŠTO ŠTO BI TREBALO OVIH DANA DA TI... (IZOSTAVLJEN PARAGRAF.)

ZATIM JE SUMNJA POSTEPENO POČELA DA POMALJA SVOJU RUŽNU GLAVU. NAKON TRIDESET GODINA RADA KAO RAČUNOVOĐA POSTAO SAM PRILIČNO ŠKRT KADA SU U PITANJU NEKE STVARI. BIO SAM NERVOZAN; PITAO SAM SE NEĆE LI MI TRAZITI JOŠ NOVCA, A BIO SAM VOLJAN KADA TO NIJE UČINILA. U CELOJ STVARI POSTUPILA JE SUVIŠE ISKRENO. U TO VREME JE ISKRSAO JEDAN MALI INCIDENT. PA, NIJE TO BAŠ BIO PRAVI INCIDENT, ALI JEDNOG DANA KADA SAM DOŠAO U NJENU SOBU PRIMETIO SAM DA JE KUPILA VEOMA SKUP TEPIH. SHVATATE? IMAJUĆI U VIDU NJENA PRIMANJA, TO JE BILO LUKSUZIRANJE. ZNAO SAM TO, POŠTO SAM STALNO OPERISAO NOVCEM. JOŠ SAM SE VIŠE ZAČUDIO KADA SAM JE UPITAO ZAŠTO GA JE KUPILA. ODGOVORILA MI JE DA JE TRUDNA, A KADA JE UPITAH DA LI GA JE KUPILA DA BI PROSLAVILA TAJ DOGAĐAJ, SRCE POČE DA MI KUĆA NA NEPRIKLADAN NAČIN ZA ČOVEKA MOJIH GODINA. BIO SAM NA IVICI SUZA. TO JE BILO DIVNO, JER MOJA ŽENA NIJE IMALA DECE. NE, NE BIH SMEO DA KAŽEM DIVNO. U SVAKOM SLUČAJU BILO JE ROMANTIČNO I OSEĆAO SAM ŽELJU DA OVAJ DOGAĐAJ SAOPŠTIM CELOM SVETU. NALAZIO SAM SE U TAKVOM STANJU DA SAM BIO UBEĐEN KAKO BI I MOJA ŽENA, KOJA NIŠTA NIJE ZNALA O DEVOJCI, BILA SRETNNA ZBOG MENE DA JOJ OVO KAŽEM. AH, DA LI TO PADA KIŠA? ČUJEM JE. OH, SAMO TRENUTAK. DOLAZIMO DO ONOG GLAVNOG U CELOJ PRIČI. (KRATKOTRAJNO KAŠLJUCANJE) ONO ŠTO SADA SLEDI PREDSTAVLJA ANTIKLIMAKS. IZNENAĐENI STE, ZAR NE? KAŽE DA JE DANAS ABORTIRALA. PA, TO JE BILO U REDU. SHVATIO SAM MADA NISAM MNOGO VEROVAO U ŽIVOT. ALI KAKO MI NIŠTA NIJE REKLA OSEĆAO SAM SE KAO BUDALA. JEDNOSTAVNO SAM POBESNEO. OPTUŽIVAO SAM JE NA SVE MOGUĆE NAČINE: NIJE ZNALA ČIJE JE DETE ILI JE BILA UPLAŠENA, REKAO BIH, DA GA ZADRŽI I RODI. AH, DA, RAZUMEO SAM. OSTALA JE U DRUGOM STANJU S NEKIM KO JE BOGAT, PA JE TO ISKORISTILA KAO IZGOVOR ZA IZNUĐIVANJE NOVCA. AKO TO MJE TAČNO, ODAKLE JOJ NOVAC ZA TEPIH? HM... DA LI JE TO ONDA ZNAČILO DA SVE TREBA DA SE SLOMI

O MOJA LEĐA? ŽELEO SAM DA ZNAM. ONA ODMAHNU GLAVOM I BRIZNU U PLAČ. NE, OVO NEMA NIKAKVE VEZE SA ONIM ŠTO SE SINOĆ DOGODILO. SINOĆ SE UOPŠTE NISMO VIDELI. TO SE DOGODILO, SAMO TRENUTAK, PRE GOTOVO DVA MESECA.

DOZVOLITE DA NASTAVIM. ISPRIČAO SAM VAM KAKO SAM JE PRITERAO U ČOŠAK. PLAKALA JE. ZNAO SAM DA NE PRIPADA VRSTI DEVOJAKA KOJE SU SPOSOBNE DA IZNUĐUJU NOVAC, ALI NIJE POSTOJALO DRUGO OBJAŠNJENJE, ZAR NE? OČAJNIČKI SE BRANILA. ALI NJENA ODBRANA BILA JE VEOMA SMEŠNA. REKLA MI JE DA POSTOJI BOLNICA U KOJOJ IZVRŠE ABORTUS I UZ TO JOŠ DAJU SEDAM HILJADA JENA, AKO FETUS NIJE STARIJI OD TRI NEDELJE. TO JOJ SE UČINILO ČUDNIM, ALI JE IPAK OTIŠLA U BOLNICU DA SE RASPITA. REKLI SU JOJ DA JE UPRAVO U TREĆOJ NEDELJI TRUDNOĆE. TAKO SU JOJ ODMAH IZVELI ABORTUS. DA LI BI NEKO MOGAO DA POVERUJE U TO? POSTOJI GRANICA ČAK I ZA OVAKVE IZMIŠLJOTINE. UPITAO SAM JE ZA NAZIV BOLNICE... NA ŠTA MI JE ODGOVORILA DA NE MOŽE, DA JE OBEĆALA DA NE KAŽE I DA BI VEROVATNO DOSPELA U GRDNE NEPRILIKE KADA BI ODALA. POVIKAH NA NJU DA PRESTANE I UDARIH JE. BILO JE TO PRVI PUT DA SAM UDARIO JEDNU ŽENU, MADA SAM O TOME ČITAO U PRIČAMA. U STVARI, NIJE MI SE DOPALO. OBESHBRABRILO ME JE I TOG DANA ODLUČIH DA ODEM BEZ REČI.

NISAM BIO ZADOVOLJAN NJENIM OBJAŠNJENJEM. OD TOGA DANA MUČILA ME JE SUMNJA. NEKAKO ĆU JE PRITERATI U ČOŠAK? TAKO DA NEĆE MOĆI DA SE IZVUČE. SREĆOM IMALA JE RAČUN U BANCII I ISPRAVNU ŠTEDNU KNJIŽICU. ČUDNO JE BILO ŠTO JE ČUVALA I STARE RAČUNE KOJI NIČEMU NISU SLUŽILI. TO JE ZA MENE BILO VAŽNO OTKRIĆE, RAZUMETE, JER SAM RAČUNOVOĐA. OTIŠAO SAM U NJEN STAN KADA JE BILA ODSUTNA I DETALJNO SAM GA PRETRAŽIO. BROJKE SU VEOMA ZANIMLJIVE U ZAVISNOSTI OD TOGA KAKO IH ČITATE. ONE SU MI RAZJASNILE MNOGE STVARI. IMALA JE POTPUNO NEOBJAŠNJIVA DODATNA PRIMANJA. NAJVIŠE DVAPUT NEDELJNO, A NAJMANJE DVAPUT ILI TRIPUT MESEČNO. NIJE

BILO NIKAKVE SUMNJE. POKAZAO SAM JOJ DOKAZ. TO JE BILO TAČNO PRE TRI DANA. OPET JE BRIZNULA U PLAČ, ALI NIJE UPALILO. OVO NIJE MOGLA POREĆI. PONOVO JE POČELA SA SVOJIM SMEŠNIM PRAVDANJIMA. OPET JE POTEGLA TU SMEŠNU PRIČU O NEVEROVATNOJ BOLNICI, ISPRIČAVŠI MI KAKO MOŽE DA DOBIJE DVE HILJADE JENA SVAKI PUT KADA DOVEDE ŽENU ČIJA TRUDNOĆA NIJE ODMAKLA DALJE OD TREĆE NEDELJE. REKLA MI JE DA BOLNICA HOĆE DA KUPI SVAKI FETUS, AKO NIJE PROŠLO VIŠE OD TRI NEDELJE OD ZAČEĆA I DA ONA DOPUNJUJE SVOJU PLATU RADEĆI KAO NJIHOV POSREDNIK. ČUDNA PRIČA. BIO SAM VIŠE ZABRINUT NEGO SUMNJIČAV. PITAO SAM SE DA NIJE POLUDELA. KADA SAM RAZMISLIO O TOME, ZAKLJUČIO SAM DA TO I NIJE MOGUĆE. KAO ŽENI, NEDOSTAJALE SU JOJ STRASTI. KADA SAM ZATIM NASTAVIO DA JE ISPITUJEM, REKLA MI JE DA NE ZNA ŠTA ĆE SE S NJOM DOGODITI, AKO SE U BOLNICI SAZNA DA MI JE SVE OTKRILA. ODISTA JE BILA ZAPLAŠENA, TVRDEĆI DA BI JE MOŽDA I UBILI. OKUPLJENI FETUSI NISU UMIRALI. ODRŽAVAO IH JE NAROČITI UREĐAJ U BOLNICI I ONI SU SE RAZVIJALI U SAVRŠENIJA BIĆA NEGO ŠTO JE TO SLUČAJ SA ONIMA KOJA RASTU U MAJČINOJ UTROBI. NAŠE DETE JE ŽIVO I DOBRO. KAKO VAM SADA TO IZGLEDA? DRHTITE, ZAR NE? AKO JE TO BILA ISTINA, ONDA JE U PITANJU STVARNO NEŠTO KRUPNO, A AKO NIJE, ONDA NI KAO LAŽ NIJE BILO BAŠ SITNO. DA SE NE BI NA TOME ZAVRŠILO, REKOH JOJ: 'ODVEDI ME ONDA U TU BOLNICU.' AKO SAM POMISLIO DA ĆE SE NAĆI U ŠKRIPCU, PREVARIO SAM SE. OZBILJNO MI JE PREDLOŽILA DA O SVEMU PORAZGOVARA SA BOLNICOM. AKO JE TO ONO ŠTO ŽELIM. NJEN ODGOVOR SAM DOBIO JUČE, NEŠTO POSLE PODNEVA. TELEFONIRALA MI JE U KANCELARIJU I REKLA DA ĆE NEKO IZ BOLNICE DOĆI S NJOM TE VEČERI U R-KAFE U ŠINJUKIJU POSLE SEDAM I DA ĆE MI SVE OBJASNITI. TAKO DA TREBA DA ODEM TAMO. BIO SAM IZNENAĐEN. JER NISAM PRETPOSTAVLJAO DA ĆE TO STVARNO UČINITI. POŠTO ZAMKA SADA NIJE DOLAZILA U OBZIR, ZAKLJUČIO SAM DA JE SIŠLA S UMA. ČEKAO SAM JE I ČEKAO U KAFEU; NIJE DOŠLA.

TADA SAM SE JOŠ ZALUDNO PITAO DOK SAM POSTAJAO SVE NERVOZNIJI, DA LI BI JE SLEDEĆEG DANA MOŽDA TREBALO SMESTITI U NEKU BOLNICU ZA NERVNO POREMEĆENE. OSTALO ZNATE. LEPO SAM UPAO U KLOPKU. NE, NE GOVORIM O LJUDIMA IZ BOLNICE. MORA DA JE U PITANJU BIO NEKI MUŠKARAC. PRETPOSTAVLJAM DA SAM JOJ SMETAO, MADA TO NIJE REKLA, JER JE BILA STIDLJIVA. POŠTO JOJ JE BIO POTREBAN IZGOVOR, IZMISLILA JE POSAO SA BOLNICOM KOJA KUPUJE FETUSE. AKO ME BAŠ NIMALO NIJE VOLELA, ZAŠTO MI TO NIJE REKLA? NE ŽELIM DA ME U OVOM DOBU NAZIVAJU NERAZUMNIM. ONA NE BI UČINILA NIŠTA TAKO NASILNO; NE BI ME NAMERNO NAMAMILA DA ME NEKO PRETUČE. OSTAJE ČINJENICA DA SAM DUBOKO POVREĐEN.

17.

"Pravi problem predstavlja, naravno, devojka, zar ne?"

Ugrizoh se za usnu, uzdržavajući se da ne kažem kako bi se stvari još više zapetljale da je i devojka umešana.

"Ali devojka je priznala da je ona ubica i očigledno nema nameru da izmeni priznanje, nije li tako?"

"To je ono što je čudno. Ako poverujemo ubijenome, ona je pomalo neurotična."

"Da je nešto nije uplašilo, pitam se?"

"Možda se jednostavno boji sopstvene senke ili, naprosto, pokušava da prikrije pravog ubicu. Naravno, uvek postoji mogućnost da joj je neko stvarno pripretilo, bar pretpostavljam."

"Praktično govoreći, prve dve mogućnosti su verovatnije, ali kad razmislim o pretećem pozivu od malopre, nikako ne bih više odbacio i mogućnost zaplašivanja."

"Oh, da, telefonski poziv." Celo Tanomogijevo lice se namrgođeno zgrčilo kao da pokušava da dokuči značenje iz ovog mišljenja.

"Onda bi to mogao da bude njen ljubavnik, zar ne? Ne, ne. Od početka sam bio protiv hipoteze o ljubavniku. Teško je zamisliti da on promišljeno ubije jednog tako dobroćudnog čoveka koji njoj ništa ne znači. Motiv je isuviše labav."

"Želite li da kažete kako bi trebalo da prihvatimo hipotezu da je bila umešana u nabavku fetusa?" Tanomogijevo klimanje glavom prekide

smešak koji se javio na mojim usnama.

"Ne treba da me shvatite tako bukvalno. Ako ne prihvatimo hipotezu da je ubica ljubavnik, mogu samo da pretpostavim kako Cušida zna nešto nezgodno o ubici ili da mu je nešto učinio. Nešto tako strašno da je ovaj morao da ga ubije. Ovo obaveštenje ili ovakvo Cušidino ponašanje trebalo bi da se nazre u priznanju koje je nedavno dao. Isto tako, čak i hipoteza o trgovanju tronedeljnim fetusima zaslužuje pažnju zbog svoje čudnovatosti."

"Ako ni zbog čega drugog, a ono zbog razgovora."

"Naravno, samo zbog razgovora. Ograničenje na tri nedelje i fetus mogu predstavljati neku vrstu tajnog jezika. Šta mislite da i devojkju podvrgnemo testu mašine? Čini mi se da bi to prvo trebalo uraditi."

"Pa, do guše smo se uvalili u ovo", rekoh nevoljko uzdahnuvši.

"Ali kad smo već dovdje došli, ne možemo se sada povući. Moramo da se suočimo sa situacijom, nema nam druge."

"Pitam se da li bi trebalo. Pitam se neće li drugi obavestiti policiju čim shvate da smo zainteresovani za devojkju. Oni ne bi oklevali da bilo koga ubiju, ako im to ide u račun."

"Čak i ako sedimo skrštenih ruku posumnjaće na nas. U pitanju je samo vreme. Ne možete da očekujete pobeđu, ako ne učinite prvi korak. A ne moramo ni da je lično vidimo. Možemo nagovoriti komitet da pošalje po nju kola koja će je od stražnjeg ulaza u policijsku zgradu odbaciti do bolnice. Zanimljivo... predviđanje i tog tipa devojkjine budućnosti."

Izgubio sam orijentaciju, pronicljivost i nalazio sam se na ivici očajanja. Ali smesta sam telefonirao Tomojasiju, koji je predvodio komitet; osećao sam se nelagodno poput nekog nespretnog bicikliste, sve dok on nije progovorio. Pokazalo se da je oduševljen što se neke važne ličnosti zanimaju za projekat, dodavši da smo uspeli da dobijemo odobrenje za analizu tela. Ukoliko ovo odobrenje shvatimo u najširem smislu, primetio je, lako možemo da uključimo i devojkju. Složio se sa mojim predlogom i smesta je dobio šefovo odobrenje. Na njegovo pitanje kako stvari napreduju, neodređeno odgovorih da su rezultati veoma zanimljivi. Odučih da devojkju prebacim iz policijske stanice u ordinaciju Doktora Jamamotoa u Centralnoj socijalnoj bolnici, ne pomenuvši pri tom IKT. Bio sam zadovoljan što se prebacivanje odvijalo bez problema, ali brinula me

je brzina kojom sam gubio tle pod nogama.

Čekajući da devojka stigne u ordinaciju Doktora Jamamotoa, naložio sam mašinu da i dalje razloži rezultate analize leša, na taj način što bi ih podelila na opšte i posebne činioce; to jest, na elemente koji su zajednički svim živim bićima i elemente svojstvene ovom čoveku. Jedna takva informacija bila bi za nas veoma korisna. Da bismo dobili celu ličnost, biće dakle potrebno izvršiti analizu samo onih činilaca koji su karakteristični za samu osobu, a zatim ih dovesti u vezu sa elementima zajedničkim svima. U svakom slučaju, pošto su podaci još bili nepotpuni, nisam mnogo očekivao. Ali odgovor sam dobio začudujuće lako. Elementi osobeni za jednog čoveka - promenjivi parametri i jednačine ličnosti - bili su očito jednostavniji nego što sam mislio. Shvatih da su vrlo verovatno gotovo svi promenjivi parametri svodivi na relativne veličine, na mnoštvo fizičkih karakteristika. Isto će se ponoviti i pri ispitivanju moždanih talasa; bilo bi dovoljno istražiti hiljadu modela nekih dvadeset tipova. Odličan materijal koji se može pokazati komitetu. Otkucao sam listu promenjivih parametara, odnosno, fizičkih karakteristika koje su potrebne za analizu elemenata osobenih za jednog čoveka. Uspeo sam da ih navedem na samo jednom listu hartije za kucanje: sled uobičajenih reči koje se koriste u medicini i elementarnog japanskog. To je napokon predstavljalo nešto što se moglo nazvati čovekovom individualnošću.

"Slušaj, Tanomogi, ako nas pritisnu možemo ovoj listi dodati i praktičan primer i smatram da smo time u stanju da im sledeći put zamažemo oči. Šta ti o tome misliš?"

"Da, vrlo verovatno. Sa komitetom neće biti problema. Ideja o predviđanju ljudske budućnosti je ionako prošla."

"Ne sasvim. Još je samo neformalno prihvaćena."

"To je isto, ako uzmete u obzir dosadašnji stav komiteta."

"Da, pretpostavljam da je tako, ali..."

Pozvah Doktora Jamamotoa. Izgleda da devojka još nije stigla. Kada sam ga obavestio o sastavljanju liste osobenih elemenata ličnosti, nije bio u stanju, kao što sam i očekivao, da prikrije uzbuđenje. Prepustio sam slušalicu Vadi Katsuko; odlučio sam da sadržaj liste pohranim u kompjuter bolnice. Tanomogi mi je sipao kafu. Dok mi je zašećereni napitak tekao niz grlo, koje me je peklo od preteranog

pušenja, ubijao sam vreme razmišljajući o glasinama koje su kružile o mamutskom predviđaču Moskva III, koji, kako su nam rekli, uskoro treba da bude konstruisan. Očigledno bi preuzeo na sebe opšte predviđanje finansija za sve neutralne i komunističke oblasti, pokrivajući tako pola sveta. Osećao sam se bedno dok sam razmišljao o tome. U Rusiji se mašina za predviđanje sve više razvijala, postajući spomenik ovog doba; a u Japanu je predstavljala samo jednu mišolovku za gonjenje jednog ubice. Čak se i tehničar previjao i borio sa pacovom koji ga je držao za nogu.

Postepeno sam postajao sve zabrinutiji. Čekao sam i čekao, ali nikako nisu javljali da je devojka stigla. Odlučio sam da proverim Tomojasija.

"Ali, gospodine, mnogo polažem na tu mišolovku. Bilo šta da kažete, mašina je to sama izabrala, zar ne? Mašina, u svakom slučaju postupa logično."

"Ja ni u kom slučaju ne želim da odustanem."

"Tomojasu je javio da je devojka već krenula iz policijske stanice. Ali ako još nije stigla u bolnicu, zaista se trebalo zabrinuti."

I Tanomogi je bio zabrinut, gledajući tamo-amo po kontrolnim ekranima i istovremeno nešto mrmljajući.

"Problem je u sastavljanju programa. Ako ne žele da prihvate socijalne podatke, pa dobro, ne moraju. Smatram da nam je slabo mesto to što smo odveć zaokupljeni socijalnim podacima. Da nam je vidokrug širi, sigurno bismo mogli da izvršimo odlična predviđanja prirodnih pojava koja uopšte ne bi zaostajala za onima što ih vrši Moskva II. Ukratko, treba da nastavimo sa radom."

Zazvoni telefon. Tanomogi zgrabi slušalicu i prinese je uhu. Isturio je bradu; oči mu se iskolačiše.

Vesti su sigurno loše.

"Šta se dogodilo?"

"Mrtva je." Lagano zavrte glavom.

"Mrtva? Zašto?"

"Ne znam. Izgleda samoubistvo."

"Je li to sigurno?"

"Samoubistvo otrovom."

"Povežite je smesta sa mašinom u Jamamotoovoj ordinaciji. Ako izvršimo detaljnu analizu kao i u slučaju muškarca, odmah ćemo

saznati motiv samoubistva i kako je došla do otrova."

"Bojim se da to nije moguće", odgovori on, ne odvajajući ruku sa spuštene slušalice. "Umrla je od veoma jakog nervnog otrova. Nervni sistem joj je potpuno uništen. Izgleda da nema nade da dobijemo bilo kakav normalan odgovor."

"Kakva zbrka", promrmljah, čupajući vrh cigarete kojom sam oprljio prste. Nisam čak ni osetio toplotu. Mada sam mislio da sam smiren, kolena su mi klecala od silnog uzbuđenja.

"Pokušajmo ipak da ubedimo doktora Jamamotoa."

Razgovor je samo potvrdio da nema nade. Doktor Jamamoto nam je rekao da je retkost dobiti leš sa tako uništenim nervima. Postoji optimalna doza koja se uzima pri trovanju otrovom. Ako se prekorači, dolazi do povraćanja, tako da se uneta količina smanjuje. Doza u devojčinom telu bila je toliko velika da je trebalo da postane nedelotvorna, sem ako otrov nije potkožno unet u telo. Otrovi joj je prošao kroz celo telo, pa ipak nije pronađen nikakav znak uboda igle. Kako je posle izlaska iz zatvorske ćelije stalno bila pod nadzorom stražara nije bila u prilici da sebi da injekciju. Postojalo je samo jedno razumljivo rešenje: da je prethodno oralnim putem uzela neku drogu, na primer, derivat opijuma, od čega joj se paralisao centar za povraćanje, tako da joj je to omogućilo da zatim uzme prejaku dozu. Ali to je bilo suviše komplikovano.

Nagovestio nam je da ćemo, ako budemo tragali za nekim prihvatljivim objašnjenjem, naravno stići do ubice. Shvatih da doktor Jamamoto pokušava da me izazove, ali nisam se dao. Ne bi vredelo pretvarati se kao da znam nešto što drugi ne znaju. Dok ne saznam ko su mi protivnici, moram da igram na sigurno.

Čim sam spustio slušalicu, telefon je ponovo zazvonio. Ovoga puta začuh opor škripav glas.

"Profesor Katsumi? Lepo sam vas upozorio. Nije bilo pametno od vas. Pošto ste predaleko otišli..."

Nisam sačekao kraj, već dodao slušalicu Tanomogiju: "Zastrašivač."

"Slušajte. Ko ste vi? Kako se zovete?" povika Tanomogi ali telefon istog trenutka začuta.

"Šta je rekao?"

"Da je policija postala revnosna."

"Zar vam se ne čini da ste već čuli ovaj glas?"

"Oh?"

"Ne mislim toliko na glas, koliko na naglasak." Nešto mi u deliću sekunde sinu na površini sećanja, ali odmah se ugasi.

"Možda bih ga prepoznao kada bi ponovo nazvao."

"Ne mislim da je on potpuni stranac. Suviše brzo saznaje novosti. To je neko iznutra."

"Šta ćemo sad?"

Izvlačeći prste, Tanomogi je stao da se osvrće oko sebe kao da traži vešalicu na koju bi odložio šešir. "Sve mi se čini da se krug zatvara. Uhvaćeni smo ako ne pronađemo neku rupu."

"Šta bi se desilo da policiji iznesemo ceo slučaj onako kako se stvarno odigrao?"

"Policiji?" Tanomogi napući usne. "Možemo li da im pružimo dokaze da je naša priča verodostojna?"

"Zar devojčino ubistvo nije dovoljan dokaz da mi nismo krivci?"

"To neće upaliti. Čak ako za sada i pretpostavimo da je devojka ubijena, Cuda i Kimura su slobodno posećivali policijsku stanicu, tako da su sigurno bili u prilici da joj se približe. Od kada smo dobili zeleno svetlo od onih sa vrha, za izvesno vreme smo skinuti sa spiska osumnjičenih za ubistvo računovođe. Ali ako sumnjaju na nas, onda će posumnjati i na Cudu i Kimuru. U stvari, to pre zvuči kao da vodimo institut za ubistva. Baš dobra dosetka. Svetska akademija za ubistva."

"Čisto nagađanje. Sve o čemu si govorio predstavlja samo puko nagađanje."

"Tačno. Ono to i jeste."

"Danas policija visoko ceni činjenične dokaze. Kada je, na primer, devojka dobila otrov uzela je..."

"Gospodine, komitet nam je izišao u susret zato što je smatrao da će naša mašina odigrati ključnu ulogu u rešavanju ovog slučaja, nije li tako? To smo isto i mi mislili. Verovali smo u njene sposobnosti. Ali naši protivnici su neočekivano jaki. Zar smatrate da je policija u stanju da slomi neprijatelja protiv koga je čak i mašina nemoćna?"

"Neprijatelja?"

"Da. Jasno je da je reč o neprijatelju."

Oborih pogled i zadržah dah. Ne smem da se uzбудim. Ne postoji zakon koji bi mi zabranio da saslušam Tanomogija. Ako je neprijatelj

zaista postojao, onda sve ono što se dogodilo sigurno nije predstavljalo samo slučajnost.

Cuda upade u kancelariju. Uhapsili su jednog sumnjivog ali su ga odmah i oslobodili. Pogrešno utvrđen identitet; prodavac cigareta je pogrešno pokazao na njega među onima koji su odgovarali opisu. Rekao je da je jedan od kriminalaca bio oniči čovek, naizgled gospodskog držanja, sa blizu primaknutim očima koje su okrutno sijale. Odlučih da prećutim Tanomogiju sadržaj Cudinog izveštaja. Nisam mogao da obuzdam gorak osmeh.

"Šta misliš kako izgleda ovaj kriminalac?"

"Sve sam uvereniji da nije reč o jednom čoveku, već o organizaciji."

"Šta?"

"Ne umem tačno da objasnim. U pitanju je samo predosećanje."

Kiša je prestala i neprimetno se spustio mrak.

"Prošlo je sedam. Pitam se ne bi li bilo pametno poslati ostale kući."

"Obavestiću ih."

Slučajno pogledah kroz prozor; kod glavne kapije opazih nekog čoveka sa cigaretom. Bilo je mračno, tako da nisam mogao jasno da mu vidim crte lica. On odjednom podiže pogled i primetivši me, žurno se udalji.

"Misliš li da je to ista ona organizacija koja kupuje fetuse mlađe od tri nedelje?"

"Pa, ne znam", odgovori izgubljeno Tanomogi dok je okretao broj na telefonu. "U celom svetu se već vrše izučavanja vanmateričnog razvoja sisara."

"Vanmateričan razvoj?"

"Da."

"Hm... Da li ti je to upravo sada palo na pamet ili si čekao zgodnu priliku da mi to saopštiš?"

"Ne, razmišljao sam o tome, ali nisam imao prilike da vas izvestim."

"Tačno je, nisi imao. Logično je da bi trebalo da postoje takve organizacije. Ali dopusti da ti kažem, sve je to izmišljotina. Zaboravi na to."

"Zašto?"

"Zato što time prikrivaš istinu."

"Da li je tako... da li..."

"U redu. Nastavi, završi telefonski razgovor."

"Ali", reče Tanomogi i ne okrenuvši se prema telefonu, "video sam pacove sa škrgama kako žive u vodi. Prave vodene životinje koje nisu izgubile osobine sisara."

"Besmislica."

"Istina je. Kažu da vanmateričnim razvojem fetusa namerno odvajaju razvoj pojedinačnog stvorenja od njegovog filogenetskog referencijalnog okvira, odnosno, od normalnog razvojnog konteksta karakterističnog za njegovu vrstu. Nikada nisam video vodenog psa, ali on, kako se čini, stvarno postoji. Teško je odgajiti biljojedne životinje, ali je zato prilično lako odgajiti karnivorne i omnivorne sisare."

"Gde sve to postoji?"

"Nedaleko od Tokija. U laboratoriji koja pripada bratu nekoga koga vi poznajete, gospodine."

"Ko je to?"

"Doktor Jamamoto iz Centralne socijalne bolnice... njegov stariji brat. Poznajete ga, zar ne? Danas je kasno, ali razmišljao sam da vas pozovem da sutra pođemo tamo. Naravno, ne mislim da već vrše istraživanja na ljudskim fetusima. Ali možda izvedemo neki zaključak. To je na izvestan način zaobilazan put, ali kako smo sada ostali bez pravih izvora obaveštenja zbog dva ubistva, nemamo šta da izgubimo."

"Prestani. Dosta mi je te igre detektiva. Tamo napolju se nalazi neki sumnjiv momak koji motri na nas. Ako nije iz policije, verovatno je ubica."

"Stvarno?"

"Uveri se sam."

"Pozvaću stražara da proveri ko je."

"Možeš takođe da javiš policiji kada si već kod telefona."

"Da im kažem kako vas čeka neki ubica?"

"Reci im šta hoćeš", odvratih ustajući sa stolice. Promenih cipele i uzeh poslovnu tašnu. "Idem kući. Bilo bi bolje da i ti pođeš kada obavestiš ostale."

18.

Zbog nečega sam bio nervozan, ali ta nervoza nije se ni na koga posebno odnosila; i mada sam želeo da stvari dovedem u red, nisam

znao odakle da počnem. Nije u pitanju bio nedostatak putokaza, jer njih je bilo i previše. Jedan drugom su protivrečili i nisam znao koji da sledim.

Na putu kući, nisam primetio da me iko prati. Na zvuk ulaznih vrata, moja žena odjednom širom otvori ona od predsoblja. Zbog nečega je iščekivala moj povratak. Ne sačekavši da skinem cipele, iznenada me je oslovila tihim, hrapavim glasom.

"Šta se danas dogodilo u bolnici?"

Bila je obučena za izlazak; ili se upravo vratila ili se spremala da negde pođe. Pa ipak, dok je stajala tu sa kosom koja se ocrtavala spram svetiljke u holu, zbog nečega je bila užasno uznemirena. Nisam mogao da razaberem o čemu govori. Što se tiče bolnice, jedino mi je padala na pamet soba za elektronsko dijagnoziranje u Centralnoj socijalnoj bolnici koja je postala središte mojih teškoća. Ali kako mi je žena saznala za to? I zašto je, ako je već saznala, zbog toga zabrinuta?

"Kako to misliš, šta se dogodilo? Valjda, da li se nešto dogodilo?"

"Oh, dragi..."

Kazala je to tako drhtavim glasom i tako patetičnim tonom da sam se i nehotice ukočio u mestu. Mogao sam da čujem najstarijeg sina Jošia kako se u dnevnoj sobi na mahove razdražujući smeje u skladu sa muzikom na televizoru. Čekao sam šta će moja žena dalje da kaže. Čak sam osetio da je naslutila neku omašku koja je mogla da mi se potkrade, ma kako to neverovatno izgledalo. Nisam mogao da se setim da sam išta spomenuo o Jamamotoovoj laboratoriji za elektronsko dijagnoziranje. Ali ona je očigledno čekala da ja progovorim.

Posle kratke, neprirodne tišine, ona konačno poče.

"Uradila sam onako kako mi je rečeno. Zaista si neodgovoran, kada zaboravljaš i da si telefonirao. Čak i da jesi, sramota je što nisi došao po mene."

"Telefonirao? Ja... telefonirao?"

Žena me iznenadeno pogleda.

"Pa da, zar nisi?"

"Ja tebe pitam. O kakvom to telefonskom razgovoru govoriš?"

Video sam kako je progutala knedlu.

"Ali ti si nazvao. Tako su mi rekli u bolnici. Jesi, zar ne?"

Žena mi je bila potpuno zbunjena. To se moglo i očekivati. Bila je ljuta i uzbuđena zbog nečega o čemu ja nisam imao pojma, ali njen nemir postao je potpuno neosnovan usled činjenice da ja nisam uopšte znao o čemu je reč. Sastavio sam njenu isprekidanu i nepovezanu priču i na kraju je ispalo ovo:

Oko tri sata, ubrzo nakon što se Jošio vratio iz škole, moju ženu nazvao je porodični ginekolog. Radio je u skromnoj opštoj bolnici koja je od nas udaljena pet minuta autobusom. Direktor je bio moj prijatelj. (Kada mi je ovo rekla, setih se: baš pre nekoliko dana, žena je dobila pozitivne rezultate trudnoće - pošto je imala jednu vanmateričnu trudnoću, bila je veoma nervozna zbog svog stanja - i razgovarali smo šta da uradimo. Pitala me je da li da zadrži dete ili da ode na abortus. Međutim, ja joj nisam ništa određeno kazao. Upravo u to vreme bio sam usred krize sa mašinom.) U pozivu je mojoj ženi rečeno da sam ja poručio da odmah toga dana treba da se podvrgne D i C. Oklevala je. Očito je pomišljala da odbije. Odmah me je pozvala u kancelariju, ali nisam bio tamo. (Oko tri sam bez sumnje bio u Tomojasijevoj kancelariji gde sam pregovarao oko preuzimanja tela. Ko god da je primio poruku bio je toliko zatrpan tekućim poslom da je sigurno zaboravio da mi je prenese.) Mada nerado, ipak je otišla.

"Znači ipak si otišla na abortus?" Moj nehotice prekoran ton, nesumnjivo je imao za cilj da prikrije zabrinutost koja me je obuzela.

"Jesam. Šta sam drugo mogla?" nastavi ona prkosno, prateći me do moje radne sobe na drugom spratu. Jošio me nezainteresovano pozdravi u hodniku. "U svakom slučaju želela sam da o tome porazgovaram sa doktorom, ali nije bio tamo mada me je sam pozvao da dođem. To me je naljutilo i odlučila sam da se smesta vratim kući. Upravo kada sam se spremala da krenem, jedna žena koja je ličila na bolničarku sa madežom na desnom obrazu, pođe za mnom. Reče mi da će se doktor uskoro vratiti i upita me da li bih bila ljubazna da uzmem lek i sačekam malo u čekaonici. Bio je to neki gorak prah umotan u crvenu hartiju. Pomislila sam da crveni papir možda ne predstavlja oznaku za otrov. U svakom slučaju bilo je nešto vrlo jako. Nakon kraćeg vremena osećala sam se veoma čudno, kao da mi se celo telo uspavalo sem očiju i ušiju. Posle toga... ne sećam se. Sve je nejasno, kao da stvari nisam gledala

sopstvenim očima. Mislim da su me prihvatili s obe strane i smestili u kola koja su me odvezla u drugu bolnicu, sa jednim dugačkim crnim hodnikom. I doktor je bio neki drugi. Kazao mi je da je moj lekar obavešten o ovome, a zatim su izveli operaciju. Nisam imala vremena čak ni da razmislim. Kada je sve bilo gotovo, ne znam zašto, dali su mi gomilu sitnog novca pre nego što sam otišla."

"Sitnog novca?"

"Da. Zar mi nisi ti to ostavio?"

"Koliko?" rekoh, nehotice ustajući.

"Sedam hiljada jena. Mada ne znam kako je baš ispalo tako okruglo."

"Ako se dobro sećam, bila si manje od tri nedelje u drugom stanju, zar ne?" Kada sam pokušao da dohvatim paklo cigareta, srušio sam čašu s vodom koja je tu ostala neispijena još od noćas.

"Da, čini mi se da je bilo baš negde oko tri nedelje."

Prosuta voda se podlila pod neke knjige koje sam tu naslagao.

"Donesi nešto da obrišeš ovo." Sedam hiljada jena... trudnoća koja nije prešla tri nedelje. Ukočenost mi se širila od potiljka niz vrat i leđa, kao da sam se peo uz planinu sa ruksakom teškim stotinu funti. Izbegao sam ženin pogled koji mi je podozrivo uputila dok je starim novinama upijala prosutu vodu. "Koja je bila ta bolnica."

"Stvarno ne znam. Sela sam u kola koja su mi pozvali i došla pravo kući."

"Da li se bar sećaš mesta?"

"Čekaj da razumislím... Bila je prilično daleko, to znam. Mislim da je dosta daleko prema jugu, blizu okeana. Dremala sam na putu." A zatim dodade sumnjičavim glasom: "Ali ti sigurno znaš koja je to bolnica, zar ne?"

Nisam ni potvrdio, ni porekao. Došao sam do određenog zaključka, ali ne onakvog kakav je moja žena očekivala. U svakom slučaju, da sam na to nešto odgovorio samo bih je podstakao da i dalje postavlja pitanja na koja bih morao da odgovaram. Kada sam se ponovo pribrao, pomislih kako sam situaciju shvatio bar delimično, ako ne potpuno; u stvari, ništa nisam shvatio. Moja zbunjenost se sve više povećavala. Odjednom sam se toliko razljutio na nedopustiv postupak kojim su i moju ženu uvukli u istu zamku gde i mene, tako da mi je vidokrug postao užasno sužen.

19.

Sišao sam da telefoniram. Moja žena je pokušala da natera Jošia da ugasi televizor, ali sam mu ja namerno dozvolio da ga i dalje gleda. Kakva zbrka ako je i ona umešana u ovu fantastičnu rabotu.

Prvo sam telefonirao u bolnicu moga prijatelja, i zamolio da mi pronađu adresu našeg stalnog ginekologa. Dali su mi broj njegovog kućnog telefona. Bio je kod kuće. Potpuno sam ga zbunio svojim pitanjima. Odgovorio mi je da, naravno, ništa ne zna ni o kakvoj mojoj poruci, pa, dakle, da nije pozvao moju ženu. Pored toga mi je još rekao da je juče u to vreme imao zakazanu kućnu vizitu. Da bih bio sasvim siguran, pitao sam ga da li poznaje ženu, odnosno bolničarku, koja je mojoj supruzi dala lek. Odgovorio je da ne poznaje nijednu bolničarku sa madežom na obrazu. Obistinilo se ono najgore, čega sam se potajno i plašio.

Dok sam okretao broj Instituta, osetih bol u grudima kao da mi se ustreptalo srce spustilo u stomak. Jasno je da se poreklo ovog plana nahodi u činjenici da se tok događaja koji su se odjednom zbili, ne obazire na opšte pravilo prema kome se događaji uvek odvijaju u pravcu najveće verovatnoće.

Sedam hiljada jena... fetusi stari tri nedelje... vanmaterično razviće... miševi sa škragama... vodeni sisari.

Slučajnost je uvek neočekivana iz jednostavnog razloga što se zbiva naizgled bez uzroka - kao u nekoj melodrami. Muškarčeva smrt, sumnja, devojčina smrt, tajanstveni telefonski pozivi, kupovina i prodaja fetusa, zamka u koju je upala moja žena - lančana reakcija, koja je počela sasvim slučajno, nastavila se od jednog događaja do drugog, da bi se na kraju pretvorila u jedinstveni lanac koji mi se obmotao oko vrata. Proganjao me je, kao što se činilo neki ludak bez ikakvog cilja i motiva. To je bilo neizdrživo za moj racionalni um.

Telefonirao sam dežurnom čuvaru i raspitao se da li još gori svetlo u sobi sa kompjuterima. Nakašljao se, pročistivši grlo, a zatim hrapavim glasom odgovorio da su svetla pogašena i da očigledno tamo nema nikoga. Pojeo sam sendvič sa sirom, zalio ga pivom i spremio se da odmah krenem. Žena mi je stajala zbunjena, grebuckajući noktima leve ruke ukrućenu podlakticu desne kojom je podbočila bradu. Budući da je došla do zaključka kako sam se

razbesneo usled neprijatnosti koja se dogodila u bolnici, bez sumnje se sada osećala krivom zbog načina na koji je reagovala u prvom uzbuđenju.

"Zašto se ne okaneš svega? Mora da si umoran."

"Da li je sedam hiljada jena bilo u nekom kovertu?"

"Ne, samo neupakovana sitnina."

Sprečih je da ode po novac i obuh cipele.

"Kada ćeš imati malo vremena? Želim o nečemu da porazgovaram s tobom... o Jošiu. Uvek krene u školu, ali kažu mi da ne ode na časove. Razgovarala sam sa učiteljem o tome."

"Zaboravi. Još je dete."

"Hoćemo li na plažu prekosutra, u nedelju?"

"Hoćemo, ako komitet sutra donese neku odluku."

"Znaš, Jošio to očekuje."

Jednu za drugom razbijao sam krhke ljuske jajeta u svom srcu; kada sam završio s tim, otiđoh, bez reči. U svakom slučaju, u pitanju su bile samo krhke ljuske jajeta. Čak i da ih nisam smrskao, neko drugi bi to sigurno uradio. Umesto da budem nervozan, iščekujući kada će se razbiti, trebalo je da budem zadovoljan što sam ih sam smrskao.

Kada sam izišao, začuo sam zvuk koraka koji prelaze ulicu, žureći prolazom prema kapiji. Kretih uobičajenim putem u pravcu glavne ulice, kada koraci napustiše prolaz i nastaviše da me prate, tobože slučajno. To je sigurno bio onaj isti koji je nedavno tumarao ispred Instituta. Iznenada se okrenuh i kretih u suprotnom smeru, pravo prema svom uhodi, koji je zbunjeno potprašio pete niz ulicu. U poređenju sa uhodama o kojima sam čitao u romanima ovaj je bio veoma glup. Pravi amater. A ako to nije slučaj, onda je možda namerno pokušavao da mi otkrije svoje prisustvo. Pa ipak, nastavio sam za njim žurnim korakom.

Bio sam nešto brži od njega. Dugo nisam trčao, ali izgleda da još i danas imam koristi od školskih treninga. Pored toga, momak je za trenutak zastao na sledećoj raskrsnici, pitajući se kuda da krene, tako da sam još više smanjio udaljenost koja nas je delila. Kretali smo se po šljunkovitom terenu i ja sam ga dostigao posle stotinak jardi, a onda provukao svoju desnu ruku ispod njegove leve i povukao ga. Pokušao je da pobegne, ali je izgubio korak i pao na koleno. Umalo da i mene nije povukao za sobom, ali uspeo sam da

se zadržim na nogama i da ga ne ispustim. Počeli smo da se rvemo, bez reči, teško dišući, pokušavajući da se nađemo u nadmoćnom položaju. Kada je bilo u pitanju trčanje, imao sam više izgleda da pobedim, ali što se tiče elastičnosti tela, dobro sam znao da nisam mogao da se poredim s njim. Izvivši se u stranu, on se odjednom baci napred i ulete svojom masnom glavom u moj stomak. Zateturah se unazad i padoh, izgubivši vazduh, poput komada olova.

Kada sam se povratio, začuo sam udaljeni bat njegovih žurnih koraka. Očito sam za trenutak izgubio svest. Ali nisam imao snage da ga gonim; za mene se zalepio odvratan smrad njegove pomade. Kada ustadoh, zbolelo me je ispod rebara kao da se unutra nešto slomilo. Presamitih se i povratih pivo pomešano sa stomačnim kiselinama.

Kada sam se očistio, uputih se ka glavnom prolazu i pronađoh taksi. Zamolio sam ga da me sačeka ispred Tanomogijevog stana u Takata no Babu. Raspitao sam se kod vratara, ali Tanomogi nije bio tamo. Rekao mi je da ovaj ne samo što nije izišao, već uopšte nije ni dolazio kući. Taksijem sam smesta otišao u Institut.

Gužvujući peškir koji je obmotao oko vrata, stražar je izgledao veoma nervozan kada me je ugledao. Bio je do pola go.

"Slušajte vi. Svetla su upaljena."

"Oh... da, vidim da jesu. Pozvaću da proverim. Verovatno su se upalila dok sam se kupao. Samo trenutak, molim vas."

Ne obraćajući pažnju na njega, uđoh u Institut. Zgrada je bila utonula u mrtvu tišinu. Progutala me je tama i svaki korak koji sam napravio nagonio je tišinu da šušti poput tmastog lista hartije. Konačno je svetlost, koja je sijala kroz jedna vrata, odala nečiju prisutnost. Jedine ključeve smo imali ja i Tanomogi; jedan rezervni se nalazio u stražarnici. Mora da je Tanomogi ostao i dalje da radi (u tom slučaju vratar mi je zbog nečega lagao.) Ili se možda vratio da uzme nešto što je zaboravio? Bilo šta da je posredi, ponovo sam se našao licem u lice sa jednom slučajnošću. Biće, međutim, da sam na neki način napola predvideo da ću zateći Tanomogija kada dođem ovamo. Nisam mogao tačno da objasnim zašto, ali osećao sam to. Tanomogi bi me, bez sumnje, pozdravio rekavši nešto što bi izazvalo utisak da je ovamo došao sa namerom da me vidi. Da li bi to bila istina ili laž? Nisam znao, ali u svakom slučaju dok bude govorio na prijatnom licu

će mu igrati osmeh. Pomislio sam kako nikada ne bih imao hrabrosti da mu sa smeškom odgovorim. Nisam želeo da mi se takve misli motaju po glavi, ali imao sam sve jači utisak da više neću moći da podnosim Tanomogija s takvom blagošću kao do sada. Mada je bilo nerazumno pretpostaviti da je kovao sa neprijateljem zaveru protiv mene, predstavljao je krajnje neverovatnu slučajnost da smo odlučili da kao slučaj za testiranje u svrhu predviđanja uzmemo baš računovođu koji je odmah potom ubijen. I bilo je sasvim neshvatljivo da je od samog početka trebalo da uzmem zdravo za gotovo splet slučajnosti kao što je bila i ova izmišljena priča. Ipak, on kao da je znao više od mene i video u budućnost korak dalje od mene. (On je bio taj koji je prvi pomenuo tako ekstravagantnu ideju kao što su vodeni sisari i na taj način podržao hipotezu o prodaji fetusa.) Inače bi cela stvar izgledala kao puka fantastična predstava detinjastog računovođe. Tanomogi je tada očigledno želeo još nešto da kaže; ali izgledalo je suviše smešno; ja sam otišao, bandoglavo, ne saslušavši ga. Sada, međutim, nije bilo vremena za svojeglavost; želeo sam neki trag, bilo kakav.

20.

Vrata su bila otključana. Potiskujući bol u rebrima, okrenuh kvaku i otvorih ih jednim pokretom. Iznenadnih se kada mi obraze zapahnu hladan vazduh. Ali još više me je zaprepastila osoba usiljenog osmeha sa kojom sam se suočio; ruke su joj bile položene na naslon stolice ispred mašine. Bila je to Vada Katsuko. Vada se osmehnu, a onda joj se na licu pojavi iznenađenje. Očito je očekivala nekog drugog.

"To ste vi?"

"Oh, iznenadili ste me."

"U stvari, ja sam, iznenađen. Šta radite ovde tako kasno?"

Duboko uzdahnuvši, Vada se okrete na potpeticama i polako se spusti u stolicu. Pitao sam se da li je i sama bila toga svesna: izgledala je potpuno nezainteresovana, mada sam ja smatrao da je veoma ozbiljna devojka.

"Žao mi je. Imala sam zakazan sastanak sa gospodinom Tanomogijem."

"Ništa zato. Da li ste i ranije ovde zakazivali sastanke?"

"Došlo je do veoma čudnog nesporazuma", reče ona, odvrativši pogled i lagano odmahnuvši glavom levo-desno. "Zaista smo nameravali da s vama mnogo ranije porazgovaramo, gospodine, ali..."

Znači bila je istina. Tako užasna istina. Gorak, nehotičan smeh pokulja negde u meni.

"U redu, u redu", rekoh. "Ne brinite. Da li je on trebalo da dođe ovamo?"

"Ne, on je trebalo da me čeka ovde. Ali kada sam došla da ga potražim, svi su već bili izišli. Otišla sam na trenutak kući, zatim do njegove kuće, ali ga ni tamo nije bilo."

Najednom me je podišla jeza.

"Ali stražar je upravo zvao, zar ne?"

"Jeste, ali čim je rekao da je profesor stigao, bila sam sigurna da je to Tanomogi", odgovori ona, samouvereno se smešeći - možda nije shvatila promenu u mom glasu.

Sa stražareve tačke gledanja, naravno Tanomogi je takođe bio profesor. "Ah ova prostorija je dosta rashlađena. Čini mi se da je mašina bila uključena do pre nekoliko minuta."

Vada zbunjeno pognu glavu. "Zato sam odlučila da sačekam. Mislila sam da namerava odmah da se vrati."

To je imalo smisla. Nije bilo ničeg sumnjivog. Bio sam malo previše nervozan. Čak se stražareva zbunjenost mogla objasniti: on je potajno pomagao i podsticao sastanke. Ljubav. Ako je ljubav bila u pitanju, nije bilo mesta za zabrinutost. Običan ljubavni slučaj. Nije postojalo ništa sigurnije od tog svakodnevnog nagona za produženjem.

"Ali nisam primetio da su stvari među vama toliko odmakle."

"Nisam želela da prestanem da radim ovde."

"Sigurno vam odgovara da radite na istom radnom mestu, zar ne?"

"To je zapetljano. Zbog mnogih stvari."

"Hm... Možda."

Nisam u stvari razumeo na šta misli pod tim 'mnogim stvarima', ali osetih olakšanje i poželeh da se nasmejem.

"Kada smo već kod toga, pitam se da li biste mene uzeli kao uzorak i predvideli mi budućnost."

To bi bilo zanimljivo. Ako bih je uzeo za uzorak, saznao bih o njenom

odnosu sa Tanomogijem i bio bih u stanju da izbegnem celu ovu gužvu.

"Mislim to ozbiljno", reče ona, prevlačeći svojim dugim noktima lagano duž ruba mašine. "Nema ni svrhe, ni razloga zašto bi onda neko trebalo da i dalje živi."

"Hajde, hajde. Pa, to nije tako rđavo... kada se ima neko."

"Pod tim izrazom: 'imati nekog', verovatno mislite na brak."

"Oh, kako god hoćete. Ne živimo zato što je sve objašnjivo. Stvari želimo da objasnimo zato što smo živi."

"Svi tako govore. Ali zaista se pitam da li bi iko želeo da nastavi život kada bi saznao svoju budućnost."

"Da li to treba da znači da hitno želite da saznate svoju budućnost da biste proverili valjanost prosidbe? Opasno je to što govorite."

"Kako stvari stoje sa vama?"

"Kako to mislite?"

"Činjenica, da ne znate šta će budućnost doneti, omogućava vam da živite. Ako je život stvarno tako važna stvar kako je onda moguće pobaciti dete koje treba da se rodi?"

Progutah knedlu i slegnuh ramenima. Negde u pozadini začuo sam neki zvuk sličan lomnjavi. Vada je govorila strašno nehajnim glasom. Naravno, to je splet slučajnosti. Rekoh: "Nema nikakvog razloga odnositi se prema nekome ko još ne poseduje razum kao prema normalnom ljudskom biću."

"Zakonski, ne, bar pretpostavljam", nastavila je jasnim oštrim glasom, "ali prilično je protivurečno reći s jedne strane, da se sme ubiti dete u majčinoj utrobi tokom devetog meseca trudnoće, dok to isto više ne važi za bebu koja je pre vremena rođena. Trebalo bi da pomislim kako tolerisanje jednog takvog objašnjenja ukazuje na nedostatak mašte."

"Ako nastavite da razmišljate na taj način, videćete da nema kraja. Prema toj logici značilo bi da su žena kojoj se pružila prilika da ostane u drugom stanju i koja je nije iskoristila i muškarac koji se našao u situaciji da izazove trudnoću i nije to uradio, oboje posredno ipak ubice." Nepotrebno sam se glasno nasmejao. "Čak i sada dok ovako brbljamo mi možda ubijamo."

"Možda", reče ona, pomerivši se na stolici i pogledavši me pravo u oči.

"Možda nam je dužnost da spasemo tu decu."

"Da, možda jeste", složi se ona, ali bez smeška.

Zbunjen, uputih se ka prozoru, dok sam stavljao cigaretu u usta. Proželo me je čudno, grozničavo osećanje, kao da su mi zardali zglobovi.

"Znate, vi ste opasna devojka."

Čuo sam kako je Vada ustala. Nepomično sam očekivao da se nešto dogodi. Nisam više mogao da podnesem tišinu, pa se okrenuh i pogledah unaokolo. Stajala je ukrućeno sa odlučnim izrazom lica koji još nikada nisam video kod nje. Pokušah da kažem nešto, bilo šta; ali dok sam tražio reči, ona progovori: "Molim vas, odgovorite mi bez okolišenja. Uzdám se u vaš sud, gospodine."

Nasmejah se... besmisleno. Zatim se i ona blago nasmeši.

"Vrlo ste čudna devojka."

"Ovo je suđenje", reče ona, ponovo se uozbiljivši.

"Znači li to da vi ne smatrate da je ubijanje fetusa zločin?"

"Ovo nas nikuda neće odvesti."

"Onda, vi zaista nemate hrabrosti da uz pomoć mašine predvidite vlastitu budućnost."

"Šta time hoćete da kažete?"

"Oh, ništa. Pustimo to."

Odjednom, proradiše kočnice i srce mi u zamahu izlete iz tela. Vada pogleda u tavanicu svojim velikim, širom otvorenim očima, a zatim klimnu glavom u znak razumevanja. Da joj izraz lica nije bio tako nevin, sigurno bih zavrištao.

Ona pogleda na sat kao da se ništa nije dogodilo i uzdahnu. Povevši se za njenim primerom i ja bacih pogled na svoj sat. Bilo je 9,05.

"Zakasnio je, zar, ne? Mislím da će najbolje biti da krenem kući."

Ona podiže pogled, nasmeši se, a zatim se brzo okrete kao da nešto uzima iz vazduha i, zadržavši taj pložaj tela, izlete iz sobe. Iznenadila me je, tako da nisam znao šta da učinim. Mogao sam jedino da je posmatram kroz prozor kako razgovara sa stražarem i bez oklevanja izlazi kroz kapiju.

Ukrutih i opružih noge. Na taj način sam izrazio svoje osećanje da dalje neću dozvoliti da se sa mnom poigravaju. Neverovatno je da bi Vada bila tako rđavo raspoložena prema meni, i da bi zauzela tako čudan stav kada sam ja u pitanju. Posmatraju li se stvari spolja, to

bez sumnje nije imalo nikakvog značaja. Da nije stvar bila u tome što sam ja bio toliko zabrinut i zbunjen, jer sam mislio da je to čudno? Moram da se smirim i objektivno razmotrim stvar. Moram da utvrdim koje stvari od sada imaju prednost i da jasno razlučim šta je važno, a šta ne.

Izvadih hartiju iz radnog stola i na njoj nacrtah veliki krug. Nameravao sam da nacrtam još jedan, manji, unutar prvoga, ali dok sam to radio slomila mi se olovka tako da nisam mogao da ga završim.

21.

Bezbroj puta sam se spremao da krenem, ali bih se predomislio i nastavljao da čekam. Tanomogi će sigurno doći kada bude saznao da sam ovde. Upravo je došlo vreme za to. Ili me možda namerno izaziva? Ne, moram prestati da mučim sebe besmislenim pretpostavkama.

Dvadeset minuta... četrdeset pet... pedeset. Konačno u 10,10 telefon je zazvonio.

"Gospodine? Upravo sam sreo Vadu." Glas mu nije odavao zbunjenost, već naprotiv, živahnost. "Da. Imam nešto važno da vam kažem. Ako želite, doći ću kod vas kući... shvatam... Onda odmah dolazim... za pet minuta."

Pribrao sam se dok sam stajao pored prozora. Stojeći nepomično i gledajući u duboku noć, neprestano sam ponavljao prve reči koje sam nameravao da izgovorim kada ugledam Tanomogija. Tanka, bela opna kao da se prostirala između neba i vrhova krovova. Dole, na uzdignuću ležala je stanica. Tamo se bezbroj iskustava i života međusobno guralo poput talasa. Ličilo je na more, koje, gledano sa vrha planine, izgleda mirno. U daljini sve se uvek čini uređeno. Bez obzira na tokako događaj bio čudnovat, on nikada ne može da iziđe van okvira, iz poretka koji poseduje ovaj udaljeni vidik. Taksi se zaustavi i iz njega iziđe Tanomogi. Pogleda prema prozoru i mahnu mi rukom. Trebalo mu je tačno pet minuta.

"Sve vreme smo se mimoilazili."

"Hm. Sedi", rekoh, pokazavši na stolicu gde je i Vada sedela. Ostadoh da stojim, dok mi je svetlost dolazila s leđa. "Znaš, dugo sam čekao. Da li si se mimoišao sa Vadam?"

"Ne. Istinu govoreći, sve vreme sam bio napolju. Tamo gde sam bio, morao sam da čekam."

"Shvatam. U redu", reko, suzdržavajući se da ne pokažem napetost u glasu. "To je moguće, pretpostavljam. Želeo bih da mašina snima naš razgovor."

"Kako to mislite?" Tanomogi nagnu glavu na jednu stranu kao da me nije razumeo, ali nije izgledao naročito uzrujan.

"Voleo bih da pažljivo preispitam događaje koji su se od jutros odigrali."

"Dobra ideja", reče on, kratko klimnuvši glavom i žustro se pomerivši u stolici. "Upravo sam i sam imao nameru da ih na neki način dovedem u red. Naravno, pomislio sam da se vi nećete složiti s tim. Bio sam malko zabrinut. Sećate se da ste bili prilično uznemireni kada ste polazili kući."

"Da čini mi se da jesam. O čemu smo ono tada razgovarali?"

"Rekli ste da vam je dosta igranja detektiva."

"Oh da, i bilo mi je. Hajde da odatle počnemo. Okreni prekidač."

Tanomogi se nagnu nad kontrolnu tablu i iznenađeno uzviknu.

"Ostao je upaljen! Signalna svetiljka je pregorela. Zato nisam primetio. Čudnovato!"

"Šta je sa snimanjem?"

"Uključen je veoma osetljiv mikrofoni."

"Znači da nas je sve vreme snimala?"

"Očigledno", reče on pošto je vešto otvorio mašinu specijalnom odvrtkom, strogo vodeći računa o dugmadima i izbočinama složeno prepletenih bakarnih nervnih vlakana. "Hm... Znate, Vada je uporno tvrdila da sam sigurno bio ovde do malopre. Kao dokaz navodi rashladni uređaj koji je radio. Mislio sam da je ono što je rekla čudno, ali sada razumem."

Bio sam razočaran. Više me je porazilo to što su me tako lako prevarili nego sumnja da je i ovo možda bilo isplanirano. Kada je odgovorio da je sve vreme bio napolju, potajno sam bio oduševljen, misleći da sam ga uhvatio u protivrečnosti: u vezi sa rashladnim uređajem. Ali nema pomoći od prethodnice poražene vojske. Nije imalo svrhe da gundam.

"Pa, kao prvo, hajde da nastavimo sa rekapitulacijom situacije", reko.

"Samo napred."

"Prvo izabrali smo čoveka koji je trebao da nam posluži kao uzorak koji ćemo predstaviti komitetu za programiranje. Izbor je bio potpuno neplaniran. U stvari, pretpostavljao je čistu slučajnost. Ali čoveka je neko iznenada ubio. Zatim je prirodno porasla mogućnost da sumnja može da padne na nas, pošto smo se nalazili na mestu zločina."

"Naročito na mene."

"Njegova ljubavnica je privremeno osumnjičena za ubistvo. Ali policija se izgleda nije time zadovoljila. Da li oni zaista nisu bili zadovoljni, ili je neko - saučesnik ubice - to namerno nagovestio da bi nas zaplašio? Za mene su to još otvorena pitanja."

"Slažem se."

"Ovako ili onako, ali bili smo priterani u ćošak. Da ništa nismo preduzeli, pre ili kasnije bi nas uhvatili. Upustili smo se u 'analizu' muškarčevog leša da bismo izazvali pravog ubicu. Da nam je to uspelo, naš prvi eksperiment bi dao odlične rezultate. Ali analiza nam je jedino pokazala da je ubica neko drugi, a ne devojka, a telo nam je ispričalo neku maglovitu priču o posredniku u kupovini fetusa. Dalje, kao što znaš, slede preteći telefonski pozivi."

"Trebalo da obratimo naročitu pažnju na brzinu kojom nepoznati dobija obaveštenja."

"Tačno. A takođe sam ubeđen da sam taj glas već ranije čuo."

"I dalje ne možete da se setite?"

"Ne. Na vrhu mi je jezika. U svakom slučaju, krajnje je izvesno da je u pitanju osoba iz naše neposredne blizine."

"Prema mom mišljenju posredi je verovatno neko ko je na izvestan način dobro obavešten o mašini za predviđanje. To je i razlog što je, dalje, kada smo rešili da ispitamo sumnjivu devojku, on - ili oni - osetio opasnost i zaključio da je treba ubiti pre nego što stigne do nas. Čak i da je tako, ne razumem kako to da je smrt muškarca, koga smo tako arbitrarno izabrali, dovela do toga da se u ceo slučaj umeša i neko iznutra."

"Naravno, možemo tvrditi da je to bila čista slučajnost. Ako je tako, onda bi zamka, koja nam je bila postavljena, u krajnjoj liniji predstavljala samo ubicinu samoodbranu. Ali on nije znao za nas. Pretpostavimo, stoga, da je sve na neki način bilo povezano, onda bi značaj zamke bio mnogo veći."

"Kako to mislite?"

"Možda je krajnji cilj da se diskredituje sama mašina."

"Ne shvatam."

"U redu, nastavimo. U svakom slučaju izgubili smo sve tragove."

"Naizgled, da."

"Ali našim neprijateljima još ne ponestaje daha. Preteći telefonski poziv se ponovio i stražar je zauzeo svoje mesto. Zatim ti je, kako mi se čini, pala na pamet ta zaprepašćujuća priča o vodenim sisarima. Što se mene ticalo, želeo sam da se manem cele te stvari."

"Vodeni sisari, u stvari."

"Dozvoli da nastavim. Međutim, kada sam stigao kući zatekao sam iznenađujuću situaciju. Dok sam bio odsutan moju ženu su silom naveli da abortira."

"Zaista!"

"Bila je manje od tri nedelje u drugom stanju. Šta više, kada je krenula kući dali su joj sedam hiljada jena. To, ipak, ne znači da sam zbog toga prihvatio hipotezu o kupovini i prodaji fetusa. Možda je neko ko se nije zadovoljio samo telefonskim pretnjama smislio ovo kao efikasnije sredstvo zastrašivanja. Lukava hulja pribegava gomili sitnih laži da bi sakrila jednu veliku. Čini mi se da je pokušao da mi skrene pažnju pomoću sedam hiljada jena na najbeznačajnije elemente koji su izišli na videlo za vreme analize mrtvaca. U redu, dozvoli da završim. Njegova namera se jednostavno sastojala u tome da me psihološki podrije. Cilj tu i nije bitan. Važna je jedino činjenica da su osoba ili osobe koje su zamislile ovu prljavu rabotu znale sadržinu analiza ubijenoga muškarca. To je istina, zar ne? Jer, da nismo doznali iz priznanja samoga leša za trgovinu fetusima, ne bi mogli da nas zaplaše koristeći se elementima kao što su sedam hiljada jena i vremensko razdoblje od tri nedelje. Oni su to znali. Zar ne misliš tako? Postoji samo dvoje ljudi na celom svetu koji su upoznati sa sadržinom analiza. Samo ti i ja. To ne možeš poreći."

"Ne, to ne mogu." Tanomogi preblede. Oborio je pogled i neko vreme ostao nepokretan.

"Naravno da ne možeš. Zato se u tome i krije prava istina."

"Kakva prava istina?"

Polako se okrenuh prema Tanomogiju. "Ti. Ti si ubica!" Viknuo sam, naglašavajući svaku reč, kao da mu zavidim i upirući pri tom kažiprst

prema njegovom čelu.

Ali, nasuprot mojim očekivanjima on se nije ni pokunio ni uzbudio. Nije mogao da sakrije napetost, ali me je ipak pogledao pravo u oči, neočekivano mirno, a zatim rekao: "Da li ja imam motiv?"

"Ako za trenutak pretpostavimo da si ti ubica jednostavno je pronaći motiv. Na primer, ja sam sreo ubijenoga sasvim slučajno, ali ti si ga možda tražio od samog početka. Tog dana nismo imali nikakav određeni plan u vidu, a i bili smo iscrpljeni. Nije ti bilo teško da me odvedeš u kafe i skreneš mi pažnju na čoveka koga si ranije domamio pomoću devojke Kondo. Uspešno si to izveo. Divno si me uhvatio u klopku. Prema tvom planu trebalo je da budem u stalnom strahu od policije, dok si ti uspeo da sa sebe skineš sumnju pretvarajući se da sarađuješ u gonjenju ubice. Mnoge stvari su ti pri tom išle na ruku. Kakva šteta što te je na kraju odalo ono u šta si najviše verovao. Previše si računao na nedostatak motiva."

"Pretpostavimo da mi je pošlo za rukom da ostanem neotkriven recite mi šta bi se po vašem mišljenju zatim dogodilo?"

"To je jasno, zar ne? Čekao si samo da ti se ukaže prilika da objaviš lažno predviđanje kako sam ja sateran u ćošak i kako sam izjavio da je ubica devojka koja je počinila samoubistvo."

"Zanimljiva pretpostavka. Šta sada nameravate da uradite s njom, gospodine?"

"Mogu samo da te prijavim policiji."

"Možete li? I da im ničim ne objasnite činjenicu da nemam motiv za tako nešto?"

"Motiv?"

"Mislim da je motiv još ostao neobjašnjen."

"Bolje je da potražiš advokata što se toga tiče. U svakom slučaju, mislim da ćemo preduzeti zakonske mere i podvrgnuti te testu mašine. Ali moram da priznam da si celu stvar dobro zamesio." Iznenada me snaga napusti i preplavi me osećanje malaksalosti, kao da sam do nosa zaronjen u hladnu paru. "Ko bi pomislio da ćeš nešto takvo uraditi. A toliko nade sam polagao u tebe. Neshvatljivo je i strašno to što si učinio."

"Šta vam je Vada rekla dok je bila ovde?"

"Vada? Nije rekla ništa određeno. Učinilo mi se da je i ona s tobom u vezi i da je zabrinuta za tebe. Da, na nesreću i nju si zaveo. Pa,

sada je suviše kasno; što je učinjeno, učinjeno je."

Tanomogi uzdahnu, snažno odmahujući glavom. "Zanimljiva pretpostavka, racionalna, sasvim nalik na vas, gospodine. Sa jednim izuzetkom, jednom greškom tako tipičnom za vas."

"Greškom?"

"Ako greška nije prava reč, nazovimo to onda previdom."

"Ne vrdaj. Mašina sve ovo registruje."

"Sasvim tačno. Da zatražimo od nje da presudi." Pomerivši se na stolici, Tanomogi se okrete prema mašini i pošto je pritisnuo nekoliko dugmadi reče u mikrofon.

"Pripremi se za presudu."

Upali se plava svetiljka. To je bio znak da su pripreme završene.

"Postoji li ili ne greška u upravo iznesenoj pretpostavci?"

Upali se crvena svetiljka, označavajući da greška postoji.

Tanomogi uključi zvučnik i ponovi pitanje.

"Ukaži na pogrešku, molim te."

Delić sekunde potom, mašina se oglasi kroz zvučnik: "Postoji greška u postavci prve hipoteze. Svako ko je bio upoznat sa kupoprodajom fetusa predvideo bi da će ta trgovina izići na videlo pri analizi mrtvaca."

"Hej, to je glas sa telefona!" povikah, nehотиčno stegnuvši Tanomogijevu mišicu.

"Ali to je vaš glas, gospodine."

"Ah, zaista." Kada smo mašini davali glas, jednostavno smo upotrebili moj. Nije bilo nikakve sumnje da sam taj glas čuo preko telefona. Bilo je prirodno što sam se sećao da sam čuo sebe kako govorim. Neko je iskoristio mašinu da snimi glas. Povikah u trijumfu i povukoh Tanomogija za ruku. Najzad sam otkrio varalicu. Ljigav tip. Pravi lupež. Ali nikada se ne pobeđuje trikovima. Izvršenje uvek predstavlja kaznu za zločin.

Tanomogi ostade nepomičan, lica okrenutog na drugu stranu i ne pokušavajući da mi protivureči. Zaustavljena daha čekao je da prestanem, a zatim reče tihim, gotovo pokajničkim glasom: "Ali to nije dokaz, zar ne? Čuti glas nije isto što i videti lice."

Zagrcnuh se i oči mi se napuniše suzama. Podigoh ruku s namerom da ih otrem. Izbegavajući me, Tanomogi zaobiđe stolicu napravivši dva ili tri koraka. "Pa, kao što je mašina upravo rekla, sve vaše ideje

zasnivaju se na jednom previdu, na fiksnoj ideji da je kupoprodaja fetusa samo puko fantaziranje ubijenoga. Čak i vaše nepogrešivo rezonovanje, s kojim ste se toliko namučili, u potpunosti pada ako umetnete znak pitanja posle ovog previda. Naravno, ne postoji dobar razlog zbog koga bih i ja trebalo da sam upućen u pravu prirodu ove trgovine. Međutim, pošto nisam mogao da tražim putokaze na mestu zločina ispred nosa policije, nije bilo drugog načina sem da se krene okolišnim putem i da se ovi nagoveštaji uzmu kao putokazi, zar ne? Naravno, to je samo hipoteza. Ali ako uslovno prihvatimo činjenicu da stvarno dolazi do kupoprodaje fetusa možemo doći do podjednako zanimljivih zaključaka kao što je onaj da sam ja ubica? Na primer, prema zvaničnom izveštaju koji je Socijalno nedavno izdalo, broj prekinutih trudnoća otprilike je isti kao i broj rođene dece. Blizu dva miliona godišnje. Ako sada pretpostavimo da je kupoprodaja fetusa verovatna, onda je sasvim blizu pameti da ga sprovodi široko rasprostranjena organizacija. Ukoliko je to tačno, postoji velika mogućnost da je čovek koga smo izabrali za uzorak bio povezan sa tom organizacijom, mada smo mi stekli utisak da je naš susret bio sasvim slučajan."

"Smešno. Lepa priča za nekoga ko ima vremena na pretek."

Ugrizavši se za usnu i napravivši kretnju kao da sebi klima glavom, Tanomogi izvuče iz džepa jednu fotografiju veličine razglednice i mirno je položi na stolicu.

"Bacite pogled na ovo. To je slika vodenog psa. U stvari, do malopre sam bio u laboratoriji brata profesora Jamamotoa. Otišao sam da zatražim odobrenje za posmatranje i proučavanje njihovog rada, ali dok sam bio tamo došao sam do ovog dokaza."

Slika je zaista predstavljala psa koji je plivao u vodi. Glava mu je bila zagnjurenjena, prednje šape povijene, a zadnje opružene. Tanki niz mehurića izlazio mu je iz vrata i išao duž kičme.

"Mešanac. Možete da primetite tamne linije na mestu gde se vrat sužava. To su škrge. Uši mu izgledaju čudno zbog ugla slikanja. Posle rođenja, očito moraju da pribegavaju lukavstvima, ali oblik mu se ne razlikuje od oblika normalnog psa. Kao što vidite, oči su mu promenjene. Prilagođavanje pluća zahtevalo je i modifikaciju različitih žlezdi; transformacija očiju je neizbežna, jer dolazi do atrofiranja suznih žlezdi."

"To je, naravno, sintetičko čudovište napravljeno operativnim putem."
"Ni slučajno. Prava životinja koja bi stvarno imala škrge poput ovih bila bi velika kao ajkula. Možete li da zamislite ukrštanje psa i ajkule? Ovaj pas je verovatno nastao primenom nove tehnike planirane evolucije koja počinje u fetalnom stadijumu. Kada biste to samo videli sopstvenim očima..."

"Vidim sada. Ti tvrdiš da je cilj trgovine fetusima da stvori ljudska bića sposobna za život ispod vode."

"Telo tronedelnog fetusa jedva je palac i četvrt dugačko. Zar bi bilo isplativo dati sedam hiljada jena za nešto poput toga, a zatim ga upotrebiti za hranu?"

Oprezno podigoh odvratnu fotografiju i dok sam je posmatrao imao sam utisak da ono što moje oči vide ne može biti istina. Činilo mi se nestvarnim da van ove sobe postoje ulice i da u njima žive ljudi.

"Misliš da će mi dozvoliti da pogledam?"

"Da, dosta sam se namučio dok sam to sredio", reče on, naginjući se napred, "ali složili su se, s tim da vi ništa ne objavite."

"Ali to nema smisla. Pretpostavimo za trenutak da trgovina fetusima stvarno postoji; iz toga proizlazi da je računovođa ubijen jer je pokušavao da izmami tajnu. Kako bi onda jedna tako zastrašujuća tajna organizacija ikada dozvolila čak i da joj se približimo?"

"Naprotiv, možda imaju razloga za to."

"Razloga? Ah, stvarno divni razlozi. Ako te zanima moje iskreno mišljenje, oni nam nikada ne bi izdali dozvolu da su i pomislili da mogu prozreti njihovu podvalu. Činjenica da su nam je ipak dali znači da nema svrhe ići tamo, zar ne?"

"Gospodine", reče tiho Tanomogi progutavši pljuvačku, "mislim da nam je ovo možda poslednja prilika."

"Misliš da će prekinuti sa radom?"

"Ne govorim o samoj poseti, mislim da je to možda vaša poslednja prilika, gospodine."

"Šta? Ma hajde..."

"Pa, ako zaista ne želite da pođete, dižem ruke od celog posla, ali mislim da bi trebalo to da učinite."

Šta je ovo? Sećam se da sam već negde čuo u dlaku isti razgovor. Da, to su bile reči koje je malopre izgovorila i Vada Katsuko, ako me pamćenje dobro služi.

"Može li ovaj pas da lovi ribu?"

Tanomogijeve oči sevnuše. "Oh, da, sve vrste. Upravo ga obučavaju. Ako odemo tamo, mogli bismo da ih nagovorimo da nam pokažu kako to izgleda."

"Čudno je da si tako veseo kada je u pitanju odlazak na neprijateljsku teritoriju."

"Ja? Pa, ako sve krene kako treba skinuću sumnju sa sebe, zar ne?"

"Da li ti je palo na pamet da se, kada jednom odemo tamo, možda više nećemo vratiti?"

Tanomogi se nasmeja.

"Pa onda, ostavićemo pozdravnu poruku."

22.

"U svakom slučaju, odložimo to za sutra. Iscrpljen sam", završih umornim glasom, povukavši dva prsta sa ploče gde sam ih držao. Vrhovi prstiju koji su pobeleli i bili spljošteni od pritiskanja, izvesno vreme nisu povratili svoj normalni oblik.

"Ali", reče Tanomogi svojim uobičajenim glasom, premda uporno, "smem li još jednom da vas podsetim da bi najbolje bilo, ako uopšte odemo, da to uradimo večeras?"

"Šta?"

"Da vidimo vodene sisare."

"Šališ li se? Pa, već je skoro jedanaest."

"Znam. Ali vreme je sada dragoceno. Ostalo nam je još samo tri dana do sastanka komiteta za programiranje, a ako ćemo gospodinu Tomojasiju unapred da predstavimo program rada imamo još samo sutrašnji dan."

"To je tačno, ali nećemo li stvoriti neprilike ljudima iz laboratorije ako dođemo tako kasno? Sada tamo verovatno nikoga ni nema."

"Ima. Glavom profesor Jamamoto koji je namerno pomerio svoje noćno dežurstvo za večeras."

"Šef laboratorije dežura noću?"

"Tamo je kao u bolnici. Rade sa živim stvarima, ne zaboravite. Razumeli biste kada biste otišli i pogledali. U stvari, noću imaju više posla."

"Čuj me dobro sada", rekoh, paleći cigaretu za kojom nisam osećao potrebu i spuštajući jednu ruku na pokretnu stolicu. Bez sumnje sam

ovom promenom položaja želeo da Tanomogiju, a i sebi samom pokažem kako sam potpuno opušten. "Otvoreno govoreći, smatram da nisi bio baš iskren sa mnom."

Tanomogi se ugrize za usnu. Očigledno je želeo mnogo toga da kaže, ali nije izustio ni reči.

"Ima mnogo stvari o kojima bih želeo da govorim", nastavih. "Nisam zadovoljan razvojem događaja, ne samo teorijski, već i sa stanovišta onoga što osećam. Oprosti na izrazu, ali đavolski sam nesrećan."

"Da, mislim da razumem."

"Hajde da pričamo o onome što zasigurno znamo i prestanimo sa ovim eksperimentisanjem. Kao prvo, saterani smo u ćošak. I ruke i noge nam je vezalo nešto što ne razumemo. Dok ne znamo ko su nam protivnici, nema načina da pređemo u protivnapad. Ko bi imao koristi od toga da nas dovede u ovakvu situaciju, za boga miloga?"

"Mogu da zamislim da to čine, jer se boje mašine za predviđanje."

"Nemoguće. Oni sigurno ne znaju ništa o njoj. Ubili su devojkicu ne ostavivši nikakav trag. Pored toga oni se nimalo ne boje."

"Ne možemo se povući. Tu je na prvom mestu komitet koji očekuje da mu izručimo pravog ubicu i nikada na to ne bi pristao."

"Što se toga tiče, možemo im zamazati oči analizama elemenata ličnosti mrtvog računovođe."

"Pa, ne znam. Glavni šefovi policije znaju na čemu radimo. Pristali su na taktiku čekanja, kako mi se čini samo zato što se nadaju da ćemo nešto otkriti; to je ujedno i razlog što saraduju sa nama. Pretpostavimo da nismo u stanju da otkrijemo pravog ubicu. Naš položaj postaće veoma opasan, ako slučajno počnu na nas da sumnjaju. Nemoguća situacija, potpuno nemoguća."

"U redu, uzimamo onda da je sve onako kao što si rekao. Ali onda se može pretpostaviti da je krajnji cilj bandine taktike u zastrašivanju - naravno, ako banda uopšte postoji - uklanjanju svedoka i skretanju pažnje policije na nas."

"Zaboravite na to. Ovakvo vaše razmišljanje upravo je ono što ide njima u prilog. Kukavicu uvek uhvate. Sa vukom ispred vrata, oni možda sve vreme znaju da će umreti od gladi, ako ništa ne preduzmu, ali umiru poput pacova u rupi. Ne, žao mi je, ljuti me cela ova situacija."

"To nema veze. I sam znam sve o kukavičluku. Ali kada si već bio

tako ljubazan da sve ovo kažeš, palo mi je na pamet da bismo se mnogo bolje osećali kada bismo otišli u policiju i sve im do u tančine ispričali."

Tanomogi podiže pogled i zagleda se u mene, ugrizavši se za usnu usled zapanjenosti ili zabrinutosti. "Usuđujem se da kažem da bi neko bio oduševljen", promrmlja on. "Mnogo naših kolega volelo bi da nas proteraju odavde i mesto pretvore u podcentar specijalizovan za električne mozgove. Pored toga, vi odbijate da prihvatite činjenicu da kupoprodaja fetusa stvarno postoji tako da čak i uvlačenje vaše žene smatrate za bacanje prašine u oči. U stvari, organizacija uopšte ne krije svoje postojanje, već se zaista nametljivo pokazuje. Ovo se", dodade on, lagano lupkajući vrhovima prstiju po rubu mašine, iznenada spustivši glas, "može shvatiti kao upozorenje da su u bilo kom trenutku spremni da upotrebe silu protiv vas. Da navedem dva slučaja: ubistvo muškarca i smrt devojke."

"Pa šta onda predlažeš da bi trebalo činiti?" U jednom trenutku pre toga - ni sam nisam bio svestan kada - prošao sam kroz uski prostor između mašina.

"Ništa nam drugo ne preostaje nego da pronađemo u čemu je, u stvari, zamka." Pošto nisam odgovorio, on produži sa navaljivanjem. "Šta ako odluku o razrešenju situacije prepustimo mašini?"

"Sad je dosta!" Bio sam zabezeknut iako to nisam želeo, a i ljut zbog toga. Izgledalo je kao da sam njegove reči već neko vreme očekivao. Da, tako je, ali zbog toga ih se nisam manje plašio.

"Zašto? To znači da ne verujete u mašinu, zar ne?"

"Mašina dela samo teorijski i nije stvar u tome da li joj verujem."

"Hoćete da kažete..."

"Hoću da kažem kako nije vredno truda tražiti pomoć od mašine."

"Čudno. Da li onda priznajete da uviđate vrednost moje ideje?"

"Nema u tome ničeg čudnog."

"Ali vi se kolebate, gospodine. Možete li da verujete u mašinu a ne u teoriju?"

"Misli što ti je drago."

"To neće moći. Vi se čvrsto držite samo onoga što mašina izvede; otvoreno priznajete da vas ne zanima priroda predviđanja."

"Ko je to rekao?"

"Istina je, zar? Razlog što ne donosite odluku nije u tome što ne

možete da verujete, već u tome što ne želite. Na kraju ćete priznati ono što imaju da kažu protivnici mašine za predviđanje. Vi ste tip čoveka koji ne može da podnese predviđanje budućnosti; posle svega više nećete biti merodavni za posao koji se ovde obavlja."

Odjednom, ljutnja mi se pretvori u kajanje, a lice mi se namreška i postade crveno od umora.

"Pa, možda je onako kako ti kažeš. Ljudi tvojih godina bez mnogo razmišljanja govore okrutne stvari."

"Nemojte tako." Istog časa njegov ton postade prijateljski. "Trebalo bi da bolje od bilo kog drugog znate kako sam strašno neuglađen. Znam da je to uvredljivo."

"Ne želim da odem odavde. Ne bih znao šta da činim ako napustim posao koji sam sam razradio. Pod uslovom da stvari izmaknu kontroli, pretpostavljam da ću sve napustiti i dati ostavku. Ne postoji druga mogućnost, zar ne? Zaista je smešno da jedan stručnjak za predviđanje odbija da sazna svoju vlastitu budućnost. Ali ne želim sa mašinom da raspravljam o onome što bi trebalo da učinim."

"Umorni ste."

"Ti si lukav momak, zaista."

"Zašto to kažete?"

"Mislim, nisi iskren."

"Ali ako ne mogu da vas nateram da mi kažete na osnovu čega... ", progundā Tanomogi.

"Slažem se, za sada, da treba uložiti sve napore u pronalaženje zamke. Ali, pitam se, da li zbog toga treba pod hitno posetiti vodene sisare. Oh, uopšte ne sumnjam u to šta ti misliš. Protraćio si pola dana u laboratoriji i sada, ovako kasno, đavolski uporno želiš, zbog nečega, da me odvučeš tamo. Razumem. Ali iz nekog svog razloga nisi ni pokušao da mi objasniš zašto ti je do toga stalo. Kažeš da bi nam se u laboratoriji za veštačko vanmaterično odgajanje fetusa, ako njihova kupoprodaja nije puka izmišljotina, verovatno pružila prilika da nađemo na neki trag. Ali sasvim je neshvatljivo što si se toliko uzbudio oko našeg odlaska tamo iz jednog tako neodređenog razloga. Kao što i sam kažeš, preostala su još samo tri dana do sastanka komiteta. Ako nisi čvrsto uveren u uspeh, ne predstavlja li traćenje dragocenog vremena razgledanje vodenih pasa i miševa? Ubeđen sam da još nešto kriješ."

"Pričinjavaju vam se stvari." Tanomogi se samouvereno osmehnu, možda zato što sam govorio blagim tonom. "Moja je ideja da bez pogovora treba tamo otići, da se utvrdi istina o kupoprodaji fetusa, sa ciljem da se napravi jasan plan akcije. Ali nemam nerava da vas primoram na to, gospodine. Dovoljno sam svestan koliko je lud ovaj poduhvat. Nije ugodno kada čoveka primoravaju da razmišlja o nečem nezamislivom. Pa ipak, ako uspem da vas odvedem da vidite kako žive ti vodeni sisari, bar ćete poverovati da je trgovina fetusima moguća. U stvari, kada sam saznao kako žive, gotovo da sam i sam bio u stanju da tu neobičnu trgovinu prihvatim kao činjenicu koja je izvan svake sumnje."

"Ali sumnjam da je ići tamo samo da bismo njih videli vredno truda. Zašto ne bismo jednostavno prihvatili hipotezu da oni postoje i imavši to u vidu napravili konkretan plan akcije?"

"Možete li nešto ozbiljno da prihvatite, ako ne verujete u to?"

"Ubediću sam sebe."

"Ne, vi još ne verujete. Ne može se samo tako poverovati." Ja se nehotice usiljeno nasmejah. "Znači", reče on, primetivši to, "nasmejali ste se. To dokazuje da ne verujete."

"Baš si smešan."

"Da makar malo verujete ne biste mogli da se smejete. Razmislite o mogućnosti proizvodnje nekoliko miliona vodenih ljudskih bića iz godine u godinu."

"Ima tako mnogo praznina u onome što govoriš."

"Dok mi ne poverujete možete samo da uzimate u obzir mogućnost da postoje praznine. Ne možemo napraviti nikakav plan akcije dok se ovako ponašate."

"Znam. Znam. Neka bude. Oni svake godine mogu da proizvedu nekoliko miliona vodenih ljudskih bića."

"A među njima i vaše rođeno dete, gospodine."

Prasnuh u smeh. Kako god da je moj ton bio suv, ipak je to bio smeh. Stvarno, kako sam drugačije mogao da odgovorim, sem smehom? Iz dubine sećanja izroni najednom s naporom se probivši razgovor koji sam pre nekoliko dana vodio sa ženom i na koga nisam obratio posebnu pažnju. Jasno sam se prisetio: dogodilo se to uveče onog dana kada je održan poslednji sastanak komiteta. Sedeo sam na krevetu mešajući viski i sodu, dok mi je žena, koja se

nalazila tik uz mene, nešto govorila, pokušavajući da mi privuče pažnju. Bez razloga sam bio nesrećan. Nisu bile u pitanju samo teškoće koje sam imao sa komitetom; nervirala me je moja iscrpljenost; da mi zbog toga pažnja nije bila pojačana, ne bih se ni osvrnuo na nju. Tištalo me je i samo njeno prisustvo, kao da me je optuživala. "Zašto ne odeš i kupiš ga", rekoh, postrance bacivši pogled na katalog električnih aparata na kome je kažiprstom upravo napravila magareće uvo na vrhu strane. Žurno prinesoh čašu usnama.

"Da kupim? Šta da kupim?"

"Pitala si me za taj uređaj za provetravanje, zar nisi?"

"Zaista! Uopšte me nisi slušao dok sam govorila!"

To je bila istina. Tanki pramenovi kose koji su joj pali preko čela izgledali su upadljivo sedi naspram svetlosti i veoma nametljivo su svedočili o prolaznosti vremena. Malopre je govorila o bebi.

Ovo je bio nastavak razgovora od prethodne večeri. Moja žena dobila je pozitivne rezultate da je u drugom stanju i mi smo razgovarali o tome da li bi trebalo da prekine trudnoću. Čak i da nije to bilo u pitanju, žene izgleda vole da razgovaraju o takvim stvarima. Neposredno pre ovoga vodio sam slučajan razgovor sa Vadom Katsuko na istu temu. Naravno, kada sada razmislim o tom razgovoru, sumnjam da je bio baš slučajan. Kako god bilo ne postoji razlog da moj odgovor bude drugačiji. Problem je bio u fizičkom ustrojstvu moje žene, jer je naginjala vanmateričnim trudnoćama. Ništa drugo nismo mogli da uradimo sem da odluku prepustimo doktoru; u ovom trenutku nije imalo svrhe prepirati se. Međutim, mada je moja žena shvatila beskorisnost svega toga, želela je verbalni okršaj. Razumeo sam kako se osećala, ali čak i u tom slučaju mi je izgledalo glupo da se složim s njom. Nisam želeo dete, niti sam uopšte želeo decu. Deca ne stvaraju život, već ona bivaju stvorena.

Doktor je rekao da ovog puta postoji mogućnost da je trudnoća normalna, ali da bi bilo sigurnije odlučiti se na D i C i ukloniti fetus. Predstavljalo bi čisto naklapanje u ovakvu situaciju, koja ne zavisi od donošenja bilo kakve odluke, uplitati moral. Možda je teško razlikovati abortus od čedomorstva, ali nije teško praviti razliku između abortusa i kontracepcije. Možda je tačno reći da čovek

postoji u budućnosti, budućnost će zauvek ostati projekcija sadašnjosti. Ko može da preuzme odgovornost za budućnost nečega što nema čak ni sadašnjost? Takva osoba pokušava da se odrekne stvarnosti u ime odgovornosti.

"Kažeš da bi trebalo da pobacim?"

"Tako nešto nisam rekao. Kažem samo da odluku prepuštam tebi."

"Hoću da čujem tvoje mišljenje."

"Nemam neko određeno. Sasvim mi je svejedno." Ako je svađa bila besmislena, onda bi njeno izbegavanje bilo veoma nepošteno. Napokon ljudi koji su međusobno bliski moraju ovako bezosećajno da vređaju jedno drugo. Ali verovao sam jedino u svoju logiku i razjasnio sam stvari kada sam rekao da mi je svejedno šta će učiniti. Polako sam ispio drugu čašu viskija i nisam krenuo za ženom koja je iznenada ustala i zgužvala katalog. U sledećem trenutku potpuno sam zaboravio na celi razgovor.

Ali samo jedna Tanomogijeva rečenica o tome kako i moje dete može da postane vodeno ljudsko biće iznenada je potkopala sigurnost. Moje dete koje nije trebalo da se rodi, nepomično je zurilo u mene iz mračnih dubina vode. Tamne linije na vilicama bile su škrge. Uši su mu izgledale normalne, ali su kapci bili sasvim drugačiji. Bele ruke i noge mlatarale su u tamnoj vodi. Moje dete koje nije trebalo da se rodi. Moje dete, oblikovano dok sam ja sedeo na krevetu prekrštenih nogu, naslađujući se osećanjem psihološkog zadovoljstva izazvanog ranama koje smo žena i ja naneli jedno drugom. Nemarna samoodbrana i glupa uobraženost te večeri sada mi se svete. I tako su, rane koje smo jedno drugom naneli postale samo moje. Žena me je okrutno šibala utvarama našeg deteta koje je naterano da živi. Što sam više želeo da ga zaštitim, više sam mu zla nanosio; ali kada sam pokušao da pobegnem, našlo se ispred mene; čekalo me je u vodi sa svojim široko otvorenim, nepomičnim očima.

Prestadoh da se... neprijatno smejem.

Tanomogi me je netremice posmatrao. "Ne, to neće moći, je li tako?" reče on kao da završava rečenicu. "I dalje želim da vidite ono pravo u laboratoriji."

"U redu. Ubedio si me u neophodnost toga."

"Šta ćete preduzeti?"

"To ću ti reći kada odemo tamo i vidimo to što ima da se vidi."

Tanomogi s olakšanjem posegnu za olovkom koju je gurnuo u prednji džep svoje košulje i brzo se dade na doterivanje mašine.

"Hej, pa zar je mašina sve ovo snimala?"

"Niste rekli da je isključim, pa sam je ostavio da radi."

Otvorivši prozorčić i pokazavši mi hronometar, on dodade nestašnim glasom: "Ovo će nadomestiti testament, za svaki slučaj."

Razleže se slabo, blago brujanje koje ispuni sobu. Mašina, tiha kao i uvek, nekako se činila drugačijom nego obično. Izgledalo je kao da će se pred njom svakog trenutka ukazati put budućnosti. Odjednom, budućnost više nije predstavljala jednostavan shematski plan što je do sada bila, već je izgledala poput izbezumljene žive stvari koja je posedovala volju nezavisnu od sadašnjosti.

PROGRAMSKA KARTICA BR. 2

Programiranje je u suštini operacija svođenja kvalitativnog na kvantitativno.

23.

Napolju je bilo sparno i mirno. Znoj mi se cedio između prstiju kao da sam na rukama imao rukavice koje su upravo osušene na nekom izvoru toplote. Nije bilo zvezda, a crvenkasti mesec pokazivao je pokatkad svoj puni krug kroz procepe u oblacima. Na izlasku smo se zaustavili u stražarnici odakle je Tanomogi telefonirao. Stražar nam veselo donese neki voćni sok kao da nas je očekivao. Bilo je krajnje neprijatno zadržati nehajan izraz na licu.

"Da li si razgovarao sa njima?" upitah nasumice.

"Da, jesam", odgovori Tanomogi opora osmeha, žurno krenuvši.

Od tada smo ćutali. Nije bilo nikakvog znaka da nas neko prati. Kada smo stigli u glavnu ulicu zaustavili smo taksi. Izvadih maramicu, ali ne dovoljno brzo da uhvatim kapljicu znoja koja mi se skotrlja niz nos.

Tanomogi je izdao uputstva: "Od Cukijia idite kroz Harumi, zatim preko mosta koji vodi u 12. oblast na isušenom terenu. Znate... mislim da ga zovu Joroi Most. Pređete ga i to je odmah tu."

Sredovečni vozač sa peškirom obmotanim oko glave ispod službene kape, podozrivo baci pogled preko ramena, ali bez reči dade gas. Nizovi tužnih, drvenih kuća, koje su se umrtvile na toploti, jednolično su promicali pored prozora taksija. Ulice su postepeno upile zaparu. Pošto smo se vozili oko jedan sat ostavili smo za sobom Harumi, a predeo je postao krajnje sumoran sa nepotrebno širokim putem oivičenim betonskim zidovima. Za vreme vožnje čavrljali smo o čestim malim zemljotresima, zemljištu koje tone, nepoznatom poreklu velikih plima, iznenadnim promenama vremena koje se godinama neprestano ponavljaju. Stekao sam utisak da sam odremao nekih deset do petnaest minuta.

Konačno se, kroz magloviti morski povetarac, pojavi Joroi Most, zeleno svetlucajući. Bilo je nečeg duboko uznemirujućeg u upadljivom osvetljenju usred surovog pejzaža. Upravo kada smo

prešli most odnekud začuh kratak, tihi zvuk parne sirene. Očigledno je označavala ponoć.

Pored puta stajala je jedna limuzina. Čovek sa baterijskom lampom bio je nagnut nad motorom naizgled nastojeći da otkloni neki kvar. Tanomogi zaustavi taksi i plati vožnju. "Evo nas", reče on, krenuvši prema kolima pored puta. Čovek sa baterijskom lampom se uspravi i učtivo klimnu glavom kada se približismo.

Prešli smo u kola koja su došla da nas sačekaju i nastavili smo da se vozimo još nekih dvadeset minuta. I ovaj drum bio je širok i pogodan za vožnju; ali stalno je kružio. Na kraju sam izgubio orijentaciju; kada smo prešli preko neka tri velika mosta, možda se više i nismo kretali u pravcu 12. oblasti na isušenom terenu. Nisam se čak ni potrudio da pitam, jer sam shvatio da ne bih dobio otvorem odgovor, jer je cela ova rabota bila suviše zapetljana. A zatim, ako budu želeli da mi odgovore, to mogu da učine kasnije uz pomoć mape.

Iznenada smo stigli. Napušteni grad velikih skladišta. Stajali smo pred malom, drvenom jednospratnom zgradom koja je bila okružena običnim betonskim zidom spreda prosečenim i od koga je put vodio ka moru. Tabla je bila obešena gotovo van domašaja pogleda, u uglu ulaza: 'Jamamotoove Laboratorije'. U vrtu se nalazio izvestan broj praznih, trošnih, cisterni. Brzo pogledah u nebo, ali na nesreću mesec su skrivali oblaci. Čak i da sam ga video, nisam se zanosio da bi mi mnogo pomogao da otkrijem kakvo je ovo mesto. Okolna obala pružala se na sve strane sem na sever.

Jamamoto je lično došao da nas dočeka. Bio je to krupan čovek, bleđa, prljava lica. "Moj brat je vaš veliki dužnik", reče on modulisanim, energičnim glasom; i ponudi mi vizit kartu koja se lagano pojavi među njegovim debelim prstima sa upalim noktima. Pošto je to rekao, prisetih se da njegov mlađi brat rukovodi odeljenjem za elektronske dijagnoze u Centralnoj socijalnoj bolnici; nisam mogao da odagnam pomisao kako u toj vezi postoji neka neobično preteća lozinka. Kada je neko zbog amnezije prognan iz prirodnog poretka sveta, pretpostavljam da mu se sve pojavljuje u zagonetkama kao što je ova. Pokušavajući da prikrijem svoju nelagodnost, izvalih glupost otpozdravljajući mu.

"Kad već spomenuste, dosta ličite."

"Oh, ne. Braća smo, ali preko suprug."

Jamamoto se od srca nasmeja i krenu ispred mene.

Ovde su takođe nosili bele mantile i sandale, kao i mi, ali su im ogrtači bili strašno umrljani uljem, jer su radili sa živim stvarima. Velike šake su mu visile mlitavo pored tela i izgledale su previše teške. Pitao sam se da li takvi prsti mogu uopšte bolje da izgledaju dok rade na osetljivim živim stvorenjima. To se razlikovalo od manipulisanja apstrakcijama, nevidljivim stvarima, kojima smo se mi bavili. U stvari, ovi prsti mogu biti iznenađujući vešti.

Unutrašnjost zgrade bila je veoma oronula i oljuštena poput neke stare osnovne škole. Ali uprkos svemu tome, na kraju hodnika, s leve strane, nalazio se lift u izdubljenom oknu. Uđosmo u njega, a profesor Jamamoto pritisnu dugme; odjednom lift krenu nadole. Kada razmislih o tome, i morao je da ide nadole, jer je zgrada imala samo jedan sprat. Ali pošto sam iz navike očekivao da krene nagore, bio sam toliko iznenađen da sam i protiv svoje volje zavikao. Profesor Jamamoto se, kao da je ovo i očekivao, glasno nasmeja. Bio je to prostodušan smeh, dovoljan da zaboravim kako je jedan sat ujutro i da se nalazimo u čudnoj situaciji. On sigurno nije nalikovao tipu zaverenika. Moja prvobitna zla namera da otkrijem njegovo pravo lice pretvorila se u svoju suprotnost, u izvesno iščekivanje.

Lift se sporo kretao, ali mislim da smo se spustili sa visine koja bi otprilike odgovarala trećem spratu jedne obične kuće. Našli smo se u dugačkom poprečnom hodniku sa nizom vrata. Izuzev čudne hladne vlage koja se osećala, mesto se nije razlikovalo od bilo koje laboratorije. Skrenuvši desno, prođosmo kroz vrata na kraju hodnika. Pred nama se ukazao zapanjujući prizor: uređaji koji kao da su bili napravljeni od blokova prljavog leda, pravi trodimenzionalni akvarijumi. Veliki i mali tankovi vode bili su međusobno složeno povezani; a unutra su se nalazile cevi, termometri i merači. Gvozdeni mostovi za radnike, napravljeni kako bi oni mogli da se kreću iznad tankova, pružali su se u svim pravcima granajući se na pojedinim mestima i u tri nivoa. Čovek bi pomislio da se nalazi u strojarnici nekog broda. Orošeni zeleni zidovi, čudno, živo komešanje, miris poluisušene obale nekog plićaka - sve je to bilo nalik na san koji se javlja pre nekog jakog nazeba.

Na mostu upravo tik iznad nas, dolazile su i odlazile u belo obučene prilike, sa sandalama koje su lupkale, očitavajući merače i praveći

beleške. Uopšte se nisu osvrnuli kada smo ušli, ali kada je profesor Jamamoto pozvao nekog Haradu, njegov glas još nije zamro među tankovima, a već se pojavilo jedno iznenađujuće prijatno lice.

"Harada, da li biste bili ljubazni da nam otvorite sobu za rast broj tri, molim vas."

"Sve je spremno, gospodine."

Profesor Jamamoto klimnu glavom i pogleda unaokolo. "Pa, hoćemo li onda? Za sada je ovo moja soba", reče on, uputivši se preko glavnog mosta.

"Pogledajte", uzviknu Tanomogi, dodirnuvši me za ruku i skrenuvši mi pažnju na tankove sa vodom na drugoj strani. I da to nije učinio, ja sam pomno motrio na sve još od trenutka kada sam ušao.

U prvom tanku nalazio se par vodenih miševa. Sem što su im se tanki prorezi boje breskve otvarali i zatvarali među nakostrešenim dlakama u dnu vrata i što su im grudi bile male i ličile na bure, nije postojala gotovo nikakva razlika između njih i običnih poljskih miševa. U vodi su se kretali iznenađujuće graciozno. Njihov pseći način plivanja podsećao je na plivanje kopnenih životinja, ali su zato bili izuzetno pokretljivi poput rakova, opružajući i skupljajući celo telo kao oprugu. Još nisu izgubili crte glodara, jer se jedan od miševa propeo do površine vode i šapicama zgrabio parče drveta koje je plutalo, glodući ga dok je na leđima polako tonuo prema dnu. Drugi iznenada skoči prema meni, ali neposredno pre nego što je udario u staklo tanka, elegantno skrenu u stranu i pogleda me velikim, okruglim, trepćućim očima, palacajući šiljatim crvenim jezikom među poluotvorenim usnama.

U sledećem tanku kao i u onom do njega takođe su se nalazili miševi. U četvrtom je bio zec. Razlikovao se od miševa: izgledao je veoma snuždeno i jedno sa mokrom i zalizanom dlakom. Mirovao je sklopčan poput lopte blizu dna tanka sličan nekoj vreći. "Čisti biljojedi ne osećaju se baš najbolje", primeti profesor Jamamoto, lupnuvši noktom po tanku iznad zeca. "Pretpostavljam da je to zbog toga što na poseban način asimiluju energiju. Prva generacija uspeva da preživi, ali ne i naredne."

Železnim stepenicama popeli smo se do jedne prostorije s desne strane koja je bila slična kutiji obešenoj o tavanicu. Pre nego što sam ušao slučajno pogledah unaokolo. Jedna ogromna životinja, koja se

tamno svetlucala u tanku veličine vagona smeštena u udaljenom kraju sobe, navali ka površini vode, ustalasangane poput meda i ispusti bolan urlik. Bila je to krava.

"Zadivljujuće, zar ne?" reče profesor Jamamoto, osmehnuvši se i zatvorivši vrata. "Čak bismo mogli i da uzgajamo biljojede da ne zavisimo od veštačke stočne hrane. S obzirom na to da krave daju meso i mleko, mogli bismo dobro da zaradimo proizvodeći ove artikle u velikim količinama. Ali one su u vodi, a uređaj za mužu stvara nam poteškoće. Za sada koristimo malu vakuumsku pumpu, ali teško da mogu da kažem da je to idealno rešenje." On izvadi krčag od kineskog porculana iz frižidera u zidu i napuni čašu. Bilo je to mleko. "Probajte malo. Sveže kravlje mleko. Gotovo je isto kao ono koje se dobija od kopnene životinje. Analitički, nešto je veći procenat soli. Samo mleko ga ne sadrži, ali slana voda prodre u njega za vreme muže. Ah, njegova najbolja odlika je svežina."

Brzo ispih malo mleka da ne povredim osećanja moga domaćina. Možda je to bilo stoga što su posebnu pažnju posvećivali hrani, ali bilo je ukusnije od mleka koje kod kuće pijemo. Smestih se u donetu stolicu. Ispijanje mleka pre nego što smo seli predstavljalo je veoma upečatljiv način da se stvori prijateljska, neformalna atmosfera. Ako je sve ovo bilo namešteno, teško će biti nagoditi se sa mojim domaćinom.

"Mora da ste umorni u ovo doba. Mi smo se do sada već navikli na to ovde", reče profesor Jamamoto, sklapajući svoje debele prste na grudima, a leđima se naslonivši na zid duž koga su bili postrojeni mikroskopi i razni drugi instrumenti koji se koriste u hemijskim eksperimentima. Na poleđini svakog prsta izraslo mu je desetak nakostrešenih, debelih dlaka, kao na četki za timarenje. Iza nas se nalazio krevet, čiji je jedan deo bio sakriven zastorom i nekim visokim policama za knjige.

"Oh ne, i nama se često dešava da ostanemo do kasno u noć na nogama", odvratih.

"Pretpostavljam da je tako. Mora da ste veoma zaposleni. Za nas ne bi baš bilo tačno reći da smo zauzeti. Ali zbog prirode posla ovde gotovo da ne možemo praviti razliku između dana i noći. Tako je to. Ima mnogo noćnih tumarala među mesojedima, pa nam ne polazi za rukom ni da ih zavaramo paleći svetlo. Za obučavanje psa, na

primer, potrebno je izići napolje, tako da otpada rad po danu. Ne žudimo baš previše da nas neko vidi, znate."

"Nije valjda?"

"Naravno!" uzviknu on, toplo se osmehnuvši. "Ako budemo imali vremena, pokazaću vam, ali malo kasnije. Smem li da vas ponudim još jednom čašom mleka? A tebe, Tanomogi?"

Zgranuto pogledah Tanomogija. Površnost pitanja, bez obzira na Jamomotoovu pristupačnost, nije mogla da bude prihvatljiva za ljude koji su se videli svega nekoliko puta. Ali Tanomogi nije ni pokušavao da sakrije kako se ovde oseća kao kod kuće; baš naprotiv.

"Ne treba da brinete zbog pasterizacije, gospodine", reče on, nastavljajući razgovor koji je Jamamoto započeo. "Voda u ovom delu tokijskog zaliva sasvim je čista. Veštački je filtriraju i pročišćavaju."

"Sasvim tačno. Dozvolite da vam pokažem model zgrade", reče Profesor Jamamoto, ustavši i skinuvši prekrivku sa staka koji se nalazio u uglu pored police za knjige. Iznenada se diže stub prašine.

"Izvinite. Ovde nije baš čisto. Pogledajte ovo. To je presek jednog dela laboratorije. Iznad nje, sve dovde, prostire se more; pretpostavljam da ima oko trideset stopa do površine. Voda dolazi kroz ovu cev. U njoj se nalaze filtri koje pokreće prirodni pritisak vode. Kapacitet im je dva miliona galona po jedinici; pored njih imamo dve rezervne jedinice od po petsto hiljada galona, tako da smo dobro snabdeveni. Ako je filtriranje suviše uspelo, to nije dobro za rast, verovatno zato što se poremeti takozvana prirodna ravnoteža. Dolazi do smanjenja sposobnosti varenja a umnožavaju se alergijska oboljenja. Ovde, u ovom tanku, organske i neorganske materije su izmešane tako da tvore nešto veoma nalik morskoj vodi. Možemo da napravimo bilo koju vrstu želite: vodu Crvenog mora, antarktičku vodu iz dubina Japanskog mora. Upravo vršimo istraživanja vode najpogodnije za tov prasića."

"Znači vi ovde nemate problema oko nabavke sveže prasetine za predjelo, umesto kavijara."

"Sasvim tačno. To je naš poseban delikates. Nekom ko nije naviknut sigurno se ne bi dopala, ali mnogo je ukusnija od govedine. Kada se jednom na nju naviknete, jednostavno više ne možete bez nje. Želite li da probate malo?"

"Hvala, ali mislim da danas ne bih", odgovorih, besan što se ponaša

kao da smo saradnici. "Više bih voleo, ako nemate ništa protiv, da odmah pređemo na cilj naše posete." Pošto sam to izgovorio, shvatih kakav sam šeprtlja ispao, ali sada nije bilo povratka i ja nastavih ne znajući kako će se sve ovo završiti. "Veoma mi je žao što vam dosađujem u tako neprikladno vreme, ali verujem da ste od Tanomogija manje-više saznali razlog naše posete."

"Pa, jedino mi je rečeno da je u pitanju neko istraživanje. Ali ništa zato. Zaista je zadovoljstvo pričati sa nekim kao što ste vi. Ovde živim odsečen od sveta. Dobijanje dozvole je veoma dosadan posao, tako da retko imamo priliku nekoga da vidimo, mada živimo u samom centru Tokija."

"Mislite 'dozvolu' da iziđete?"

"Ne, ne, dozvolu da pozovemo nekoga u posetu."

"Da li to znači da je ova laboratorija pod nadležnošću nekog vladinog uređa?"

"Ne, nikako. Vladin ured sličan je porodici: ništa ne može da ostane tajna. Uostalom nije to baš tako teško." On podiže svoju veliku šaku ispred mog lica, kao da želi da mi prepreči put. "Ne, ne mogu dalje da odgovaram. Vidite, čak ni ja ne znam ko ovde zapoveda. Ali moćni su. Sada govorim intuitivno. Čak osećam da oni poseduju celu zemlju. Nije mi palo na pamet da dublje ispitam stvari dok nisam bio potpuno siguran."

"Znači ti znaš?" otvoreno upitah Tanomogija.

"Ne, apsolutno ne!" Tanomogi zatrese glavom i preterano podiže obrve; na njegovom licu nisam mogao da primetim ni najmanji drhtaj. "Čudno, zar ne. Kako si onda dobio dozvolu za mene?"

"Preko mene, naravno", nasmeja se profesor Jamamoto, otkrivajući dugačke, široko razmaknute prednje zube, kao da je uživao u razgovoru. "Čak ni ja koji vodim ovdašnji posao ne znam, pa kako bi onda neko izvana poznao glavešine? Jedino sam ja mogao da podnesem zahtev za vas, zato što samo ja znam kako da stupim u vezu sa njima."

"Shvatam", rekoh, osetivši da držim adut u rukama. "Onda bi to značilo", dodadoh natenane uživajući u svom uzbuđenju, "da je, onog časa kada je Tanomogi prvi put saznao za postojanje ove laboratorije, morao da dobije dozvolu za obilazak na nečiji zahtev, zar ne? Ako nije tako, vaše objašnjenje pada u vodu."

"Naravno da je tako", upade profesor Jamamoto, preduhitivši Tanomogija, koji je zaustio da nešto kaže. "Dozvolite da vam to jednostavno objasnim. Reč je o prijemu novog člana ekipe. Kao što sam već rekao, rad u ovoj laboratoriji zahteva tajnost i nju moraju da poštuju kako posetoci tako i članovi ekipe. Naravno, ovde ne postoji nikakav zakon ili bilo šta slično. Ne tražimo od vas da potpišete nikakvu zakletvu i nema formalnih ograničenja. Međutim, mere bezbednosti su zbog toga mnogo strože. Ono čime se ovde bavimo pokazujemo samo onima za koje smo sigurni da će čuvati našu tajnu. Kao ishod toga, gotovo da nije ništa procurelo napolje."

"Kada kažete 'gotovo' znači li to da je dolazilo do kršenja obećanja o tajnosti?"

"Hm, pitam se. Mislim da, sigurno, možemo da zaključimo kako nije došlo ni do jednog, pošto se o našem radu nikada nije raspravljalo u javnosti. Ali čuo sam da su se neki neobrazovani radnici razbrbljali pod dejstvom alkohola. U njihovom slučaju primenili smo vrlo oštre mere."

"Da li su ubijeni?"

"Naravno da ne. Nauka je napredovala na svim poljima. Ne morate da ubijate; postoje mnogobrojne druge metode: brisanje pamćenja, na primer."

Moj adut je očigledno bio onaj pravi. Profesor Jamamoto je zadržao svoj pređašnji blagi izraz lica i poslovnu oštrinu glasa. Ali Tanomogijevo nervozno lupkanje prstima po ivici stola - koga ni sam nije bio svestan - stavilo mi je do znanja da se razgovor već približio suštini situacije.

"Međutim", nastavih sa ispipavanjem situacije, "ne možete naterati mrtvacu da govori dok od njega ne napravite mleveno meso."

Profesor Jamamoto prasnu u smeh, kao da ga sve to jako zabavlja, dok su mu se ramena tresla.

"To je možda istina. Ako bismo dotle stigli našli bismo se u gadnom sosu."

"Ali ne razumem. Ako se toliko plašite da će se vaš rad obelodaniti, uopšte nije trebalo da izdajete povlastice za posetu. To se još može dopustiti u slučaju nekog upornog zahteva izvesnog datog molioca, ali ne postavljate li zamku na taj način što na silu nekom dodeljujete dozvolu, a pri tom mu zapretite da ćete ga ubiti, ako progovori o

onome što je video? Znanje koje ne može nikome da prenese ne služi ničemu. Meni vaš cilj izgleda suviše uznemirujući."

"Preuveličavate, gospodine", započe Tanomogi. "Onima koji ovde rade uopšte nije zabranjeno da razgovaraju o poslu koliko god žele."

"Naravno", nastavi profesor Jamamoto, "u principu se zahtev za dozvolu uručuje preko treće osobe; na taj način uvećavamo broj ljudi simpatizera našeg posla koji nemaju ništa protiv čuvanja tajne. Anonimna mišljenja poput javnog mnjenja i glasina, sasvim su nešto drugo nego sud odgovornih pojedinaca, simpatizera, složićete se."

"Simpatizeri, simpatizeri, kažete. S čime, za ime boga, oni treba da simpatiziraju?"

"To je upravo ono što ću vam sada pokazati."

Profesor Jamamoto živahno ustade, otrevši dlan o preklop belog mantila i zadovoljno skupivši oči. "Voleo bih da ono što ćete videti posmatrate intelektualno, a ne činjenički. Krenućemo od soba za rast, ali pre toga izložiću vam pojednostavljenu istoriju nastanka našeg istraživanja."

"Samo trenutak. Pre nego što nastavite, želeo bih još nešto da raščistimo." Ja takođe ustadoh i povukoh se za jedan korak, spuštajući podignute ruke polako na sto. "Tanomogi, shvatam da si ti podneo zahtev za mene, ali ne razumem ko ga je podneo za tebe. Ako je osoba kojoj je bilo dozvoljeno da prouči ovdašnji rad neki naš kolega, zar nemam pravo da saznam ko je to? Ko te je izabrao i zašto?"

"U redu. Kazaću vam", reče Tanomogi blago se osmehnuvši dok je ustajao. "Budući da mogu, učiniću to. Ali ako se ljutite samo zato što vam ranije nisam rekao, to je veoma loše."

"Niko se ne ljuti. Jedino hoću da saznam istinu."

Profesor Jamamoto se umeša, govoreći kao da uopšte ne zna u čemu je stvar. "Da, stvarno, istina je zadivljujuća, zar ne? Bar je težak teret skinut sa Tanomogijevih pleća."

"Bila je to Vada", reče Tanomogi svečano se obliznuvši.

"Vada?"

"Pre nego što je počela da radi za vas, neko vreme je bila zaposlena ovde", dopunio ga je profesor Jamamoto, podigavši ruku. "Bila je sposoban radnik i posedovala je, za devojkicu, zadivljujuću ustrajnost. Ali patila je od slabosti koja se ne može tolerisati na ovom mestu:

nije mogla da podnese krv. Tako je otišla i zaposlila se kod vas. Ako se, međutim, dobro sećam, za nju je u to vreme jamčio moj mlađi brat iz Centralne socijalne bolnice."

"Tačno. To je sasvim tačno. Sada se sećam."

Odjednom se karike lanca povezaše i zatvoriše krug... suviše brzo. Ali iako sam prestao da sumnjam, problem je još postojao. Karike su po redu birane iz vazduha, ali suviše velika tačnost kojom je spajanje izvršeno naterala me je da naslutim neko skriveno lukavstvo. Na žalost, mađioničar koji je izvodio ovu opsenarsku majstoriju još se nije potpuno otkrio. Sumnjao sam, ali me je i zadivio način na koji je povezao karike svoga lanca. Iznenada je između mene i glavne figure koja je izgleda predstavljala samo slučajnost bio iscrtan novi dijagram, tako da je naša veza postala jasna i jaka. Do izvesnog stepena mogao sam čak i da shvatim Tanomogijev razlog zbog koga me je doveo ovamo. Bar je objašnjenje bilo smisljeno. Mada nisam išao toliko daleko da mu poklonim svoje poverenje, počinjao sam da naslućujem mogućnost da se to jednom dogodi. Polako sam izdahnuo vazduh tako da drugi ne primete da sam ga duboko udahnuo.

24.

"Prvi istraživački projekat naše grupe bio je vezan za metamorfozu insekata. Profesore Katsumi, verujem da znate nešto o genetici?"

"Oh, ne. Smatrajte me za potpunog amatera. Zaboravio sam čak da li se prvo stvara unutrašnji ili spoljašnji zametni sloj."

"Dobro. To će olakšati posao; moći ću da vam izložim stvari jednostavnim rečima", reče profesor Jamamoto, lupkajući naizmenično s oba kraja neupaljene cigarete o sto. "Naravno", nastavi on sporim glasom kao da odmerava svaku reč, "naš cilj nije bila sama metamorfoza insekata. Govoreći uopšteno, težili smo planskoj rekonstrukciji živih bića. Izvesna poboljšanja su već postignuta. U stvari, bili smo već u stanju da, kada su biljke u pitanju, udvostručimo broj hromozoma. Međutim, što se tiče životinja, naša nastojanja nisu otišla dalje od čisto eksperimentalnog nivoa na planu poboljšanja vrste. Želimo da ovakva poboljšanja živih bića postanu korenita i dobro isplanirana. To je ambiciozan projekat: nameravamo da izazovemo veštačko i ubrzano odvijanje evolucije u određenim

pravcima. Kao što znate, razvoj jedinke predstavlja ponavljanje razvoja porodične loze. Strogo govoreći, ona ne ponavlja tačan oblik predaka, ali ipak je u suštinskoj vezi sa njima. Prema tome, uz dosta zalaganja, u stanju smo da izdvojimo živo biće u stadijumu razvoja iz njegove normalne vrste i umetnemo ga u potpuno nove vrste. Sa našim sadašnjim krajnje elementarnim metodama, stvorili smo tako groteskna, abnormalna stvorenja kao što su na primer, dvoglavi gregorci i žaba sa ustima guštera, ali to ne znači, u pravom smislu te reči, da smo ih poboljšali. Dete može da razbije sat, ali da bi se on napravio potreban je specijalizovan tehničar. Rast kod životinja uvek uslovljavaju dva suprotna hormona, ili stimulativne supstance. Pozitivan nadražaj potpomaže dezintegraciju, a negativni je obuzdava. Kada je pozitivan nadražaj jak, dolazi do zgrušavanja velikog broja malih ćelija, a u slučaju da preovladava negativan nadražaj, one se uvećaju, ali ostaju neizdiferencirane. Složeno odvijanje ovog naizmeničnog procesa čini bitan zakon rasta živih bića. Ako želite, mogu to da vam predstavim jednostavnom inegriskom jednačinom."

"To je ono što bismo mi nazvali kombinovanom povratnom spregom, zar ne?"

"To je kompleks povratne sprege. Da bismo detaljno ispitali njegovo dejstvo, proučavali smo metamorfozu insekata. Već izvesno vreme se zna da metamorfozu insekata kontroliše hormon za specijalizaciju koji luče nervne ćelije i hormon larve koji dolazi iz corpus allatum; našli smo se u prilici da ustanovimo šta će se dogoditi kada se odstrani jedan ili drugi tokom datog perioda. Ali tehnički je teško kontrolisati razvoj pipavom i kvantitativnom regulacijom. Međutim, tačno pre devet godina Amerikanci i Rusi su, gotovo istovremeno, uspeli da eksperimentalno ostvare ovu kontrolu. Sledeće godine je naša grupa, koja je radila potpuno nezavisno, takođe otkrila tu tehniku. Stvorili smo neke veoma čudne insekte. Evo, pogledajte samo ovamo."

Profesor Jamamoto iznese iza zaklona neku napravu koja je podsećala na veliki kavez za ptice. U njoj su dva pljosnata, siva stvorenja veličine dlana puzala unaokolo. Bilo je odvratno i pogledati te insekte sa oklopom od sivih čekinja čija je površina bila prekrivena lepljivom opnom.

"Šta mislite, koji su ovo insekti? Imaju šest nogu, pa ipak su insekti. To su muve. Iznenadeni ste? U pitanju su larve čiji je rast zaustavljen, ali koje su već potpuno razvijene. Pogledajte ovamo... imaju ista usta kao i muve, a uz to mogu da se i razmnožavaju. Ovo ovde je mužjak, a ono tamo ženka. Oni predstavljaju novinu; nisu od velikog značaja. Držimo ih kao uspomenu na naš prvi uspeh. Divlji su. Ako zavučete ruku u kavez, uješće vas. Kada se dobro osećaju, verovatno u doba parenja, ispuštaju čudne, škripave zvuke. Dozvolite da vas sada povedem u sobu za rast."

Spustili smo se mostom iz sobe za razmnožavanje i pošto smo prošli kroz vrata koja su se nalazila na suprotnoj strani od onih kroz koja smo ušli, izišli smo ponovo u jedan mračan hodnik. Grupu je predvodio profesor Jamamoto sa glavom nagnutom na jednu stranu, neprestano pričajući.

"Od tada je međunarodna razmena obaveštenja pala na mrtvu tačku. Ne baš sasvim; objavljeno je ponešto o vanmateričnom rađanju sisara. Ali sve je to veoma apstraktno, a sem toga veo ćutanja obavio je daljnju razmenu. Kada se o tome razmisli, to se i moglo očekivati. Za nas koji učestvujemo u jednom takvom istraživanju značenje tog ćutanja isuviše je jasno. To više nije jednostavno pitanje učevnosti ili tehnike. Svako ima predosećanje nečeg mnogo strašnijeg. Taj strah je tim veći zato što rekonstruisanje života izgleda moguće ne samo teorijski već i tehnički. Želim da to vidite. U ovoj je sobi."

Došli smo do gvozdениh vrata na kojima je bio ispisan broj tri. Ugledah jednu kutiju, zastakljenu sa tri strane, veličine oko trideset šest kvadratnih stopa. Kroz staklo se mogla videti unutrašnjost. Veći broj prenosnih traka na nekoliko različitih nivoa sporo se kretao udesno i ulevo. Pored njih je stotine mašina, nalik na glačala sočiva radilo, lagano se krećući gore-dole. Na dnu su se četiri čoveka odevena u bele mantile pripremala za neku operaciju nagnuti nad dugačak radni sto.

"Ne mogu da vas pustim da uđete. Unutrašnjost je sterilizovana. I ja sam obično odavde izdajem naređenja. Pogledajte. Samo u ovoj sobi smo u stanju da obradimo trinaest hiljada fetusa dnevno. Odvajamo ih od njihove prirodne linije razvoja prema unapred utvrđenom programu. Ono što vidite pravo pred vama su fetusi

vodenih krava. Da, istina je. I sami smo bili dobrano preplašeni kada smo se prvi put našli pred tim", reče profesor Jamamoto, saosećajno me gledajući dok su mu se u uglovima očiju pojavile bore. "Ipak, mi smo prirodnjaci. Uvek su nam pripisivane razne prekomernosti - mi kaljamo prirodu - ali i dalje idemo napred. Istinu govoreći, bili smo užasnuti jedino dok smo razmišljali o mestu za realizaciju metamorfoze fetusa."

"Za mene je sve to i dalje užasno."

"Ne krivim vas. Krnja budućnost uglavnom u pojedincu izaziva čudno osećanje. Čujem da su izvesni primitivci iz Afrike kada su prvi put došli u grad i ugledali visoke zgrade mislili da su one klanice za ljude. Oh, izvinite; ne shvatajte me doslovno. Hoću da kažem da sve ono za šta ne možemo da pronađemo vezu sa ljudskim iskustvom, nužno postaje zastrašujuće. Nešto što nema smisla, a što je jače od nas."

"Želite li da kažete da ste iz nekog razloga uspeli da u sebi obuzdate drhtanje pri pomisli na ovo fantastično istraživanje?"

Profesor Jamamoto odlučno klimnu glavom sa samouverenom iskrenošću, bezosećajan poput doktora koji ubeđuje pacijenta da da pristanak. Nije mi odmah odgovorio, već je otvorio metalnu kutiju koja se nalazila sa strane i okrenuvši prekidač, počeo da govori kroz staklo onima unutra...

"Harada, da li biste bili ljubazni da nam pokažete jedno od zrna koje pripremate", reče on, a zatim se okrenu. "Obično bismo neobrađeni fetus tek odvojen od posteljičnog 'semena'."

Jedan od radnika potvrdno klimnu glavom preko ramena, podiže sa stola pljosnati stakleni kontejner i popevši se železnim stepenicama, dođe do nas. Na licu je imao suzdržan osmeh, a oči su mu nestašno svetlucale. Da bi malo ublažio moju ukrućenost, Tanomogi mi se nakašlja blizu uveta.

"Ovo je jorkširska svinja", reče čovek kroz prijemnik.

"Da li su na svom mestu?" uzvratilo pitanjem profesor Jamamoto.

"Da. Sve se odvijalo glatko."

Tanke niti krvnih sudova koje su izlazile iz crvolikog središta tamnocrvene želatinske supstance stajale su raštrkane unaokolo poput sitnih plamičaka vatrometa.

"Najteži deo", objasni profesor Jamamoto, "jeste pričvršćivanje

semena za veštačku posteljicu. Prvo to uradimo. Slično kalemljenju, pretpostavljam. Naravno, imamo problema oko nabavljanja semena i njegovog uskladištenja dok ne stigne do nas. Ono tom prilikom nužno dolazi u dodir sa spoljašnjim svetom i tada postoji najveća opasnost da tajna negde procuri."

"Sadašnja stopa uspelih implantacija svinja iznosi sedamdeset i pet procenata za jorkširsku rasu."

Profesor Jamamoto klimnu glavom glasu iz prijemnika. "Na radnom stolu, tamo dole, možete videti kako ih biraju. Jedino se taj posao obavlja ručno. Kada se on završi sve ostalo je mehanizovano, kao što možete da vidite. Na ovaj kraj prenosne trake stavljamo samo uspešno implantirano seme, veštačke posteljice i sve ostalo. Zatim ih mašina jedno za drugim prenosi. Potrebno je oko deset dana da sa jednog kraja stigne na drugi. Vidite li one slavine, sa glavama koje se klata, smeštene na određenim razmacima duž trake? One ubrizgavaju određenu dozu krajnje izdiferenciranih hormona u svaki fetus. U pravoj utrobi uzajamno međudejstvo hormona koji dolaze kako iz fetusa tako i iz majčinog tela izaziva sićušne promene. Ispitujemo ih kvantitativno i vremenski i shodno tome određujemo dozu hormona. Ako izvedemo proces koji se neće razlikovati od onoga koji se odvija u stvarnoj posteljici, prirodno je da ćemo dobiti kopnenog sisara sličnog majci. Ali ove svinje su stvorene pod malo izmenjenim uslovima. Ovu promenu možemo da izrazimo kao jednačinu lučenja, u kojoj a izražava stopu hormonalnog toka, ali pustimo to."

"Ali seme počinje da se razlikuje posle određenog broja časova ili dana nakon začeća. Kako uspevate to da ujednačite?"

"Dotakli ste jedno važno mesto. U slučaju svinja, naša ustaljena praksa je da uzimamo fetuse stare oko dve nedelje, ali naravno, i među njima postoje razlike. Verujem da je nepotrebno dodati, da sve dok se promena u njihovom razvoju odvija prema funkciji a koju sam gore pomenuo, pa do presudne tačke u kojoj fetusi postaju vodena ili amfibijska bića, ne treba se brinuti o stopi rasta.

Materice se takođe razlikuju: neke su mlade neke starije. Jedino kada kucne presudan čas trebalo bi praviti razliku. Odavde to ne možete jasno razabrati, ali boja posteljice se razlikuje. Malo je bleđa. Kada se čovek navikne, može je lako uočiti."

Mladi radnik Harada smesta ode da donese jednu. Dok smo ga čekali da se vrati, profesor Jamamoto pripali napola popušenu cigaretu koju je gurnuo u džep svog belog mantila, rekavši da je pušenje dozvoljeno.

"Kakve čudne navike imamo mi što udišemo vazduh", promrmlja on, prateći očima dim kao da prisustvuje nečem zaista neverovatnom.

"Na primer, ovde se obavlja posao za koji je zadužena soba za razvoj broj tri", reče Tanomogi ne promenivši boju glasa. Možda je počeo da ga savlađuje umor.

I sam sam bio iznuren i bez obzira na napregnutost drhtao sam kao da sam učinio nešto nedopustivo. Ali profesor Jamamoto nije na to uopšte obraćao pažnju.

"Proces se odvija ovim redom: soba broj jedan, odstranjivanje nečistoća; soba broj dva, presađivanje u veštačku posteljicu; zatim dolaze ovamo. Kada se boja posteljice promeni premeštamo ih u sobu broj četiri gde napokon počinju da se preobražavaju u vodene sisare. Ah, našao je jednu."

Mladić koji se malopre udaljio žurno se vratio, noseći drugačiji stakleni kontejner, koji je zatim podigao da bismo mogli da ga vidimo. Pošto mi je bilo objašnjeno, prepoznao sam fetus i jednu nerazgovetnu senku u oblasti iz koje su izbijali krvni sudovi.

"Eto vidite. Jasno je da je u fetusu došlo do novog unutrašnjeg lučenja. Kada opazimo da je dospelo u ovaj stadijum, smesta ga prebacujemo u sobu broj četiri. Harada, pokažite nam prednji deo, molim vas. Brzo se razvijaju. U ovom razdoblju je karakteristično da se gotovo završava formiranje kičme, a prvi bubrezi i škrge postaju veoma aktivni. Veliki nabori pri dnu glave predstavljaju škrge. Kako to da su prvi bubrezi i škrge koji kasnije nestaju, tako aktivni samo u ovom stadijumu? Izvinite za ovu lekciju iz biologije, ali to je veoma važno."

Sažeta verzija objašnjenja profesora Jamamotoa: "U teoriji evolucije veoma je važno načelo međusobnog odnosa. Prema ovom zakonu, promena u jednom organu žive jedinke neminovno izaziva i promene u drugim organima. Nas ne zanima puko ponavljanje prošlosti, to jest, ponavljanje linije života vrste kroz pojedinačni proces, već nužnost daljeg nastavljanja životnog procesa. Naravno, ne ponavlja se baš sve. Na primer, krv iz prvih stadijuma razvoja fetusa gotovo je

istovetna sa onom kod odraslog fetusa. Jedino se ponavljaju oni elementi koji kasnije nestaju, a ipak su neophodni u narednom stadijumu razvoja. Na primer, čak i kada su svinje u pitanju, postoji stadijum u kome imaju prvi bubreg. Kod odraslih jedinki ovakvu vrstu bubrega srećemo jedino kod zmijuljice. U ostalim slučajevima prvi bubreg atrofira za nekih pet dana ne obavljajući pri tom bilo kakvu funkciju. Zatim se kasnije formira drugi bubreg. Na prvi pogled to izgleda besmisleno, ali kada u tom razdoblju dođe do eliminacije prvog bubrega, drugi bubreg još nije formiran. Prema tome, atrofiranje bubrega ne predstavlja puko nestajanje; on ima ulogu svojevrsnog unutrašnjeg organa za lučenje koji vode do stadijuma drugog bubrega. Drugi bubreg, takođe, prolazi kroz specijalizovanu transformaciju i pretvara se u organ sa unutrašnjim lučenjem, od koga se na kraju, u poslednjem stadijumu, formira pravi bubreg.

Isto se događa i sa škragama. Polovina bliža glavi ima ulogu samo kao žlezda sa unutrašnjim lučenjem i pomaže u evoluciji druge polovine, koja se preobražava iz škruga u pluća. Organi koji učestvuju u preobražavanju škruga su grudna žlezda i tiroidna žlezda.

Sada se postavlja pitanje šta bi se dogodilo da razvoj okončamo, na primer, na stadijumu škruga i ne dozvolimo njihov preobražaj u žlezde sa unutrašnjim lučenjem. Kao što je slučaj sa ribama čija je evolucija prestala upravo na tom nivou. Ali čak i da tu zaustavimo rast fetusa sisara, on se ipak ne bi pretvorio u ribu. Najviše što bismo uspeli da stvorimo bilo bi neko čudovište poput puža golaća lišeno bilo kakve vitalnosti, jer bi veliki broj elemenata bitnih za nastanak ribe već atrofirao, bez ponavljanja svih elemenata."

Kada je stigao dotle u objašnjavanju, profesor Jamamoto me upitno pogleda dok su mu se debele usne izvile u smešak.

"Da li sam ovo dobro objasnio?"

I ne sačekavši odgovor on se uputi prema vratima. "Sada ću vas odvesti u sobu za rast broj četiri, koja je sledeća na redu. Ali tamo se nalaze samo staklene kugle koje se neprekidno okreću u potpunoj tami, tako da ćemo je preskočiti i otići do poslednje sobe, sobe broj pet."

"Da", reče Tanomogi preko ramena dok me je propuštao, "kada me je Vada prvi put ovamo dovela išli smo istim putem."

"Ako želite, mogu vam kasnije pustiti film snimljen pri infracrvenoj

svetlosti."

"Ne, hvala. Verovatno bi za mene bio odveć specijalizovan."

"Naravno. Ako vas to posebno ne zanima s tehničke strane, stvarno nema potrebe. Ali želeo bih da vidite sobu broj pet. Zaista je zanimljiva."

25.

Ponovo se uputismo dugačkim, kosim hodnikom koji se spuštao nadole.

"Baš kao u slučaju metamorfoze insekata, kvalitet hormona koji dolaze iz nervnih ćelija predstavlja činilac koji na stadijumu škrge određuje da li će se one do kraja razviti kao takve ili, pak, pretvoriti u žlezde sa unutrašnjim lučenjem", nastavi Profesor Jamamoto, malo spustivši glas, svestan akustičnosti hodnika. "Nervni sistem je zaista čudna stvar. Ne samo da je neophodan za opstanak života već je i izvor energije u evoluciji. Ako se zaustavi protok tih hormona, smesta prestaje i specijalizacija na datom stadijumu. Na tom principu stvorili smo puževe prasiće dugačke oko dve stope."

"Da li su za jelo?" upade podrugljivo Tanomogi.

Izgledalo je kao da se razmeće svojim banalnim ponašanjem, što je meni, pod ovakvim okolnostima, izgledalo krajnje neprilično.

"Pa, ne vidim razlog zašto ne bi bili", odgovori Profesor Jamamoto ni najmanje uvređen. "Ali sa prekidom specijalizacije, prestaje u isto vreme i razvoj nervnog sistema i to na veoma niskom stupnju. Kao rezultat toga dolazi do sporije evolucije mišića, to jest proteina. Zato mislim da nemaju baš najbolji ukus."

Neki muškarci i žene odeveni u belo klimnuše glavama dok su prolazili pored nas. Hodnik se nastavljao na nižem nivou i odatle pa nadalje tavanica je bila zasvođena lukovima. Donja kosina je izgledala mnogo veća. Imao sam utisak da čujem huk okeana, ali to mi je verovatno zvonilo u ušima.

"Ako smo u stanju ovo da postignemo na stupnju puževa-prasića", reče profesor Jamamoto, napravivši pokret rukom kao da pridržava nevidljivu kutiju i okrenuvši se prema meni, "ne bi trebalo da nam predstavlja veću teškoću ni zadržavanje škrge kod fetusa sisara. Ali teško je zadržati organe za disanje na stadijumu škrge, a pri tom pustiti ostale organe da se normalno razvijaju. Naša opšta teorija o

pozitivnoj i negativnoj funkciji hormona nije dovoljna. U svakom slučaju možemo veoma biti zadovoljni dosadašnjim rezultatima."

"Ovo je baš grozno dugačak hodnik, zar ne?"

"Gotovo smo stigli. Samo da zademo za sledeći ugao. Prešli smo ceo put oko zgrade izgrađene u obliku slova 'U'. Da li ste umorni?"

"Možda je uzrok tome vlaga."

"To je neizbežno; nalazimo se ispod nivoa vode."

Na sobi nije bilo vrata. Duž zidova, od kojih ga je delio prostor širine oko dva jarda, bila je u centralnom delu izdubljena duboka rupa do vrha ispunjena vodom. Delovala je kao mali zatvoreni bazen. Ali razlika je bila u tome što je unutrašnjost tanka bila osvetljena, tako da se jasno videlo šta se unutra događa; kao da se mogla dotaći rukom. Voda je usled dejstva prelamanja svetlosti, sa mesta na kome smo stajali, izgledala duboka, a na drugom kraju iznenađujuće plitka. Na zidu, s naše leve strane, bili su nizovi prozorčića sa manometrima, a s desne strane nalazilo se nekoliko povećih okana. Dva čoveka sa bocama za kiseonik radila su nešto ispod vode pred jednim od prozora sa manometrima; od njih su se dizali stubovi mehurića koji su blistavo sijali.

"Ovo su veterinari i odgajivači", prigušeno se nasmeja profesor Jamamoto, zaobišavši ivicu bazena i povevši nas ka maloj prostoriji s desne strane. Bio je to veoma neprivačan sobičak sa medicinskim inventarom, hirurškim instrumentima, bocama za kiseonik i raznim drugim električnim napravama čudnih oblika - sve je to stajalo raštrkano i bez reda. Uređaj za ventilaciju bučno je zujao, a jedan izrazito oštar zadržak zapahnu mi nozdrve. Jedan omanji čovek niskog čela, koji je iscrtavao dijagram na listu hartije, smesta ustade i ponudi svoju stolicu. Odbih pošto sam video da postoje samo dve. Nisam želeo dugo da se zadržim.

"Ova gospoda su došla da malo razgledaju. Da li biste bili ljubazni i zamolili tehničare da nam demonstriraju svoj posao."

Krenusmo za čovekom, koji je izišao napolje vukući za sobom kabl malog mikrofona, a zatim čučnu kod ivice bazena. Odgovarajući na njegov poziv dva čoveka u vodi podigoše glave i otpozdraviše mahanjem ruku.

"Za dva minuta stići će sledeći fetus", reče čovek, osvrnuvši se prema profesoru Jamamotou. Dok je govorio, jedan od ljudi dade

znak podizanjem dva prsta.

"Ovde se oni rađaju u intervalu od svakih pet do osam minuta", reče profesor Jamamoto, klimnuvši glavom čoveku u vodi. "Dok ne stignu ovamo fetusi u stadijumu škrga, poput onih koje ste videli u sobi broj tri, razlikuju se prema vrstama; ali kao i prasići ostaju uskladišteni u susednoj sobi broj četiri nekih šest ili više meseci. Znam da neobično zvuči kada se za nešto kao što je ovo upotrebi izraz 'uskladištiti'."

"Ali", iznenađeno uzviknuh i protiv svoje volje, "zar se stopa od jednog fetusa na svakih pet minuta ne penje do vrtoglave cifre u šest meseci?"

"Naravno. Sa pet nivoa, od kojih svaki proizvodi šesnaest hiljada, u stanju smo da obrađujemo celokupnu zalihu od osamdeset hiljada komada", reče nizak čovek iskezivši se, dok je umrljan kraj prsta podneo pod nos i počeo da uvlači miris duvana.

"Da ste stručnjak za ovu oblast", nastavi profesor Jamamoto, zagledan u tank, "usuđujem se da kažem da bi vas zanimalo ustrojstvo sobe broj četiri. Posebno način na koji se obavlja snabdevanje hranom i uklanjanje nuz-proizvoda, regulisanje toplote i pritiska - naročito toplote, koju smo regulisali tako da bude nešto niža od toplote ljudskog tela - dodavanjem veštačkih izlučnih supstanci koje prekidaju specijalizaciju škrga, a istovremeno dozvoljavaju drugim organima da se dalje razvijaju. To je, u stvari, kontrolisanje otrova otrovom. Odnosno, ne baš sasvim. Kako se, na primer, mogu kristali soli učiniti nerastvorljivim u vodi? Uzme se, naravno, prezasićen rastvor. U svakom slučaju, uspeli smo da obustavimo samo razvoj škrga, a da to ne utiče ni na jedan drugi organ."

Jedan manometar kraj prozora bazena zasija crveno. "Dolazi", pozva nas čovečuljak, češući se po perutavoj glavi.

"To je veštačko rođenje", uzviknu Tanomogi, položivši ruke na ivicu bazena i nagnuvši se preko nje.

Ljudi u vodi dadoše znak mahanjem ruku, a zatim se pomeriše prema prozoru, držeći se što su više mogli po strani tako da nam stubovi mehurića ne ometaju vidik. Iznenada jedna metalna kutija tamne boje ispuni prozor, dok je sklisko prolazila, zaustavivši se na oko dve stope odatle. Ljudi smesta počеше da rade oko manometara.

"Uklanjaju veštačku posteljicu."

Pošto su otvorili vrata kutije, izvadiše iz nje plastičnu kesu. Kesa se pred našim očima pretvorila u veliku loptu. Bila je ispunjena prljavom, crvenkastom tečnošću. Jedan od ljudi ubaci u nju instrument u obliku creva koji je spajao manometar sa loptom i okrete slavinu.

"Izvlače tečnost iz unutrašnjosti. Kada se odstrani posteljica, počinje refleksno disanje na škrge, tako da ova operacija mora veoma brzo da se obavi."

Lopta se skupi, čvrsto prionuvši uz ono što se nalazilo u njoj; bilo je to prase. Prasence poče da kruži unaokolo mičući nogicama. Drugi čovek gurnu nož u prednji deo kese i brzo je skide kao da je košulja. Mada ga nisam primetio, čovečuljak je dohvatio dugačak štap i stojeći iznad sada neupotrebljive kese, izvukao ju je jednim uvežbanim pokretom i ubacio u bubanj u uglu. Odatle je poticao onaj oštri miris koji sam malopre osetio.

Prase, koje je i dalje plivalo unaokolo, gnjurci uhvatiše za prednje noge i naterашe ga da izluči nešto nalik na smesu boje mesa. Čovek koji je pomagao natače četku na kraj creva i obrisao sa tela otpadni materijal, a zatim ga usisa. Da to nisu radili, voda u bazenu bez sumnje bi se zagadila. Prase se najednom zgrči kada su mu jednim metalnim potkožnim instrumentom ubrizgali nešto u uši.

"Bubna opna ničemu ne služi, a i lako se inficira, tako da je unapred zamenjuju plastičnom, kao što ste upravo videli."

"Pošto se razvija... ", poče Tanomogi, ali odjednom ponovo začuta. Možda je osetio da bi se ono što je želeo da pita potiralo sa mojim pitanjem.

"U redu. Pitaj prvo ti", rekoх.

"Moje pitanje je jednostavno", nastavi on. "Pitao sam se da li zapašaći ne popuste kada prase poraste."

"Popustili bi, ali ova plastika poseduje neka zanimljiva svojstva. Na nju ne deluje gravitacija i ona se pomera u pravcu veće toplote. Širi se preko oblasti do kojih direktno dopire telesna toplota. To je potpuno istraženo. Sada je na vas red, doktore Katsumi."

"Pa, želeo bih da pitam nešto u vezi sa zvukom. Kako stoji sa problemom zvuka pod vodom?"

"U ovom trenutku nismo još sve rešili. Za ribe je uvo veoma korisno

mada ga pokriva kost, tako da zvuk možda prodire i kroz plastične zapušače."

"Hoćete li da kažete da vodene životinje nisu gluve?"

"Naravno. Naročito su vodeni psi osetljivi čak i na vrlo slabu buku."

"More uvek nazivaju svetom tišine, ali ono u stvari uopšte nije tako tiho, zar ne?" reče Tanomogi značajno.

"Besmislica!" uzviknu čovečuljak, proguravši se između nas. "Nema bučnijeg mesta od mora, ako samo umete da slušate. Ribe krešte poput ptica u šumi."

"Problem je pre u tome", reče profesor Jamamoto, podigavši visoko glavu i prelazeći prstom duž nosa, "kako se stvara zvuk, a ne kako se čuje. Bića koja dišu na škrge ne mogu da koriste glasne žice, što nam je zadavalo mnoge poteškoće. Pas koji ne može da laje nije baš pogodan za čuvara. Naravno, pse smo uspeli i da obučimo."

"Hoćete da kažete da ste ih obučili da laju?"

"Ne, ne. Naučili smo ih da škrguću zubima, a ne da koriste glas. Ideju su nam dale izvesne vrste riba i veoma smo ponosni što je ona bila tako dobra."

Čovek, koji je završio čišćenje, jednim zamahom dopliva blizu površine vode i ispruži malo prase koje je držao u rukama da bismo ga mi videli. Bilo je svetlo-ružičaste kože prekrivene belim čekinjama, dok su mu se škrge, poput nabora na koži, brzo otvarale i zatvarale. Ono nam uputi iznenađen i razrogačen pogled kroz vodu.

"Da li je već otvorilo oči?"

"Da, zar ste приметили?" reče profesor Jamamoto, veselo se smejući.

"Rekao sam da dolazi do promena samo u organima za disanje, ali ako se upustimo u podrobnije ispitivanje videćemo da se, u stvari, dešavaju mnogobrojne izmene. Nije stvar toliko u tome što su oči otvorene, već što su kapci atrofirali."

Čovek pod vodom smesti prase pod mišku i poravnava svoje bledoplave gumirane nogavice kombinezona koje su se uvrnule. Zatim poprečno preseče bazen i nestade kroz prozor na suprotnoj strani kao da je usisan u njega. Za njim ostade trag u obliku belog pojasa srebrnastih mehurića koji su se rasipali unaokolo.

"Kuda je otišao?"

"Na farmu za dojenčad. Naočare!" reče čoveku do sebe, pošto je otišao na stranu sa prozorima. "Nameravam kasnije da vam

pokažem anatomsku kartu, ali izvestan stepen uticaja ostaje, razume se, kod nekih organa pod kontrolom hormona koji potiču iz atrofiranih škruga. Najviše upada u oči nestanak žlezda sa spoljašnjim lučenjem kao što su suzne, pljuvačne i znojne. Osim toga, izgubili su se glasovni organi, a kapci atrofirali. Zatim, tu su i pluća kod vodenih sisara. Pored škruga su im ostala i pluća, mada je dušnik potpuno nestao, a bronhije direktno ulaze u probavni kanal. To nisu pluća u pravom smislu reči; verovatno bi tačnije bilo kazati da su oblikovana poput neobično razvijenog ribljeg vazdušnog mehura. Pretpostavljam da je u pitanju jedna od tajni prirode, ali nedostatak suznih ili pljuvačnih žlezda ne predstavlja smetnju ni za jedno vodeno stvorenje."

"Pa, to onda znači da ne mogu da se smeju ili plaču", rekoh.

"Da li od životinja očekujete da se smeju ili plaču?"

Drugi čovek, koji je još bio u vodi, pope se železnim lestvama. Očito je trebalo da se zameni sa čovečuljkom koji je bio napolju. Ovaj drugi je došao noseći preko ramena dugačku, tanku cev dužine oko šest stopa obojenu belim emajlom. Čim nam ju je predao, ponovo se povukao i počeo da navlači tamnoplavo ronilačko odelo. Profesor Jamamoto spusti cev u vodu i upravi njen kraj u obliku ključa, sa ugrađenim sočivom, prema prozoru, a zatim pogleda kroz okular koji je ostao iznad vode. Bio je to obrnuti periskop, da ga tako nazovem.

"Možete pogledati kroz ovo. Izvolite."

Podstaknut ovim, uhvatih cev obema rukama i prislonih oko uz okular, ali nisam mogao ništa da razaznam. Celo vidno polje sijalo je neodređenom, mlečnom svetlošću. Misleći da su sočiva možda bila zamagljena, upravo htjedoh da izvučem maramicu.

"Ne, sve je u redu", reče profesor Jamamoto. "Samo nastavite mirno da gledate. Zamagljenost koju vidite, u stvari je prljava voda." Nastavivši da gledam, stekao sam pouzdano utisak da bih nešto možda i mogao da razaberem.

"Ove stvarčice što se kreću unaokolo su prasići. Veliki predmeti oblika sača koji vise predstavljaju veštačke grudi. Odojci ne mogu da spreče oticanje mleka prilikom sisanja tako da je voda tu prilično prljava."

"Ali kako to da nečista voda ne prodire ovamo? Ne postoji nikakav specijalan uređaj da je zaustavi, zar ne?"

"Između se nalazi zavesa tekuće vode. Sama hranionica je podeljena pomoću četiri vodene zavese. One stvaraju četiri različita nivoa u kojima se temperatura kreće od trideset pet do šezdeset četiri stepena Farenhajta. Kroz vodene zavese se može nesmetano prolaziti. S vremena na vreme menjamo nivoe hranjenja tako da životinje privikavamo na iznenadne promene temperature, bilo da im se to dopada ili ne. To takođe pogodno dejstvuje na rast krzna, masne žlezde u koži i potkožno salo."

Oči su mi se postepeno širile, navikavajući se na tamu. Nekoliko desetina prasića visilo je ustima priljubljeno za mnoštvo predmeta u obliku grudi, od kojih se svaki završavao izraštajem, nalik na belu bradavicu. Bili su prekriveni beličastom plesni i veoma su ličili na grozdove koji su suviše dugo ležali u radnji. Senke ljudi sa bocama za kiseonik na leđima, koji su se neprestano probijali između njih, plivajući poput talasavih zastava, pripadale su verovatno stražarima. "Ovde ih hranimo oko jedan mesec dok se ne odbiju od sise, a zatim ih šaljemo u vodeni svinjac."

26.

Narudžbenica br. 112

Primalac: Laboratorije Jamamoto.

Pošiljalac: Niigata M. - Farma na dnu mora broj 3. Molim vas smesta pošaljite ekspresno kopnenim putem sledeće narudžbine:

- 1) dva grla rasplodnog jorkšira.
- 2) dva psa stražara protiv ajkula
- 3) pet kosmatih lovačkih pasa
- 4) osam poboljšanih krava za mužu broj 3
- 5) dve stotine vakcina protiv groznice morske pene.

Prevezli smo se jednom podvodnom farmom veličine manjeg jezera, u čamcu opremljenom reflektorom; vazduh je bio težak, a disanje otežano.

"Kada kažu 'rasplodni Jorkšir', da li to znači da svojstva koja ovde stvarate postaju nasledna?"

"Ne. Za prvu generaciju je to nemoguće. U stanju smo da odgajimo prvu generaciju vodenih životinja, ali one ne mogu da se razmnožavaju. Istim procesom stvaramo drugu generaciju, takođe

van materice, ali ona poseduje regenerativne moći. Ovu drugu generaciju koju je čovek stvorio zovemo 'rasplodna prasadi' ili 'rasplodne krave'. Pošto je proces dug, a cena visoka, još nismo razgranali posao, ali dolazi vreme u kome vodene životinje koje su u stanju da se same razmnožavaju neće predstavljati ništa neobično."

"Ali kakve su to Niigata farme na dnu mora?"

"Upravo ono što i sam njihov naziv kaže: farme smeštene na morskom dnu."

"Proizvode li one za tržište?"

"Stvarno ne znam da li to rade ili ne. Ali narudžbine poput ove počele su da bivaju sve češće od pred kraj prošle godine. Čini mi se da je prva bila Boso A. - farma na dnu mora br. 1, a posle nje su nikle mnoge kao što su Pacifik KL - duboke morske farme, ne mogu svih da ih se setim. Broj životinja koje smo do sada proizveli, prasadi i krava zajedno, penje se na oko dve stotine hiljada komada - što iznosi oko pet procenata od svih kopnenih grla u celoj zemlji. Pošto su farme vrlo verovatno deo jedne jedine organizacije, one očito predstavljaju veoma unosan posao."

"Neverovatno!"

"Ni ja sam to ne razumem. Te gomile smeštene na morskom dnu verovatno ispuštaju tragove morske pene. Kažu da je to izvrsna hrana za prasiće. Ako jeste, onda su njihove zalihe hrane neiscrpne. Tamo se čak mogu napasati poput ovaca. Nije li sasvim razumljivo da se to pretvori u masovnu industriju? Pogledajte. Tamo dole. Tamo se muzu pomoću vakuumskih mašina za mužu."

"Stvarno ne mogu da poverujem da svet nije otkrio tako razgranat posao."

"Tačno. To je čvrsta organizacija", brzo upade Tanomogi, koji je veslao, kao da pokušava da me izvuče. Pošto još nisam bio načisto da li mi je Tanomogi bio prijatelj ili neprijatelj, nisam mogao da presudim kome je od nas dvojice uputio primedbu.

Zaista sam bio zbunjen. Ova poseta je, naravno, uticala na korenitu promenu mojih ideja. Dogodilo se tačno ono što je Tanomogi rekao. Osećao sam da je teorija o posredniku u kupovini fetusa, za koju nisam hteo ni da čujem, imala osnova. Ako je to bilo tačno, onda moram iz početka razmotriti značenje lanca događaja koji su se zbili tokom nekoliko poslednjih dana. Ubistvo računovođe nije više moglo

samo po sebi da predstavlja glavni događaj.

U jednom trenutku nestalo je moje prvobitne rešenosti da gonim ubicu i jedina stvar koja me je sada zaokupljala bilo je dete koje su mi oduzeli. Što se ubice tiče, želeo sam čak da se nagodim: mogao sam da izvučem lažnu izjavu iz predviđača koja bi potvrdila da je ubica ljubavnica; ako bih time mogao da spasim mašinu. U izvesnom smislu, dolazak ovamo za korak me je približio istini, ali isto tako sam osećao da sam bio dalje nego ikada od rešenja ubistva. Ako je i bilo tako, neka i ostane, nije me bilo briga. Dosta mi je bilo pačanja u takve stvari. Tanomogi je rekao nešto o tome da je policija postala sumnjičava, ali čak i za policiju prividi imaju važnosti. Pošto bi laž bila laž mašine za predviđanje, smatrao sam da je čak i to bolje nego uopšte ne rasvetliti događaje. Sada sam jedino želeo da što pre odem odavde i smestim se pred svoju vedru i nepogrešivu mašinu za predviđanje.

Ah još nešto sam morao da uradim pre toga: da pronađem to moje dete koje je bilo ukradeno i da mu prekratim život pre nego ga pretvore u nekog vodenjaka. Kada to budem uradio dići ću ruke od cele ove rabote. Sledeći put ću uzeti neku zaista običnu osobu i sve započeti iz početka. Da, čini mi se da se sećam kako je Vada rekla da bi volela da sazna svoju budućnost. Bila bi divna kao uzorak. Ali kada bi ostarila, čak ni ona više ne bi bila ljupka. Do samog kraja mirna, tiha budućnost ostala bi neotkrivena, jedna petlja sitnih zadovoljstava i sitnih boli. Nikoga ona nije zanimala, pa ipak kao uzorak imala je najmanju mogućnost da dođe do pogreške.

"A zašto moramo da budemo tako tajanstveni?" Tanomogi prekide tišinu kao da više nije mogao da je podnese. Upravo u tom trenutku čamac stiže na suprotnu obalu. Profesor Jamamoto iskoči s lakoćom koja nije bila primerena njegovoj debljini.

"Zato što je ovaj naš poduhvat suviše revolucionaran", reče on, nimalo uznemiren pitanjem. "To bi jako odjeknulo i kod nas i napolju. Ali mi nastavljamo sa radom, premda čak ni uprava organizacije nema jasnu predstavu o ishodu."

"Zašto radite nešto čije perspektive ne možete da predvidite?" upitah.

"Pa, od budžovana iz finasijskog sveta dobili smo dozvolu da podignemo veštačke kolonije poput ove. Kao i u prošlosti, nestaće

zaostalih zemalja s kojima se može trgovati, tako da se to na kraju pokazuje kao bolja investicija nego rat. Da je predviđanje budućnosti u vašem Institutu ostalo potpuno tajno i da se nije raščulo po novinama, budžovani bi došli da saznaju budućnost ovih vodenih kolonija. Zadovoljstvo predstavlja čak i razmišljanje o odgovoru koji biste im dali. Mašina Moskva predvidela je da je komunizam talas budućnosti, ali to je zbog toga što im ideja o podmorničkim kolonijama nije uopšte pala na pamet."

"Odlučili smo da ne vršimo nikakva politička predviđanja."

"Naravno. Protivilo bi se duhu liberalizma da se društvo sputava predviđanjima, zar ne?"

Vodenu farmu opasavao je visoki betonski zid. Na njemu su bila vrata, a iza njih se nalazio još jedan zatvoreni bazen. Bio je nešto veći od onoga koji smo upravo videli i na četiri strane imao je probušene rupe, sa instaliranim rešetkama. Upravo u tom trenutku trener sa bocama za kiseonik isprobavao je psa. Životinja je tamno svetlucala kao da je na sebi imala oklop.

"Ovo je dugodlaki lovački pas pomenut u narudžbenici koju ste malopre videli. Duga dlaka mu je slepljena specijalnom pomadom; ona štiti kožu. Zna, on mora da se uvlači na različita mesta. Pogledajte, ima za šape pričvršćene gumene kožice za plivanje. Kada se sasvim navikne na njih, trening je završen. Sutra će izići napolje. Poslednji put prolazi kroz obuku."

Iznenada pas ispruži vrat i spustivši glavu izmaknu se u stranu; telo mu se pretvorilo u pravu crtu kada se bacio prema jednoj od rešetki, a zatim odskočio od nje. U sledećem trenutku u zubima je držao ribu.

"Tim trikom se navikava kako da je ne ubije ujedom", dodade Tanomogi.

"Pošto pas ne može da diše dok nešto drži u ustima", nastavi profesor Jamamoto, "primoran je da izbacuje vodu iz nosa kroz škrge. Samo pas koji je prošao ovaj trening može to da uradi."

Pas zagnjuri njušku u torbu koju je držao trener, čekajući da je on zatvori i tek tada ispusti ribu. Bila je to stvarno istina, riba je unutra vrlo živahno nastavila da pliva.

"Gospodine", reče Tanomogi kao da mu je to upravo u ovom trenutku palo na pamet, "znate li na koji način kopnom prevoze

ovakve životinje? To je veoma zanimljivo. Videli ste cisterne koje se koriste za transport nafte, one za kojima se vuče niz prikolica...? Šalju ih u njima. Pametno, zar ne? Uvek me zadive kada ih vidim po pet ili šest kako prolaze."

"Da li se vi to pretvarate da sve znate?" podrugljivo upita profesor Jamamoto.

"Ni najmanje", odvrati Tanomogi nervozno, a onda obojica prasnuše u smeh kao da je to bilo nešto smešno i mnogo zabavno.

Meni se tu ništa nije učinilo smešno. Nisam mogao čak ni na silu da se nasmejem. Osetio sam kako mi se, dok su se oni smejali, umorne oči postepeno sklapaju.

27.

Pošto su kola, koja su nas vratila, bila ista ona koja su poslali po nas iz laboratorije, čuvali smo se vozača i nismo zapodenuli razgovor. Želeo sam samo jednu stvar da kažem Tanomogiju. To je bilo sve. I on je izgledao umoran tako da je sve vreme ćutao. Na kraju sam utonuo u dubok san. Nalazili smo se već pred mojom kućom kada me je Tanomogi probudio. Imao sam strašnu glavobolju.

"Spavaću do sutra u podne."

"Sutra? Već je četiri časa izjutra."

Tanomogi se slabo osmehnu i ja krajičkom oka nejasno primetih kako mi maše kroz prozor dok sam se teturao prema kući. Jedva sam uspevao da se održim na nogama. Žena mi ništa nije rekla, a ja nisam bio u stanju da i o tome brinem. Posegnuo sam za viskijem koji se nalazio pored uzglavlja, ali pre nego što sam i dotakao čašu već sam zaspao.

U snovima sam se stalno vraćao u Jamamotoove laboratorije. Našao bih se u kolima i krenuo, ali svakog puta bih stigao u neke drugačije laboratorije Jamamoto. Kao da sam se nalazio u sobi sa ogledalima; svi putevi su bez prestanka vodili u pravcu Laboratorija Jamamoto. Iza vrata živelo je nešto zastrašujuće. Nisam tačno mogao da objasnim u kom smislu zastrašujuće, ali to je izgledalo toliko snažno da nisam bio kadar da izdržim. Zakasnio sam na posao i predstojala mi je kazna. S druge strane kapije protiv mene su podizali optužbu. Sa svakim otkucajem srca optužba je postajala sve teža. Morao sam da požurim; morao sam da pobegnem. Na kraju više nisam znao da

li bežim ili idem napred. A zatim ponovo, upravo na tom mestu, čekala je jedna nova kapija Laboratorija Jamamoto.

Prošlo je deset. S olakšanjem sam odahnuo kada sam shvatio da se nalazim u postelji. Pomislih kako je čudno što mi je laknulo i počeh da se smejem i protiv svoje volje. Takvi snovi su me morili u mladosti kada sam mogao da se vratim kući pijan. Pokušao sam ponovo da zaspim, ali odjednom je nešto počelo da me brine i ovog puta san mi nikako nije dolazio na oči.

Ustadoh, istražujući odakle dolazi zvuk usisivača. Čuo se iz moje radne sobe na drugom spratu.

"Da li ti smetam?" upita me žena, ne podigavši glavu i ne prekinuvši rad.

"Ne osobito. Želim nešto da te pitam?"

"Za boga miloga, gde si bio juče?"

"Radio sam."

"Dugo se nisi vratio, pa sam nazvala kancelariju."

"Radio sam na drugom mestu!" rekoh, postajući sve razdraženiji, sa osećanjem da sada s pravom mogu stvarno da se naljutim. Upravo kada sam hteo da planem, zazvoni telefon. Prekid je došao u pravom trenutku.

Zvali su me iz redakcije jednih novina. Moskva II je predvidela aktiviranje mnoštva vulkana na dnu Pacifika; zbog toga su želeli da taj događaj povežu sa nedavnim neobičnim temperaturama; rekoše da mole za saradnju stručnjaka iz Japana. Ali postavljalo se pitanje da li će IKT predviđač prihvatiti ovaj predlog. Kao i obično odbio sam da dam bilo kakav komentar, rekavši da sve što je u vezi sa tom novošću mora da ide preko komiteta koji je u sastavu Statističkog Biroa. Poniženje koje sam osetio svaki put kada bi me zbog nečeg sličnog zvali danas je bilo izrazitije i kao da je imalo neko posebno značenje.

S one strane prozora jedan blistavi sjajan loptast oblak, koji je menjao oblik, rastopi se pred mojim očima. Ispod njega su se videle lisnate grane, krov susedne zgrade i bašta. Do juče sam verovao da je svakodnevni osećaj neprekidnosti krajnje pouzdan. Ali sada je bilo drugačije. Ako je ono što sam sinoć video stvarno postojalo, pretpostavljam da ću morati da priznam kako je ovaj moj svakodnevni osećaj bio laž koja je veoma ličila na stvarnost. Sve se

preokrenulo.

Izgleda da je bilo glupo od mene što sam verovao da će svet, kada dobije mašinu za predviđanje postati povezaniji, mirniji, prozračniji, poput neorganskih kristala. Pravo značenje glagola znati bilo je promatranje haosa, a ne reda i pravilnosti.

"To je odista nešto veoma važno. Nešto u vezi sa klinikom na koju su te primorali da odeš juče, sećaš se? Voleo bih da se samo prisetiš kakvo je to mesto bilo."

Žena me je podozrivo osmotrila i ništa nije odgovorila. Naravno, nisam mogao od nje da očekujem da shvati važnost pitanja a ona, pak, nije mogla ni da pomisli da sam ja u to umešan. Pošto nisam bio u mogućnosti da joj pružim bilo kakvo objašnjenje, postadoh nestrpljiv i uzrujan. Na mene nije izvršen nikakav arbitraran pritisak da strogo čuvam tajnu, pa ipak bi se stvari samo još više zapetljale kada bi moja žena saznala istinu. Obeshrabrio sam se i pri samoj pomisli na njenu reakciju kada bi saznala ono što ja znam o mestu gde je abortirala i prodala naše dete.

Ali morao sam to da ustanovim na ovaj ili onaj način. Zar ne bih mogao nešto da smislim?

"Smatraš li da je to bilo pravo porodilište?"

"Zašto me to pitaš?" uzvratila ona, pomalo uznemireno i iznenađeno.

"Oh, istinu govoreći, bojim se da je neko bio zloban."

"Kako to misliš?"

"Mislio sam na onog starog doktora, mog prijatelja, akušera koji je poludeo."

Bila je to očigledna laž koju pod normalnim okolnostima ne bih mogao da ispričam, a da se ne nasmejem, ali kako sam je izrekao sa ozbiljnim izrazom na licu, rezultat je usledio istog trenutka. Žena mi se skamenila na moje oči. Za jednu ženu nije bilo većeg poniženja. Da je ono što sam rekao bila istina, to bi značilo da je ona bila položena na krevet i iz nje istrgnut fetus, tek tako, radi nečije zabave.

"Pa, sada na neki način osećam da to nije bila prava bolnica."

"Kako je izgledala?"

"Hm", zamisli se ona, vrteći glavom, koju je zabacila unazad, levo i desno i sve više čkiljeći. "Bila je napuštena... i strašno mračna."

"Misliš li da se nalazila blizu morske obale?"

"Da, čini mi se."

"Da li je zgrada bila jednospratna... dvospratna?"

"Ah... bila je jednospratna."

"Nije li po bašti ležalo mnogo cisterni?"

"Hm... pa... ne znam."

"Kako je izgledao lekar? Da li je bio krupan čovek?"

"Da, čini mi se da jeste."

"Kako to misliš? Zar se uopšte ne sećaš?"

"Pa, dali su mi taj čudan lek. Mislim da se maglovito sećam, ali to pamćenje kao da ne pripada meni. Ipak se vrlo jasno prisećam stvari koje se se dogodile pre nego što su mi dali lek. Da ikada sretnem bolničarku sa mladežom na licu smesta bih je prepoznala."

Ali ja u laboratorijama Jamomoto nisam sreo nijednu ženu sa mladežom na licu. Izgledalo je kao da mi je preostao samo jedan put. To bi značilo da ženu moram podvrći ispitivanju mašine za predviđanje i podstaći njeno sećanje. Ali taj put je bio veoma opasan. Na njegovoj sredini devojka Kondo Čikako bila je otrovana. Da li je pokušaj bio baš vredan izlaganja tolikoj opasnosti? Pitao sam se.

Moja odluka da je podvrgnem ispitivanju mašine za predviđanje nije bila mnogo razumna. Grunula je iz slepog besa koji je u meni rastao. Nisam više mogao samo da usvajam hipoteze i predosećanja. Sve bi bilo u redu da sam bio pažljiv i da je nisam ispuštao iz vida nijednog trenutka. Ipak prezirao sam samoga sebe kad bih samo i pomislio da to može biti opasno.

"Požuri i spremi se. Izlazimo", rekoj joj.

28.

Žena me je podozrivo pogledala, ali nije pokušala da me dalje ispituje. Možda ju je moj odsečan ton osujetio u tome. Morala je da se povinuje bez objašnjenja.

Ipak, posmatrajući ukrućeni izraz njenog lica dok se spuštala niz stepenice da bi se presvukla, počeo sam da tražim nešto, ma koliko to čudno izgledalo, što bi opravdalo ovakav moj postupak. Da li sam ja to ozbiljno pokušavao da je zaštitim ili sam jednostavno nastojao da je iskoristim kao oruđe? Razmišljao sam, tresući glavom, dok su mi savest opterećivale ove sumnje. Ali zaista nisam umeo da

objasnim zašto su me one najednom obuzele. Možda zbog toga što sam u srcu već predosetio izvestan užasan zaključak do koga ćemo na kraju doći.

Bilo je istina da sam u sve izgubio poverenje. Nisam doneo nikakav stvarni sud. Jednostavno sam bezrazložno bio zabrinut, ispunjen jednim negativnim osećanjem, da pokušam beg po svaku cenu. Ali drhtao sam, pitajući se šta će naše dete, rođeno kao vodeno biće sa škragama, misliti o nama, svojim roditeljima, kada odraste; nisam čak znao da li je u pitanju dečak ili devojčica. U poređenju sa ovakvom sudbinom, čedomorstvo je predstavljalo otmen i human čin.

Kapljica znoja kanu mi sa vrha nosa. Pokušao sam da se malo priberem. Desetak minuta ostao sam da stojim tupo zureći preda se; još se nisam ni umio. Kada sam konačno sišao i oprao zube, obuzela me je neka mučnina kao da sam mamuran.

Zazvoni telefon. Da li je to bio iznuđivač? Jedan od onih neprijatnih poziva kada su mi stavljali do znanja da su im poznati svi moji koraci? Požurih prema telefonu, ne stigavši da isperem usta. Ali bio je to Tomojasu, iz komiteta za programiranje.

"Zovem vas zbog predloga za saradnju koji je uputila Moskva II."

Nisam se kao obično naljutio zbog njegovog nadmenog tona. "Nije uspelo?" uzvratih pitanjem.

"Ne, ne, nije sasvim propalo. Za sada čekamo."

Kao i obično, novine ponovo neće obratiti pažnju na nas.

Držeći se stava čekati i videti nikada nećemo dospeti u novine. Opšte zanimanje je oslabilo, možda i zato što su u poslednje vreme veoma dosledno sprovodili propagandu da je mašina za predviđanje nehumana. Ali za mene to sada i nije bilo važno. Nisam imao vremena da se brinem za takve stvari. Da je taj plašljivi Tomojasu, koji je mislio da je ščepao budućnost za vrat, znao samo stoti deo onoga što sam ja video sinoć... Pošto ništa nisam rekao, Tomojasu nastavi: "Uzgred budi rečeno, kako napreduje posao? Čekam na preksutrašnji sastanak."

"Mislim da mogu da sastavim zanimljiv izveštaj o osnovnim stvarima, kao što je na primer opšti karakter elemenata."

"A šta je sa ubicom?"

Sa ugla usana skliznu mi bela pljuvačka na ruku. "Danas sastavljam skicu za izveštaj. Tanomogi će je izložiti", rekoh, iznenada spustivši

slušalicu da bih izbegao nastavak razgovora.

Onoga trenutka kada sam spustio slušalicu, telefon ponovo zazvoni. Ovoga puta je to odista bio iznuđivač, sa mojim glasom.

"Profesor Katsumi? Ala ste brzo podigli slušalicu. Kao da ste očekivali moj poziv", kikotao se moj glas rugajući se. Ne sačekavši odgovor on iznenada pređe na normalan ton, ličeći na mene više nego ikada ranije. "Ne, nije baš tako izgledalo vi ste, međutim, ipak očekivali moj poziv, zar ne? U svakom slučaju, profesore, nešto krišom smišljate i ja bih želeo da vas zbog toga upozorim."

To je bila istina. Delimično sam očekivao njegov preteći poziv. Svaki put kada sam želeo nešto da preduzmem ovo pakosno ometanje me je sprečavalo. Onoga trenutka kada sam to naslutio, najednom više nisam znao šta da preduzmem. Na um mi je pao jedino Tanomogi koji je odlično bio upućen u sve što sam do sada radio, kao osoba kadra da predvidi moj plan da ženu podvrgnem ispitivanju mašine za predviđanje. Sem ako mi se u kući ne nalaze prislušivači. Ne bi, međutim, bilo razložno da se Tanomogi, koji je do sada bio tako domišljat, najednom otkrije kao čovek koji stoji iza cele ove rabote. Stresoh se, osetivši prisustvo nevidljivog posmatrača tik uz mene.

"Mislite da sam vas očekivao? Verujte mi, bilo je sasvim slučajno."

"Znam. Upravo ste okončali razgovor pre nego što sam nazvao, zar ne?"

Zbunio me je. Prema onome kako sam ja to shvatio, to je u najboljem slučaju bila traka iz mašine za predviđanje sa mojim glasom. Bez obzira na razvoj događaja, nikada nisam sanjao da će tako savršeno da se koristi mojim rečnikom.

"Ah, ha. Iznenadeni?" reče govornik, očito svestan moje zbunjenosti. Huk vazduha odbi se o mikrofona; možda je to bio smeh. "Da li sada nazirete ko sam?"

"Ko ste vi?"

"Ko? Pitam se. Još ne znate? Pa, daću vam još jedan mig. Malopre ste razgovarali sa Tomojasijem iz komiteta za programiranje."

"Ah! To je Tanomogi! Ne, naravno, ti si mašina, puki glas. Ali mora da Tanomogi povlači konce. Tamo si, znam ja to. Hajde. Odgovori mi!"

"Nerazumni ste. Ako ja govorim, onda ja i slušam. Samo sam želeo da vas pozovem. Mislite li da mašina kojom neko upravlja može tako

brzo da odgovara? Govorite punim ustima. Verovatno ste prekinuli pranje zuba i došli na telefon, je li tako? Je li tako? Ako želite, sačekaću da isperete usta. Oh, izvinite. Nisam pokušao da se našalim. Ali činjenica je da govorim, jer to želim."

"Baš zato bi trebalo da mi kažete ko ste!"

"Da. Možda bi trebalo. Ali zar stvarno niste pogodili? Ne, možda niste. Ali ste zato, profesore, приметili koliko moj glas podseća na vaš. Vi profesore možda mislite da je u pitanju slučajna sličnost sa glasom nekog potpunog stranca. Ne? Dobro. Ne pokušavate da saznate, ne ulažete dovoljno napora da dokučite ko sam ja u stvari; to što sam primoran da vas sada ovako zivkam preko telefona ipak predstavlja, da tako kažem, samo drugu stranu istog novčića. Tako je na kraju svako saopštavanje ove važne stvari..."

"Pa, zašto onda ne dođete ovamo da se vidimo? Kada biste došli bilo bi mnogo lakše s vama razgovarati."

"Mislite li? To, na žalost, nije moguće. A što se razgovora tiče, telefon nije nikakva prepreka."

"Pa, onda pređimo na stvar."

"Odlično", dopre malo prejak odgovor. "Doneli ste neopozivu odluku."

Shvatih da moram da budem na oprezi. Činjenica da je moj protivnik mogao da izdaje naredbe dostojne jednog gangstera, a pri tom da se služi izrazima nekog vladinog službenika, značila je da on nije običan čovek, ne neko ko pred sobom ima samo jedan cilj. Ako želite da označite profesiju koja dolazi u direktan kontakt sa ljudima, zavirivanjem iza maske društvenog položaja i profesije, pretpostavljam da bi to bio detektiv ili ucenjivač. Možda, pretvarajući se da čita moje misli, pokušava, i više nego što sam očekivao, da iz mene izvuče neku nepovoljnu izjavu, postavljajući mi značajna pitanja.

"Naravno", reče moj sagovornik, pošto ništa nisam odgovorio, a zatim ga za trenutak spopade prigušeno kašljanje. "Smatrate da nije neosnovano što me sumnjičite. Ali jasno mi je. Spremate se da iziđete sa svojom ženom. Zar nisam u pravu? Oh, ne, ne zamišljajte da vas kroz dogled promatram iz neke obližnje zgrade. Pa ipak, istina je da neko u ovom trenutku stražari pred vašom kućom. Oh, slobodno pogledajte kroz prozor u pravcu kraja prolaza. Ali brzo!"

Pošto mi je radoznalost bila zagolicana, odložih slušalicu i uradih kako mi je rečeno. Opazih mog uhodu upravo dok je prolazio sleva nadesno i primetih dosadu na njegovom licu. Kroz slušalicu se začu zvuk. Nečujno se vratih i lagano je podigoh.

"Onda?" Iako nisam napravio nikakav šum, znao je da sam se vratio. "To je momak s kojim ste se potukli onog dana. On je stručnjak za ubistva."

"Odakle zovete, za ime boga?"

Strpljivo podnoseći ukrućenost leđa koja se širila ka vratu, pokušah da sebi predstavim kuće kroz čije prozore su mogli da me vide kada telefoniram.

"Ne, ne. Rekoh vam da ne zovem iz okoline. Evo, prolaze požarna kola. Otvoriću prozor. Čujete ih? Ali ta buka se ne čuje u vašem kraju."

"Takav trik se lako može izvesti pomoću magnetofona."

"Sasvim tačno. Pa, kako bi onda bilo da vam kažem svoj broj? Kada saznate broj vaše sumnje će nestati. Spustite slušalicu i okrenite ovaj broj. U redu?"

"Dosta. Prekinite."

"Oh, ne, ne mogu", reče glas, iznenada poprimivši upozoravajući ton. "Ovo je odlučujući trenutak. Sve mogu da vidim."

"Pa šta s tim?"

"Hm. Ne shvatate, zar ne?" Preteći glas duboko uzdahnu. Bilo je nečeg tako zloslutnog u tom tonu tako da sam prešao preko načina obraćanja koji se promenio kao da je sagovornik počeo da me smatra sebi ravnim. "Iako sam vam ovoliko rekao, još niste uspeali da shvatite. Ovo nisam ja. To ste vi sami: Ja sam vi!"

29.

Neko vreme ostadoh nepokretan. Ne samo telo već su mi se i misli sasvim primirile. Nije me obuzelo puko osećanje iznenađenja. Kako bih rekao? Bilo je to neobično osećanje, mešavina smirenosti i pometnje, kao da sam to znao sve vreme, ali bio na pragu ludila. Smirenost bih mogao da uporedim sa šaljivim i smešnim, kao kad bi neko primetio da je neko drugi postao vodeno biće, a zatim utvrdio da se gleda u ogledalu. Pometnja se mogla uporediti sa neprijatno gorkim osećanjem očajanja kao kada, na primer, sanjam da sam

mrtva duša, koja lebdi blizu tavanice, gledajući odozdo svoj vlastiti leš.

Teškom mukom sklopih rečenicu.

"To znači... vi se sastojite od mene, sazдалa vas je mašina za predviđanje."

"Može i tako da se kaže, ali stvar nije baš jednostavna. Ništa tako obično ne bi bilo u stanju da na ovaj način vodi razgovor."

Bez razmišljanja klimnuh nevidljivom sagovorniku. "Ali vi sigurno niste u stanju da opažete?"

"Pobogu, ne", odvrati glas, nerazgovetno šmrkćući. "Ja ne posedujem telo u pravom smislu te reči. Upravo kao što ste pretpostavili, ja sam samo unapred snimljena traka. Naravno, nije mi podareno ništa tako delikatno kao što je opažanje. Ali sam zato pouzdan i siguran, što nadmaša opažanje. Znam šta vam se mota po glavi znatno pre nego što to artikulišete u misli. Bez obzira na to koliko god pokušavali da se ponašate nezavisno, niste u stanju da napravite nijedan korak van programa koji je u meni unapred pripremljen."

"A ko vam nalaže šta da govorite?"

"Niko. Neko ko je neminovno nastao iz vas."

"Pa onda..."

"Pa, posedujem vrednost dragog predviđanja koje, kroz prvo predviđanje, predskazuje vašu budućnost. Ukratko, ja sam vi. Ja sam vi koji zna sve o vama."

Iznenada se osetih kao veoma udaljen, sitan, nejasan predmet. Mesto na kome sam se do sada nalazio bilo je glomazno i masivno i po njemu je kružio tihi bol razdražljivom brzinom brijača.

"Mora da vas je neko kao Tanomogi, naterao da telefonirate, zar ne?"

"Stalno ponavljate jedno te isto. Očito još niste potpuno prihvatili situaciju. Moja volja jeste vaša volja. Ali to još niste shvatili. Ja činim samo ono što biste verovatno i vi uradili da slučajno poznajete vlastitu budućnost."

"Kako magnetofon stupa u akciju?"

"Ne ponašajte se glupo. Ali, naravno da postoji neko ko rukovodi svim tim. Kao što ste pretpostavili i Tanomogi je umešan. Ali ne možete pomisliti da je to neka njegova mahinacija. Sve što je do

sada uradio bilo je na moj zahtev. A moje naredbe nisu ništa drugo do vaše naredbe. Ako sumnjate u Tanomogija, onda isto tako možete da sumnjate i u samog sebe."

"U redu, neka bude po vašem. Ali zašto ste pokušali da me sludite tim pretećim pozivima?"

"Nisam pokušavao da vas sludim. Upozoravao sam vas."

"Nije bilo potrebe da se toliko okoliša. Pošto vam je poznata moja budućnost, sigurno su vam poznati i moji neprijatelji, zar ne? Nije li postojao neki kraći put da se sve to izvede?"

"Neprijatelji... vaša uobičajena opaska. Neprijatelj je unutra. Sam ovakav način razmišljanja o stvarima je vaš neprijatelj. Samo sam pokušavao da vas spasem od propasti. Oh da, upravo na vreme. Stigla je vaša žena, Sadako. Ne, nije važno u kojoj meri ja mogu da budem vi, pretpostavljam da vas vređa što ovako govorim. Spremna je i čeka kod vrata. Izgleda da s puno pažnje prisluškuje ovaj neobični poziv. Želeo bih da je nešto upitam. Pozovite je i dajte mi je, hoćete li?"

"Naravno da neću."

"Hm. Pretpostavljao sam da ćete to da kažete. Ako joj bilo šta pomenemo, moraćemo sve da joj kažemo. Ali vi nemate hrabrosti za to. U stvari, još joj niste rekli ni zašto izlazite, zar ne? Naravno, sada više gotovo da nema smisla izlaziti."

"Zašto? Nemam nameru da pređem tako olako preko ovoga."

"U redu. Ako ne želite da je pozovete na telefon, onda je sami to upitajte. A sada o lažnoj bolničarki koja ju je namamila. Čini mi se da se sećam kako je vaša žena rekla nešto kao da je ova imala madež na obrazu, ali pitam se da nije pogrešila. Madež se nalazio iznad gornje usne, a ne na obrazu, zar ne?"

30.

Teško zadahtah kao da sam zaboravio da dišem. Iz velike daljine pomoli se slabašni zrak svetlosti i stvari oko mene poprimiše sasvim drugačiji izgled. Žena sa madežom iznad gornje usne, a ne na obrazu. S obzirom da se svega sećala krajnje neodređeno, možda je tako došlo do ove zabune. Ako je u tome bila stvar, onda je bolničarka bila moj pomoćnik, Vada Katsuko. Vada je imala madež iznad gornje usne. To joj je smetalo, tako da je obično saginjala

glavu kako se on ne bi primetio. Kada bi to uradila, izgledalo je, naravno, da se madež nalazi niže na licu. Nejasno upamćen, lako je mogao da se premesti na obraz.

"Oh, Sadako!" uzviknuh potresen, glasom koji je odzvanjao kroz celu kuću. "Madež te bolničarke..." Istog časa se vrata ispred mene otvoriše i pomoli se iznenadeno lice moje žene.

"Šta je bilo? Uplašio si me."

"Madež... nije se nalazio na obrazu, nego negde ovde, zar ne?"

"Da, sada kada si to pomenuo, mislim da je tako."

"Reci mi. Gde se tačno nalazio?"

"Setila bih se kada bih ga videla, ali... da, stvarno mi se čini da se tamo nalazio."

"Ah, tačno!" umešah se ja sa telefona.

Žurno mahnuh ženi rukom, pokušavajući da je udaljim, ali ona je ostala nepomično zureći u mene sa hladnim sjajem u očima. Nisam razumeo zbog čega je imala takav izraz lica. Držeći slušalicu čvrsto priljubljenu uz uvo, ćutao sam leđima okrenut prema njoj.

"Pa", nastavi glas drugog ja, "ta žena je bila Vada, kao što ste nagađali. Ove Nove godine, kada su svi ostali članovi Instituta došli da vam čestitaju, Vada se iznenada prehladila i nije mogla da dođe sa njima. Prema tome vaša žena nije mogla da je prepozna. Ako je ovo jasno, onda je takođe jasno da nije mnogo važno da li vam je ona prijatelj ili neprijatelj, zar ne?"

"U redu, ako je tako. Uradila je to što je uradila, na moj odnosno vaš zahtev."

"A vi se s tim ne slažete?"

Obazrivo se osvrnuh unaokolo. Žena mi više nije bila u sobi.

"Pa, izgleda da se sve urotilo protiv mene."

"Tako izgleda", reče smireno mašina - da li sam ja to zamišljao - sažaljivim tonom. "Na primer, vi ste sami sebi neprijatelj i tu nema spasa. Trudili smo se da vam pomognemo onoliko koliko smo mogli."

"Znam. Dosta s tim!" Iznenada se bezrazložno naljutih. "Kakav je vaš zaključak? Dosta mi je vrtenja u krug. Za boga miloga, šta mi savetujete da uradim?"

"Čudno. Mislio sam da je zaključak jasan. Ne treba da izazivate neprilike podvrgavajući ženu ispitivanju mašine."

"Zašto bi to izazvalo neprilike?"

"Izazvalo bi. Ili ste mislili da će pokorno dopustiti da sa njome radite šta hoćete, bez ikakvog objašnjenja? Baš ste se glupo poneli, ako ste to imali na umu. Očito laskate sebi da ste hladnokrvan čovek, sposoban da simulira neznanje, ali ste samo jedan dosadan reacionar. Žena vam više neće dozvoliti da joj zavirite u um. Zašto? Jer postoje neke stvari u njenom srcu koje ne bi želela da saznate. Ne, ne brinite, ništa u vezi sa neverstvom ili ljubomorom. Ali postoji i nešto gore od toga: pomirenost i prezir."

"To je besmislica!"

"Ne. Zaseda se nalazi uvek tamo gde je najmanje očekujete. Prepreka na neočekivanom mestu predstavlja prekretnicu sudbine. Ako želite da iznudite pristanak od svoje žene, na preostaje vam ništa drugo do da joj otkrijete bar jedan deo istine. A obećanje koje ste dali u Laboratorijama Jamamoto istog časa će biti prekršeno i protiv vaše volje."

"Ako se oslanjate na takvu hipotezu..."

"Oh, ne, nije to hipoteza. To je izvesno. Posredi je ispravan zaključak. Da vas nisam pozvao telefonom, vi biste sigurno prekršili obećanje i nešto otkrili. Naravno, postojao je izlaz iz te teškoće. Mogli ste, na primer, ranije da zatražite, dozvolu za posmatranje svoje žene, preko profesora Jamamotoa, ali teško da ste to nameravali da učinite. Misli su vam usmerene u suprotnom pravcu. Zar ne? Mada ste posetili laboratoriju, počinjete da smatrate kako ono što je do sada bilo uobičajeno predstavlja možda izokrenutu stvarnost. Jedino mislite na to kako da pobegnute iz izokrenutog sveta i da prekinete veze sa budućnošću ubistvom sopstvenog deteta. Sećate se da je Vada sinoć rekla, dok ste razgovarali, da je ovo suđenje? I bilo je, pravo suđenje. A presuda je možda ono što ja sada govorim. Vi ste rođeni reacionar koji nema nikakve sličnosti sa stvaraocem mašine za predviđanje. Zaista ste zapanjujući reacionar."

"Da li ste me zvali samo zato da mi održite propoved?"

"Ne govorite kao da ste neko drugi. Ja sam vi, to znate."

"U redu. U svakom slučaju, želeo bih da broj žrtava svedem na najmanju moguću meru. Sada, kada znate da je bolničarka bila Vada, nema potrebe da ženu podvrgavate ispitivanju mašine. Ako se

slažete, bar smo u tome uspeli."

"Ali time hoćete da kažete da je moje dete smešteno u veštačku posteljicu za vodena bića?"

"Upravo tako."

"Ali zašto? Zašto je to bilo potrebno?"

"Znao sam da će vas zanimati razlog. Profesor Jamamoto je očito predvideo da ćete postaviti pitanje o stvaranju ljudskog života van materice i koliko sam shvatio smejaao se vašoj stidljivosti da to i uradite. Zbog toga sam podneo i drugi zahtev kako biste videli odgajanje vodenih ljudskih bića. Od nas se očekuje da podnesemo odvojene zahteve. Možda je proveravanje već završeno, ali da biste to saznali najbolje je da pitate direktno komitet. Neko će doći po vas posle pet sati."

"Samo još nešto: ko je, za ime boga, ubio računovođu?"

"Naravno, Tanomogi. Ali ne pre nagljajte, ja sam to jest, vi ste izdali naređenje."

"Nisam to znao!"

"Čak i da niste, ja tu ništa ne mogu, tako se desilo."

"Tanomogi je tamo, zar ne? Upravo se nakašljao."

"Ne. To je Vada."

"Ne tiče me se ko je. Dajte mi ga smesta."

"Želite li da razgovarate?" zapita mašina kao da se okrenula prema nekome. Odjednom se začu Vadin nosni, zvonki smeh. "Ali profesore, razgovarate sami sa sobom."

To je bilo sasvim tačno. Pošto sam se već nalazio tamo, bilo bi smešno da i lično dođem bez obzira kako neko gleda na stvari. Ali kakav bi trebalo da je moj položaj? Odjednom mi je otupelo čulo dodira; i slušalica, vlažna od znoja, gotovo da mi je ispala iz ruke. Dok sam se brzopleto upirao da je uhvatim, prekinuo sam vezu. Pokušao sam da je ponovo uspostavim, ali mi je odgovorilo samo tiho zujanje.

Možda je tako bilo i najbolje. Ako je mašina bila moje drugo ja i ako je znala sve o meni, sigurno je predvidela i ovu nesmotrenost. Ali što se mene tiče, ja sam još imao da postavim neka pitanja. Pod pretpostavkom da je moje drugo ja naredilo ubistvo računovođe, to bi u najmanju ruku značilo da je ono postojalo i pre samog događaja. To jest, to mora da znači da je moje ja već postojalo pre nego što se

dogodilo da predviđam budućnosti pojedinaca. Kako u ime boga, da tačno odredim kada je nastalo? I ko je bio odgovoran za njegovo nastajanje?

Pokušah da telefoniram Tanomogiju. Nije bio kod kuće. Naravno, ni Vade nije bilo.

Žena me pozva kroz vrata.

"Spremna sam."

"Ne idemo."

"Ne idemo...? Šta to treba da znači?"

"To znači da ne treba da pođeš sa mnom."

"Shvatam. Bio je to veoma čudan razgovor, zar ne?"

Otvorih vrata i zastadoh na ulazu u dnevnu sobu. Žena mi uzvratila pogled skinuvši kariku koja je pričvršćivala ešarpu, a zatim je baci pored toaletnog stola.

"Samo čas. Da li me to prezireš?"

Žena me iznenađeno pogleda, a zatim se, kao da uopšte nije raspoložena za to, nasmeja, ali samo glasom. "Svuda oko usta imaš beli prah od paste za zube."

Postao sam manji od makovog zrna. I dalje sam pokušavao nešto da kažem, ali bio sam manji od makovog zrna. I ne sanjajući da lica kakva smo pokazali jedno drugom - ženino depresivno i nasmejano i moje glupo i umazano pastom za zube - više nećemo videti, vratih se u kupatilo, zatvorivši joj pred nosom vrata. Isprah usta i počeh da se brijem.

31.

Svakih pola sata pozivao sam istraživačku sobu u Institutu, pokušavajući da pronađem Tanomogija. Duge razmake ispunjavao sam čitajući novine. Kao i obično: MEĐUNARODNI SPORAZUMI, PROBLEMI TERITORIJALNIH VODA, FINANSIJSKI ŠPIJUNI. NEOBIČNI TALAS TOPLOTE, POVEĆANJE MORSKOG NIVOVA. ZEMLJOTRES, zatim LEPOTICA, UBISTVO. POŽAR I PRIČA O PONOSNOM DUHU. Međutim, bilo je čudno to što je ova stereotipna gomila naslova izazvala u meni prilično sentimentalnosti. U četrdeset i šest godina zavirio sam malo u budućnost, ali nisam mogao da odagnam pomisao kako su svi ovi svakodnevni događaji pripadali veoma dalekoj prošlosti. Osećao sam se kao da sam u njoj

iscrpljen zaostao.

Sedeći tako u jednom trenutku sam zadremao. Vlažna mrlja veličine lica pojavila se na novinama zgužvanim pod mojom glavom. Jošio, koji se upravo vratio iz škole, odbacio je školsku torbu i odmah se okrenuo da ponovo iziđe. Iznervirani glas moje žene razlegao se za njim. Nevoljno ustadoh. Želeo sam da pozovem Jošia i porazgovaram sa njim, ali već sledećeg trenutka njegovi laki koraci nestali su niz neki udaljeni prolaz.

Sidoh dole. Žena mi doviknu iz kuhinje: "Želiš li nešto da pojedješ?"

"Ne. Ne sada. Mislim da ću kasnije."

Navukavši klompe, iziđoh. Nameravao sam samo malo da protumaram po susedstvu i da za to vreme osušim košulju, koja je bila natopljena znojem.

Samo što sam kročio napolje ugledah uhodu. Upravo mi se približavao sporim hodom; na licu mu se ocrtavala dosada i na svaka dva-tri koraka šutnuo bi neki kamenčić na koji bi naišao na trotoaru, čas levo čas desno. Primetio me i iznenađeno se zaustavio. Pridoh mu; ovog puta nije zbrisao već klimnuo glavom i zbunjeno se osmehnuo. "Šta smerate?"

"Uh."

Pokušah da prođem, ne obraćajući pažnju na njega. Ali on se okrete i pođe za mnom. Pa, neka radi šta hoće. Bio bi lud da pokuša nešto na jednom ovakvom mestu. Čuo sam neprestanu viku dece koja se igraju, video mnogobrojne prolaznike. Pošto smo neko vreme tako hodali, primetih, sa namerom da budem neprijatan, kako je na brzinu zbrisao pre neki dan, ali on se glasno nasmeja na najprostodušniji način.

"Oh, ne. Postupio sam onako kako su mi rekli."

"Vaša tehnika ubijanja očito je vrlo dobra."

"Ja jedino slušam naređenja?"

"Pa..." On iznenada zbunjeno obori pogled. "Tja, pa, rečeno mi je da motrim na vas."

"Ko vam je izdao to naređenje?"

"Hm. Pa, vi lično, profesore."

Znači tako. To drugo ja očito je bilo spremno da prihvati bilo kakvo naređenje, čak i za ubistvo. Ali uopšte mi nije bilo jasno gde se u meni krila takva jedna ličnost. Da nisam bio toliko potišten, moja

agonija bila bi toplija i od vazduha koji me je okružavao, a ja bih uprkos tome počeo da drhtim poput nekoga ko je dobio groznicu.

"Uzgred budi rečeno, koliko ste ljudi do sada ubili?"

"Nijednog od kada sam počeo da radim za vas."

Ote mi se uzdah olakšanja. "A ranije?"

"Jedanaest, tja. Moje načelo glasi: bez tragova. Prvo ih onesvestim. Zatvorim im nos. Zapušim usta. Gušenje. Od toga boli zadnjica, ali metod je veoma siguran. Kada želim da izgleda kao da su se udavili, ne zapušim im nos. Pomoću gumene cevi ubacim im vodu kroz njega. Pritisnem grudi, kao pri veštačkom disanju i na taj način ubacim vodu u pluća. Verujte mi, niko ne može da utvrdi da se žrtva nije utopila. Takođe sam razradio i sistem davljenja. Ovako ispruženim dlanom pritisnete ovde, oko Adamove jabučice, tako da ne ostaju tragovi. To traje nešto duže. Žrtva ponekada može i da se opire, tako da prethodno moram dobro da je sredim. Ukoliko nisam oprezan može gadno da me pređe. Zato joj slomim zglavke na prstima. Iskopam noktom oko. Tako se to radi. Nikada ne koristim oruđe, zato što ono ostavlja tragove. Radim golim rukama. Možda zvuči kao da se hvalim ali obično smesta mogu da kažem koji metod treba upotrebiti za koju žrtvu. Pretpostavljam da je to neka vrsta hipnoze. Pritisnem neki vitalni deo i gotov je. Uzmemo, na primer, vas, profesore. Znam šta bih s vama uradio, ali, ovaj, ne mogu baš sve da vam kažem. Ako suviše znate može stvar da mi ne uspe. Ali vama bi to bilo svejedno zar ne, profesore, ha? Meni bi bilo svejedno. Za vas bih, čini mi se, izabrao neko mesto na licu ili na bočnom delu grudi."

Zašto li je, za ime boga, mome drugom ja bio potreban jedan ovakav čovek? Unajmljen je i do sada nije obavio nijedan posao, što je verovatno trebalo da znači da je određen za mog telohranitelja; takođe je bilo verovatno da se njegova uloga sastojala u tome da me stalno drži na oku. Šta god da je bilo u pitanju, sve je to bilo veoma čudno. Nisam video nikakvu potrebu da šetam unaokolo sa momkom kao što je ovaj.

"U redu, sada možeš da ideš kući."

"Oh, ne, ne nasedam ja na to", zacereka se, lukavo me gledavši krajičkom oka. "Zar niste sami rekli, profesore, da ne izvršavam usmena naređenja, čak i u slučaju da ih vi izdate? Ne nasedam ja na

to. Da li biste pošli sa mnom u neki mali bar ako imate vremena? Zaboravio sam da ponesem ručak kada sam jutros krenuo. Ne bih smeo da vas gubim iz vida, ali ako pođete sa mnom, onda se to neće kositi sa naređenjima. Šta kažete na to, profesore? Sve mi odgovara: rezanci, paprikaš..."

Shvativši da ću teško moći da odbijem i da ću štaviše samo dobiti time što ću da ga častim, ponudih mu porciju rezanaca u obližnjoj radnji. Setih se da ni ja nisam ništa od jutra jeo. Nisam bio gladan ali pošto sam već bio u restoranu, naručih porciju rezanaca od heljedinog brašna. Uprkos vrućini moj krvožedni pratilac naruči neku vrstu čorbe sa rezancima i povrćem koju je posipao paprikom dok nije dobila svetlocrvenu boju, a zatim ju je pojeo polako srčući kašiku za kašikom kao da je proba. Toliko se u to udubio da nije primećivao movu koja mu se motala po licu. Čovek preda mnom ne samo što je bio ubica, nego je imao i nečeg avetinjskog u sebi.

Dnevni televizijski matine koji se prenosio iz pozorišta upravo se završio i ja shvatih da je bilo pet sati. Čovek automatski ustade i pogleda unaokolo. "U pet treba da obavim jedan telefonski razgovor kako bih saznao gde treba noćas da vas vodim", reče on nervozno, a zatim pohita prema telefonu i poče da okreće brojeve. Izgovorio je dve ili tri reči, klimnuo glavom, a zatim naglo spustio slušalicu i vratio se do stola živahnog izraza lica. "Svi su tamo; žele da smesta dođete."

"Tamo? Kuda?"

"Vi kažite kuda. Sve je dogovoreno, zar ne? Trebalo je da dođem u pet sati po vas."

Ovo je bio čovek koga je po mene poslalo moje drugo ja u dogovoru sa Jamamotom i njegovom družinom odgajivača vodenih sisara. Sve je bilo tako jednostavno, a u isto vreme i veoma zapetljano.

"Ali koga ste to upravo pozvali?"

"Profesora Tanomogija, naravno."

"Tanomogija? Zašto Tanomogija? Zar je on u vezi sa komitetom?"

"Tja, pa..."

"Znate li gde je on?"

"Naravno da znam."

Kao da me je neko požurivao ja smesta iziđoh iz radnje i zaustavih jedan taksi. Klupče se postepeno odmotavalo, lovac koji je postavio

stupicu stao je da se pomalja, a kroz gustu krošnju počelo je da se nazire stablo. Sve se polako uklapalo; sada ćemo videti šta su mi pripremili. Uopšte me nije brinulo što sam izišao u izgužvanoj košulji i klompama, kao ni to što mi je ostalo samo trideset jena kada sam platio račun u restoranu. Tanomogi će nas čekati. On će platiti taksu. Kao što bi se i očekivalo od jednog ubice, moj vodič je savršeno poznao ulice. Namerno je birao uske sokake, terajući taksistu čas da skreće desno, čas levo. Ali pošto smo se kretali u pravcu sasvim drugačijem od onog u kome sam mislio da ćemo ići - prema mestu gde su se nalazile laboratorije Jamamoto na isušenom terenu - postepeno me je hvatala nervoza. Iznenada izbismo na ulicu koja mi je bila poznata, glavnu arteriju kojom sam putovao svakog jutra i večeri. "Skrenite tamo... na uglu gde se nalazi prodavnica cigareta", naredi moj pratilac preko vozačevog ramena. "Ispred bele ograde... tamo, zdesna."

"Ne budite smešni", nevoljno povikah u svojoj zbunjenosti, spuštajući ruku na naslon prednjeg sedišta. "Pa, to je IKT-ov aneks. To je moja kancelarija."

"Tačno", reče moj pratilac, odmaknuvši se u ugao, "ali gospodin Tanomogi je rekao da dođemo ovamo i kad je rekao - tu smo."

Nije imalo smisla raspravljati se, pošto nije bilo osnove za tvrdnju da je posredi neka greška. U svakom slučaju odlučih da iziđem i ispitam stražara. On potvrdi da je sastanak u toku. Očito nije došlo do nesporazuma, jer je rekao kako mu je naloženo da ih obavesti čim ja stignem. Moj pratilac klimnu zadovoljno glavom, žustro trljajući vilicu. "U kojoj su sobi?"

"Mislim da su u sobi gde se nalazi mašina za predviđanje na drugom spratu, gospodine."

Prozori u kojima su se ogledali tanani, sve mračniji oblaci, prazno su sijali i ja ništa nisam mogao da vidim.

Naloživši stražaru da isplati taksistu, iziđoh. Kada sam se okrenuo i pogledao preko ramena, ugledah ga kako začuđeno bulji u moje drvene klompe. A unajmljeni ubica, koji je stajao pored njega sa ljubaznim izrazom na licu, smejao se, dok su mu dugačke ruke mlitavo visile duž bokova.

U holu sam obuo sandale od like namenjene posetiocima.

U prolazu zavirih u kartoteku u prizemlju. Uvek vredan Kimura, sa

još četiri mlada radnika, predano je radio na klasifikaciji i obeležavanju gomile raznovrsnog materijala i podataka, iako niko od njih nije znao kada ili u koju svrhu će se oni iskoristiti. Ovo je bila, takoreći, kuhinja koja je snabdevala mašinu za predviđanje potrebnim obaveštenjima. Bili su zadubljeni u činjenički, mada jednoličan posao, koji ih je, dok god budu verovali samo u činjenice, potpuno zadovoljavao. Njih se nije mnogo ticalo da li su te činjenice prijale mašini ili ne. Iskreno govoreći, meni se sve više dopadao ovakav posao. Soba za istraživanje bila je prazna.

Hodnik na drugom spratu, u kome su se prozori nalazili samo s jedne strane, već je bio utonuo u mrak. Osluškivao sam, ali nisam čuo nikakve sumnjive zvuke, već samo one sa ulice. Tiho koračajući, stigoh do vrata sobe i pokušah da vireći kroz ključaonicu nešto dokučim, ali vidik mi je zaklanjao stražnji deo nečije košulje tako da mi to nije uspelo.

U trenutku kada sam položio ruku na kvaku, na brzinu u sebi ponovih šta ću da im kažem: vidi, vidi, šta se ovde događa? Ko je ovo odobrio, za ime boga? Liči mi na nekakav sastanak. Ne znam zašto bih ustupio ovu sobu za održavanje sastanka za koji nikada nisam čuo. Kao prvo, ja sam pod strogom kontrolom vlade; svaki put kada upotrebim ovu mašinu za predviđanje, moram nadležnima da podnesem izveštaj. Želeo bih da mi sada objasnite o čemu je reč. Ne mogu da vam dozvolim da radite šta vam je volja. Ne znam kakvu vlast posedujete, ali ovo je sigurno: ovde ja zapovedam.

Procenjujući efekat koji će izazvati ovaj nastup, jednim pokretom otvorih vrata. Prohladan povetarac pomilova mi obraze i zapahnu oči. Ostadoh zgranut; nisam izustio nijednu reč od onoga što sam nameravao da kažem. Prizor koji sam ugledao uopšte nisam očekivao.

Četiri muškarca i jedna devojka pomno su me posmatrali sa osmehom na licima. Sve su to bili ljudi koje sam dobro znao, čak vrlo dobro. Od napetosti koju sam očekivao jednostavno nije bilo ni traga. Na dve stolice ispred stola, s moje leve strane, sedeli su profesor Jamamoto, zadužen za stvaranje života van materice, i Vada Katsuko. U udubljenju mašine stajao je Tanomogi, okrenut prema meni. Zatim, tu je bio još Aiba, Tanomogijev miljenik. Zapanjih se kada otkrih Tomojasija, iz komiteta za programiranje, kako se

samouvereno osmehuje u uglu s desne strane pored televizijskog ekrana. Zgadio sam se nad vlastitom glupošću što sam u njemu video samo birokratskog slugu.

Dovoljno je bilo što se silueta ubice nazirala u tami; činjenica da ga nisam primetio dok smo živeli život zajednički, bila je nepodnošljiva. Bio sam u neprilici. Nisam imao pojma kako da se uhvatim ukoštac sa situacijom. Iznenada mi je sinulo: najstrašnije čudovište je neznatno izmenjen dobar prijatelj.

"Očekivali smo vas", reče Tanomogi, napravivši kratak korak prema meni i ponudivši mi mesto u sredini koje je bilo prazno. Ostali mi pristupiše na isti način i poželeše mi dobrodošlicu. Istog trenutka osetio sam olakšanje.

Najpre sam otpozdravio profesoru Jamamotou, a zatim sam na ostale pogledao s visine. "Za ime boga, šta ima da znači ovo današnje okupljanje?" upitah, pošto sam se smestio u stolicu u sredini.

"Kao što vam je malopre saopšteno preko telefona, razmotrili smo vašu molbu u kojoj tražite da vam se odobri poseta odeljenju za odgajanje vodenih stvorenja", reče brzo Vada na svoj tipičan preozbiljan način.

"Da", dodade odmah profesor Jamamoto, "izišli smo u susret vašem zahtevu, profesore." On klimnu glavom i na širokom licu mu se pojavi ljubazan osmeh, kome se i sam povinovao.

Odjednom se opet naoblačilo. Prema mom mišljenju nešto nije bilo u redu. Nisam bio u stanju da pratim ovu iznenadnu promenu osećanja. Izraz lica mi je bio odlučan, a srce mi je sišlo u pete.

"Formalni naziv ovog skupa", reče Tanomogi, uzimajući reč, "mogao bi biti Upravni komitet društva za eksploataciju morskog dna - redovni sastanak IKT ogranak. Ali to je predugačko, a osim toga ne označava dobro pravu suštinu našeg rada. Stoga smo odlučili da se nazovemo komitet ogranak."

"Iako smo samo ogranak, smatramo da je naša funkcija veoma važna", upade Aiba.

"Da, a ja sam takođe u glavnom komitetu", reče profesor Jamamoto, nehajno se klateći napred-nazad. "Pošto je ogranak mašine za predviđanje veoma važan, naloženo mi je da prisustvujem vašim sastancima u svojstvu specijalnog posmatrača."

"Ko vam je dozvolio da se koristite ovim mestom?" blago promrmljah, oborivši pogled i zagledavši se u Tanomogijeva kolena koja su se nalazila pored mene.

Odjednom se oglasi zvučnik mašine za predviđanje: "Ja."

"Vaše drugo ja, profesore", reče Tomojasu, pomirljivo, podigavši pogled prema zvučniku.

Zavlada neprijatna tišina; blagosiljao sam je. Potpuno me je obuzela pometnja zbog mog potištenog izgleda.

Profesor Jamamoto kresnu šibicu. "Da počnemo?" reče blago Tanomogi.

Aiba uključi magnetofon.

"Smatram da nema potrebe za formalnostima." Tanomogi je očito predsedavao sednicom. "Danas ćemo raspravljati o izveštaju sastavljenom nakon ispitivanja zahteva profesora Katsumija u kome on traži da mu se dozvoli poseta, kao i o akciji koju treba preduzeti u vezi s tim."

"Akcija je zaključak. O tome ne treba raspravljati", umeša se mašina za predviđanje mojim glasom.

"Tačno, akciju koju valja preduzeti jednostavno treba izvršiti", složi se Vada, uvijajući kosu na čelu krajem prsta.

"Sasvim tačno. Ali komitet je dužan da pruži objašnjenje. Ako o ovoj akciji ne treba raspravljati, hoćemo li onda kao prvu tačku dnevnog reda navesti objašnjenje optuženoga? Na žalost, već smo doneli odluku da se zahtev za posetu odbija u cilju sprečavanja zločina, pošto postoji opasnost da profesor, s predumišljajem, izvrši gnusno čedomorstvo."

Progutah knedlu i podigoh pogled, ali nisam bio u stanju da izustim nijednu reč.

"Da biste bili u toku stvari", reče blago Tanomogi, "odlučili smo da predvidimo budućnost vodenih stvorenja i da vam dopustimo da vidite rezultate, koji će se pojaviti na ekranu. Ovo je odlučio ogranak komiteta, pošto smatramo da ćete od ovoga imati više koristi nego od same posete. Zatim je na redu 'akcija koju treba preduzeti', o čemu je maločas bilo reči. Naravno, pre nje ćemo objasniti ceo proces koji nas je doveo do ovakvog zaključka. Takođe ćemo vas obavestiti, možda istovremeno, o onome što je pratilo događaje koji su se zbili u nekoliko prethodnih dana."

"Ti si pravi zločinac", povikah piskutavim, staračkim glasom koji je čak i mene iznenadio.

"Biće problema ako smatrate da se slučaj ubistva može izuzeti iz konteksta. Morate naše motive posmatrati u okviru celine."

"Zar", reče Vada, uznemireno tresući glavom, "ne bi trebalo da počnemo sa onim što izaziva u profesoru Katsumiju najveće podozrenje? Kada i zašto je nastalo ovo njegovo drugo ja."

Da, to je zaista bilo ono što me je najviše zanimalo. Kako je samo razdražujuće osećanje da vas neko skroz naskroz prozire. Nisam mogao da se suzdržim pri pomisli kako se prema meni kao prema nekoj neznanici do sada ponašala čak i osoba kao što je Vada. "Samo trenutak", obrecnuh se, ne obraćajući pažnju na nju. "Najviše bih voleo da saznam, šta za ime boga, podrazumevate pod tim 'Akcija koju treba preduzeti'."

"Ah, pa..." Tanomogi zbunjeno pogleda oko sebe. Svi su u tišini uprli pogled u svoje ruke. Konačno, pošto je ovu tišinu shvatio kao znak odobravanja, on nevoljno nastavi, prethodno se obliznuvši. "Zaključili smo da morate umreti."

"Umreti? Kakva glupa..."

Ne razmišljajući, počeh da ustajem; ali pošto nisam bio previše uznemiren, sarkastično se nasmejah.

"Sada možemo da razmotrimo razloge."

"Ne hvala!"

Mogao bih jednostavno da ustanem i smesta odem, ne obazirući se na ono što su mi rekli. Šta bi mogli da preduzmu? Ništa se ne bi dogodilo. Nije postojao razlog da se nešto dogodi. Ali kada ugledah odlučan i zloslutan izraz na svim licima, iznenada me obuze strah.

"Ali gospodine", reče Vada, naginjući se napred, "nemojte još da se predate. Treba da izdržite do kraja."

Svi potvrdno klimnuše glavama zadržavajući ozbiljan izraz na licima.

"To je tačno", reče ohrabrujuće Tanomogi, "pre svega zaključak je logičan, a logika se menja u zavisnosti od hipoteza. Nameravamo da uložimo sve svoje napore kako bismo vas spasli, gospodine. Ne gubite nadu. Ono čemu se mi nadamo jeste, da ćete vi sami pošto vam je sada poznat zaključak, pronaći premise koje bi mogle da izmene našu odluku. Zato bih želeo da nas sada saslušate."

32.

Ali logika nije mogla da ubije. Na kraju krajeva logika koja me je osudila na smrt bila je neodrživa. Ovi ljudi su počinili strahovitu grešku. Očito da me nisu zadržali kako bih se borio da pobijem njihovu logiku, jer sam ozbiljno shvatio ono što su rekli. U svakom slučaju, sasvim glatko je ubijeno već dvoje ljudi, jedan fetus ukraden i, štaviše, na pozornicu je izveden glavni ubica. Ma kakva da je bila logika, da su želeli, lako su mogli da me ubiju. Ponižavala me je i sama činjenica što ih uopšte slušam. Ali nešto mi nije dalo da kročim iz sobe. Imao sam utisak da i vreme stoji uporedo sa mojom nepokretnošću.

"Dozvolite da vam sada po redu objasnim ono što se događalo", nastavi odmah Tanomogi, kao da se plašio upadica. "Saznao sam za postojanje ove organizacije prošlog septembra. Da, upravo u vreme kada su se izvodili završni radovi na mašini za predviđanje, to jest, u vreme kada smo uspeli da prikažemo razbijanje čaše za vodu na ekranu. Možda se sećate. Profesor Jamamoto iz Centralne socijalne bolnice preporučio je Vadu i ona je došla da radi u Institut. Vada mi je prva rekla za organizaciju."

Vada mu uputi upitni pogled. "Ali nisam ti odmah saopštila; uradila sam to kada sam te podrobno ispitala", reče ona Tanomogiju.

"Da, znam", klimnu joj on iskosa glavom. "Bio je to veoma težak test. Toliko težak da sam u početku bio zbunjen i pitao se da li me ona odista želi. U svakom slučaju, ispričala mi je, jednu za drugom, fantastično romantične priče o našoj budućnosti koju bi mašina mogla da opiše. Bio sam ubeđen da je pesnik. Nisam je uzimao suviše ozbiljno, dok me je ona sve vreme, u stvari testirala."

"Bio je to test koji je trebalo da pokaže do koje mere je spreman da podnese budućnost odvojenu od prošlosti. Pokušavali smo da saznamo šta ga više zanima, predviđanje ili mašina za predviđanje. Naravno, i sa vama smo izveli uvodni test, gospodine. Pitam se da li se sećate?"

Sada kada je to pomenula, učinilo mi se da se sećam. Nisam se spomenuo ničeg konkretnog, ali mi je palo na um da mi se učinilo čudno što je ta devojka pričala krajnje besmislice. Pokušao sam da govorim, ali bez obzira na napore koje sam ulagao da pokrenem jezik, reči jednostavno nisu izlazile.

"Ali pali ste, profesore. Vi očito niste ni pokušali da uzmete u obzir mogućnost da se budućnost može razlikovati od sadašnjosti. Kako to da vam objasnim? Ako se mašini za predviđanje ne postavi pitanje, ona nije u stanju da odgovori. Hoću da kažem kako ona ne može sama da izmisli pitanje. Stoga, da bi mašina odista radila, potreban je kompletan ispitivač. Mi, međutim, smatramo da su vaše sposobnosti prilično oskudne u tom pogledu."

"Grešite, najvažnije su činjenice", odbrusih. "Predviđanje nije isto što i pričanje bajki. Ono predstavlja logičko zaključivanje doneto na osnovu činjenica i samo činjenica! Šta vam znači ta besmislica? To je prava budalaština."

"Sumnjam, sumnjam da mašina može da se oslanja samo na činjenice. Zar ne treba te činjenice preoblikovati u pitanja?"

"Dosta. Dozvolite da vas podsetim da sam ja samo tehničar, ne filozof."

"Sasvim tačno. Dakle vi subjekte uvek birate prema određenom kriterijumu."

"Šta hoćete time da kažete?" Pokušao sam da govorim odlučno, nagnuvši se napred i oslonivši se jednom rukom o naslon stolice; ali izgubih dah i reči mi zastadoše duboko u grlu. "Ne tiče me se šta kažete, Tanomogi, ali vi ste, vi ste ubica. A vi, Vada, vi ste predvodili one koji su otrgli od mene moje dete. Smatram da ste svi ludi. Vi, Tomojasu, zaprepastila me je vaša dvoličnost. Niste prezali da me izigrate. Ostao sam bez reči!"

"Ne znam za ostale, ali što se mene tiče, ja nisam želeo da otežavam situaciju", reče Tomojasu, zagledavši se u pod kao da traži pomoć.

"To je tačno", nastavi profesor Jamamoto, ispruživši otvorenu šaku kao da će me odgurnuti. "Gospodin Tomojasu se nalazio u veoma teškoj situaciji. Pošto je želeo da ova dvoznačna organizacija ne upada u oči, zauzeo je stav koji na prvi pogled može da izgleda sumnjiv."

"Dvoznačna organizacija?"

"Samo trenutak. Krenimo od početka", reče Tanomogi prošavši pored mene. Kada je stigao do vrata okrenuo se i stao položivši zglavke prstiju na ugao radnog stola. "Naravno, smatram da imate neku opštu ideju, ali pre izvesnog vremena počeli smo da

upotrebljavamo mašinu za predviđanje za potrebe Društva za eksploataciju morskog dna. Ne, to baš nije tačno. Mogli smo da je vratimo u pređašnje stanje kada god smo to želeli pomoću naročtog uređaja."

"Ko vam je odobrio da to radite na svoju ruku?"

"Vlasti su me dodelile ovoj tajnoj organizaciji. U početku sam se, naravno, opirao. Bez obzira na činjenicu što su tvrdili da njihov mandat prevazilazi mandat vlade, žalio sam što su me naimenovali bez vašeg odobrenja. Ali Društvo je to hitno zahtevalo. Zauzelo je prekomerno revnosta stav, iako je znalo da je trend ka razvitku podmorskih kolonija neopoziv. Bilo je puno zebnje zato što nije moglo da razabere budućnost. Kada su do njega doprle glasine da je posao na izradi mašine za predviđanje priveden kraju, odmah je pohitalo ovamo. Ali nije dolazilo u obzir da javno iznese ponudu, jer je organizacija bila potpuno tajna. Tada su poslali Vada da me ispita; pošto je ona rekla da sam pogodan za to, zakazan mi je sastanak. Ali ja sam odbio. Želeo sam da vas nagovorim da se i vi priključite, a to isto su hteli i odgovorni ljudi koji stoje iza organizacije. To je bilo malo nezgodno zato što smo radili zajedno. Takođe sam ozbiljno sumnjao da ćete prozreti informacije koje su ulazile u mašinu. Naravno, imajući u vidu vašu profesionalnu korektnost, vi apsolutno nikada ne biste upotreбили mašinu bez odobrenja komiteta za programiranje."

"Vidite, gospodine", upade Vada razdraženim glasom, "vas je mnogo više zanimala sama mašina nego budućnost."

"Hajde, hajde. Ne govori tako", reče Tanomogi, prekinuvši je. "Kada je to uvidelo, Društvo je, preko Tomojasija, namerno smislilo način da onemogući rad komiteta. Ali nije dolazilo u obzir da ih suviše dugo ostavimo nezaposlene. Trebalo je stvari srediti tako da se odugovlači donošenje odluke..."

"Oh, da, a zatim ste, pretpostavljam, odlučili da me ubijete."

"Nipošto. Tek mnogo kasnije smo shvatili da nam ne preostaje ništa drugo nego da vas ubijemo. Čak je i Vada, koja ovako govori, bila zabrinuta za vas. Društvo je ozbiljno preduzimalo legalne korake da vas isključi, ali nismo mogli da se složimo. Jednostavno nismo bili u stanju da uradimo nešto toliko okrutno. Znali smo koliko vam znači ova mašina za predviđanje. Upravo je Vada bila ta koja je predložila

da vas analiziramo, ubacimo u mašinu i predvidimo vam budućnost. Rezultati testa nisu bili baš najbolji; bilo je malo neodgovorno donositi zaključke uz pomoć tako neodređenih metoda. Tačnije rečeno, odlučili smo da mašina predvidi vašu reakciju u slučaju da saznate za razvoj podmorskih kolonija."

"I šta se dogodilo?"

"Ah...", zaplete jezikom Tanomogi, napućivši usne. Iscrtavao je mnoštvo malih kvadrata sa zajedničkim stranama u uglu stola.

"Šta je to? Zemljotres?" iznenada povika Aiba, zagledavši se u tavanicu. Kada je to rekao postadoh svestan slabih kružnih drhtaja zemljotresa koji su mi se kretali od stopala do kolena. Potres je potrajao oko četiri sekunde, a zatim je odjednom prestao.

"I onda?" požurih da kažem, ali Tanomogi zbunjeno zatrese glavom.

"Pa... rezultati; verujem da vam je jasno, da su rezultati bili loši."

"U kom smislu loši?"

"Jednostavno govoreći, gospodine, vi ne biste mogli da podnesete predviđenu budućnost. Drugim rečima, u stanju ste da sebi predočite budućnost jedino kao sled rađanja i umiranja. Držeći se tog ograničenja, mada ste polagali tolike nade u mašinu za predviđanje, niste mogli da prihvatite budućnost koja se brzo razvija, budućnost koja bi mogla da uništi, porekne sadašnjost - jednu okrutnu budućnost. Što se tiče programiranja, vi ste možda jedan od najvećih stručnjaka koje imamo, ali programiranje je jednostavan proces svođenja kvalitativnog na kvantitativno. Ako se kvantitativno ponovo ne sintetiše u kvalitativno nikada se budućnost ne može valjano dokučiti. To je očigledno, ali vi ste bili optimista u tom pogledu. Mogli ste da shvatite budućnost jedino kao mehanički produžetak kvantitativnih činjenica. Sledstveno tome vas je moglo da zanima predviđanje budućnosti, ali uopšte niste bili u stanju da podnesete pravu budućnost."

"Ne razumem. Šta pokušavate da kažete? Ništa ne shvatam."

"Samo trenutak. Objasniću vam to na primerima. Imam u planu da vam celu stvar prikažem kasnije i na televiziji. Ne samo da ste zauzeli neprijateljski stav, već ste u poslednje vreme počeli čak da sumnjate i u sposobnosti mašine za predviđanje."

"Ne znam zašto se na ovaj način koristite prošlim vremenom?"

"Ne postoji drugi način. Mašina za predviđanje je predvidela. Da

biste omeli ostvarenje budućnosti, prekršili ste obećanje; hoću da kažem, pre nekoliko sati gotovo ste doneli odluku da otkrijete tajnu organizacije."

"Šta bi to promenilo? Nema ničeg lošeg u tome što je neko protivnik podmorskih kolonija koje koriste vodena stvorenja. Čak i moje protivljenje predstavlja deo bilo koje moguće budućnosti, budućnosti koja bi bila drugo predviđanje bazirano na skupu novih uslova. Verujem da vredi upotrebiti mašinu za predviđanje da bi se sprečila jedna tako smešna budućnost."

"Hoćete da kažete da mašina za predviđanje ne treba da stvara budućnost, već da čuva sadašnjost?"

"Da, upravo to", nestrpljivo upade Vada. "Konačno, to je osnovni tok razmišljanja profesora Katsumija. Nepotrebno je išta više reći."

"Ovo je baš jednostran razgovor", reko, jedva suzdržavajući bes koji je u meni rastao. "Budućnost sa podmorskim kolonijama nije neminovna i jedina. Nema ničeg opasnijeg od pokušaja monopolizacije predviđanja. Zar vas nisam uvek na to upozoravao? To je fašizam. To je kao da državniku podarite božansku moć. Zašto ne pokušate da predvidite budućnost u kojoj se odgonetavaju tajne?"

"Ali učinili smo to", promrmlja bezlično Tanomogi. "Ishod je bio vaše ubistvo, gospodine."

"Ko me je ubio?"

"Ubica koji čeka ispred vrata."

33.

Znači nameravali su da me ubiju. A za to su imali zaprepašćujući razlog. S obzirom da je predviđanje izvršeno, mogao bih da razumem da su pokušali da ga nekako izvrđaju, ali nikako mi nije išlo u glavu da su delali u saglasnosti sa predviđenim i pripremali se da izvrše ubistvo. Ukratko, predviđanje je bilo samo izgovor da me smaknu.

"To nije tačno", iznenada reče moj drugi glas preko zvučnika kao da mu je ista misao upravo pala na pamet. Uхватила me je panika; imao sam osećanje kao da je i sama odeća koju sam nosio na sebi postala providna.

"Šta nije tačno?"

"Ono o čemu ste upravo razmišljali."

Tanomogi i ostali upreše u mene poglede koji su me probadali.

"U svakom slučaju", nastavi glas iz mašine, "došlo je do nesporazuma. Tanomogi i ostali uopšte se nisu krotko potčinili predviđanju. Daleko od toga. Počeli su odista predano da traže način na koji bi mogli da vas spasu. Zatim su došli da se konsultuju sa mnom."

"To je vaše drugo ja, gospodine", umeša se brzo Tanomogi. "Vi biste pre svih drugih trebalo da ozbiljno razmislite o svojoj sudbini. Uostalom, poznajem vas bolje od vas samog."

"Očigledno", reče glas. "Ono što sledi gotovo se sve zasniva na mojim planovima. Ovo ja predstavlja vašu idealnu projekciju, Katsumi. Drugim rečima, mogli biste da kažete da je božja volja što niste svesni sami sebe."

"Ubistvo...? Klopka...?" jedva izgovorih.

"Tačno, niko za to nije odgovoran. Sami ste to uradili."

"U redu, prestanimo da se igramo", obrecnuh se, uputivši zbog nečeg oštar pogled Tanomogiju. On obori oči i prstima pritisnu slepoočnice.

"Ne, to je u stvari bio teorijski plan", mirno reče glas, ali u njemu se osećala čvrstina koja mi je gnječila utrobu. "Istina je. Razmislite o tome. Sve je preduzeto s jednim ciljem. Predmet razmišljanja je bio kako stvoriti uslove pod kojima vi nećete saznati za tajnu organizaciju kada otkrijete budućnost. Sledstveno tome, jasno je da je čak i pravo ubistvo imalo dva cilja. Prvo, staviti vam do znanja kako ne možete da se pouzdate u spoljašnji svet bilo šta da se desi i kako ste osumnjičeni kao saučesnik. Drugo, da vas psihološki pripremimo na ono što je zatim usledilo, nametnuvši vam ideju o posredniku u trgovini fetusima."

"Ali i dalje ne razumem. Sam sam toga dana planirao da predvidim nečiju ličnu budućnost, budućnost čoveka koji je ubijen, tipa koga sam sasvim slučajno sreo na ulici."

"Pogrešno. Mašina mora da vam je dala mig. Sugestija je bila unapred smišljena pošto je cela situacija predviđena; da niste došli na tu ideju, Tanomogi bi vas naveo na nju. A što se tiče čoveka, nije potrebno ni reći da je i tu iza svega stajao Tanomogi. Podozrivi knjigovođa je na osnovu štedne knjižice na kraju ipak naterao devojkicu da prizna. Devojkica se nepromišljeno izrekla o poslu oko

trgovine fetusima i čovek je tako saznao našu tajnu. Prema zakonu organizacije morali smo, pre ili kasnije, da ih oboje učutkamo. Čovek je prethodno bio pozvan da dođe u kafe gde je tobože trebalo da se sretne sa ljudima iz bolnice, a Tanomogi vas je poveo tamo. Ono što je usledilo i sami znate. Tanomogi ga je ubio, a ja sam vam pretio preko telefona. Devojka je popila lek koji joj je dao Aiba i pokorno izvršila samoubistvo."

"Ali sve je to nehumano!"

"Da, možda i jeste."

"Za bilo koji oblik pravde da se zalažete, ne možete da opravdavate ubistvo."

"Ali ni vi da tako uopšteno raspravljate o svemu. Ubistvo je loše ne zato što žrtvu lišava fizičkog života, već što je lišava budućnosti. Pa vi ste sami razmišljali o tome da uskratite život svom detetu, zar ne?"

"To je nešto drugo."

"Zašto? Uopšte nije tako. Zato što niste u stanju da se suočite sa ovom budućnošću vi mirno možete da se ne obazirete na njegov život. U ovim vremenima koja se menjaju i u kojima ne postoji samo jedna budućnost - vremenima u kojima morate da žrtvujete jednu budućnost zarad druge - ubistvo je neizbežno. Da devojka onda nije bila spremna da umre, šta biste vi uradili? Pitam se. Smesta biste je podvrgli ispitivanju mašine i saznajući za postojanje vodenih stvorenja, podigli biste veliku buku i poviku oko toga, je li tako?"

"Naravno."

"Pošteni ste. To je tačno. Javno mnjenje bi se uzburkalo, rulja bi napala farme za odgajanje vodenih stvorenja i budućnost bi potpuno bila zapečaćena."

"Otkud to znate?"

"Rekla nam je mašina koju ste napravili."

"Čak i da je tako, nemate prava da sadašnjost podredite budućnosti koja još nije ni počela."

"Nije reč o pravu, već o volji."

"Tim više."

"Šta to govorite? Vi ste bili taj koji je probudio uspavanu budućnost, zar ne? Očigledno, da još ni sami ne shvatate šta ste uradili. Kada nekog ujede pas-ljubimac obično je gazda za to kriv. Pravo govoreći, nemate razloga da se žalite pošto ste lako mogli još tada da doživite

devojčinu sudbinu."

"Da", upade Tanomogi, "bilo je pomena o tome."

"Mi, međutim, nismo prestali da se nadamo sve do samog kraja. Pokušali smo sve što smo mogli; Tanomogi me je poslušao i latio se zadatka da ubije računovođu."

"Ali ja..."

"Ne, zahvaljujući Tanomogiju, samo zahvaljujući njemu izbegli ste zlehudu sudbinu da budete smaknuti uopšte ne saznajući razlog tome. Štaviše, videvši budućnost, ma kako provizorno, dali smo vam šansu da ne prekršite naš zakon. Da, da vaš sin. Oh, pretpostavljam da još ne znate. Da, dečak je. Ovo je mnogo više Vadina zasluga nego moja."

Pogledi nam se sretoše, ali Vada ne okrenu glavu. Pobleđela je do vrha nosa, a samo su joj zrnaste oči sijale kao u neke ptice. Iznenada se prisetih razgovora od sinoć, u kome je kazala da sam osuđen. Tada nije izgledala zbunjena, već kao da me je optuživala. Ne može se strašilo zaplašiti tikvom za maskeradu. Zbunjenost je nadjačala ljutnju u meni, a celo telo mi se ukrutilo kao daska.

"Zahvaljujući Vadi, uspeli smo da vas vežemo za budućnost. To što će vaš sin nastaviti da živi kao vodeno biće predstavlja znak zahvalnosti koju vam svi dugujemo kao čoveku koji je usavršio mašinu za predviđanje. Zar ne shvatate? U svakom slučaju to znači da ste uspeli da ne počinite nikakav zločin protiv budućnosti. A to je već mnogo. Zločin protiv budućnosti nije isto što i zločin protiv prošlosti ili sadašnjosti. On je fundamentalan i neopoziv."

"Ne mogu da poverujem u ono što govorite. Sin će mi biti preobražen u unakaženog roba. Kako to može da bude znak zahvalnosti. Ne mogu da vam opišem koliko sam zaprepašćen."

"Samo trenutak. Vaše zaprepašćenje predstavlja samo nesporazum čiji je uzrok neobaveštenost, ali za sada neka ostane tako. Kada ovde završimo, odvešćemo vas u laboratoriju profesora Jamamotoa. U početku vam se možda činilo da je sve ovo besmisleno, niz nepovezanih događaja, ali čak ni od najboljeg suda ne biste mogli da očekujete više pravednosti. Došli ste u priliku da vidite delić budućnosti koja je u vama pobudila veliko zanimanje, ali ipak niste smeli o tome da prozborite ni reči. To je sve što sam mogao da učinim. Nisam imao izbora, do da vas pustim da o ostalome sami

donesete odluku. Polagao sam velike nade u vas. Hoćete li hrabro zakoračiti u budućnost ili ćete se povući?"

"I..."

"Nema više potrebe da vas objašnjavam vama samome. Uprkos svim našim zalaganjima niste se nimalo promenili. Svojom neumešnošću dospeli ste u situaciju iz koje ne možete da se izvučete, ako ženi ne objasnite o čemu je reč. Mi smo na neki način malo okolišali, ali to u krajnjem slučaju nije izmenilo ishod prvog predviđanja. Da smo vas ostavili samog, sigurno biste otkrili tajnu. Zbog toga smo vas doveli ovamo dok ne donesemo krajnju odluku."

"Ipak, prema onome što je profesor Jamamoto juče rekao, postoje blaža sredstva od ubistva."

"Tako je. Obično upotrebljavamo neupadljivije metode. Kako bilo da bilo, Društvo dnevno dođe do prosečno osam stotina fetusa. Shvatate li da najmanje osam stotina trudnica dnevno sazna za trgovinu fetusima? To je godišnje dve stotine i devedeset hiljada. Veoma je zanimljivo da smo tajnu uspeali da očuvamo. No, da ne biste razbijali glavu oko toga, reći ćemo vam kako nam je to pošlo za rukom; poslužili smo se jednim veoma prljavim trikom - usadili smo u te žene strah pričajući im da ono što radimo predstavlja veoma ozbiljan zločin i da su svi koji nam prodaju fetuse naši saučesnici. Kada dobiju sedam hiljada jena njihov strah postaje taman toliki da spreči isprazna brbljanja. To verovatno ne bi uspelo da je transakcija slobodna. Možda smatrate da je čudno dati sedam hiljada jena za pobačeni fetus koji će završiti u klozetskoj šolji. Ali kada uzmete u obzir razmere podmorskih kolonija koje će biti izgrađene, godišnja investicija od nekih tri milijarde jena je beznačajna. Ne mislite li da je suma od sedam hiljada jena preniska za jedan ljudski život? Do sume od sedam hiljada jena došli su psiholozi i očigledno je da duše na današnjem tržištu toliko i vrede. To je veoma zanimljivo. Ali, naravno, sedam hiljada jena koje smo dali vašoj ženi nije imalo tu svrhu. Bila je to samo opravdana demonstracija. Jasno vam je da cene duša ne mogu da budu jednoobrazne. U svakom slučaju, ako uzmete u obzir veliki broj umešanih, očigledno je da stvar mora negde da procuri. Ali bez obzira na to kako se glasine šire, ako su ove žene svesne činjenice da su saučesnice u zločinu, one će tvrditi da je u pitanju bilo neko stomačno oboljenje. Što se vest više proširi,

tim je veći promet fetusa; to nije mnogo opasno, mada bi moglo da bude, ako se otkrije neka informacija. Glasine iznenada prerastaju u javno mnjenje; a ono natkriljuje pojedinačno i širi se poput virusnog gripa. Istog časa moramo da preduzmemo potrebne mere. U devojčinom slučaju morali smo da primenimo najstrožu kaznu za primer ostalima zbog grube greške koju je počinio glupavi posrednik. To je veoma zapetljano, jer sa svakim upadamo u iste neprilike; ali tu nema pomoći. Oh, najstroža kazna nije sama po sebi toliko važna, jer uklanjanje leša predstavlja isto tako problem. Zato se obično koristimo metodom koja za sobom ne ostavlja tragove. Na primer, jače ih zastrašimo, ili, ako to ne upali, izazovemo veštačko ludilo. A čini mi se da vi ne biste više voleli ludilo od smrti."

"Možete svašta reći kada je u pitanju neko drugi."

"Neko drugi? Govorite gluposti. Vaša smrt je istovremeno i moja. Ali ne budimo sentimentalni. Ako imate snage da rasuđujete i da se oduprete osećanjima i sami ćete sasvim prirodno doći do istog zaključka. To je sigurno bolje nego živeti kao biljka, a sem toga članovi vaše porodice dobiće određenu sumu na ime osiguranja zahvaljujući dobroti našeg Društva."

"Osiguranje? Baš ljubazno od vas. Ali ako je vaša volja u stvari moja, kao što vi kažete, onda je ovo svojevrсно samoubistvo, zar ne? Osiguranje se ne isplaćuje samoubicama."

"To ne treba da vas brine. Izgledaće kao nesrećan slučaj. Doživete strujni udar dodirnuvši žicu visokog napona."

34.

Nisam znao koliko je vremena prošlo; ali napolju se već potpuno smračilo i pre nego što sam ja to shvatio. Niko se nije pomerio; očajnički sam se držao samo svog vremena, kao da sam iskusio niz zapanjujućih snova, budeći se iz jednog i zapadajući u drugi. Kada bih samo mogao da ostanem ovako daleko, tišina bi večno trajala; sledeći trenutak nikada ne bi došao.

Da li sam o nečemu razmišljao za to vreme? Jasno da jesam ali očitо samo o nevažnim sitnicama. Da li je ista žena koja je vodila pansion gde je Tanomogi stanovao peglala i njegove pantalone? Ili je to bila Vada? Očitо sam opet zaturio račun za televizijsku pretplatu u džepu i jednostavno zaboravio na njega. Nisam učinio ni najmanji

pokret, onako izgubljen kakav sam bio u lavirintu ovih nepovezanih misli. Ali da su moja osećanja imala priliku, ona bi sama poletela. Čekao sam da mi se ukaže prilika, svi mišići su mi bili napeti, kao kod mačke koja posmatra rupu u zidu. Reč 'mačka' nije bila slučajno upotrebljena. U tom trenutku sam bio daleko od stvarnosti kao u nekom ludilu, ali jedan predmet je ostao uz mene kao veza sa svakodnevnim tokom stvari. Bila je to veranda okupana rasutim mrljama sunčeve svetlosti koje je stvarala rešetka od letava optočena puzavicom. Sve dok ta veranda bude postojala, meni neće smeti ništa da se dogodi i neće mi se dogoditi.

Uz škripu stolice Aiba iznenada ustade.

"Zar ne bi trebalo uskoro da počnemo? Već je skoro došlo vreme za to, zar ne?"

"Da me ubijete?" povikah, nesvesno ustavši i pri tom preturivši stolicu.

"Ne, ne", promuca iznenađeno Tanomogi, dok Vada smesta nastavi:

"Ne, još. Preostalo nam je još više od dva časa do predviđenog vremena. Ali u međuvremenu trebalo bi da vas uz pomoć televizije provedemo kroz farmu za odgajanje vodenih stvorenja kao što smo obećali; ako ste raspoloženi, veoma nam je stalo da vidite film o podmorskoj koloniji."

"Nema tu nikakvog 'ako', sigurno da želim da je vidim", odvažno upade mašina. "To je od početka bilo na spisku. Vreme za smaknuće namerno je pomaknuto na devet sati. Ma kako da su jaki vaši dokazi, subjekat još nije ubeđen. On još namerava da pruži otpor."

"Pa, onda, možemo da počnemo, zar ne?" reče Aiba preko Tomojasijevog ramena, pruživši ruku u pravcu mašine.

"Mogu li samo da dobijem čašu vode pre nego što počnemo...", reče oklevajući Tomojasu, potraživši pogledom Vadu.

"Može li voćni sok?"

"Žao mi je, ali strašno sam žedan."

"Sasvim je u redu. Ionako kasnimo, moram da siđem i kažem Kimuri i ostalima da idu kući."

Iznenada se obratih Vadi, koja je počela da se kreće na svoj klizeći način, dok je telo bilo kruto i uspravno. "Da li to znači da Kimura i ostali ne znaju za organizaciju?"

"Ne, oni ništa ne znaju", reče Tanomogi umesto nje. Gotovo istog

trenutka povih se u pravcu vrata i svom silinom bacih se napred, oduprevši se nožnim prstima o pod. Ali pre nego što sam uspeo da dohvatim vrata, neko ih je spolja širom otvorio i jedva uspeh da zadržim ravnotežu saplevši se dok sam proletao kroz njih. Tamo je, preprečivši mi put, stajao mladić, ubica osobenog stila. Na licu mu je igrao zbunjeni osmeh, dok su mu duge ruke nehajno stajale opuštene uz telo kao da nije znao šta će s njima.

"Ipak ste pokušali? No, no, profesore."

Ne obazirući se, zaletih se u njega. Jedino što mi je preostalo bilo je da obavestim Kimuru o situaciji i da zatražim od njega pomoć. Ovi ljudi su bili ludi. Ciljajući levim ramenom u momkove grudi i koristeći trenutak dok je bio izbačen iz stroja, probah da prođem s njegove desne strane. To mi je bila namera, ali nešto je očito ispalo pogrešno u mojim proračunima. Osetih oštar pritisak s leve strane, a onda me nešto snažno zavrte i narednog trenutka obreh se kod suprotnog zida u položaju koji je teško bilo shvatiti. Kao da je donji deo mog tela padao negde vrlo daleko. Iz prepona, između prstiju, ušiju, mnoštvo očiju buljilo mi je u lice. Konačno, s povratkom normalnih prostornih odnosa, osetih oštar bol u predelu slabina.

Vratili su me u stolicu; sa jedne strane me je pridržavao Tanomogi, a sa druge Tomojasu. "Znojite se", reče Vada tihim glasom, gurajući mi u ruku uredno presavijenu maramicu. Malo dalje stajao je profesor Jamamoto odmahujući glavom kao da želi da mi kaže da sam glupo postupio. Primetio sam da je mladić koji je zadržao svoj pređašnji stav razmaknuo tanke usne.

"Da, profesore. Doktor Jamamoto mi je rekao da vas sprečim, ako išta pokušate. Prvo sam pomislio da je to bila šala. Izvinite, ali šta sam drugo mogao?"

"Dosta. Idi tamo i čekaj", reče mašina, ali bilo je jasno da čovek nije mogao da razlikuje glas mašine od mog glasa. Iščašeno klimajući glavom, ali ne naročito zbunjen, on ode. Čuo sam lepljiv zvuk njegovih platnenih cipela.

"Ništa se nije promenilo. Samo nastavite", reče Vada napuštajući sobu.

"Sve što uradite, sve što kažete, sve je predviđeno", prekorno reče mašina, naglašavajući reči.

Tanomogi ugasi svetla u sobi, a Aiba uključi televizor.

Odjednom, kao da me je tama ohrabрила, počeh da vičem. Ali grlo mi je bilo suvo i urlik je bio slabiji nego što sam očekivao.

"Zašto vam je sve ovo potrebno? I pored svega nameravate da me ubijete, zašto onda ne svršite s tim."

"Nemamo ništa protiv", reče Tanomogi, pogledavši s oklevanjem preko ramena u plavkastu svetlost ekrana. "Pa, ako zaista ne želite da vidite film..."

Ostao sam bez reči i nepokretan, osećajući rezak bol u slabinama.

INTERLUDIJ

Televizijski film o farmi za odgajanje vodenih stvorenja; objašnjenja daje Profesor Jamamoto.

Na ekranu se pojavljuju gvozdena vrata sa belo ispisanim brojem tri. Ulazi mladić u belom mantilu. Okreće se i žmirkajući gleda u publiku.

- Kao prvo soba za rađanje. Zamoliću vas da pogledate svoje dete. (Okrenuvši se prema mladiću.) Spremni?

- Da, gospodine. Soba 3.

- Preskočite objašnjenja. Pokažite nam samo sina profesora Katsumija.

(Mladić klima glavom i otvara vrata. Unutrašnjost je gotovo ista kao i u sobi za rast svinja. Mladić se penje uz neke železne stepenice i nestaje u unutrašnjosti.)

- Kada se prođe hodnikom s desne strane, odmah se izbija iza zgrade koju smo sinoć videli - sigurno se sećate bazena u kome su obučavali psa. Planiramo da sagradimo nekakav mali tramvaj, jer nam je potrebno više od pola sata da pešice prođemo kroz podzemne prolaze.

(Mladić se vraća držeći staklenu kutiju.)

- Sve u redu?

- Da, gospodine.

(Krupni plan staklene kutije. Uvijeni fetus, u obliku gregorca. Providno srce pulsira poput vlakna vazduha koje svetluca na toploti. Krvni sudovi nalik na eksplozije vatrometa u tami, želatinska supstanca.)

- Ovo je vaše dete. Šta kažete? Izgleda veoma zdravo. Nastavimo. (Tama.) Ah, samo trenutak. Pripremaju se. Ova farma za uzgajanje vodenih stvorenja podeljena je u tri glavna odeljenja: proizvodno, odgajivačko i za obučavanje. Ali preskočimo podelu rađanja, jer je istovetna kao i kod drugih životinja. Razlika između odeljenja za odgajanje i odeljenja za obučavanje sastoji se u tome što se u prvom radi sa decom do pet godina, a u drugom od pet pa nadalje. Međutim, deca iznad šest godina su rođena u vreme dok smo još eksperimentisali, tako da sada radimo sa veoma malim brojem u

okviru te grupe: jedan od osam godina, osmoro od sedam i po godina, dvadeset i četvoro od sedam godina i jedva sto osamdeset i jednim od šest godina. Kada se dođe do petogodišnjaka broj iznenada skače na četrdeset hiljada; a od četiri pa naniže, povećava se svake godine, dostižući devedeset, pa i sto hiljada. Sledstveno tome, od sledeće godine pa nadalje, odeljenje za obuku trebalo bi da poprими svoje prave razmere, tako da mi sada požurujemo izgradnju na nekoliko različitih otvorenih gradilišta. Budući da se broj polaznika uključenih u jedan razred kreće od tri do deset hiljada, sve u svemu gradimo dvadeset i jedan centar.

- Izvinite što sam vas ostavio da čekate.

(Upada jedan glas i ekran se zasvetli. Pod vodom, u ogromnom bazenu, dokle god pogled dopire, nalaze se dugačke police podeljene na male odeljke; one se pružaju u mnogobrojnim redovima i na više nivoa. U svakom odeljku lebdi po jedno vodeno sisanče u položaju koji mu odgovara.)

- Ovo je soba za negu, deo odeljenja za odgajanje dece. Ovde ih donose direktno iz sobe gde se rađaju; premašamo pet stotina dnevno, a ima dana kada dostignemo i hiljadu. Idealno bi bilo držati ih ovde pet meseci dok ne prestanu da sisaju, ali kada bismo to radili trebalo bi nam najmanje sto dvadeset hiljada mesta. A to je neizvodljivo. Tako sve bebe držimo ovde dok ne napune dva meseca, a zatim iz mesečne serije izdvajamo tri stotine za ciljeve istraživanja. Ukupan broj se popne do devet stotina. Ostale, kada uđu u treći mesec, šaljemo u odeljenje za odgajanje pri specijalnim podmorskim eksploatacionim lokacijama. Na žalost, strašno nam nedostaju instruktori, tako da nas to zabrinjava. Ali smrtnost je iznenađujuće mala. Postoji još pet bazena sličnih ovome, sa trinaest hiljada mesta; zatim tu su i odeljenja za odgajanje i obučavanje dece - ogledni bazeni za one između tri i pet meseci i za one koji dolaze iz takvih oglednih bazena. Pokazaću vam sve po redu, ali kao prvo želeo bih da vidite negovateljske pogodnosti.

(Kamera zumira jedan od odeljaka. To je kutija napravljena od bakelita. Unutra se nalazi beličasta vodena beba prekrivena naborima, i sa škrigama koje se pokreću, spava u čudnom položaju, sa telom koje lebdi iznad glave. U gornjem delu kutije nalazi se red izraštaja, od kojih je svaki povezan sa tankom cevi koja je sa svoje

strane pričvršćena za jednu drugu odvodnu cev koja se proteže duž vrha, Slična jedna cev proteže se i po dnu, ali u svakoj kutiji nalazi se samo jedan ispust.)

- Kroz gornju cev prolazi mleko, a donja je za odvod otpadnih materija.

(Isplivava tehničar sa bocama za kiseonik, klima glavom, lagano prstom lupka po poklopcu kutije. Beba se budi i škrge joj se ubrzano otvaraju i zatvaraju. Polako se preokreće na leđa, glava joj se podiže gore i počinje da sisa jedan od izraštaja na poklopcu. Izraz lica joj je istovetan sa izrazom običnog deteta, osim što je veoma čudno to što svaki put kada su joj usta puna, mleko izlazi kroz otvore škrge. Na kraju cela unutrašnjost kutije postaje bela. Jasno se vidi da stara voda i sveža voda kruže kroz donju cev.)

- Naš najteži problem nije bilo hranjenje, već regulisanje telesne toplote. Pojavom škrge došlo je do niza promena u žlezdama sa spoljašnjim lučenjem. Prema zakonu međudnosa predvideli smo da će možda doći do promene u kvalitetu kože i nagomilavanja potkožnih masnih tkiva, ali nismo imali konkretnu ideju u kolikoj meri. Dalje, postojao je i problem otpornosti kože - na predmete i infekcije. Ovo nas je zaista uznemirilo. Da smo ih obukli u neku vrstu plastike nakon što odrastu, nikada ne bismo uspeli da im očuvamo telesnu toplotu, jer je voda slabi provodnik toplote. Ipak smo uspeli u tome. Pitanje je bilo kolika bi trebala da je temperatura vode za vreme razdoblja odgoja. Kao što znate, toplokrvne životinje zadržavaju visoku temperaturu bez obzira na stepen toplote oko njih i u stanju su da potroše prilično veliku količinu energije. Ali kada su u pitanju vodena stvorenja, koja su pretrpela korenite promene oblika i psihe, njihova sposobnost prilagođavanja okolini još se više aktivirala: tako je sasvim moguće, ako nismo obrazrivi, da im i suviše snizimo temperaturu. Na primer, telesna temperatura riba razlikuje se od temperature vode od četiri do šest stepeni. Ako nekim neverovatnim događajem dođe do prekoračenja toga, ova vodena stvorenja, na koja smo utrošili toliko mnogo vremena, preobrazila bi se u bezvredne budale. Zar ih ne bi onda trebalo podizati u vodi zagrejanjoj do devedeset i šest stepeni? Ali to nije tako jednostavno. Takođe nas je brinulo kako da im pojačamo kožu i potkožne naslage sala. Nikako nismo mogli da se odlučimo. Ali uspeli smo da rešimo i

taj problem. Pogledajte ono tamo. Gornja cev - koja se ne primećuje spolja - ima dva sloja. Unutrašnja cev pregrađena je na sredini, jedna strana je za mleko, a druga za morsku vodu od četrdeset pet stepeni. Obično je strana sa mlekom priključena na cucle. Ali operacija koja se izvodi u sobi za preradu, u cevima tri puta dnevno dolazi do obrnutog procesa; ujutro, u podne i uveče, šest puta u naizmeničnim razmacima od deset i osam sekundi, kroz trideset cucli ubacuje se hladna voda umesto mleka. Drugim rečima, to bi se moglo nazvati masažom pomoću hladne vode pod pritiskom. Ovo je dovelo do neočekivanih rezultata. Na žalost, ne mogu sada da vam to prikažem, ali deca se za vreme masaže bune. (On maše rukom smejući se.) Ali dosta o tome. Idemo dalje. Na redu je ogledni bazen koji ste malopre videli, posle koga ih prebacujemo u odvojene bazene u zavisnosti od starosti. Nemamo mnogo vremena, tako da ćemo preskočiti sva međustanja i pokazati vam na kraju samo petogodišnjake i način na koji žive.

(Slika polako nestaje. Sledeća scena. Bazen veličine jedne učionice u osnovnoj školi. Oko tridesetoro dece, polovina dečaci, zabavljaju se plivajući slobodno unaokolo u vodi. Za stopala su im pričvršćena gumena peraja. U svemu liče na prosečnu japansku decu, sem što čudno bulje i ne trepću, što im kosa leluja nalik na morske trave, što imaju škrge na početku vrata i slab, uzan grudni koš u odnosu na torzo.

Zvuk kao kada se taru dva komada zardalog metala, ispunjava celu oblast. Šuma isprepletenih cevi visi sa tavanice i mnogobrojni komadi drveta plivaju na površini vode. Kolutovi kroz koje se može proplivavati i zidni izraštaji složenih i najednakih oblika. Očito predstavljaju dečje igračke.)

- Buka koja se čuje potiče od dečjeg škrgutanja zubima. Vodena bića razgovaraju škrgućući zubima. Glasne žice su im atrofirale, ali čak i da ih imaju, u vodi im ničemu ne bi služile. Koriste se nekom vrstom Morzeove azbuke, ali gramatika je istovetna sa japanskom tako da se može prevoditi. Prednost je u tome što možete da razgovarate pomoću bilo kog instrumenta, uopšte se ne služeći ustima. Dvoje ljudi mogu da vode sasvim privatni razgovor lupkajući se međusobno po prstima. Takođe se može držati govor sa punim ustima lupkajući stopalom o pod. Što se tiče pisanja, stvorili smo

simbole sastavljene od uspravnih i vodoravnih linija. Danas postoji oko osamdeset bivših radio-operatora koji veoma tečno govore vodenim jezikom. A od kada smo počeli da se služimo mašinom za prevođenje koja poseduje elektronski mozak, došli smo do stupnja na kome možemo da im pružimo prilično temeljito obrazovanje. Pogledajte, uzbuđeni su. Primili su naređenje od otpravnika.

(Deca zure u pravcu odakle očito potiču signali. Odjednom pohrle prema izlazu s leve strane, nastojeći da što pre stignu. Kamera ih prati. Dve žene sa bocama za kiseonik. Jedna stoji pored velike kutije. Druga očito daje neka uputstva trljanjem dva štapa. Deca se postrojavaju u jedan red pred njima. Jedna od žena vadi iz kutije neke predmete veličine običnih knjiga i daje ih svakom detetu. Jedno dete koje je dobilo svoju porciju iznenada je zagriže.)

- Vreme je za obrok.

(Žena sa štapovima udara dete koje jede. Ono beži, škrugućući zubima.)

- Kažnjen je, jer se rđavo ponašao. Veoma smo strogi što se tiče discipline. Ne dozvoljavamo im da jedu dok se ne vrate u svoju sobu.

- Da li se to dete smejalalo?

- Pa, njihovo izražavanje emocija donekle se izmenilo.

To nije smeh u onom smislu u kome bismo mi mislili da jeste. Dijafragma je atrofirala zajedno sa plućima, tako da oni u stvari ne mogu da se smeju. Zanimljivo je da uopšte ne plaču. Ne bi mogli i da hoće. Suzni kanali su nestali, kao i ostale žlezde sa spoljnim lučenjem.

- Iako ne liju suze, da li se njihovo plakanje razlikuje još u nečem od našeg?

- Kao što je Džejms rekao, čovek ne plače zato što je tužan; on je tužan zato što plače. Oni nemaju žlezde za plakanje, tako da im je osećanje tuge možda čak i strano.

(Jedna devojčica koja se sprema da dijagonalno prođe ispred kamere iznenađeno se osvrnu. Malo, šiljato lice sa svetlim, široko otvorenim očima. Iznenada iskezi zube i oštro zaškriguta, proizvevši rezak zvuk, a zatim promeni smer i otpliva.)

- Kako je to okrutno?

- Šta ste rekli?

- Suviše je patetično.

- (Smeh.) Ne valja vam to. Primoravate sebe da osetite simpatiju pripisujući im svoja vlastita osećanja. To je gubitak vremena. Idemo dalje. Model discipline za one iznad šest godina.
- (Iz televizora.) Želeo bih da napravimo pauzu, ako nemate ništa protiv.
- Naravno. Treba da prebacimo kameru podmornicom na malo udaljenije mesto. U međuvremenu, upalimo svetlo.

Važan izveštaj koji je sačinio Tomojasu, za vreme pauze, o hipotezama u vezi sa krajem Četvrtog međuledenog doba.

- Ja sam samo funkcioner i zato ću da govorim kratko i jasno. Profesoru Katsumiju je ovo već poznato, ali moram reći da su jutros ponovo zvali iz novina, zbog predloga Rusa o zajedničkom istraživanju aktivnosti grupe vulkana na dnu Pacifika. U stvari, mi smo već odavno okončali ovo istraživanje uz pomoć gospodina Tanomogija. Vrlo je verovatno da su i Rusi došli do neke opšte ideje o onome što mi znamo, ali poznato je da je to deo političkog cenjkanja.

- Objasnite nam to što jednostavnije, upozori Tanomogi.

- U redu. U svakom slučaju, kako ja nisam specijalista mogu samo jednostavno da govorim. Dogodilo se da su se aktivirali vulkani na celom dnu Pacifika. Ova pojava je, štaviše, očito povezana sa iznenadnim nedavnim promenama u vodi, naročito sa nenormalno visokim letnjim temperaturama na severnoj hemisferi. Već neko vreme, mogu se čuti različita objašnjenja: mrlje na suncu, porast ugljen-dioksida izazvan sve većim korišćenjem energije. Ali ta pojava ne može se objasniti tako jednostavnim razlozima.

Naravno, znamo da se glečeri i antarktička kapa, preostali iz četvrtog ledenog doba, tope i da se sledstveno tome povišava nivo mora; ali taj porast ne odvija se u saglasnosti sa našim proračunima. Isti slučaj je bio i sa prethodnim trećim ledenim dobom, koje je potpuno nestalo za hiljadu godina. Evo šta imam na umu: proračunavši da će se nivo mora podići za oko tri stotine stopa, veliki broj zemalja je spakovao svoje gradove i fabrike i premestio ih na više nivoe. Sramota je reći, ali japanska vlada jednostavno se nije obazirala na to i prepustila je stvari svome toku, možda i zato što ovde nema

većih uzvišenja.

Međutim, od skorašnje međunarodne geodetske godine postalo je sasvim jasno da ukupno povećanje nivoa mora premaša količinu otopljenog leda, za blizu tri puta ako možemo da se pouzdamo u svoje proračune. Pojedini naučnici idu toliko daleko da tvrde kako premaša čak za tri i po puta. Kada razmišljam o tome, shvatam da je nemoguće objasniti ovo sveopšte tonjenje tla jednostavnom tvrdnjom da je u pitanju opadanje nivoa podzemnih voda. Morska voda se negde obnavlja. Podzemni vulkani počinju da bivaju izuzetno aktivni. Vulkanski gas se uglavnom sastoji od pare; sadašnja morska voda potiče iz takvih gasova. Možda je istina, ne znam, ali mora da je nešto slično u pitanju.

Pa ipak sudeći prema povećanju nivoa morske vode, izgleda da nisu u pitanju baš male erupcije. Događa se očito nešto čudesno. Na primer, prema jednoj novoj teoriji - naravno, ja samo parafraziram naučnike - ono što nazivamo zemljom prvobitno je nastalo spajanjem i rastezanjem mesta, pomoću ove vulkanske pare, i to onih mesta na površini globusa koja su bila naročito bogata radioaktivnim supstancama. Kao rezultat toga, unutrašnjost je ispunjena toplom, kašastom magmom. Vremenom, ova materija se širi i u neravnomernim razmacima postaju aktivni vulkani; naravno, sve je ovo veoma uprošćeno. Sada kada kora postaje sve deblja od lave, težina se povećava i na kraju postaje prevelika, tako da se sadržaji iznenada izbacuju iz okvira poput krofne ispunjene želeom kada se na nju stane nogom. Naravno, takve erupcije se dešavaju na granici morskog dna i kopnenih masiva.

Do jednog ovakvog događaja dolazi u proseku jednom u pedeset do devedeset miliona godina i jasno je da je to neizbežno. Kada se problem detaljnije razmotri, pada u oči da se oblasti oko lanca pacifičke obale čudno pomeraju. To je oblast čestih zemljotresa poznata pod nazivom Pacifički vatreni krug. Pa, iskreno govoreći, ja to ne razumem. Ako je sve ovo tačno, porast temperature i morskog nivoa ne predstavljaju pojavu međuledenog doba već su verovatnije ishod jedne od tih velikih kataklizmi koje se dešavaju jednom u pedeset miliona godina. Ovim se iscrpljuje hipoteza o kraju četvrtog međuledenog doba.

Kada je ova hipoteza prvi put izložena - ne znam tačno gde - mnoge

zemlje uhvatila je panika tako da je odmah ukinuta međunarodna geodetska godina. Razlog što su se uznemirile bila je pretpostavka da će u srazmerno skorijoj budućnosti izuzetno snažno proraditi nekoliko stotina puta više vulkana nego danas; odmah bi se naglo povećao i nivo mora za više od devedeset stopa godišnje. Za četrdeset godina povećanje bi premašilo tri hiljade stopa. Da je ovo prodrlo u javnost, što je malo moguće, došlo bi do katastrofe. Došlo bi do potpunog sloma javnog reda i discipline. Pored Rusije, sa njenim ogromnim prostranstvima, bila bi zbrisana i Evropa, kao i Amerika izuzev Stenovitih Planina. Od Japana kažu da bi ostalo svega pet ili šest izolovanih planinskih vrhova. Dok se ne preduzmu određene protivmere, dužnost vlade je da ne obavesti stanovništvo. Svaka vlada je odlučila da se ne meša u poslove drugih zemalja s tim da se niko ne meša ni u njene probleme. Ali budući da stalno dolazi do promena u vladama, ne možemo biti sasvim sigurni da će se ovakva politika nastaviti. Zbog toga je oformljena neka vrsta komiteta za protivmere, okupljenog oko finansijera. A ovaj komitet se zatim razvio u Društvo za razvoj podmorskih kolonija.

"Postupili ste krajnje nepošteno!"

Osećao sam se kao da sam na silu popio neku virulentnu kiselinu. Goreo mi je čak i vrh jezika. Da li sam stvarno bio ljut ili sam samo mislio da treba da budem, ili sam pokušavao da iskoristim ovu provokativnu situaciju? Nisam znao, ali sam osećao da u ovom trenutku po svaku cenu moram da progovorim.

"Ako ste sve ovo znali...", jedva izgovorih, čvrsto stegnutih viličnih mišića koji nisu hteli da me slušaju, "zašto to odmah niste rekli? Da sam to znao od početka, sasvim drugačije bih postupao."

"Pitam se da li biste?" reče oštro Tanomogi, podigavši pogled.

"Ali naravno da bih", povikah, pomislivši kako je to bilo i više od povika. "Ne reći ništa o tako katastrofalnom toku događaja naprosto je čudovišno."

"Ne mislim tako. Da sam događaje ranije izložio, smatram da biste vi lutali, pokušavajući da se više nego ikada uhvatite za postojeće stanje stvari."

"Ali zašto?"

"Zato što bi vas propast zemlje uzбудila."

"Pa, svakako da bi!"

"Da li vam se čini da bi postojanje vodenih stvorenja ublažilo vašu brižnost?"

Pokušah da odgovorim, ali nisam bio u stanju. Samo zabrektah kao da sam nazebao, poput neke male beznačajne životinje. U gornjem delu tela osećao sam toplotu, ali od kolena naniže bio sam čudnovato hladan. Kao da je smrt odatle počela da puzi naviše.

"A zatim", reče polako Tanomogi, "čini mi se da je bavljenje podmorskim vulkanima posao drugorazrednog značenja."

"Kako to?" reče Tomojasu, veoma uzbuđen. "Ovo nije bilo koje međuledeno doba, ovo je kraj četvrtog međuledenog doba. Možda i početak potpuno novog geološkog ustrojstva."

"Nije šija nego vrat. Bez obzira na to da li pretili ili ne prirodna propast, pronalazak podmorskih naselja je sam po sebi od mnogo većeg značaja. Ne zato što su neizbežna, već zato što u pozitivnom smislu predstavljaju stvaranje jednog izvanrednog novog sveta. Ja jednostavno smatram da je problem povećanja podmorskog nivoa dobra prilika da se ljudi od značaja odluče na akciju."

"Jeres, Tanomogi, jeres."

"Neka je. Naš je položaj izgleda drugačiji od Tomojasijevog. To je istina, profesore. Izabrali smo istu sudbinu, ali to ne znači da su nam i mišljenja istovetna. Smatram da ćete se složiti, Tomojasu, da naši finansijski magnati u stvari planiraju da na ovome zarade mnogo novca. Ili možda tvrdite da ulažu u fondove za budućnost iz vlastitih džepova?"

"Preterujete", reče Tomojasu, ljutitog izraza lica, isturivši bradu. "Ne tiče me se da li je u drugom planu ili ne, ali jedna je stvar sigurna: gradovi, zemlja i sve ostalo će potonuti. Bilo šta da kažete, to je izvesno."

Na televizijskom ekranu ponovo se pojavljuje škola za obučavanje vodenih bića i čuju se komentari profesora Jamamotoa.

(Predmet u obliku lale koji stoji na jednoj stabljici i beličasto sjaji naspram tamnog morskog neba, plovi u uzdrhtalov vodi.)

- Ovo je model zgrade za obuku. Ne mislite li da je arhitektonsko rešenje veoma zanimljivo? U celosti je sagrađena od plastike; zidovi

su šuplji i ispunjeni gasom. Gas joj omogućava da plavi. Upravo suprotno kopnenim strukturama kojima zapoveda gravitacija. Tavanica i podovi nisu potrebni, jer je nastanjuju slobodno-pokretna vodena bića. Nije bitno ni da li je pričvršćena na nekom nivou ili ne. Ulazi i izlazi su okrenuti prema gore. Složit ćete se da je konstrukcija veoma jednostavna. A zatim, bilo šta da kažete, veliku pogodnost predstavlja to što im u sobama nije potreban vazduh; ne postavljaju se problemi propuštanja vode ili njenog pritiska. Morske dubine su miroljubive i tihe. (Približavamo se zgradi.)

- Velika je, zar ne?

- Danas u njoj živi svega dvesta četrdeset žitelja, ali kako dece ima sve više, planirano je da se taj broj popne na hiljadu. To je kombinacija škole i spavaonice. Kakva zgrada! U budućnosti će postojati niz od dvadeset i jedne zgrade kao što je ova. Svake godine biće tri stotine dece od pet do sedam godina starosti, ukupno dvadeset i jedna hiljada. Lako ih je izgraditi. Uskoro ćemo preći na masovnu proizvodnju. Sada se trenutno grade četiri zgrade, od kojih svaka kada je sažeta zauzima približno mesto jednog kamiona. Pričvrste se za dno okeana, uduva se gas, i to je sve što treba uraditi. Pretpostavljam da je malo teže postaviti samo temelje za koje se pričvršćuju.

(Kamera putuje uz jednu od strana zdanja. Jedan za drugim pojavljuju se prstenovi slabe svetlosti nalik na fluorescenciju. Jasno je da je izvor svetlosti ugrađen u zidove. Ne ekranu svetluca jato malih riba.)

- Pažljivo gledajte. Ove trake svetlosti koje se pale i gase namerno su postavljene. Ritam smenjivanja svetlosti i tame blago se razlikuje od jedne do druge trake kada se krećete naniže. Njihova je uloga da mame ribe. Svaka vrsta ribe ima određenu jačinu svetlosti koja je najviše privlači i one nesmotreno hrle prema dnu prateći taj ritam. Tamo ih očekuje usisivač za ribe sa širom otvorenim ustima. Čini mi se da podseća na usavršeni mamac za muve. Smatram da će ovakvi načini ribarenja i lova biti rasprostranjeni u budućnosti. Vrlo su efikasni. Doduše, ribari iz tog područja...

- Gde je to 'područje', za boga miloga?

- Negde između Urajasua i Kisarasua.

- Kako vam je uspelo da ostanete neprimećeni?

- Slučaj je hteo da se dubina mora u toj oblasti kreće od sto pedeset do sto osamdeset stopa. Pored toga, uklonili smo blato - tačno sedamdeset i pet stopa, upravo onoliko koliko je zgrada visoka. Nemoguće je spustiti se na tu dubinu bez ronilačkog odela. A na učenike se pomno pazi.

- Šta rade obučavaoci?

- Produžuju držače dok vrh ne dođe na oko šezdeset stopa ispod površine.

(Kamera se penje na vrh građevine. U sredini izrezbarenog ispupčenja nalazi se velika okrugla rupa. Jedan mališan pliva u vodi, jednu nogu zakačivši za ivicu rupe. U blizini njegovog ramena pliva riba približne veličine dlana.)

- Izlazi da nas pozdravi. Ovo je vodeno biće broj jedan. On je najstariji. Ove godine puni osam godina, ali izgleda kao da ima dvanaest, trinaest, pa čak i više. Istina je da nema majku. Ali u moru sve zaprepašćujuće brzo sazreva. Pročitao sam u publikaciji koju je izdala ruska Akademija nauka da čak i biljke pokazuju porast biološke efikasnosti od oko sto posto u poređenju sa pet odsto kopnene flore. Slonu je potrebno četrdeset godina da potpuno odraste; veliki kitovi se razmnožavaju već dve do tri godine posle rođenja.

(Mališan malo otvara usta i škrugućući zubima povija glavu. Pokretom ruke otera ribu koja pokušava da se trlja o njegove usne. Dobija se utisak da se on gotovo smeši, ali možda i nije tako. Celo telo mu je obavijeno sivom jaknom i hula-hopkama; peraje su mu pričvršćene za stopala. Kosa mu lebdi oko glave kao dim. Sem oštine njegovih čudno širom otvorenih, ovalnih očiju, graciozan stav podseća gotovo na devojački, možda i zbog toga što ga sa svih strana podržava pritisak vode. Samo škrge i šiljati grudni koš na neki način deluju sablasno.)

- Riba je pitoma. Dečak voli domaće životinje. Njegovo ime prevedeno na naš govor glasi Iriri. To je samo simbol, da tako kažem. Pogledajte sada gore... krov na vrhu.

(Kamera se približava površini krova. Ispod pokrivke, očito napravljene od plastike, bujno raste nešto što podseća na crnkaste mehurove.)

- Zove se scenedesmus quadricauda, vrsta chloreolle, ali od samog

početka prilagodili smo ovu slatkovodnu vrstu na morsku vodu. To je u stvari idealan izvor hrane. Sadrži više od dvanaest vrsta svih važnih amino kiselina. Krekeri koji se od nje prave predstavljaju dečju poslasticu.

(Mališan lagano savija kolena i u tom položaju mirno počinje da se spušta u rupu. On zubima poziva svoju ribicu. Ona polazi za njim. Kamera ih prati otpozadi. Mališan se grči u loptu i pošto je uvukao glavu počinje brže da se kreće. Vrhovi stopala, na koja su pričvršćena peraja, pokreću mu se u finom ritmu. S druge strane ga čeka mnoštvo dece, držeći se za doručje koje se proteže duž zida rupe i u pravoj liniji preseca put ispred kamere. Žamor nalik na zujanje insekata.)

- Vrlo pitoma ribica. Ako nastavimo na ovaj način da ih pripitomljavamo, ribe će postati domaće životinje. (Govori u mikrofoni.) Hoćete li da prekinete ovde? (Čuje se tup glas kroz zvučnike.) Želite li da vidite radnu sobu?

- U redu... ali samo za trenutak.

(Kamera se zaustavlja. Zid. Dugačak niz ovalnih vrata veoma liči na košnicu.)

- Kako je sada niko ne koristi, gotovo da je prazna. Ovde je učionica - uglavnom za praktičnu nastavu. (Približavamo se jednim vratima. Držeći ribu, mališan joj stavlja malo svoje kose u usta i pretičući nas, sklizne u sobu.)

- Nazivamo je učionica, ali kada bude gotova, biće to mala fabrika, za potpuno praktičnu svrhu. Bićemo u stanju da izvodimo eksperimente iz fizike, upravljamo mašinama, proizvodimo namirnice. Za pet godina, kada najstariji razred postane redovno radno osoblje, biće dovoljna za svakodnevne potrebe.

- Šta se događa kada neko od njih završi školovanje?

- U izgradnji su podmorske fabrike, a zatim potrebni su nam ljudi i za rad u podmorskim rudnicima i na naftonosnim poljima. U podmorskim skladištima oseća se veliki nedostatak radne snage i biće oduševljeni da dobiju svršene učenike. Planiramo da one sa naročito dobrim ocenama prebacimo u odeljenja za specijalnu obuku, osposobimo ih za doktore, učitelje i tehničare, kako bi pomagali nama ljudima i u dogledno vreme nas zamenili.

- (Tomojasu, upozoravajući.) Ali dijametralno suprotno stanovište da

ovo specijalno obrazovanje...

- To nema nikakve veze. Mogućnosti kopnenog čoveka su ograničene, a osim toga njegov broj je sasvim nedovoljan.

(Unutrašnjost sobe. Nema specijalnog radnog stola, ali iz poda, zidova i tavanice, štrče police, izraštaji, kuke. Na njima su zakačeni plastični baloni u kojima se nalaze alatke.)

- Pogledajte, to su Iririjevi izumi. (U mikrofon.) Da li bi pokazao kako se upotrebljavaju, molim te? (Škrgutanje. Mališan klima glavom, hvata alatku i balon i povezuje ih sa cevi koja izlazi iz ugla sobe.)

- Komprimiran vazduh. To je glavna snaga pod vodom. Takođe, imaju gasni barut i tečni gas.

(Mališan okreće ručicu. Alatka počinje da se tresе i da ispušta mehuriće. Mehurići prolaze ispred nas i odlaze ka tavanici gde se skupljaju u veliku kap koju lagano uvlači otvor na tavanici. Riba ih prati, zagrizajući u njih. Kada mališan postavi vinilsku dasku pored sebe, preko izraštaja koji se tresе, mehurići prestaju da izlaze.)

- To je automatska kružna testera. Dragocen pronalazak. Sve je sam izradio. Naravno, ručno. Ova soba za preradu plastike opremljena je uobičajenom opremom. Plastika je za život pod vodom, ono što je gvožđe za život na kopnu, tako da se može reći, kako ovladati u potpunosti njome predstavlja osnovno umeće ovdašnjeg života. Ali to je pomalo čudno... dete od jedva osam godina. U moru sazrevaju mnogo brže, i to ne samo fizički.

- Kako dolazite do energije? Za proizvodnju plastike potrebne su vam prilično visoke temperature, a zatim tu je i osvetljenje u ovoj sobi...

- Elektricitet, naravno. Razvojem tehnike izolacije to je bilo veoma lako. To je jedan od gorućih problema života pod vodom. Kako god se okrene, život bez elektriciteta je nemoguć.

- Stvarno?

- Sigurno. Čak iako se pronađe zamena za grejanje i energiju. Uzmimo, na primer, telegraf: pošto se električni talasi ne mogu prenositi kroz vodu, moraju se, naravno, upotrebljavati supersonični. Ali elektricitet je nezamenjiv pri odašiljanju i primanju. Osim toga, želeli bismo da u dogledno vreme sami obezbeđujemo komprimirani vazduh. Sada smo kablom povezani sa kopnom, ali u budućnosti će postojati mali atomski generator, ili ćemo izmisliti delotvoran

generator na teško ulje ili pak, proizvesti generator na gas koga pokreće sopstvena plovnost. Moramo da ostvarimo način opstanka koji će biti nezavisan od kopna. Tada ćemo takođe biti u stanju da podignemo laboratoriju pričvršćenu za morsko dno, daleko od bilo kog mesta. Čak bi bilo moguće podići i ogromne gradove. Dobro, dobro. Još jedan izum.

(Na trećini razdaljine od dna pojavljuje se mališan vukući ravan štap sa prikačenim pedalima i propelerom na donjem kraju čije su elise postavljene pod pravim uglom. Uspravljujući ga, on se penje i počinje da okreće pedale. Ide naviše. Kada se nagne napred, počinje da se kreće u stranu.)

- Podvodni bicikl. Ponosan je što ga vidimo na njemu.

- Iznenadujuće je dobroćudan, zar ne?

- Tako je. Iriri je naročito mio. Taj dečak je bio naš prvi eksperimentalni uzorak, pa smo možda napravili malu pogrešku u razvojnem procesu. Žlezde sa spoljašnjim lučenjem nisu sasvim nestale. Primetili ste, zar ne, da mu je oblik očiju ovalan? U levom oku primećuju se neznatni tragom suznih žlezdi. One su možda uzrok nepotpunog sagorevanja.

- Nepotpunog sagorevanja?

- Morate imati u vidu da čovekove emocije u velikoj meri zavise od osetljivosti njegove kože i sluzavih membrana. Na primer 'osećati se ljigavo', 'naježiti se', 'osećati svrab' - uzmimo samo nekoliko ovakvih senzacija koje se javljaju na površini tela - sve su one metafore za raspoloženja ili atmosferu. Ukratko, ove površinske senzacije predstavljaju nagon da se more u nama sačuva od vazduha. Možda vam se čini da sam se udaljio od predmeta razgovora, ali ipak vas molim da me saslušate; možda će vam koristiti. Kao što znate, ljudska bića su visoko razvijene kopnene životinje čije je telo gotovo u potpunosti sačinjeno od morskih sastojaka, počev od krvi i kostiju, pa do plazme. Ne samo da su prvobitni život predstavljali morski kristali, već je život i dalje nastavio da zavisi od mora. Pa čak i kada se preselio na kopno, doneo je sa sobom more zavijeno u svoju kožu. U slučaju bolesti mora da primi injekcije soli. Koža nije ništa drugo do transformacija mora. Mada je njena otpornost jača od bilo čega drugog, povremeno mora da se okrepi morem. Žlezde sa spoljašnjim lučenjem predstavljaju morska pojačanja za otvrdlu kožu.

Suze su more očiju. I tako, u krajnjoj liniji naša osećanja, odnosno, stimulacija i kontrola žlezda sa spoljašnjim lučenjem, samo su borba mora koje nastoji da se odbrani od kopna.

- Bez njih ne bi bilo ni osećanja?

- Ne, nisam baš to rekao, ali njihovo svojstvo je sasvim drugačije nego što mi to obično zamišljamo. Danas se vodena bića nalaze u vodi i u ovom trenutku ne moraju da se bore sa atmosferom. To je kao da kažemo da se riba ne plaši vatre.

(Mališan spretno upravlja vodenim biciklom, igrajući šuge sa ribom ljubimicom.)

- U stvari, kada posmatram drugu decu sem Iririja, uznemiruje me činjenica što ne pokazuju da imaju baš mnogo osećanja. Naravno, time ne mislim da kažem da ih uopšte nemaju. Reč je, naprosto, samo o drugačijoj vrsti, ali...

- Hoćete da kažete da jedino ovo dete ima osobine ljudskog bića?

- Do tog ste zaključka došli posmatrajući ga. (Sentimentalno.) Zar posedovanje ljudskih osećanja pod morem ne predstavlja samo nepotpuno sagorevanje?

(Prateći ribu mališan promiče pored kamere i izlazi iz sobe.)

- Nije li to razlog što je on tako pametan?

- Ne, ostala deca ne zaostaju za njim što se tiče same inteligencije. Dete tri meseca mlađe od njega, napravilo je sat koji radi na principu promene vazdušnih mehurića. Nazivamo ga sat, mada se kazaljke pomeraju svakih petnaest minuta.

(Kamera prati mališana koji se lagano kreće prema svojim drugovima.)

- (On se pribrao i ponovo progovorio svojim poslovnim glasom.)

- Ovaj srednji sloj određen je za stanovanje; ispod se nalaze obične učionice za grupe različite starosti. Tok podučavanja je isti kao i kod nas, počinje čitanjem pisanjem i aritmetikom, ali posle toga nismo sigurni kako bi trebalo nastaviti. Za sada se držimo programa koji daje prednost nuklearnoj hemiji i hidrofizici, koje su značajne za njihove uslove života. I pored svega nismo u stanju da se sasvim stavimo u njihov položaj. Naravno, samo onda kada iz njihovih redova počnu da izlaze učitelji, doneće se odluka o definitivnom toku nastave. Ipak su voda i vazduh suviše različiti, gledano sa stanovišta senzacija.

(Niz balkona, jedan iznad drugog. Deca se igraju. Neka pokazuju otvorenu znadželju; ostali su gotovo sasvim nezainteresovana.)

- Pretpostavljam da ne treba istaći kako oni uopšte ne proučavaju istoriju, geografiju ili sociologiju. Nismo mogli da odlučimo koji bi način bio najbolji da im prikažemo odnos između ljudi i njih samih.

- (Tomojasu, frkćući.) Govoreći to vi precenjujete ljude sa kopna.

(Sva deca, bilo da su znatiželjna ili nezainteresovana imaju jedno zajedničko svojstvo. Nenormalno su hladni. Kada nekog gledaju, taj oseća da je to on sam u obliku životinje. Tada shvata izraz profesora Jamamotaa, da se čini kao da oni nemaju osećanja. Bacajući poglede na kameru, jedan đavolasti momčić pokušava da prekrije sočiva obema rukama. Obgrlivši zid, devojčica pohlepno promatra jednog crva. Razred mališana opkoljava Iririja i proučava njegov bicikl. Devojčica hvata zalutalu ribicu i ubacuje je u usta. Dečak koji se nalazi u blizini gura joj prst u nos i grubim drmusanjem, natera je da ju ispljune. Druga devojčica pliva na leđima dopuštajući da je dečak liže ispod pazuha. Mešovita grupa, možda dežurnih, prelazi preko zidova usisivačem na komprimirani vazduh. Jedan dečak priljubljuje obraz uz njušku vodenog psa koji je podavio rep pod noge.)

- Bojim se da je to bilo vrlo površno. Oh, Aiba, hoćete li molim vas, da isključite energiju?

(Neko nesvesno ispušta duboki uzdah. Slika na ekranu zatreperi, skuplja se u tananu tačku i nestaje.)

SHEMATSKI PLAN

35.

Gledali smo kako je slika na televizijskom ekranu zatreperila, pretvorila se u jednu tačku i nestala. Izvesno vreme niko se nije pomerio. Niko nije pokušao da upali svetla u sobi, niti je iko to zatražio. Možda je trebalo još nešto da se pojavi. Pri toj pomisli uzdahnuh. Bar bih ostao još malo duže u životu.

Ali kako se tišina nastavljala, odjednom me obuze strah. Bilo je čudno što je tako delovalo na mene ono što su mi pokazali, kao i sama činjenica da sam se emocionalno opirao, a u dubini srca smatrao da je sve veoma zanimljivo. I ne shvatajući šta radim,

pokušah da odredim razmeru dečaka i devojčica - po svoj prilici broj im je bio približno jednak - a onda pustih mislima na volju da dokučuju buduće oblike braka. Osetih kao da i sam, zajedno sa njima, vršim eksperimente nad ljudskim bićima. Ali kada se povratih, okružen tamom, ja sam bio taj na kome su sve vreme vršeni eksperimenti. Čekao sam smrt. Trunka sažaljenja za jednog osuđenika na smrt. Da li bi mogli da kažu kako je došlo do promene u samoj prirodi smrti?

Nokti mi se zariše u dlanove. Imao sam osećaj kao da sam u gipsu; jednostavno sam se držao svakog trenutka. Uprkos ovom osećanju, da li me je ovo moje drugo ja navelo da mislim kako želim sopstvenu smrt? Ono što je unosilo sumnju u sposobnost mašine bilo je to što sam sledio njenu osudu, a kada sam to shvatio i prihvatio, zapao sam u smešan i opasan krug, kao da sam proricao sopstvenu sreću novčićem koji je imao dve jednake strane. Ne, da bih odbacio besmisleni smrt nije mi bio potreban nikakav drugi razlog, sem toga što nisam hteo da umrem.

Mislio sam da više nisam u stanju da to podnesem. Ali do akcije ne dolazi pukim razmišljanjem. Naravno, nije se moglo reći da nisam upao u nepriliku. Iz velike nevolje u kojoj sam se našao nisam se mogao izvući dok su mi osećanja napeta, već pre ako se na neki način opustim. Vezivala me je napetost, telesni mišići bili su kruti poput stare kože, tako da bi se začulo pucketanje kada bih pokrenuo makar samo i glavu.

Konačno Aiba podiže glavu, pomerivši se na sedištu kao da namerava da postavi pitanje. Iskoristivši priliku, žurno se promeškoljih na stolici. Ali kao da su mi glasne žice bile uvijene u parafin; glas mi je zvučao sažalno. Moje samopoštovanje sasvim je iščilelo.

"Sigurno je teže živeti na kopnu nego u moru. Ali to je zbog same poteškoće što su se živa bića razvila u ljudska bića, zar ne? Ne mogu da odobrim ni delić od ovoga", rekoh.

"Tako sam i mislila", promrmlja Vada.

"To je predrasuda", reče profesor Jamamoto, ponovo navukavši masku veselosti. "Uopšte ne dolazi u pitanje da su se živa bića razvila kao ishod svoje borbe sa prirodom. Takođe je izvesno da su četiri ledena doba i tri međuledena doba uzrokovala evoluciju

ljudskog roda od australopitekusa do modernog čoveka. Kako beše? - neko je to veoma lepo objasnio rekavši da je stvorenje koje nazivamo čovekom, učenik rođen ispod mađioničarskog plašta glečera. Pa ipak, ljudske vrste su konačno pokorile prirodu. Čovek ju je poboljšao. Prešao je iz divljine u stanje koje je stvorio sopstvenim rukama. Tako smo stekli moć da evoluciju preobratimo iz nečeg slučajnog u nešto sračunato. Shodno tome možemo smatrati da i cilj kome su težišta živa bića u svom puzanju iz mora na kopno više ne postoji. Svoja stara sočiva morali smo da glačamo, ali današnja plastična sočiva su čista od samog početka. U današnje vreme se više ne može reći da tegobe oblikuju čoveka - rebus adversis severus factus. Čovek se oslobodio svog prirodnog stanja. Zar ne bi onda bilo logično da se on rekonstruiše? Kada bi to uradio, krug borbe i evolucije bi se zatvorio. Uskoro će kucnuti čas kada će se vratiti u more kao u svoj dom, ne kao rob već kao gospodar."

"Ali rob ostaje rob", rekoh, povrativši snagu, mada sam zbog nečeg duboko odahnuo. "Ova stvorenja su pre svega kolonijalne jedinice; nemaju ni svoju vladu ni državnike."

"Ne, nemaju", upade nestrpljivo Tanomogi, "ali u svakom razdoblju novi ljudi neprestano su se rađali kao potomci robova, zar ne?"

"Ali prihvatanje vodenih bića tek tako, predstavlja poricanje samog čoveka? Ljudska bića na zemlji žive kao naslednici prošlosti."

"To moramo da podnosimo. Naš trajni prekid sa prošlošću daje nam mesto u budućnosti."

"Ali ako sam ja izdajnik vodenih bića, zar svi vi niste izdajnici onih koji žive na kopnu?"

"Ali, profesore, kako bi bilo da na to gledamo na ovaj način?" On zatrese glavom, pokazujući time kako je cela stvar bila lako shvatljiva. "S jedne strane, ulice su pune nezaposlenih, a mogućnosti zapošljavanja su sve gore i gore."

"Naravno, naravno. Uvek za sve imate opravdanje. Pa ipak, nemate nikakva prava da ovakve zastrašujuće planove krijete, kao što ste to radili do sada."

"Oh, da, imamo. To pravo je vodenim bićima dala mašina za predviđanje. Osim toga, kada za to dođe vreme, objavićemo ono što bude potrebno."

"Kada?"

"Kada većina majki bude imala bar po jedno vodeno dete. Kada nestane predrasude prema vodenim stvorenjima, kada iščezne strah koji izvrće stvarnost. Do tada će strah od potopa postati stvaran, tako da će ljudi morati da biraju između rata, u kome će se otimati za zemlju, i prihvatanja vodenih bića kao nosilaca budućnosti. Naravno", dodade on povukavši bučno unazad stolicu na kojoj je sedeo, "opredeliće se za vodena stvorenja."

Kada je završio okrete se i pogleda unaokolo, a zatim dade Aibi neki znak. Meni je taj pokret izgledao strašno nemilosrdan i bio sam zaprepašćen kao da sam iznenada nabasao na čošak u tami. U tren oka Aiba ustade i gurnu već pripremljenu programsku karticu u prorez na mašini. Poče da okreće raznu dugmad, posmatrajući kroz okance.

Izenada osetih bol kao od uboda iglom. Nije bila u pitanju igla, već Tanomogijeva desna ruka koju je nežno spustio na moje levo rame. Uopšte nisam bio svestan kada je stao iza mene i nagnuo se.

"To je predskazanje budućnosti, gospodine", blago promrmlja. "Shematski plan onoga što će se stvarno dogoditi. Znam da ste nestrpljivi da ga vidite."

36.

I mašina ispriča sledeću priču.

Na dubini od petnaest hiljada stopa debeo sloj mulja na dnu beživotnog mora bio je prošaran jamama i izgledao je čuperast kao da je prekriven dlakom neke atrofirane životinje. Odjednom, mulj počeo da se uzdiže. Trenutak potom on se rasprši i preobrazi u taman oblak koji kulja nagore, trnući poput zvezdane tačkice planktona, koje su vrvile povrhu prozračnog crnog zida.

Naborane litice ostadoše ogoljene. Svetlucajući poput smeđeg želatina i bljujući ogromne mehurove vazduha masa zatim pokulja naviše, beskrajno se račvajućući poput grana stoletnog bora. Pena se rasprši, a magme, koja je sijala tamnim sjajem, nestade. Nakon toga, jedino je još ogromni stub pare zaparao morski sneg, kovitlajućući se uvis dok se nije bešumno rasuo. Ali stub je iščezao među velikim molekulima vode u trenutku kada je dotakao udaljenu površinu mora. U tom času na oko dve nautičke milje odatle putnički teretnjak je

plovio prema Jokohami; putnici i posada za trenutak su izgubili orijentaciju i osetili neočekivano škripanje i ljuljanje broskog trupa. Slaba, ali iznenadna promena boje koja se odigrala na površini mora i jato delfina koje je pometeno iskakalo iz vode upozorili su drugog oficira na komandnom mostu, ali on to nije smatrao vrednim da bude uneto u brodski dnevnik. Julsko sunce sijalo je na nebu poput otopljene žive.

U međuvremenu se nevidljivo pulsiranje mora već pretvorilo u ogromni plimski talas koji je kroz vodu hrlio ka kopnu, neverovatnom brzinom od 480 milja na sat.

Plimski talas prođe kao lagani povetarac preko bezbrojnih redova podmorskih farmi, naftonosnih polja i šuma lala. Vodena stvorenja, zaokupljena traženjem ribljih jaja, nisu ga čak ni osetila.

Sledećeg jutra plimski talas zbrisa obalski deo od Šizuoka do Poluostrva Boso. Pošto je primio telegrafsko obaveštenje o uništenju Jokohame, Nanko Maru se jednostavno zaustavio na otvorenom moru.

Kapetana broda sasvim je zbunio izraz 'uništen', ali držanje putnika bilo je još neobičnije. Šta je značio ovaj mir? Ali to čudno ponašanje nije, u stvari, tek tako počelo. Grupa koja je zakupila ceo brod ukrcala je jednu glomaznu mašinu. Mada su stigli do svog odredišta, nisu ni pokušali da je iskrcaju. Naredili su da brod krene nazad, nastavivši pri tom da nespretno barataju oko mašine; neprestano su odlazili i dolazili iz broskog skladišta, kao da je on bio neka vrsta eksperimentalne laboratorije. Ko bi mogli da budu taj Tanomogi i ostali?

- Znači vi ste?

- Tačno.

- Niste ništa rekli kada ste saznali da je luka Jokohama potpuno uništena?

- Ne, nisam. Zahvaljujući prethodnom upozorenju, gotovo svi su se spasili.

- Pa, jesam li i ja na tom brodu?

- Ne, profesore. Vi ste mnogo pre toga...

Poplava se nije povukla. Jedan dečak i devojčica gramzivo su čeprkali po obali u potrazi za blagom. Podigoše nešto, misleći da je

grivna, ali bila je to samo proteza. Nije bilo ničeg vrednog. Zatim devojčica ugleda nekog udavljenog čoveka. Uplaši se i požele da se vrati, ali dečak je hteo da ga okrene vrhom štapa. Telo cereći se i isplazivši jezik, promeni pravac i nestade. Bilo je to, u stvari, vodeno stvorenje koje je došlo da izviđa, ali devojčicu, koja to nije znala, obuze histerija i ona se onesvesti.

Ne samo da se voda nije povukla, već su stalni zemljotresi i čudno govorkanje o utopljenicima izazvali nemir. Ali razlog za mnogo veću zabrinutost izazvao je neprovereni izveštaj da je vlada nestala. Bile su to, naravno, samo glasine, pa ipak ne sasvim neosnovane. Jer vlada je već bila prebačena u more.

Tamo su vladine zgrade bile smeštene na uzvišenju sa dobrim vidikom i okružene šumama morskog korova i stenovitim pustinjama prvog podmorskog kvarta. Na drugoj strani, u podnožju blage uzvišice, odvojene jarugom dubokom šezdeset stopa, nalazile su se narandžaste fabrike u obliku lala, po tri sa svake strane, specijalizovane za proizvodnju magnezijuma i plastike. Usred ovog čudnog pejzaža, zvanična lica užurbano su se pripremala za radio emitovanje u jednoj lebdećoj strukturi oblika cilindrične cevi ispunjenoj vazduhom i pričvršćenoj na tri noge.

Konačno je emitovanje počelo iz antene koja je bila izdignuta iznad površine vode.

- Napokon smo stigli do kraja četvrtog međuledenog doba i ušli u novu geološku eru; moramo izbeći sve prenapljene reakcije.

- Vlada je u tajnosti stvorila vodena bića da bi održala međunarodne odnose i s uspehom nastavila da podiže podmorska naselja. Danas, postoji već osam podmorskih gradova sa vodenim stanovništvom čiji broj premaša tri stotine hiljada.

- Ova populacija je srećna i poslušna; obećali su potpunu saradnju u sadašnjoj nesreći. Uskoro ćete početi da dobijate pomoć u hrani. Gotovo sve se šalje sa morskog dna.

- Dalje, razmatra se raspodela specijalnih sledovanja za majke vodene dece. Molim vas pratite naša naredna javljanja.

- Na kraju, Japan ističe svoja prava na posedovanje teritorijalnih voda čije je prostranstvo ranije utvrđeno.

(Naročito je bio popularan deo o specijalnim sledovanjima, jer je

pretežna većina majki imala pravo na te povlastice.)

Iza vladinih zgrada stajala su u nizu tri malo manja zdanja istog oblika. Bile su to stambene zgrade, mudro sagrađene; na krovovima su stajali akvakopteri. U bašti, okruženoj bodljikavom žicom, u koju je vodenim bićima bio zabranjen ulaz, nalazile su se jaruge, potopljene stene i šume raznobojnog morskog korova. Vedrim danima stanovnici koji su udisali vazduh, čak i oni koje nije zanimalo sakupljanje insekata, stavili bi boce sa kiseonikom i posmatrali uzdišuće sunce kako se širi i skuplja kroz vodu poput krajička zaleđenog stakla. Ili bi cela porodica izišla na izlet, sa harpunskim puškama u rukama. Ali najam za sobe bio je preterano visok, tako da je bilo teško uspeti bez subvencije vlade. Tu se nije moglo živeti samo zato što to neko želi.

Na kopnu se život i dalje nekako odvijao. Postojali su generatori, fabrike i ulice sa nizom radnji. Prosečan čovek je uprkos svemu nastavio da živi na kopnu, mada ga je gonila plima i obala koja se sve više približavala. Život je bivao sve teži, a kada bi stvarno postao nepodnošljiv, ljudi bi bili primorani da se zapošljavaju kao nadzornici na nekoj od podmorskih farmi. Došlo je do čudne aktivnosti među majkama sa kopna koje su želele da održavaju prisne veze sa svojom decom. Ali vodena bića uopšte nisu bila u stanju da razumeju njihove želje, tako da nisu čak ni odgovarala. Vlada se pravila luda. Umesto toga, osnovane su poznate kompanije koje su organizovale grupna putovanja na morsko dno; zainteresovanih je bilo na pretek.

Dogodio se jedan incident. Neko dete sa kopna sa bocama za kiseonik, pucalo je i ubilo jedno vodeno dete preko ogradnog zida za vodena bića. Vlada nije znala koji zakon da primeni na ovaj slučaj, što je razbesnela vodena stvorenja nagnalo na štrajk, mada samo delimičan. U svojoj pometenosti vlada je odlučila da prizna jednakost prava pred zakonom i vodenim bićima. Nije bilo nikakvih problema, ali od tada pa nadalje, odnosi među njima u mnogome su se izmenili. Nekoliko godina kasnije trojica predstavnika vodenih bića - za sudstvo, trgovinu i inženjerske poslove - ušla su u sastav vlade.

Tokom vremena povećala se brzina rasta morskog nivoa. Ljudi su nastavljali da se neprekidno sele prema višim oblastima i u tom procesu izgubili su naviku da žive na jednom mestu. Nije više bilo

železnice ili generatorskih stanica. Ljudi su besciljno bitisali zahvaljujući milostinji koju su im davala vodena bića. Na pojedinim obalama postavljeni su vodeni teleskopi, tako da se razgranao posao posmatranja života u moru; bio je to veliki uspeh. Stariji, kojima je bilo dosadno, trošili su svoje oskudno bogatstvo posmatrajući decu i unuke.

Ali nekoliko godina kasnije čak je i teleskope prekrivala rđa na dnu mora.

- Pa, šta se dogodilo sa ostalima, sa onima kojima nije bilo dozvoljeno da iziđu?

- Nastavili su da žive u zgradama ispunjenim vazduhom.

- U sigurnosti?

- Da, u sigurnosti. Ali stražari koji ih obilaze sa harpunskim puškama ne nose više boce za kiseonik. Njih su zamenili vodeni stražari. Vodena bića su odlučila da sačuvaju kopnena bića kao izrazite primerke svoje ljudske prošlosti.

- Je li to dovoljno, Tomojasu?

- Hm. Pa, ja i onako negde u to doba umirem.

Konačno su vodena bića dobila svoju vladu. Priznale su je sve zemlje sveta. Razne države sledile su njihov primer i usvojile njihove metode.

Ali mučilo ih je samo jedno. Jedan na deset ili dvadeset hiljada oboljevao je od jedne čudne bolesti. To je očito bila posledica rđavog nasleđa. Možda nasledstva žlezda sa spoljašnjim lučenjem koje je, u prvoj generaciji, zadržao Iriri. Zvala se kopnena bolest i čim bi je otkrili, bio bi preporučen hirurški zahvat.

37.

"Rekoh vam", uzviknuh pakosno i pobedonosno.

"Šta to?"

"Sada je došao red da zemlja njima stvara probleme."

Niko mi nije odgovorio. Iako se nisam osvrnuo onaokolo osetio sam pobožne izraze lica oko sebe, kao da su se skupili oko odra. Čak je i Vada, koja je bila pripravna na ovo, napućila usne sa izrazom kao da je prevazišla i ljubav i mržnju. U ovom odsudnom času tvrdoglavost ničemu ne bi služila.

"To je sve tako daleko da ću se onesvestiti", promrmlja neko iza

mene. Bez sumnje profesor Jamamoto.

Kako je samo daleka bila ova budućnost, a istovremeno i tako nejasna poput drevne prošlosti. Iznenada zadržah, tako da mi se vazduh koji sam izdisao vrati unutra, proizvevši buku u mom grlu koja je nalikovala zvuku slomljene flaute.

Očito je to bilo sve što je trebalo da znam. Ali šta mi je valjalo činiti? Zar je trebalo da se pretvaram kako odobravam takvu budućnost kako bih ulučio priliku da celu stvar obznam javnosti? Ako je pravda posedovala i trunku morala, trebalo bi tako da postupim. Ako pak ne, da li je trebalo da shvatim kako sam ja sam neprijatelj svoje budućnosti i pomirim se sa smrću. Možda bi i valjalo tako postupiti, ako čast još poseduje neke moralne vrednosti. Ukoliko ne verujem u budućnost, trebalo bi da prihvatim prvu mogućnost. Ako verujem, onda bi trebalo da se povinujem drugoj.

Ne bi bilo sasvim ispravno reći da sam bio zbunjen. Tačnije bi bilo kada bih rekao da sam jednostavno ubeđivao sebe da bi trebalo da budem. Bez sumnje će me ukloniti kao đubre, koje je ostalo do samog kraja. Najgore je bilo to što sam ja sam izgubio veru. Izgledalo mi je da sam bezvredan, baš pravo đubre. Možda je mašina stvarno sve tačno predvidela.

Imao sam utisak da razgovaram sam sa sobom ali misao mi se pretočila u reči. "Da li možemo mašinu da smatramo nepogrešivom?"

"To je vaš uobičajeni način razmišljanja, zar ne?" U Tanomogijevom glasu zatitraše iznenađenje i naklonost.

"Postoji mogućnost pogreške, zar ne? Što je budućnost udaljenija, greška je sve veća. Ako je u pitanju samo greška, još je sve u redu, ali ko je u stanju da dokaže da sve ovo nije samo zaludno razmišljanje mašine? Veoma lako je mogla sve da izmisli menjajući ono što nije razumela ili uprošćavajući, a zatim istupivši sa veoma ubedljivim rezultatima. Uostalom, ako se stvori nešto što ima tri oka, mašina je u stanju da jedno odstrani."

"Onako je kako je predviđeno. U izvesnom smislu, gospodine, kada ste počeli da sumnjate čak i u moć predviđanja same mašine..." Drugi deo rečenice omeo je napad kašlja.

"Nisam rekao da sumnjam. Zar sumnja u nešto i prihvatanje nečeg nisu dve potpuno različite stvari? Lično smatram da jedna sasvim

drugačija budućnost..."

"Drugačija budućnost?"

"Svi se vi ponašate kao dobrotvori vodenih bića, ali da li će vam morska populacija budućnosti iskazati zahvalnost koju očekujete? Oni će vas sigurno mrzeti."

"Svinja se ne ljuti kada je nazovete svinjom. Naravno da smo dobrotvori."

Odjednom mi telo postade teško kao olovo i ja se ukočih; reči su mi zapinjale. Osećao sam se kao da gledam u beskonačnost svemira, buljim u zvezde i s naporom zadržavam suze u očima. Bilo je to nešto nalik na ravnotežu između ograničenosti misli i osećanja fizičke bespomoćnosti, što nimalo nije ličilo ni na očajanje ni na osećanje.

"Ali", rekoh, tražeći reči i govoreći sasvim nasumice, "šta je sa mojim detetom?"

"Potpuno je bezbedno", odgovori Vada kao iz daljine.

"To je naš poklon vama, gospodine. To je najmanje što smo mogli da učinimo."

38.

Mašina nastavi.

Na podmorskim naftonosnim poljima živeo je jedan mladić, šegrt. On neće zaboraviti neobičan osećaj koji je iskusio kada se jednom prilikom obreo na površini bez vodenog skafandra, dok je pomagao oko opravke radio tornja koji je pripadao koncesiji i koji je visio iz plastičnog čamca na površini vode. (To je bilo radno odelo sa uređajem koji je stalno slao svežu vodu u škrge; nosila su ga vodena bića dok su radila izvan vode.) Zdravstvene vlasti su najstrože zabranjivale napuštanje vode. Hvatanje prekršitelja povlačilo je kaznu. Tako je mladić bio primoran da tajnu sačuva i nikome ne ispriča o svom iskustvu.

Ali pošto nije mogao da odagna iz glave neprijatno osećanje da mu je vetar otro kožu, nešto ga je stalno iznova mamilo iz grada i on bi plivao daleko od njega. Odredište mu je bila jedna ravnica za koju su govorili da je ranije pripadala kopnu. Tamo je podizanje i spuštanje plime stvorilo oblasti brzih voda i vrtloga, a trake blata su na

morskom dnu kovitlanjem obrazovale pruge i pokretne stene koje su se pretvarale u zidove magle. Mladić je sve ovo video i zamišljao je oblake iznad površine zemlje. Naravno, čak je i sada bilo oblaka na nebu; u naučnoj učionici pokazali su mu stvarne filmove. Ali oblaci su sada bili jednolični. Nekada, dok je kopno još prekrivalo veliki deo globusa, govorilo se da je složena konfiguracija zemlje izazivala veliku raznolikost oblaka. Celo nebo bilo je prekriveno oblacima iz snova. Kako li su se osećali ljudi, pitao se, koji su živeli na kopnu u tim drevnim vremenima, kada su ih posmatrali?

Naravno, sami ljudi nisu bili naročito neobični za mladića. Mogli su se videti u aeriumu muzeja u svako doba, kako tavore pod stegom sile teže, među kućnim nameštajem za koji se govorilo da je verodostojan; sudeći prema izgledu, oni su bili dosadna bića, koja su se nezgrapno kretala unaokolo puzeći po podovima. Imali su neprikladan grudni koš, veoma naduvan, da bi u njega mogle da stanu vazdušne komore koje su nazivali pluća. Bila su to hendikepirana bića, primorana da se koriste čudnim sredstvima nazvanim stolice samo da bi zadržala uobičajeno držanje. Nije bio u stanju ni u snovima da zamisli na šta bi ličio takav život. U učionici za umetnost vodena bića su učila da je stara kopnena umetnost bila gruba i neprijatna u poređenju sa njihovom.

Na primer, muzika je prema definiciji predstavljala umetnost vibracija. To jest, to je bilo nešto što bi obavijalo celo telo u vodi vibracijama različite dužine. Ali kada je reč o kopnenim bićima, muzika se sastojala samo od vibracija vazduha. A te vazdušne vibracije mogle su se registrovati jedino malim, specijalizovanim organima zvanim bubnjići. Naravno da je onda muzika bila jednolična i neraznovrsna.

Pri posmatranju kopnenih bića u muzeju obuzme vas baš to osećanje. Ali takvim jednostavnim sagledavanjem stvari, nemoguće je zamisliti kakva je muzika u stvari bila. Nije li se tamo nalazio neki naročiti svet sasvim drugačiji od onoga što bi neko ko živi pod vodom mogao da zaključi? Prozračan, promenljiv vazduh... oblaci koji igraju na nebesima, poprimajući sve moguće oblike... svet basnoslovnih snova, sve u svemu, jedan nestvarni svet.

U istorijskim knjigama bilo je zapisano kako su se preci vodenih bića, mada desetkovani, hrabro borili do kraja na toj uništenoj, bedom

ispunjenoj zemlji. Kada se pogleda unazad, vidi se da su posedovali pravi graničarski duh. Uprkos svom konzervatizmu imali su dovoljno hrabrosti da zariju skalpel u sopstveno telo i pretvore se u vodena bića. Bez obzira na njihove pobude, mora im se ukazati počast i zahvalnost zbog hrabrosti, koja je omogućila postojanje današnjih vodenih bića.

Ali mogu li se osetiti ta hrabrost, ta odvažnost, u kopnenim bićima iz muzeja? Naučnici su njihovu inferiornost nazivali degeneracijom proisteklom iz činjenice da nisu uzimali pozitivno učešće u društvu kao pojedinci. To bi moglo da bude tačno, ali zar se ne bi moglo reći da je u njima samima bilo nečeg nerazumljivog? Nemoguće je bilo tvrditi da su posedovali samo graničarski duh. Mladićeve ideje nisu bile koherentne, ali pošto je iskusio lahor na površini, bio je zadivljen i opsednut svetom prošlosti koji se odvijao s one strane zida od vazduha. Proučavanja oblika života iz vremena kada se živelo na kopnu dostigla su prilično visok nivo. Čak su i udžbenici osnovnih škola posvećivali veliki broj stranica razdoblju kopnenog života. Ali unutarjni život ljudi mogao je da se shvati jedino posredno, s obzirom na protivurečnost između osećanja vodenih i kopnenih bića. Postojao je poseban strah od loših uticaja do kojih je mogla da dovede nostalgija za kopnom, premda je ona mogla da predstavlja i samo neku vrstu urođenog nervnog rastrojstva. Možda zato što je istorija života u vodi još bila srazmerno kratka i zato što su u društvu vodenih bića još postojali izvesni eksperimentalni i pogrešni elementi, oni su još mogli da se rašire i na taj način utiču na svačije mišljenje. Kao rezultat toga, njihova istraživanja nisu baš naišla na podršku. Pa ipak, iskušenje da se prekrši tabu o napuštanju vode dosta je delovao na mlade.

Pre nego je to shvatio, za mladića je postalo uobičajeno da posle završenog posla odlazi na svakodnevne tajne izlete. Vozio bi se unaokolo na motociklu za vodu, u potrazi za tragovima života ljudi sa kopna, sve dok ne bi došlo vreme za spavanje; prolazio je kroz mehurove vazduha, koje su fabrike neprekidno izbacivale poput vulkanskih grotla, iznad oblasti aeroskopskih postrojenja koja su visila sa mnoštva plovaka, preko podmorskih pašnjaka koji su se pružali na dnu obasjanom zelenom svetlošću. Iznad njega talasi su prigušeno svetlucali kao da ih posmatra kroz namreškano staklo.

Ali, sputan vremenom, nije mogao da dospe do dovoljno visoke visoravni sa koje bi bio u stanju da dosegne površinu vode. U oblasti gde se nalazio kopna više nije bilo.

Jednog dana mladić zaustavi svog učitelja muzike i usudi se da mu postavi neka pitanja. Nije li kopnena muzika bila nešto više od puke umetnosti zvuka koji je mogao da se čuje samo ušima, već nešto što se moglo iskusiti kroz kožu poput vetra? Učitelj je to nedvosmisleno porekao, odmahnuvši glavom.

- Vidiš, vetar predstavlja jednostavno kretanje vazduha, a ne njegovu vibraciju.

- Ali zar ne kažemo 'pesma se prenosi kroz vazduh'?

- Voda prenosi muziku, ali voda nije muzika. Ako vazduhu pridaješ značenje koje prevazilazi njegovu glavnu svrhu kao sirovine za industrijske potrebe, to onda znači da si zapao pod nesrećan uticaj misticizma.

Ali mladić je iskusio da je vetar nešto više od pukog industrijskog materijala. Mada je lično njegov učitelj to porekao postojala je mogućnost greške. Rešio je da još jednom, sebe radi, utvrdi da li je vetar muzika ili ne.

Posle izvesnog vremena dobili su trodnevni odmor. Koristeći priliku, otisnuo se zajedno sa prijateljem na izletničkom plovilu koje je obilazilo ruševine. Bilo je to ekspresno plovilo koje ih je za svega pola dana dovezlo do velikih kopnenih ruševina koje su se ranije nazivale Tokijo. Tamo je bio smešten dobro opremljen kamp sa radnjama u kojima su se prodavali divni suveniri, pa čak i zoološki vrt sa kopnenim životinjama, poznat širom sveta. Mesto je postalo najomiljeniji cilj izletnika. Istraživanje lavirinta pukotina i prolaza groznih ruševina zbijenih poput svežnjeva kutijica, dok se unaokolo vrzmalo mnoštvo sitnih riba, predstavljalo je veoma uzbudljivu zabavu. Kada se sa visine pogleda na grad, vidi se nešto čudno što su nazivali ulice koje se šire na sve strane, nalik na mrežu. Možete ih nazivati beskrovnim tunelima za šetnju. Kako su kopnena bića mogla da se kreću samo po površini i nisu bila u stanju da se otisnu od tla, ovako nešto im je bez sumnje bilo potrebno. Ali kakvo je to bilo bezumno traćenje prostora. U početku je izgledalo smešno, ali kada se o tome bolje razmisli, stvar je postajala tužna. Tragovi borbe njihovih predaka protiv zida koji je predstavljao zemlju. Njihovi naponi

i sheme da postanu malo lakši, da se bar malo oslobode gravitacije. Tamo bi čak i mala plastična kutija ispunjena vazduhom pala pravo na tle. Otimanje za zemlju i njena podela. Pokretali su tela odbijajući se o zemlju pomoću dve tanke noge. Prazan prostor... suvoća... vetar... gde je čak i sama voda, koja je dolazila u obliku razbacanih kapi nazvanih kiša, padala odozgo nadole.

Ali mladić nije imao vremena da se divi ovim čudesima. Prepuštajući uživanje i radoznalost svom prostodušnom prijatelju, on je otplivao, tiho i sasvim sam, dublje u pozadinu, kao što je i nameravao. Ako celog dana bude plivao u pravcu severozapada, stići će do ostataka kopna o kojima je učio u geografiji. Sunce je postepeno tonulo prema obzorju. Bilo je to doba dana kada su talasi najlepše svetlucali, ali što je dalje odmicao, okolni morski pejzaž postajao je sve tamniji i jednoličniji. Činilo se da senke smrti vrebaju u pojasu kopna koje je more nedavno potopilo.

Osvrćući se unaokolo mogao je da vidi, iznad ruševina Tokija, svetlost teleskopske rasvete kako pliva po vodi poput neke blistave ribe. Odjednom se uplaši i zapita da li bi možda trebalo da se vrati, ali i protiv njegove volje noge ga odvukoše dalje.

Mladić je plivao i plivao. Nailazio je na duboke jaruge, skrivene stene i sve neravniji reljef. Mrtvi oblici kopnenog rastinja ličili su na bodlje. A zatim bi ugledao prozirne bele mrlje grupisane na vrhu uzvišenja. Možda su to bile kosti kopnenih životinja koje su umrle u gomili, saterane tu nadolazećim morem.

Mladić je nastavio da pliva cele noći. Tri puta se odmarao, okrepljujući se ribama koje je ulovio i nekim slatkastim želeom koji je poneo sa sobom. Ali kako nikada nije plivao duže od petnaest minuta bez motocikla, toliko se zamorio da je jedva osećao ruke i noge. Ali ipak nije odustao. Upravo kada se rađala zora stigao je do tražene zemlje. Uspravio se i probio kroz površinu mora. Da, bilo je to kopno, ali samo sićušno ostrvo jedva pola milje u obimu, koje je s mukom izdizalo glavu iznad površine vode.

Poslednjom snagom mladić uspuza na kopno. Zamišljao je da će morati da se uspravi na noge kako bi bio u stanju da čuje muziku vetra, ali kada je ispuzao nije mogao ni da se pomakne i ostao je da leži na tlu, težak sam sebi, kao da mu je telo iznenada poprimilo težinu celog sveta. Mogao je da podigne samo jedan jedini prst.

Pored toga, disanje mu je pricinjavalo bol, kao da je primio težak udarac u toku rvačkog meča. Ali pretpostavljajući da u vazduhu ima kiseonika, uspeo je da ga udahne u maloj količini.

Duvao je vetar za kojim je žudeo. Zapljuskiavao mu je naročito oči i iz njih pocuri nešto kao reakcija na ovo dejstvo. Bio je sretan. Pade mu na um da su to možda bile suze, jasni znaci kopnene bolesti. Više nije osećao da se pokreće.

Uskoro je prestao da diše.

Posle nekoliko dana more je progutalo i malo ostrvo, a mrtvog mladića su odnele morske struje.

Razmišljao sam da li mogu da podignem prste. Ne, možda ne mogu. Kao i prsti vodenog mladića koji je ispuzao na kopno i moji su bili teški poput olova.

Negde u daljini čuo se slabi zvuk tramvajskog zvonca. Projurio je kamion od koga se zatresla zemlja. Neko lagano pročisti grlo. Zadrhta ram prozora i jednom ili dapeut zatrese se okno - možda je počeo da duva vetar.

Konačno su se, s one strane vrata, približili škripavi zvuci ubičinih đonova. Ali još nisam mogao da poverujem u to. Može li se čovek naterati da preuzme na sebe odgovornost samo zato što postoji? Možda je tako. U svađi roditelja i dece, deca su uvek ta koja presuđuju. Možda je prirodno da tvorcu sude oni koje je stvorio, bez obzira na to kako je prvobitno bilo zamišljeno.

Ispred vrata, koraci se zaustaviše.

POSTSKRIPTUM

Rasprava oko toga da li je budućnost pozitivna ili negativna traje već mnogo godina. U mnogobrojnim književnim delima data je pozitivna ili negativna slika sveta iz perspektive budućnosti.

Međutim, ja se nisam držao ni jednog ni drugog puta. U stvari, veoma je problematično da li neko ima prava da sudi o vrednostima budućnosti. Verujem da ako čoveku nije dato pravo da poriče datu budućnost, onda nema prava ni da je afirmiše.

Smatram da se prava budućnost manifestuje kao 'stvar' s one strane provalije koja je odvajava od sadašnjosti s one strane vrednosnih sudova sadašnjosti. Na primer, kada bi čovek iz petnaestog veka mogao da se vrati iz mrtvih da li bi on sadašnjost smatrao za pakao ili za raj? Šta god da pomisli, jedna stvar je jasna, a to je činjenica da on više ne bi bio merodavan sudija. Sadašnjost je ta koja presuđuje i odlučuje, a ne on.

Zbog toga verujem da budućnost moram shvatiti ne kao nešto o čemu treba doneti sud, već pre kao nešto o čemu presuđuje slučajnost. Na taj način budućnost nije ni utopija ni pakao i ne može da postane predmet znatiželje. Ukratko, to nije ništa drugo do društvo budućnosti. Čak i da je to društvo dostiglo viši stepen razvitka nego današnje, ono je samo povod za patnju u očima onih koji su začaureni u mikroskopske okvire kontinuirane, predvidljive sadašnjosti.

Budućnost oglašava krivom ovu neprekidnost dnevnog života. Smatram da je ovaj problem u našem kritičnom vremenu. Stoga sam odlučio da pokušam da stvorim sliku budućnosti koja uznemirava sadašnjost, budućnosti koja sudi. Naš uobičajeni osećaj za kontinuitet mora nestati onog trenutka kada se suoči sa budućnošću. Da bi se razumela budućnost, nije dovoljno samo živeti u sadašnjosti. Moramo biti potpuno svesni činjenice da u samom uobičajenom poretku stvari koji nazivamo svakodnevnim životom postoji stvarno zlo.

Možda uopšte nema okrutne budućnosti. Budućnost je, tačnije rečeno, okrutna već samim tim što je budućnost. Odgovornost za ovu budućnost ne treba pripisivati budućnosti, već sadašnjosti

nesposobnoj da prihvati provaliju koja ih razdvaja. Ovaj roman izlazio je u nastavcima u Sekai magazinu tokom devet meseci; za to vreme i sam sam osećao okrutnost ove provalije. I shvatio sam da nisam bio u stanju da je sasvim izbegnem.

Naravno, čitaocu je dopušteno da u romanu pronade ili nadu ili očaj. Ali bilo šta da izabere, sumnjam da će uspeti da izbegne konfrontaciju sa okrutnošću budućnosti. Ako izbegne iskušenje, postojan u ubeđenju da u budućnosti ima nade, ta nada ne prelazi s one strane carstva želja. Bilo da je reč o nadi ili očajanju, bojim se da nas prevazilaze subjektivne presude koje ne izlaze iz okvira naše svesti o neprekidnosti.

Ovaj roman se završava smrću tog osećanja neprekidnosti. Ali on ne nudi ni razjašnjenje ni bilo kakvo rešenje. Tebe, čitaoče, muče mnoge sumnje. Ni sa mnom nije bolji slučaj. Kakav je, na primer, tačan stav asistenta Tanomogija? Da li on samo predstavlja kapitalistu? Ili je njegovo delanje revolucionarno, i upravljano narednjima vodenog društva koje je stvorila mašina za predviđanje? Ili je on reformista čija je namera da manipuliše kapitalistima koji na taj način čine dobro u želji da čine loše? Moja nesigurnost je rasla za vreme pisanja; još je nerazjašnjena.

Ipak, ispuniću jedan od ciljeva romana, ako uspem čitaoca da nateram da se suoči sa okrutnošću budućnosti, da izazovem u njemu duševni bol i napetost i da ga nateram da zapodene unutrašnji dijalog.

I tako, kada budete ostavili ovu knjigu, pred vama će ležati vaša stvarnost. Da parafraziram profesora Katsumija: stvar koja izaziva najviše straha na ovom svetu jeste otkrivanje nenormalnog u onome što nam je najbliže.

Sadržaj

UVOD

PROGRAMSKA KARTICA BR. 1

PROGRAMSKA KARTICA BR. 2

INTERLUDIJ

SHEMATSKI PLAN

POSTSKRIPTUM